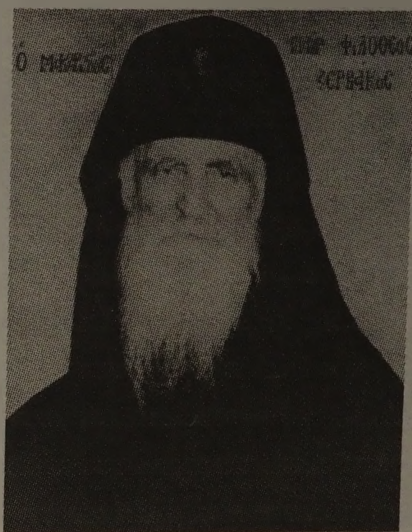

Pelerinul către cer:
Părintele Filotei Zervakos
(1884-1980)

Autobiografie, omilii și minuni

Icoana Tuturor Sfinților

Pelerinul către cer:
Părintele Filotei
Zervakos

(1884-1980)

Autobiografie, omilii și minuni

Traducere din limba engleză de
prof. Paul Bălan

Editura EVANGHELISTOS
București, 2022

© Copyright

Pentru ediția de față, **Editura Evanghelismos**, care mulțumește domnului Stylianos Kementztidis, directorul Editurii *Orthodox Kypseli*, pentru generozitatea cu care i-a fost acordat dreptul traducerii și editării în limba română a prezentei cărți.

Titlul original: Father Philotheus Zervakos (1884-1980), *Autobiography, Homilies and Miracles*

Copyright © 2006 Stelian Kementetidis,
Spartakou 6, Sikies – Tesalonic

Traducere: Prof. Paul Bălan

Corectură și diortosire: Mădălina Englert

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Pelerinul către cer : părintele Filotei Zervakos (1884-1980) :
autobiografie, omilii și minuni / trad. din lb. engleză de prof.
Paul Bălan. - București : Evanghelismos, 2022

ISBN 978-606-8562-92-6

I. Bălan, Paul (trad.)

Dedicație

Cu adâncă venerație și mulțumire închin această carte, *Fericitul Stareț Filotei Zervakos*,

Mai întâi *Tuturor Sfinților*, dumnezeieștilor cete și neveștejitului rod al Evangheliei, și anume: Sfinților Proroci, Apostoli, Ierarhi, Sfințiți Mucenici, Mucenici, Mucenicilor Mărturisitori, tuturor creștinilor persecutați, dascălilor și celor dreți și sfinți.

Apoi cetelor Sfinților Îngeri, Netrupeștilor Puteri și Arhangheli.

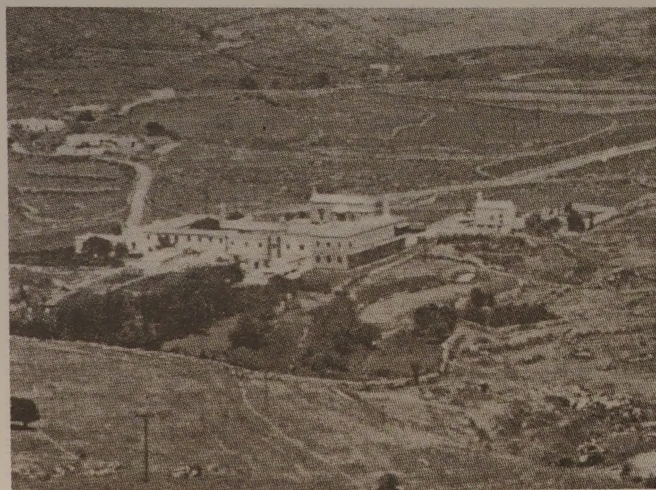
În al treilea rând, *Preacuratei noastre Stăpâne, de Dumnezeu Născătoare și Pururea Fecioarei Maria*. Întrutot curatei Maicii lui Dumnezeu și Doamne a întregii creații, cea pe care pururea pomenitul nostru Părinte Filotei Zervakos a preamărit-o în chip aparte, dimpreună cu toți Sfinții...

Editorul grec

Sfânta Mănăstire Longobarda de pe Insula Paros

Sfânta Mănăstire Thepsana din Paros

Cuprins

Prolog	9
Autobiografie	12
Înălțat la treapta de arhimandrit	97
Un pelerinaj la sfintele locuri din Sinai și Egipt	99
Călătoria mea la Constantinopol	132
Alte călătorii misionare de-a lungul Greciei	155

Omilii

Despre praznicul Sf. Nectarie	173
Despre noroc – fericire	184
Despre smerenie și dragoste	199
Despre spovedanie.....	209
Despre moarte.....	215

Câteva dintre numeroasele minuni ale

Starețului Filotei Zervakos.....	223
Cucernice amintiri	280

Părintele Filotei binecuvântându-i pe credincioși
în timpul Dumnezeieștii Liturghii

Prolog

Înainte de Pătimiri, pe când era aproape de înălțarea la Cerescul Său Părinte, Domnul le-a spus Sfinților Săi Apostoli și Ucenici: *Nu vă voi lăsa orfani și Vă voi trimite un alt Mângâietor...* Domnul și Dumnezeu-Om S-a referit, evident, la faptul că neamul omenesc nu va rămâne neocrotit, fără de rânduială și neajutat după Învierea Sa cea dătătoare de mântuire a lumii.

Domnul a făgăduit că va ocroti și va călăuzi lumea nu numai în ceea ce privește problemele duhovnicești ale acesteia, ci chiar și în privința celor materiale, în cadrul vieții creștine. Astfel, legat de această făgăduință, Cuvântul lui Dumnezeu ne-a fost mereu propovăduit de Sfinții Apostoli și Dascăli ai Bisericii, care au fost inspirați de Sfântul Duh. Ei au propovăduit credința într-Unul Sfânt Domn Iisus Hristos spre slava lui Dumnezeu-Tatăl.

Începând cu zorile secolului al XX-lea și până în ziua adormirii sale, care s-a petrecut pe data de 8 mai 1980, pururea pomenitul Stareț Filotei Zervakos, a

fost, am putea spune, o stea aleasă care a strălucit pe cerul duhovnicesc al Bisericii creștin-ortodoxe elene. Părintele a fost de o notorietate evidentă, răspândind multă lumină asupra spiritualității ortodoxe, până dincolo de hotarele pământului elen.

Pururea pomenitul Stareț a fost ieromonah timp de aproape 70 de ani fără întrerupere. El s-a lepădat de sine, și-a luat crucea și L-a urmat pe Hristos în chip bineplăcut lui Dumnezeu. În calitatea sa de păstor (stareț al Sfintei Mănăstiri Longobarda), și-a călăuzit turma în chip desăvârșit, rămânând credincios tradițiilor și învățăturilor apostolice. Ca părinte duhovnicesc al clericilor și mirenilor, el a atras la Hristos o mulțime de fii duhovnicești. Și-a iubit fiii duhovnicești și i-a întărit pe piatra credinței. Pentru cuvioșii săi frați și împreună slujitori care încă se află în viață, el a rămas icoană și pildă vrednică de urmat.

Ca vrednic misionar, el a străbătut aproape toată Grecia – și dincolo de ea – pentru spovedanii, povățuiri și spre a propovădui Cuvântul lui Dumnezeu. A fost neobosit până la ultima sa suflare. Deși s-a îmbolnăvit grav, el nu a încetat vreodată să-i învețe ori să-i mustre pe fiii săi duhovnicești care-l înconjurau.

În calitatea de autor al unor cărți de suflet ziditoare, articole și alte scrieri minunate despre Cuvântul lui Dumnezeu, el ne-a lăsat o bogată comoară de Dumnezeu inspirată, care cuprinde mană cerească și duhovnicească atât pentru generația noastră, cât și

pentru generațiile viitoare; și aceasta, deoarece lucrările cuviosului nostru părinte adormit întru Domnul sunt în duhul tradiției apostolice a Bisericii Ortodoxe, care dăinuie de-a lungul veacurilor.

Lucrarea de față încearcă să relateze în mod obiectiv viața pământească a acestei stele strălucitoare spre zidirea, folosul și mântuirea sufletelor iubitoare de Dumnezeu. Am putea spune că este o voce venită din veșnicie, de dincolo de mormânt.

Ca și în cazul aproape tuturor Sfinții Părinți care au viețuit de-a lungul veacurilor, această carte ajunge la sufletele credincioșilor abia după sfânta sa adormire, spre a-i învrednici de comoara adevărului și a sfințeniei venite de Sus.

Autobiografie

M-am născut din părinți credincioși și cu frică de Dumnezeu, Panaiotis și Ecaterina Zervakos, în satul Pakia de lângă Molaous din provincia Epidavros Lineiras, în luna mai a anului 1884. Am iubit Biserica încă din primii ani ai copilăriei, mi-a plăcut nespus să cânt și să citesc cărți sfinte.

Odată, pe când eram încă mic, copiii din sat s-au adunat cu toții ca să se joace. În toiul jocului s-au înțeles să mă aleagă drept stareț al lor. Mi-au dat o trestie în chip de toiag, iar eu i-am aliniat și am ieșit din sat, chipurile, spre a construi o mănăstire și a deveni asceți. Desigur, acest lucru a fost doar o prefigurare a ceea ce avea să se întâmple.

Altădată, pe când aveam vreo opt sau zece ani și mă întorceam în sat de la munca de pe țarina familiei, vrăjmașul mi-a apărut în cale, îmbrăcat în haine zdrențuite și cu pantofii stâlciți, cu un chip înfricoșător și cu coarne pe cap. Stând în picioare dinaintea mea, la vreo 8-10 metri distanță, a început să arunce cu pietre;

acestea au căzut în stânga și în dreapta mea, dar nici una nu m-a atins.

Iubeam atât de mult Biserica, încât eram în stare să-mi las treaba și să mă duc acolo ori de câte ori băteau clopotele, fie pentru Vecernie, fie pentru Sfânta Liturghie. În cele din urmă, părinții au fost obligați să nu mă mai trimită la muncă atunci când se apropia slujba Vecerniei ori a Utreniei.

După ce am terminat școala primară în ținutul meu natal, părinții m-au trimis la un colegiu pentru învățători și, la vârsta de 17 ani, am devenit dascăl. M-am hotărât să plec în America după ce am aflat că grecii de acolo căutau învățători eleni pentru copiii lor. Însă, mai târziu, am fost împiedicat să-mi duc planul la îndeplinire; se pare că acest lucru nu era după voia lui Dumnezeu.

Într-o zi, în timp ce mă plimbam printr-un magazin din satul meu, am văzut niște broșuri despre viețile Sfinților. Mi-am cumpărat câteva, m-am dus acasă, m-am închis în camera mea și am început să le citesc. Am citit, așadar, viețile Sfinților Antonie, Ioan Damaschin, Varvara și a altor Sfinți.

De fiecare dată când le citeam viețile, simțeam o rază de lumină dumnezeiască care-mi umplea inima cu o dulceață de negrăit, o bucurie, o încântare și o mare dragoste față de Dumnezeu și mi se aprindea o mare dorire față de cele cerești. Mintea mea cugeta la cele cerești în timp ce mâncam, mă plimbam sau

Autobiografie

M-am născut din părinți credincioși și cu frică de Dumnezeu, Panaiotis și Ecaterina Zervakos, în satul Pakia de lângă Molaous din provincia Epidavros Lineiras, în luna mai a anului 1884. Am iubit Biserica încă din primii ani ai copilăriei, mi-a plăcut nespun să cânt și să citesc cărți sfinte.

Odată, pe când eram încă mic, copiii din sat s-au adunat cu toții ca să se joace. În toiul jocului s-au înțeleș să mă aleagă drept stareț al lor. Mi-au dat o trestie în chip de toiag, iar eu i-am aliniat și am ieșit din sat, chipurile, spre a construi o mănăstire și a deveni asceți. Desigur, acest lucru a fost doar o prefigurare a ceea ce avea să se întâmple.

Altădată, pe când aveam vreo opt sau zece ani și mă întorceam în sat de la munca de pe țarina familiei, vrăjmașul mi-a apărut în cale, îmbrăcat în haine zdrențuite și cu pantofii stâlciți, cu un chip înfricoșător și cu coarne pe cap. Stând în picioare dinaintea mea, la vreo 8-10 metri distanță, a început să arunce cu pietre;

acestea au căzut în stânga și în dreapta mea, dar nici una nu m-a atins.

Iubeam atât de mult Biserica, încât eram în stare să-mi las treaba și să mă duc acolo ori de câte ori băteau clopotele, fie pentru Vecernie, fie pentru Sfânta Liturghie. În cele din urmă, părinții au fost obligați să nu mă mai trimită la muncă atunci când se apropia slujba Vecerniei ori a Utreniei.

După ce am terminat școala primară în ținutul meu natal, părinții m-au trimis la un colegiu pentru învățători și, la vârsta de 17 ani, am devenit dascăl. M-am hotărât să plec în America după ce am aflat că grecii de acolo căutau învățători eleni pentru copiii lor. Însă, mai târziu, am fost împiedicat să-mi duc planul la îndeplinire; se pare că acest lucru nu era după voia lui Dumnezeu.

Într-o zi, în timp ce mă plimbam printr-un magazin din satul meu, am văzut niște broșuri despre viețile Sfinților. Mi-am cumpărat câteva, m-am dus acasă, m-am închis în camera mea și am început să le citesc. Am citit, așadar, viețile Sfinților Antonie, Ioan Damaschin, Varvara și a altor Sfinți.

De fiecare dată când le citeam viețile, simțeam o rază de lumină dumnezeiască care-mi umplea inima cu o dulceață de negrăit, o bucurie, o încântare și o mare dragoste față de Dumnezeu și mi se aprindea o mare dorire față de cele cerești. Mintea mea cugeta la cele cerești în timp ce mâncam, mă plimbam sau

vorbeam cu cineva. Sufletul și inima îmi erau legate de Dumnezeu și de cele cerești.

Atunci când citeam despre chinurile și moartea Sfinților Mucenici, mă simțeam de parcă mă aflam chiar în fața lor, povestindu-mi mucenicia. Atunci sufletul meu se frângea de durere. Și ori de câte ori citeam viețile Sfinților Părinți, îmi închipuiam pustia și simțeam o oarecare dulceață. Încetul cu încetul am ajuns să doresc viața monahală.

I-am descoperit această dorință a mea mamei, care, la început a părut că este mulțumită și că își dorește ca Domnul să mă învrednicească să devin monah. Într-o seară, însă, atunci când i-am spus că mă hotărâsem să mă duc în pustie spre a deveni monah și i-am cerut bani de drum, s-a întristat, mai ales în momentul în care mi-a văzut hotărârea fermă. M-a povățuit, spunându-mi că trebuie să rămân acasă încă câțiva ani și mai apoi să plec. Eu însă am continuat să o necăjesc cu insistențele mele.

După aceea m-am dus la culcare. Am adormit, iar în vis mi-au apărut niște uriași înfricoșători, cu chipuri groaznice venind spre mine, rânjind cu dinții lor ascuțiți și ținând în mâini cuțite, săbii ascuțite și lănci, amenințându-mă. Mai ales unul dintre ei, care părea să fie mai marele lor, îmi spuse mânios: „Repede scoate-ți din minte gândul tău, altminteri vei muri tăiat în bucăți!”. Și se aplecau spre trupul meu cu săbiile și cu lăncile lor.

Îngrozit și înspăimântat, am început să cer cu lacrimi ajutorul Preasfintei Născătoare de Dumnezeu. Și, deodată, am văzut icoana ei coborând din cer; m-am închinat de îndată dinaintea ei, am luat-o în mâini și am acoperit-o peste tot cu sărutări. Am rugat-o fierbinte: „Maica Domnului, nu mă lăsa!”. Odată cu apariția icoanei, uriașii cei înfricoșători au dispărut.

Dar când icoana ei s-a înălțat, din nou, peste puțin timp, uriașii cei groaznici au revenit, mai mânioși și mai înfricoșători ca mai înainte, spre a mă nimici. Am chemat-o din nou în ajutor pe Maica Domnului, iar icoana ei a reapărut. Uriașii au dispărut, dar au revenit după înălțarea icoanei, de data aceasta nu sub chip omenesc, ci de monștrii: de la mijloc în jos aveau picioare de oameni, iar de la mijloc în sus erau sălbatici precum taurii. Mă amenințau că mă vor măcelări, dar am chemat-o a treia oară în ajutor pe Maica Domnului, iar icoana a reapărut. Cu ajutorul preaminunatei sale icoane, ea a pus fiarele pe fugă.

Stăpânit de groază și de panică și încă ținând în brațe icoana ei făcătoare de minuni, am tot repetat: „Prea Sfântă Maică și Fecioară nu mă mai părăsi, stai cu mine, fiindcă aceia caută să mă sfâșie!”. Zicând acestea, mi-am revenit în fire, dar eram atât de înfricoșat, încât am rămas nemișcat și am tremurat până dimineață.

Din acel moment am început să mă tem să mai ies din casă după apusul soarelui, de frică să nu mai dau

cu ochii de acei cumpliți uriași. Dorința după viața monahală m-a părăsit treptat și am început să tânjesc după cele lumești: avere, slavă, putere, dorințe și comodități trupești.

Dar harul lui Dumnezeu nu m-a părăsit și nici nu mi-a îngăduit să ajung sclav al lumii sau al dorințelor trupești.

Am fost numit profesor într-un sat numit Foinikion, lângă satul meu de baștină. Iar acolo obișnuiam să-mi vizitez un prieten, un student la Universitate. Ne petreceam timpul învățând să cântăm la instrumente muzicale (chitară, mandolină, vioară etc.). Încă din copilărie iubeam muzica, cântecele și poeziile (Dumnezeu m-a înzestrat cu o voce plăcută, iar sătenii mei mă invitau adesea în piața centrală pentru a recita poezii). Ei mă porecliseră *privighetoarea*, fiindcă le cântam și le recitam poezii.

Într-o bună zi m-am dus la prietenul meu, iar el, știind cât de mult îmi plăceau cântările, a început să cânte *Evloghitaria*¹ pentru a-mi face plăcere. Am aruncat o privire pe masă și am descoperit o carte frumos legată. Am deschis-o să-i citesc titlul. Era *Diamantele Raiului*.² La începutul cărții am găsit omilia Sf. Vasilie cel Mare, *Despre trezvie*, viețile unor Sfinți aleși și alte

¹ Mici imne ale Bisericii.

² Editorul Constantine Doukakis din Kalamona a tipărit, de asemenea, cele 12 volume ale Sinaxarelor, dimpreună cu alte cărți de suflet ziditoare.

istorioare. Am simțit atâta bucurie în acel moment, încât parcă aș fi aflat cu adevărat *Diamantele Raiului*, nu cele pământești, ci pe acelea cerești.

Am luat cartea și am plecat în grabă, fără să spun vreun cuvânt. Prietenul meu a observat brusca mea schimbare și plecarea grăbită și a ieșit pe balcon ca să mă cheme înapoi; dar eu „*ca un surd ce nu aude și ca un mut ce nu-și deschide gura sa*”, am ajuns repede acasă, am intrat în camera mea și am închis ușa.

Am început să citesc cu evlavie și frângere a inimii și am simțit atâta bucurie și veselie, încât aveam impresia că această carte cuprindea, cu adevărat, diamantele Raiului.

Am simțit atâta teamă și uimire contemplând necunoscutul ceas al morții în timp ce citeam cu atenție omilia Sf. Vasilie cel Mare, *Despre trezvie* (luarea aminte de sine), încât am început să cuget în sinea mea: „Mă întreb ce se va întâmpla dacă mor chiar în această clipă, în acest ceas sau în ziua aceasta: unde va ajunge sufletul meu? N-am făcut nimic bun pentru mântuirea mea, iar mintea îmi este legată de deșertăciunile acestei lumi”. Din clipa aceea, am lăsat deoparte instrumentele muzicale, lumea și dorințele lumești, și mi-am lipit mintea, inima și sufletul de Preadulcele Domn Iisus Hristos și de cereștile comori. De atunci înainte am evitat să mă întovărășesc sau să comunic cu oameni lumești și cu gândire deșartă și mă însoțeam doar cu preoți.

Ori de câte ori auzeam că, prin apropiere, se afla o persoană cucernică și plină de virtuți, mă duceam și făceam cunoștință cu ea, folosindu-mă de prezența sa și de discuțiile purtate. Am aflat o atît de mare bucurie din lectura cărților religioase, încât adesea stăteam treaz toată noaptea și cercetam Legea Domnului.

Tot astfel, am simțit o mare bucurie în Biserică: *Precum cerbul aleargă la izvoarele apelor*, tot astfel alergam eu la Biserică, înaintea tuturor, pentru Vecernie, Utrenie sau Sf. Liturghie.

Mi-am adus cu mine, la biserică, și elevii de la școală și, cu ajutorul harului lui Dumnezeu, a lecțiilor de catehism și de etică creștină, am reușit să le insuflu atîta credință și teamă de Dumnezeu în inimile lor, încât ai fi putut crede că acei copii nu erau deloc copii, ci îngeri ai lui Dumnezeu!

În cei doi ani și jumătate, cît am predat acolo, nici măcar un singur elev nu a mai rostit vreodată un cuvânt urât față de altul, nici acasă sau pe stradă. Se purtau decent pretutindenea și nu a mai avut loc niciun incident între ei. Își respectau părinții și îi iubeau pe toți oamenii. Stăteau în biserică cu mare evlavie și atenție, cu mâinile încrucișate și cu ochii ațintiți asupra Sfintelor Icoane. Nu se mișcau câtuși de puțin și nici nu priveau împrejur, de vreme ce le spuseseam să fie atenți la slujbe, fiindcă Dumnezeu îi urmărea.

Am organizat două strane cu elevii care aveau voce frumoasă și astfel cântau foarte bine în biserică. Ori de câte ori era vreo sărbătoare în satele mai mari ale ținutului, mă anunțau cam cu o lună înainte, invitându-mă să-i aduc pe copii ca să cânte.

Totuși, dacă se întâmpla ca vreun elev să se poarte urât pe stradă sau acasă, se spovedea și își cerea iertare dinaintea celorlalți elevi și a mea. Și în felul acesta, elevii care fuseseră înainte mai răi decât fiarele sălbatice deveniseră oi îmblânzite. Înainte de convertirea lor, acești copii spuneau blasfemii, erau lipsiți de evlavie și neascultători față de părinți, adesea indisciplinați la școală și chiar se băteau cu pietre în pauze.

Părinții lor erau fericiți văzând schimbarea copiilor lor. Nu a trecut prea mult timp, când, într-o noapte, unul dintre acei înfricoșători și groznici uriași (care mi se arătaseră în somn atunci când hotărâsem să intru în viața monahală) mi-a apărut în vis în timp ce dormeam singur în camera mea. Ținea o sabie în mână și își arăta dinții feroși, amenințându-mă cu moartea, fiindcă nu era de acord cu ceea ce făceam. Înspăimântat, am chemat-o în ajutor pe Maica Domnului, care nu mi s-a mai arătat ca înainte, într-o icoană, ci ca mamă, ținând în brațe Dumnezeuiescul Prunc, pe Mântuitorul Hristos. Odată cu apariția sa uriașul a dispărut.

Acest lucru s-a petrecut de trei ori, iar a treia oară Maica Domnului mi s-a arătat dimpreună cu Sf. Ioan

Evangelistul, căruia m-am rugat: „O, Sfinte al lui Dumnezeu, te rog, ajută-mă și mă apără de acest cumplit uriaș care caută să măucidă!”. Îngrozitorul uriaș stătea deoparte, la distanță, cu capul plecat și, întrucât Maica Domnului și Sf. Ioan Evangelistul erau lângă mine, mi-am făcut curaj și mi-a pierit orice teamă. Am cerut ajutorul Maicii Domnului și, luând o piatră, am aruncat-o în acel uriaș. Piatra l-a lovit și i-a spart capul, iar acesta a dispărut, urlând și văitându-se. Piatra a făcut un zgomot atât de mare când i-a lovit capul, încât a răsunat de parcă aș fi tras cu tunul. La auzul aceluia zgomot, am sărit din patul în care dormeam și aproape că m-am rostogolit la pământ.

Două luni mai târziu de la această întâmplare, cam în ajunul praznicului Sf. Vasilie cel Mare, am văzut în somn un drăcușor. Venise la școala unde eram învățător și îmi spunea: „Pregătește-te, căci mai marele meu va veni să lupte cu tine”. M-am înspăimântat auzind acestea și m-am pregătit să fug și să mă ascund undeva. Dar o mare mulțime de demoni, sub înfățișare de oameni, animale mute și păsări, veneau spre mine în vreme ce mă pregăteam să o iau la fugă, amintindu-mi că mai marele, căpetenia lor va veni să lupte cu mine. Îngrozit, m-am ascuns într-o cafenea. Pășind înăuntru, m-am postat în spatele ușii și am văzut o încăpere imensă, fără capăt și plină de oameni; unii jucau cărți, alții dansau, iar alții fumau. Atunci m-am gândit în

sinea mea: „Toți acești oameni sunt ai lui, nu am nicio nădejde de ajutor din partea lor”.

Și, ce să vezi? În timp ce cugetam la toate acestea, uriașul cel sălbatic și înfricoșător își făcu apariția, ținând un cuțit în mână și, deschizând ușa, a aruncat cuțitul spre mine, încercând să mă omoare. Îngrozit, am alergat afară ca să scap, dar acesta a venit după mine, punându-mi cuțitul fie la gât, la piept sau la abdomen. Aveam la mine un ciomag și, văzând pericolul, în disperarea mea, l-am ridicat și l-am lovit pe uriaș. Acesta era foarte înalt, iar ciomagul de-abia i-a atins capul. Din pricina loviturii, și-a plecat puțin capul, iar eu, făcându-mi curaj, am început să-l lovesc cu putere peste cap și spate. Cu cât îl loveam mai tare, cu atât se apleca mai mult, până când, în cele din urmă, căzu la pământ, se prefăcu într-un fum negru și dispăru în văzduh. Bucuros, am început să bat din palme și să-L slăvesc pe Dumnezeu.

În cele din urmă, mi-am dat seama că mă aflu într-un sălaș al duhurilor necurate. Am văzut o mare mulțime de demoni necurați care munceau și se osteneau, ca într-un atelier, construind felurite capcane pentru a-i atrage în curse pe oameni. L-am văzut pe stăpânul întunericului în mijlocul atelierului, așezat pe un tron și înconjurat de căpeteniile sale. Ținea un sceptru în mâna dreaptă, iar pe cap purta o diademă, acoperită cu funingine.

Când mă văzu, începu să mă amenințe și să-și arate colții. Mă întrebă: „Cum vei putea să scapi de mine? Mulți alții ca tine au încercat să facă ceea ce faci tu: au vrut să scape de mine, dar am luptat și i-am înfrânt. Nu te voi lăsa să-mi scapi. Voi lupta cu tine și te voi birui”.

I-am răspuns curajos: „Nu mă tem de tine, satano, nu mi-e frică de tine, căci Îl am pe Hristos în ajutor. El te-a biruit și te va birui pururea, iar eu, tot cu puterea Lui, te voi birui”. Și întorcându-mă puțin de o parte, am văzut doi tineri frumoși, care m-au luat cu ei și mi-au arătat un munte înalt, pe care m-au îndemnat să-l urc. După ce am urcat puțin, am început să simt o mare încordare și le-am spus călăuzelor mele: „Nu mai rezist și nici nu mai pot să urc mai sus”. Dar ei mi-au spus: „Oricine voiește să moștenească Împărăția Cerurilor trebuie să urce pe acest munte; nu vei vedea Împărăția Cerurilor dacă nu urci pe el. Dar nu te teme; urcă-l cu curaj până ajungi în vârf”. Mi-am făcut curaj și am început să urc, dar cu mare osteneală și greutate.

Am văzut pe mulți, asemenea mie, urcând, dar și pe alții care stăteau liniștiți după ce avansau puțin, deoarece le slăbea curajul. Unii, în număr mare, se întorseseră și alergau repede la poalele muntelui. Atunci unul dintre însoțitorii mei îmi spuse: „Îi vezi pe cei ce se întorc înapoi? Au părăsit calea cea strâmtă și cu chinuri, care duce la Viață și în Împărăția

Cerurilor, și au ales calea cea largă, care duce la pierzanie”.

Temându-mă ca nu cumva să pătesc și eu ceva asemenea, am continuat să urc pe munte. Însă, cu cât înaintam mai mult, cu atât creșteau și truda și greutatețile; mi se părea că voi muri de atâta trudă și durere. Adesea am căzut în genunchi, nemaiputând să continui. Totuși, de fiecare dată mă ridicam și, cu cât mă apropiam de vârf, urcând în continuare, am început să simt o oarecare ușurare, nădejde și bucurie. Cu o mare dorire și bucurie, am alergat cu râvnă spre a ajunge în vârf și iată! Împărăția Cerurilor! Când însă mi-am ridicat ochii, cuprins de mare uimire și bucurie spre a privi Împărăția Cerurilor, m-am trezit. Eram bucuros pe de o parte, fiindcă am simțit că ajunsesem într-un loc de odihnă după atâta trudă și osteneală, dar, pe de altă parte, eram trist, fiindcă dorința mea de a vedea Ierusalimul cel de Sus nu se împlinise.

De atunci înainte am început să-mi petrec vremea citind Sfintele Scripturi, rugându-mă, postind și făcând privegheri. Odată cu trecerea timpului, inima mi se aprindea, din ce în ce mai mult, de dor față de Dumnezeu și de cele cerești. Nimic din lumea aceasta nu mă mai interesa. Mă gândeam mereu cum să părăsesc lumea și cele lumești ca să devin monah, pentru a avea timp să vorbesc cu Dumnezeu și să contemplu cele cerești.

Vrăjmașul, însă, nu contenea deloc să lupte cu mine. Îmi aducea uneori teamă și moleșeală, mai ales noaptea când eram singur, iar alteori îmi aducea dorințe urâte în minte. Am biruit teama, întrebându-mă: „De ce oare, nu mă tem ziua, când sunt cu oamenii, ci doar noaptea, când sunt singur? Dacă părinții firești au grijă, dragoste, afecțiune și sunt preocupați să-și vegheze copiii și dacă găina își apără și își păzește puii, atunci, cu cât mai mult, Cerescul nostru Tată, Care este plin de dragoste, ne va veghea și ne va păzi zi și noapte, în toată vremea și în tot locul? Prin urmare, de ce să mă tem dacă am un astfel de Tată plin de o iubitoare purtare de grijă, atotputernic și în stare să mă apere de orice primejdie, atât trupească, cât și sufletească?”

Făcându-mi curaj în acest fel, noaptea, pe când toată lumea dormea, m-am dus în paraclisele părăsite, aflate la mare depărtare de sat, și m-am rugat. Am mers o dată chiar și în cimitir și am dormit toată noaptea pe morminte; în felul acest am biruit frica. Harul Domnului m-a eliberat de plăcerile și dorințele trupești. Spre a mă înfricoșa, vrăjmașul mi s-a arătat într-o noapte, pe drum, pe când mă întorceam acasă de la școală. Luase înfățișarea unui câine. A trecut pe lângă mine și s-a preschimbat în tigru, sărind asupra mea ca să mă sfâșie. Am chemat-o în ajutor pe Maica Domnului și s-a făcut nevăzut.

În satul Foinikion din Laconia, acolo unde am slujit ca profesor timp de trei ani (1901-1904), nu exista cimitir. Și din această cauză, osemintele erau așezate într-un colț de lângă zidul curții bisericii. Mi-am luat elevii, le-am strâns și le-am pus într-o țarină închisă din afara satului, deoarece zidul se prăbușise, iar oasele erau împrăștiate pretutindenea. I-am îndemnat pe săteni să construiască un cimitir acolo, iar mai târziu s-au înduplecat și au construit unul. Adesea mergeam cu elevii mei și lucram acolo. Uneori căram pietrele și curățam locul, iar alteori lucram la fundații. Oamenii, văzând aceasta, s-au arătat dornici să ne ajute și au strâns suficienți bani spre a construi un cimitir, dimpreună cu o biserică închinată Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil.

De asemenea, întrucât aici nu exista nici școală, iar elevii erau privați de procesul educațional, am făcut demersuri și în această direcție. După ce le-am vorbit ferm la biserică sătenilor, am alcătuit o listă cu numele lor și am format un comitet. Am continuat colecta și toți și-au oferit contribuția. Le-am trimis chiar o scrisoare concetățenilor noștri din America și i-am rugat să facă o colectă și să ajute la construirea școlii. Toți banii necesari au fost strânși în scurtă vreme. În tot acest timp, toate materialele de construcție (ciment, nisip, pietre și lemn) au fost adunate cu ajutorul personal și munca sătenilor, a profesorului și a elevilor. Școala, cu toate spațiile aferente, a fost construită în

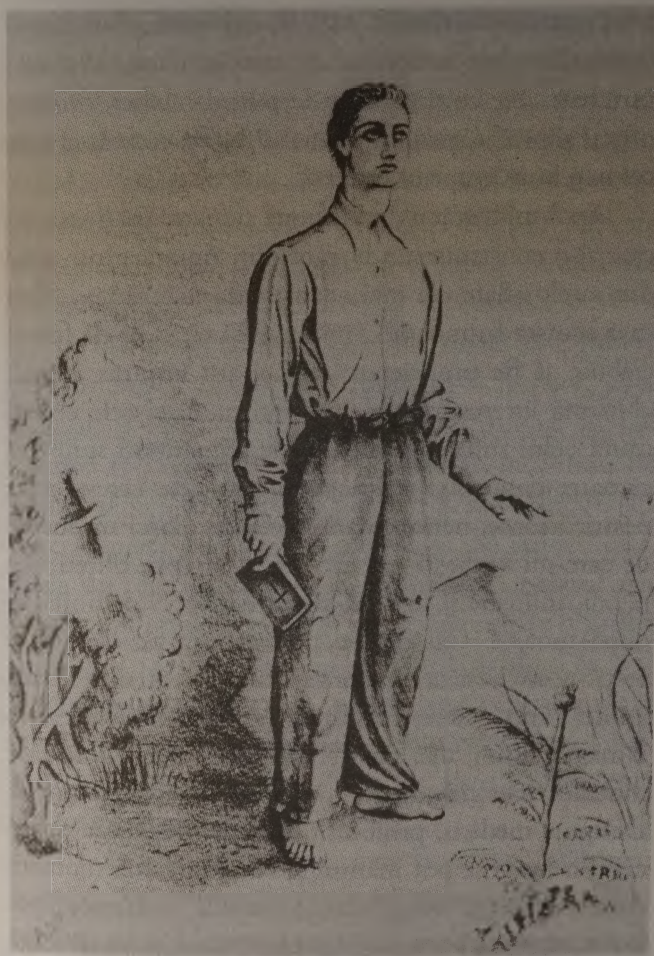
decurs de un an și jumătate. Plănuiam să refac biserica, o clădire mică, care mai avea nevoie și de reparații.

Am legat o prietenie duhovnicească cu doi tineri din satul unde slujisem ca profesor. Ne-am înțeles să părăsim lumea și să mergem în Sfântul Munte³ pentru a intra în monahism. La sfârșitul anului școlar (după terminarea examenelor), m-am întors în satul meu natal și i-am spus mamei că voiam să părăsesc lumea și să devin monah. Tatei nu i-am spus nimic, fiindcă el era împotriva acestui lucru. Mă avertizase în această privință și nu voia în niciun chip să devin monah.

La începutul lui august 1902, am plecat din casa părinților mei și m-am dus într-o mică mănăstire aflată cam la șapte ore depărtare. Avea hramul Sf. Mare Mucenic Gheorghe și fusese întemeiată de pururea pomenitul George Stourmaras, profesor, medic și monah din Epir. Prin învățăturile sale și viața bineplăcută lui Dumnezeu, îi ajutase pe mulți, nu numai din Limiras, din provincia Epidaros, dar și din alte provincii. Numeroase persoane de pretutindena veneau să-l vadă și să-i audă dulcile sale învățături, dar și spre a fi tămăduiți de bolile lor trupești sau sufletești. Am rămas acolo doar câteva zile, având intenția de a mă duce în Sfântul Munte.

Când tata a aflat unde eram, a venit ca să mă ia înapoi acasă și a încercat să mă convingă să mă întorc.

³ Muntele Athos, Halkidiki, Grecia.

Constantin, la vârsta de aproape 20 de ani,
își părăsește locul natal, fără încălțări sau haină,
ducând cu sine doar Sfânta Scriptură.

M-a rugat cu lacrimi în ochi să vin acasă și mi-a spus că, dacă nu mă întorc, se va îneca în mare. M-a mai întrebat: „De ce oare, atât de puțini medici, avocați, ofițeri și profesori ajung monahi? Nu-și cunosc ei oare cel mai bine propriul interes?”.

Apoi mi-a arătat o casă nouă și foarte spațioasă, pe care și-o construisese un bogătaș din America într-unul din satele aflate cel mai aproape de mănăstire. „Vezi casa aceasta frumoasă?”, mă întrebă el, „Cât de fericit trebuie să fie proprietarul ei!”. I-am răspuns atunci: „Nu mă interesează cele lumești, tată, ci cele cerești caută ochii sufletului meu. Cele pământești sunt trecătoare, deșarte și stricăcioase, dar cele cerești sunt nestricăcioase, nemuritoare și veșnice. Nici un medic de care-mi vorbești, ori avocați, profesori, ofițeri, generali, miniștri și regi nu-și vor lua cu ei demnitățile după moarte. Cât despre casa aceasta pe care mi-o arăți, acest bogătaș nu o va lua cu el și nici averea atunci când moare; căci după moarte, nici averea nu rămâne cu noi, nici slava acestei lumi nu ne însoțește dincolo: doar virtuțile ne vor fi de folos în clipa morții. Desigur, medicii, profesorii, ofițerii, bogătașii și toți cei din lume se pot mântui și fără să devină monahi, dacă doresc și înfăptuiesc virtuțile, săvârșesc fapte bune, respectă poruncile lui Dumnezeu și nu își leagă mintea de cele pământești și trecătoare precum animalele, ci, își amintesc de moarte, de Judecata de Apoi și de răsplata ce va să fie. Însă, deoarece Atotbunul

Dumnezeu mi-a poruncit în inimă să-L urmez, sunt obligat să fac ascultare și să mă supun glasului evanghelic: *Oricine voiește să vină după Mine să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie (Marcu 8, 34) și Cel ce iubește pe tată ori pe mamă mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine (Matei 10, 37)*. Am, de asemenea, datoria și obligația să vă iubesc fiindcă îmi sunteți părinți, să vă respect, să vă cinstesc și să vă ascult. Dar am o datorie mult mai mare: să-L iubesc pe Dumnezeu infinit mai mult, să-L respect, să-L cinstesc și să-L ascult. Îl voi urma, fiindcă El mă cheamă să-I urmez, iar voi, într-adevăr, în calitate de părinți ai mei, trebuie să vă bucurați și să mă încurajați la acest lucru, iar nu să fiți triști și să mă împiedicați. Dacă un rege pământesc m-ar chema la palatul său pentru a fi aproape de el și mi-ar încredința o slujbă măreață, ce ar fi de făcut atunci? Îmi închipui că ai fi extrem de mulțumit și ai socoti aceasta drept o mare cinste. Tu, tată, trebuie să te bucuri și mai mult pentru că acum Cerescul Împărat, Iisus Hristos, mă cheamă aproape de El”.

În ciuda tuturor celor spuse de mine, tatăl meu insistă și îmi spuse că nu se poate întoarce fără mine și că, dacă nu mă întorc acasă, se va îneca. Într-o măsură oarecare, el avea dreptul să spună acestea. Îmi iubeam foarte mult părinții și îi respectam, aveam grijă de ei și le dădeam tot salariul meu.

Dar n-am putut niciodată să-i iubesc mai mult decât pe Dumnezeu. În ciuda dorinței mele, temându-mă ca nu cumva cel rău să-l împingă la o faptă necugetată, am fost obligat să mă întorc. Hotărâsem, însă, să nu rămân, ci să plec în taină, cu prima ocazie.

Câteva zile mai târziu, m-am dus la țarina tatălui meu, acolo unde locuia fratele meu mai tânăr. Am ajuns acolo noaptea târziu. Neaflându-l pe fratele meu acolo, mi-am spus în sinea mea: „Acum e timpul potrivit să pleci, căci nimeni nu te vede”, și am plecat imediat. N-am luat nici geantă, nici toiaș, nici orice altceva cu mine, în afara micii mele cărțuții, Sfintele Evanghelii, pe care le aveam mereu cu mine, ca să le citesc. Am mers toată noaptea, neavând haină, ori încălțări. Era o noapte fără lună și umblam pe poteci bătute, de pământ, prin păduri sau prin munți, ca nu cumva să mă vadă cineva și să-i informeze pe părinții mei, care, de îndată, ar fi venit după mine. Am pășit peste spini și ciulini, iar picioarele îmi erau pline de răni, dar marea mea dorire de a-L afla pe mult îndrăgitul meu Hristos, piatra cea de mult preț, mi-a ușurat durerea și necazul.

Când se iviră zorile, am ajuns în afara hotarelor provinciei și m-am gândit în sinea mea: „Nimeni nu mă cunoaște aici, în acest loc străin și nu mai am nicio teamă că părinții sau rudele mă vor găsi” – aceștia erau cu toții împotriva planurilor mele. În timp ce umblam prin pustie, frământat de gândul de a mă duce la

Sparta, Tripolis, Kalavrita, Mega Spelarion (Marea Peșteră) și apoi unde ar binevoi Dumnezeu, vrăjmașul îmi aducea mereu teamă și cutremur în suflet. Dar, citind versetul 25 din Psalmul 54: „*Aruncă spre Domnul grija ta, și El te va hrăni; nu va da în veac clătinare dreptului*”, am aruncat spre Domnul toate grijile mele, având credința fierbinte că El mă va hrăni și mă va conduce la locul potrivit.

Trecuse ceva vreme și, în timp ce mergeam mai departe, am întors capul înapoi și am văzut câțiva soldați alergând iute către mine. Îndată m-a străfulgerat gândul că tata a aflat de plecarea mea și anunțase poliția, care acum era pe urmele mele ca să mă prindă. Aceștia se apropiau de mine și, în curând, aveau să mă ajungă, așa că îmi făceam planuri în legătură cu ceea ce aveam de făcut. Nu mai puteam alerga, fiindcă umblasem toată noaptea fără să fi dormit și eram epuizat; și, pe lângă toate acestea, zona pe unde umblam era plină de spini și de ciulini și nu aveam nici încălțări; tot drumul era împânzit de aceste plante, de parcă cineva le-ar fi sădit! Neputând afla un loc curat și bun de umblat, am fost obligat să merg printre spini și ciulini. Îmi tot spuneam în sinea mea: „când vor veni să mă prindă și să mă aducă înapoi, le voi zice: «prefer să mă uicideți decât să mă obligați să mă întorc acasă»”. Atunci când s-au apropiat de mine, am coborât într-o râpă și, pe când se aflau la o aruncătură de băț, m-am întors cu fața spre ei, dar nu i-am mai văzut.

Am ajuns în satul Vrontamas, după care mi-am continuat drumul și am ajuns la râul Evrota. Mi-am dat seama că acest râu mi-ar fi o călăuză sigură dacă mergeam de-a lungul malului său, deoarece știam că trecea pe lângă Sparta; după care, odată ajuns în Sparta, puteam să merg mai departe, pe drumul de poștalion către Tripoli. Ei bine, mergând de-a lungul râului, am ajuns deodată dinaintea unor stânci înalte și abrupte, pline de tufe și copaci. Și, nemaiputând să-mi continui drumul, a trebuit să intru în râu. Când acest lucru nu mai era cu putință, am trecut de pe un mal spre celălalt, iar alteori, am fost obligat să mă strecur printre tufișurile dese, precum un iepure sau un șarpe.

În cele din urmă, după mari osteneți, neazuri și pericole de-a lungul întregii zile, am reușit să trec prin aceste maluri lipsite de cărări și, pe la apusul soarelui, am ajuns într-o zonă netedă. Pe lângă osteneala trupească, duceam o luptă teribilă cu vrăjmașii nevăzuți. Aceștia îmi șopteau în minte: „Ce grozăvie ai făcut, părăsind toate bunurile lumii, plăcerile, cinstirile, părinții, prietenii și rudele!?” Și aducându-mi aminte de părinții mei înlăcrimați, de parcă s-ar fi aflat dinaintea mea, îmi spuneau: „Întoarce-te de îndată la părinții tăi înainte ca aceștia să moară de întristare”. Dorul după lume și părinți ardeau ca o flacăra în inima mea. Aproape de malul râului, am dat peste câțiva ciobani. M-am odihnit în noaptea aceea; umblasem zi și noapte fără întrerupere.

Praznicul Adormirii Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu era sărbătorit în dimineața următoare, așa că m-am dus la biserica din sat, aflată cam la două ore de Sparta. După Dumnezeiasca Liturghie, mi-am continuat călătoria. Umblam pe un drum nisipos cam pe la ora amiezii și pătimeam grozav din cauză că nisipul îmi ardea foarte tare picioarele. Mi-am amintit atunci de Mucenicii care erau siliți de către tirani să poarte încălțări pline de cuie și alte bucăți de fier ascuțite și îmi făceam singur curaj spunându-mi: „Ce înseamnă nisipul acesta fin în comparație cu acele bucăți ascuțite de metal?! Mergi înainte cu curaj!”.

Îngerul de pe drumul spre Tripoli încurajându-l pe Constantin și oferindu-i pâine și struguri.

După ce am umblat toată ziua fără să pun ceva în gură, am ajuns în după amiaza aceea în satul Voutiani, aflat cam la o oră și jumătate de Sparta, în apropierea drumului principal către Tripoli. Mi-am continuat călătoria pe drumul principal către Tripoli fără să mă opresc și am trecut pe lângă sat.

Mergând încă o bucată de drum, am ajuns deodată pe o coastă de munte. În stânga mea se aflau munții Taeyetos, iar în dreapta, munții Parnona. Acești munți îngrozeau trecătorul, pe de o parte, din pricina marii lor înălțimi, a stâncilor abrupte și a văilor adânci, iar pe de altă parte din pricina pădurilor dese și a pustietății locului pe timp de noapte. Eram epuizat de atâta umblet, slăbit de foame (nu mâncasem nimic întreaga zi) și războit continuu de felurite gânduri. Începusem deja să-mi pierd curajul, ca un om lipsit de ajutor.

În clipa în care începusem să mă deznădăduiesc, mi-a ieșit înaintea un tânăr bine făcut, înalt și frumos, îmbrăcat în costumul național elen (fustanella), venind de pe drumul către Tripoli. Când s-a apropiat de mine, m-am pregătit să-l salut, dar a făcut-o el mai întâi, spunându-mi cu un glas grozav de vesel și plin de bucurie: „De ce te temi? De ce îți pierzi curajul? Doar mergi pe calea lui Dumnezeu. Nu trebuie să te temi, fiindcă Dumnezeu este cu tine. Mergi pe calea Domnului, pe care ai apucat-o plin de râvnă și curaj, iar Dumnezeu îți va îndrepta pașii spre cele bune”.

Apoi mi-a dat o pâine și, intrând într-o vie din apropiere, a tăiat câțiva ciorchini de struguri, pe care i-a așezat pe o piatră, zicând: „Mănâncă și mergi mai departe fără teamă”. Dulcile și mângâietoarele sale cuvinte mi-au dat atât de mult curaj, entuziasm, bucurie și veselie duhovnicească în suflet, încât toată teama, deznădejdea și întristarea au dispărut cu totul. Pâinea și strugurii erau foarte dulci, nu mai mâncasem niciodată o astfel de hrană atât de dulce și delicioasă.

După ce am început să mănânc, mi-a urat drum bun și m-a încurajat să merg pe calea Domnului plin de curaj și de hotărâre. Apoi, depărtându-se puțin de mine, se făcu deodată nevăzut! Să fi fost oare om? Nu am nicio idee; numai Dumnezeu știe. Vesel și plin de bucurie, după ce am mâncat și m-am întărit cu hrana oferită, mi-am continuat drumul umblând toată noaptea. Dar un vânt foarte rece m-a împresurat și am pățimit grozav. În zorii zilei am ajuns în satul Arvanitokerasia și, oprindu-mă la o casă, am rugat-o pe stăpâna ei să-mi îngăduie să mă odihnesc puțin acolo. M-am așezat pe un scăunel și, punându-mi bărbia în palmă, m-am odihnit cam o oră. M-am ridicat apoi și mi-am continuat călătoria. Am trecut prin satul Vlahokerasia și am coborât în câmpia Mantinia. După ce am trecut de satul Kerasitsa, am simțit că aveam ceva pe tălpi, care mă împiedica să-mi continui drumul. M-am așezat pe marginea drumului și mi-am cercetat picioarele: două umflături uriașe, de

mărima unor alune mari, se formaseră în mijlocul tălpilor, care erau cu totul negre din pricina nenumăraților spini și ciulini care-mi intraseră în picioare.

Am deschis umflăturile și din ele s-a scurs un lichid ca apa și s-au format răni. Mi-am continuat drumul. Bucăți de noroi, nisip și pietricele mi-au intrat în tălpi în timpul mersului, provocându-mi o insuportabilă durere și suferință. Nemaiputând umbla normal din cauza durerii, mergeam pe părțile laterale ale picioarelor. În cele din urmă am ajuns la Tripoli, dar cu mare trudă și osteneală. Am trecut prin centrul orașului și m-am oprit în seara aceea într-un sătuc din afara orașului, numit Makrovounion.

Am rămas în noaptea aceea în casa parohială, iar în dimineața următoare l-am rugat pe preot să-mi dea o pereche de sandale. Mi-a dat în cele din urmă o pereche de sandale vechi, rupte și de nepurtat. Continuându-mi călătoria, sandalele au început să mă frece la vârfurile degetelor, până când m-am ales și acolo cu niște umflături. Prin urmare, călătoria mea a devenit nu numai dificilă, dar și insuportabilă.

Pe lângă toate acestea, vrăjmașul a început să-și slobozească spre mine înfricoșătoarele sale săgeți, amintindu-mi de plăcerile lumii și zicând: „Unde sunt delicioasele mâncăruri și băuturi, carnea, peștele și dulciurile de care te bucurai acasă? Aveai atât de multe mâncăruri, încât îți mai și rămâneau. Acum ești lipsit și de pesmeți. Unde sunt saltelele moi și netede,

plăcerile trupești și alte mângâieri? Și unde îți sunt prietenii și rudele? Unde îți sunt părinții și frații?”. Vrăjmașul îmi aducea toate acestea și altele asemenea în minte. Sufletul a început să mi se tulbure și, oarecum, îmi părea rău că plecasem.

În acel moment dificil, am deschis Sfânta Evanghelie, pe care o țineam în mână ca pe o armă, paznic și ajutor, și ochii mi-au căzut proniator pe un verset din Evanghelia Sfântului Matei: *Cel ce iubește pe tată ori pe mamă mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine (Matei 10, 37)*. Am citit în continuare: *Dacă vrea cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie... Pentru că ce-i va folosi omului dacă va câștiga lumea întreagă, iar sufletul său îl va pierde? (Matei 16, 24, 26)*. Apoi am citit și acest text evanghelic: *Și oricine a lăsat case, sau frați, sau surori, sau tată, sau mamă, sau femeie, sau copii, sau țarine pentru numele Meu, înmulțit va lua înapoi și va moșteni viața veșnică (Matei 19, 29)*.

În timp ce citeam acestea și alte texte evanghelice, precum: *Căci nu avem aici cetate stătătoare, ci o căutăm pe aceea ce va să fie (Evrei 13, 14)*, mi se părea că Însuși Hristos îmi vorbea în clipa aceea și că Îl vedeam aievea. Eram foarte emoționat; lacrimi mi se revărsau din ochi, iar sufletul îmi era plin de veselie și de bucurie; am simțit o atât de mare putere, încât mi-am spus: „Pentru dragostea Hristosului meu, mă lipsesc de toate acestea; fie ca toate acestea să dispară dinaintea ochilor

mei: părinți, rude, hrană, băutură, bani, moșii, prieteni și mângâieri – chiar și lumea întreagă – atâta timp cât Îl am pe Hristos. Constantin, mergi pe drumul tău plin de curaj și află comoara cea ascunsă, perla cea de mare preț. Nu te mai uita la cele pământești și trecătoare, ci ridică-ți ochii și îndreptează-i către cele cerești și veșnice. Poartă grijă de felul în care îți mântuiești sufletul tău cel nemuritor, căci nimic nu te va ajuta în Ziua Judecării, nici părinți, nici frați, nici prieteni, nici moșii, nici plăcerile vieții. Nimic, în afara faptelor bune”.

Ce ajutor plin de lumină sunt Sfintele Evanghelii în situațiile noastre de zi cu zi! Cât de mult ar trebui să le îndrăgească creștinii și să le citească pururea, plini de cucernicie, zi și noapte! (Din păcate, cei mai mulți creștini preferă să citească ziare, romane, reviste, din care nu au nimic de câștigat, ci doar sunt vătămați).

Văd că fângăduințele Domnului nostru se împlinesc chiar acum: Domnul mi-a dăruit însutit frați duhovnicești în locul părinților și fraților mei naturali, pe care i-am părăsit pentru *dragostea Sa*. Față de acești frați simt o legătură de dragoste duhovnicească, care ne unește și care este net superioară dragostei firești, de înrudire, întocmai precum cele duhovnicești sunt superioare celor lumești.

După ce am mers toată ziua, spre seară am ajuns la Levidion. Iar în zorile dimineții următoare m-am trezit și mi-am început călătoria, cu gândul de a ajunge la

Sfânta Mănăstire *Sfânta Lavră*. De acolo voiam să ajung la Mănăstirea *Mega Spelaion* (Marea Peșteră), iar de acolo în locul în care Dumnezeu îmi va îndrepta pașii. Având harta Peloponezului în minte, am folosit-o în călătoria mea: însă, nu eram sigur în ceea ce privește drumurile, așa că am întrebat pe toți cei întâlniți în cale care drum ducea către Mănăstirea *Sfânta Lavră*. Am fost sfătuit de unii să mă duc mai întâi la Mănăstirea *Sf. Athanasie*; se afla tot în provincia Kalavrita, lângă satul Filia și orașul Mazaikon.

În timp ce mergeam către Mănăstirea *Sf. Athanasie* și urcam pe o cărare abruptă, am început să simt dureri acute în stomac și stări permanente de vomă. Nu știu de ce se întâmplau toate acestea. Probabil că efortul grozav sau lipsa hranei sau faptul că am băut prea multă apă din pricina transpirației. Toate acestea m-au epuizat atât de tare, încât nu mai puteam umbla și nici măcar să stau în picioare, așa că, de câteva ori m-am prăbușit la pământ. Fiindcă eram în pericol, după ce m-a mai lăsat puțin durerea, am încercat să-mi continui drumul, dar cu mare greutate. Văzând starea gravă în care mă aflam, am început să mă rog fierbinte Maicii Domnului să mă ajute, ca nu cumva să mor pe drum. Cu ajutorul ei, am urcat panta aceea abruptă. Iar când am văzut mănăstirea la mică distanță, am simțit o oarecare ușurare, iar durerea și starea de vomă au încetat imediat. În cele din urmă, cam pe la apusul

soarelui, am ajuns la Mănăstirea *Sf. Athanasie*, unde m-am odihnit.

Cu ajutorul lui Dumnezeu și cu mijlocirile Maicii Domnului și ale Sf. Athanasie, rănilor de la picioare s-au vindecat complet și în chip minunat, astfel că, în noaptea aceea, am putut merge la Utrenie. Am mai rămas la mănăstire încă câteva zile, participând la sfintele slujbe cu străpungere de inimă, apoi mi-am continuat drumul. Trecând prin Mazaika, am ajuns la istorica Mănăstire *Sfânta Lavră*, unde am rămas două zile. Apoi m-am îndreptat către Mănăstirea *Mega Spelaion* (Marea Peșteră), unde am poposit cinci zile.

În timpul șederii mele la Mănăstirea *Mega Spelaion*, mă gândeam unde aș putea să găsesc o persoană cu- cernică, plină de virtuți și cu frică de Dumnezeu, care m-ar putea povățui încotro să apuc și ce ar trebui să fac. Mi-am dezvăluit gândurile unui frate cu experiență, Zaferios din Gortynia, care mă primise cu multă ospitalitate. M-a sfătuit să mă duc la Aigion pentru a mă întâlni cu domnul Ioan Koutsoukos și m-a asigurat că acest om avea experiență în cele duhovnicești și m-ar putea povățui ce trebuie să fac. Așadar, m-am dus la Aigion și m-am întâlnit cu domnul Koutsoukos, care m-a primit ca pe un oaspete ales în casa lui timp de câteva zile. M-a povățuit să mă duc la părintele său duhovnic Evsevie Matthopoulos din Patras și să fac tot ce mă va povățui acesta.

La Patras l-am găsit pe părintele Evsevie și m-am mărturisit lui. El m-a povățuit „ca, pentru moment, să mă întorc la părinții mei și, după ce îmi voi încheia serviciul militar, dând Cezarului ce este al Cezarului, să merg și să slujesc Împăratului ceresc”. Părinții duhovnicești Evghenie și Spiridon Giannouleas, pe care mi i-a prezentat părintele Evsevie, m-au sfătuit și ei să fac același lucru. Așadar, am fost obligat să fac ascultare de acești duhovnici.

În noaptea în care mă întorceam la Aigion de la Patras, în timp ce călătoream sub cerul cu lună plină și cântam: „Ceea ce ești mai cinstită decât heruvimii...”⁴, un demon, deghizat într-un tânăr înalt, îmi apărui dinainte; văzându-l, m-am oprit din cântare și, crezând că este om, mă pregăteam să-l salut. El a intrat mai întâi în vorbă cu mine și m-a întrebat: „Cânți? Cânti? Lucru bun faci!”. Apoi a adăugat: „Eu sunt copilul Maicii Domnului”. Apoi s-a oprit la o mică distanță de mine, urmărindu-mă. M-am simțit tulburat de toate acestea, așa că mi-am făcut semnul Sfintei Cruci, iar el s-a făcut de îndată nevăzut. Scopul lui era unul viclean. Îmi spusese că e copilul Maicii Domnului ca să mă închin lui. Dar, cu harul lui Dumnezeu, am scăpat de ispită.

Odată ajuns în orașul natal, părinții s-au simțit foarte mângâiați văzându-mă, fiindcă fuseseră tare

⁴ O rugăciune către Maica Domnului.

mâhniți de cele întâmplate. Am rămas acolo timp de 15 săptămâni, iar apoi am plecat din nou la Patras. Însă, înainte de plecarea mea, mama s-a îmbolnăvit grav și a fost la un pas de moarte. Văzând că mama se afla în primejdie de moarte, m-am gândit în sinea mea: „Dacă mama continuă să fie bolnavă, tata va rămâne singur cu sora mea mai mică și atunci nu mai pot pleca”.

Cu o zi înainte ca mama să se îmbolnăvească, un consătean mi-a dat o carte intitulată „Maica Domnului Tămăduitoarea” (Yiattrissa), în care se povesteau câteva din minunile săvârșite de Maica Domnului. La începutul cărții, pe prima pagină, se afla o mică imagine a sfintei sale icoane. Biserica care adăpostește icoana „Maicii Domnului Tămăduitoarea” se află pe un versant al muntelui Taeyetos. Văzând că mama stă gata să moară și că orice nădejde era zadarnică, am deschis cartea la icoana ei și m-am dus liniștit în afara casei, în grădină, fără a fi observat.

Îngenunchind și ținând cartea deschisă, m-am uitat la sfânta icoană de parcă m-aș fi uitat la însăși Maica Domnului. Și cu credință și cu lacrimi fierbinți, am rugat-o să-i dea tămăduire și sănătate mamei mele.

Am repetat încontinuu: „Măicuța Domnului, Împărăteasa cerului și a pământului, cred că tu o poți vindeca pe mama, dacă acest lucru îi este de mare folos și dacă tu voiești; căci tu ești cu adevărat Maica lui Dumnezeu și ție ți se împlinește orice cerere. Te rog

fierbinte să-i dăruiești mamei mele sănătate și îți făgăduiesc că, atunci când ea va fi pe deplin vindecată, voi pleca de îndată spre a deveni slujitor al tău”.

M-am rugat în genunchi timp de un ceas, dar când m-am întors în casă am aflat-o pe mama într-o stare mai gravă. De aceea, m-am întors în grădină și, timp de două ore, m-am rugat și mai fierbinte. Când am intrat în casă, i-am găsit pe toți dormind. Mama m-a chemat încetișor lângă patul ei. Atunci mi-a spus: „Copilul meu, sunt bine: fii liniștit că nu mai simt nimic rău în mine; Maica Domnului m-a vindecat”. Am fost atât de emoționat și plin de bucurie, încât nu se putea descrie simțirea mea. Am rămas într-o stare de răpire toată noaptea, slăvind și binecuvântând pe Dumnezeu și mulțumindu-i prea slăvitei Maicii lui Dumnezeu, care mi-a ascultat rugăciunea mea, a unui biet păcătos. În dimineața următoare, foarte devreme, mama s-a ridicat în chip minunat și mi-a pregătit mâncarea (fiindcă trebuia să plec în satul Foinikon, acolo unde eram profesor).

Pentru a nu mă arăta nemulțumitor față de Maica Domnului, peste câteva zile am pornit spre Patras pe același drum pe care mersesem mai înainte și, odată ajuns acolo, am rămas cam un an de zile. Din Pronia cerească, am pățimit o mică încercare aici: mai întâi, m-am îmbolnăvit și, fiindcă nu mai puteam munci, am început să duc lipsă de toate cele necesare vieții (hrană, haine și casă). Peste două zile am rămas fără

hrană și, pe deasupra, a trebuit să dorm afară toată noaptea, pe timp de iarnă, când ninge, lipsit de îmbrăcăminte călduroasă. Astfel, sărac, necăjit și pătîmind mari greutăți, eram tare întristat. Pe lângă toate acestea, vrăjmașul a început să mă ispitească, aducându-mi gânduri de deznădejde.

Într-o bună zi, pe când mă plimbam pe malul mării, cel rău a început să mă asalteze cu o ploaie de gânduri de întristare și cu ispite, șoptindu-mi: „Vezi câte necazuri te-au înconjurat? Nu ai mâncare, casă, haine și nici măcar o slujbă ca să poți munci și să-ți asiguri cele necesare traiului. Iată marea, aruncă-te în ea și scapă de toate necazurile!”. Dar, de îndată am spus: „Mergi înapoia mea, satano!” și m-am îndepărtat de mare. Am văzut în apropiere Biserica *Sf. Andrei* și m-am îndreptat spre ea. Intrând acolo și pregătindu-mă să mă închin la icoane și la iconostas, am observat icoana de pe ușile împărătești a Stăpânului Hristos, rugându-Se în grădina Ghetsimani. El, Cel Care a cunoscut mai dinainte tot ceea ce avea să pătimească ca om, când S-a aflat în chin de moarte, L-a rugat pe Cerescul Său Tată: „*Părintele Meu, de este cu putință, treacă de la Mine paharul acesta! Însă nu precum voiești Eu, ci precum Tu voiești*” (Matei 26, 39).

În timp ce priveam icoana lui Hristos rugându-Se, am simțit o mare străpungere în inimă și m-am întrebat: „Dacă Hristos, Fiul Cel Unul Născut al lui Dumnezeu-Tatăl, Carele era fără de vină și fără de

păcat, a pățimit atâtea chinuri și pățimiri pentru păcatele noastre și, în cele din urmă, a murit răstignit pe Cruce, cum pot eu, cel plin de păcate, să nu am încă puțină răbdare într-un necaz atât de mic?”. M-am simțit atât de mângâiat și încurajat, încât l-am cerut lui Dumnezeu și mai multe necazuri și ispite. Dar Dumnezeu știa că nu aveam îndelungă răbdare și m-a slobozit în chip minunat din greutățile mele: am găsit de lucru, un loc de ședere, haine și hrană. Dacă Dumnezeu are grijă de păsările cerului, cu cât mai mult are El grijă de om, pe care l-a creat după chipul și în vederea asemănării cu El.

În timpul șederii mele la Patras, am avut ocazia să ascult predicile pe care părintelui Evsevie le ținea seara în paraclisul sfintei mitropolii a *Sf. Ioan Teologul*. Am cunoscut numeroși frați de credință de la care am primit mângâiere și ajutor duhovnicesc și am petrecut multă vreme cu ei. În felul acesta l-am cunoscut și pe domnul Țiboukis, protopsaltul Patrasului, care s-a oferit să mă învețe gratuit muzica bizantină și m-a luat drept ajutor al său.

La recomandarea părintelui Evsevie și a unor frați de credință, am fost primit ca paraclisier, iar mai apoi am fost numit dascăl la *Sf. Alexie*, un metoc al Mănăstirii *Sfânta Lavră*.

Am rămas timp de un an la Patras, iar apoi am fost chemat să-mi îndeplinesc serviciul militar. Am fost primit în regimentul al doilea de cavalerie din Atena.

Aici m-au promovat la gradul de sergent și am fost detașat la biroul de adjutanți. Aveam destul timp liber, fiindcă lucram la birou doar dimineață și, prin urmare, aveam posibilitatea să iau parte adesea la predicile părintelui Evsevie Mattheopoulos, pe care le ținea la Biserica *Adormirii Maicii Domnului* (Monastirakion). Am avut ocazia să ascult și predicile ținute în sala de conferințe a Institutului Dialismas de către predicatorii mireni: Mihail Galanos, Constantin Dialismas, domnul Histogianopoulos și doctor K. Sahelarios. I-am cunoscut și pe profesorii Alexandru Moraitidis și Alexandru Papadiamanti și, împreună cu ei, am cântat de câteva ori la privegherile ținute de către părintele Nicolae Planas în Biserica *Sf. Proroc Ilie*.

La Atena l-am întâlnit pe Dionisie Farazoulis, un student în teologie de la Universitatea din Atena, cu care am legat o strânsă prietenie duhovnicească. L-am cunoscut și pe Nicolae Mitropoulos, care era nepotul pururea pomenitului Arhiepiscop Ierotei Mitropoulos din Patras, precum și pe Stamatis Gaitanos din Lifnos, care era secretar la Ministerul de Interne. Am locuit împreună cu Nicolae Mitropoulos și ne-am înțeles să intrăm împreună în viața monahală, de îndată ce îmi voi termina serviciul militar.

Chiar cu câteva zile înainte de eliberare, pe când mă pregăteam să mă duc în Sfântul Munte cu iubitul meu prieten Nicolae Mitropoulos, am primit însărcinarea să asigurăm paza închisorii Singrou. Împreună

cu un ofițer de cavalerie, un consătean, pe numele său Petrelikos – am încălecat fiecare pe câte un cal zdravăn și am plecat din poligon. Abia ce lăsasem în urmă barăcile de cavalerie, când, de îndată ce am pornit la drum, caii au intrat brusc în panică și s-au ridicat cu picioarele din față de parcă ar fi văzut o stafie. Înaintau puțin și se opreau, se întorceau la stânga, apoi la dreapta sau se dădeau în spate. Am ajuns pe strada Peiraios de la Polygon peste două ore, după un mare efort. A trebuit să o luăm pe diferite străzi laterale în loc să călătorim pe șoseaua principală, Patisiou – deoarece caii nu mergeau niciodată drept, ci doar spre stânga, ori spre dreapta.

Însă, când am vrut să pornim spre strada Peiraios, au rămas țintuiți locului și n-au vrut să plece mai departe. Am descălecat și i-am tras de hățuri, lovindu-i cu lama sabiei, încercând să-i clintim din loc, dar, degeaba. În cele din urmă le-am lăsat frâiele slobode și i-am lăsat să meargă acolo unde doreau; ne-au dus la Thisseion, au traversat podul de cale ferată și au început să alerge de-a lungul șanțului și a baricadei de deasupra șoselei. Apoi, brusc, au sărit peste baricadă și au aterizat la 7-8 metri de șosea. Coborârea aceea a fost atât de cumplită, încât am simțit că viața îmi atârână de un fir de păr. În timp ce coboram atât de repede, în minte nu-mi stăruia decât gândul că vom fi azvârliți din șa. M-am rugat ca, mai degrabă, să am parte de o moarte grabnică decât să rămân

handicapat, șchiop sau neputincios... Însă, am supraviețuit: numai Dumnezeu știe cum!

Am trecut pe lângă șosea și am văzut că ne îndreptam din nou spre strada Peiraios. Deodată, în timp ce traversam șoseaua și treceam pe lângă o casă veche, o haită de câini, lătrând sălbatic, s-au aruncat asupra calului meu și asupra mea. Însăpăimântat, calul meu s-a ridicat în două picioare cu toată puterea. Am trecut mai departe, dar am simțit cum ceva m-a lovit în gât, iar chipiul mi-a zburat de pe cap. Pe drumul

Părintele Filotei Zervakos
la școala de ofițeri de cavalerie din Atena, 1906.

din față erau niște pietre (ce urmau să fie folosite la construcția unei case), iar când calul meu a încercat să sară peste ele, s-a prăbușit la pământ. S-a ridicat și a început din nou să o ia la trap, însă a mai căzut încă o dată. A căzut și a treia oară. De data aceasta nu s-a mai ridicat: eram sigur că murise.

M-am suit pe grămada de pietre și am început să mă întreb ce se întâmplase cu mine în urma acestui eveniment prin care tocmai trecusem. Mi-am amintit de camaradul care mă însoțise și mă întrebam dacă mai este în viață. Privind înapoi, l-am văzut în spatele pietrelor, spre dreapta, călare pe cal. L-am întrebat dacă a suferit vreun accident, iar când mi-a răspuns că era teafăr, m-am mângâiat foarte tare.

L-am întrebat dacă știe unde îmi este chipiul și ce fusese ceea ce mă lovise. Mi-a spus că, atunci când calul s-a ridicat pe picioarele din față, m-am lovit la gât de o sârmă de telegraf, iar capul mi-a fost dat pe spate și astfel mi-a zburat chipiul. Mi-a zis: „În timp ce veneam în urma ta, am văzut cum ți-ai dat capul pe spate. Atunci, privind atent (era întuneric, fără urmă de lumină în jur), am văzut la timp o sârmă de telegraf și am trecut pe sub ea ferindu-mi capul”.

Aici a luat sfârșit scena de groază, iar pentru mine, cumplita tragedie pe care nu o voi uita cât voi trăi. Ca prin minune, calul se ridică. Și el, la fel ca și mine, a fost izbăvit. După ce mi-am găsit chipiul, ne-am urcat din nou pe cai, care, mai apoi, au alergat

fără teamă mai departe. Cred că vicleanul și ucigașul de oameni, diavolul, voise să ne tulbure și să ne ucidă din clipa în care am pornit la drum, dar Dumnezeu nu i-a îngăduit aceasta.

Nu departe de locul în care apăruseră câinii sălbatici erau niște case de toleranță. Mulți fii risipitori și desfrânați mergeau acolo și se îmbătau. Adesea comiteau crime la beție și desfrânare. Garnizoana trimisese grupuri de soldați și ofițeri de nenumărate ori spre a-i alunga sau prinde pe făcătorii de rele și pe cei cu grele păcate. Însă, în loc să facă ordine, adesea cădeau ei înșiși în rătăcire. La sugestia cuiva (nu știu a cui), am fost trimis acolo spre a preveni dezordinea. Cu harul și

Haita de câini sălbatici sărind la Constantin și la calul său.

ajutorul lui Dumnezeu și după ce am luat cu mine câțiva soldați, i-am alungat pe toți bețivii și desfrânații și nu am mai îngăduit nimănui să mai rămână acolo după ora 21.00. Cu ajutorul lui Dumnezeu, am scăpat de căderea în păcat și am putut să-i salvez pe unii tineri de la o astfel de cădere.

În cele din urmă a fost restabilită ordinea. Locuitorii din apropiere s-au dus apoi la poliția militară, pe de o parte, spre a-i mulțumi comandantului, și, pe de altă parte, pentru a-i cere ca să nu fie nimeni altcineva trimis în afară de mine – fiindcă acum se bucurau de pace.

Pentru a mă feri de a cădea în păcat, Atotbunul și Atotmilostivul Dumnezeu a îngăduit ca, atunci când am intrat în sălașurile cumplitei lor decăderi, să simt o incredibilă duhoare și să am o aversiune și o mare întristare față de prostituate. Această miasmă mi-a rămas în nări multă vreme. I-am sfătuit pe camarazii și colegii mei să nu cadă în păcatul desfrânării, fiindcă acesta strică atât trupul, cât și sufletul, provocând atât o moarte trupească, cât și una duhovnicească.

Fiindcă harul lui Dumnezeu m-a păzit să cad în această necurăție trupească, prințul întunericului a fost, se pare, nemulțumit. El plănuise să mă distrugă trupește, întrucât nu reușise să-mi tulbure sufletul cu păcatul desfrânării. Fie ca Atotbunul Dumnezeu, Cel Care m-a izbăvit de patru ori în noaptea aceea de la un pericol evident, să fie slăvit în veci de veci: prima dată,

când am alunecat de pe stânca aceea abruptă și am căzut pe șosea; a doua oară, atunci când câinii s-au aruncat asupra mea (aceia nu erau câini, ci demoni care luaseră înfățișare de câini); a treia oară, când calul s-a înălțat în două picioare, iar eu m-am lovit de firele de telegraf; iar a patra oară, când am rămas nevătămat după ce calul meu a căzut de trei ori! *Ce-I pot da eu Domnului pentru tot ceea ce a făcut El pentru mine?*

Urmând sfatul părintelui Evsevie, după ce mi-am împlinit stagiul militar și am fost eliberat, am hotărât să devin oștean al Împăratului ceresc. I-am dezvăluit intențiile mele Cuviosului Nectarie, Episcopul Pentapolei, care, pe vremea aceea, era și directorul Seminarului Teologic Rizarios din Atena (acum mutat în cereștile locașuri), iar el mi-a spus: „Țelul tău este bun, dar te sfătuiesc să nu te duci la altă mănăstire în afară de aceea din Paros (Longobarda), acolo unde frații sunt plini de virtuți și îndestulați”. Însă eu am insistat, spunându-i că dorința mea era aceea de a merge în Sfântul Munte. Atunci mi-a zis: „Dacă stai în Grecia, du-te la Mănăstirea Longobarda, dar dacă insiști să te duci în Sfântul Munte, atunci ai binecuvântarea mea să mergi. Vei afla felurite stiluri și rânduieli de viață monahală acolo; alege-o pe care-ți place. Sunt mănăstiri idioritmice, cenobitice, schituri și sihăstirii; însă, să te ferești, cu orice chip, de mănăstirea de sine (idioritmică) și să alegi orice alt mod de viață care îți va plăcea”.

Pe data de 8 mai 1907, după ce am luat parte la privegherea pentru praznicul Sf. Ioan Evanghelistul și Teologul (care coincide și cu prăznuirea Sf. Arsenie cel Mare) în Biserica *Sf. Proroc Ilie*, prietenul meu Nicolae Mitropoulos și cu mine ne-am îmbarcat la bordul vasului cu aburi *Pinios* și am plecat din Pireu către Sfântul Munte. Bunii noștri prieteni, căpitanul Constantin Sobonius, Stamatie Gaitanos și Nicolae Boukis ne-au însoțit până la vapor.

Peste două zile am ajuns la Tesalonic care, pe vremea aceea, era sub ocupație turcească (încă din copilărie aveam mare evlavie la Sf. Dimitrie, Sfântul ocrotitor al Tesalonicului). L-am invitat pe prietenul meu Nicolae să mergem împreună și să ne închinăm, cu străpungere de inimă, la sfintele sale moaște. Apoi, în drum spre vapor, am tras la un hotel grecesc și ne-am odihnit toată ziua și întreaga noapte. În ziua următoare ne-am pregătit să plecăm spre Sfântul Munte. Am ajuns la vamă, însă nu ni s-a îngăduit să plecăm. „Nu aveți voie să plecați fiindcă sunteți spioni!”, ne-au spus ei. Noi, desigur, am negat acest lucru și le-am explicat că, întrucât pașapoartele noastre fuseseră eliberate de ambasada și consulatul turc, ar trebui să ni se îngăduie plecarea. Însă aceștia nu au dat nici o atenție cuvintelor noastre.

Nu ne-au întemnițat, dar ne-au pus sub o atentă supraveghere. Soldații turci stăteau de pază în fața hotelului nostru și ne urmăreau oriunde mergeam.

Această situație a continuat timp de câteva zile. Începusem să ne facem griji, fiindcă banii noștri se împrușinaseră. Într-o bună zi i-am spus lui Nicolae: „Mă duc la sediul guvernatorului (konaki) pentru a discuta cu *pașa* (guvernatorul); probabil că el va îngădui să plecăm”. În dimineața următoare, m-am sculat foarte devreme și m-am dus să mă închin din nou la moaștele Sf. Dimitrie, înainte de a mă duce la konaki. Cu lacrimi și străpungere de inimă l-am rugat pe Sfânt să mijlocească către Domnul ca să ni se îngăduie să plecăm nestânjeniți în Sfântul Munte. M-am rugat o vreme, apoi m-am așezat să mă odihnesc. Mi-am amintit de mucenicia Sf. Dimitrie: am cugetat la felul în care a fost străpuns cu o lance și a murit pentru dragostea lui Hristos și pentru sfânta noastră credință ortodoxă și la felul în care a fost proslăvit de Dumnezeu atât pe pământ, cât și în cer și în vecii vecilor.

În timp ce mă gândeam la toate acestea, în inimă mi-a răsărit dorința de a-mi da viața pentru dragostea lui Hristos și pentru credința noastră ortodoxă, presupunând că există vreo cale. Atunci l-am rugat pe Sf. Dimitrie să mijlocească din nou către Domnul, însă nu pentru libertate, ci pentru a mă învrednici să am parte de o moarte mucenicească. M-am gândit, deci, la o cale spre a-mi împlini țelul. Mi-am spus în sinea mea: „Mă voi duce la konaki și mă voi arăta plin de curaj dinaintea turcilor; le voi oferi un motiv spre a mă

cerceta în legătură cu credința mea și atunci voi da mărturie legată de erezia lor. Ei îmi vor cere, probabil, să mă lepăd de credința mea, dar eu voi rămâne neclintit, preferând moartea. În acest fel, voi avea un sfârșit mucenicesc”.

M-am dus de îndată la konaki și am intrat înăuntru. În timp ce urcam scările holului, un ofițer turc m-a observat și m-a întrebat ce doream.

– Vreau să-l văd pe pașa, i-am răspuns eu.

– Și de ce vrei să-l vezi?

– Am ceva să-i spun.

– Eu sunt secretarul său: spune-mi deschis ce dorești.

– Dacă ești secretarul său, atunci spune-mi, de ce nu ne îngăduiți să mergem în Sfântul Munte?

– Nu am să-ți spun motivul.

– Nu sunteți oameni cumsecade, i-am spus eu plin de curaj, sunteți nedreți. De ce ne rețineți și ne chinuiți în felul acesta? Nu am greșit cu nimic, nu suntem răufăcători, iar actele noastre sunt în regulă. Nu înțeleg motivul. Iar acum am rămas și fără bani. Cum să trăim în acest loc necunoscut și străin? Cum te-ai fi simțit dumneata dacă ai fi mers în Grecia și ți-am fi făcut ceea ce ne faci dumneata nouă?

Aceste cuvinte l-au iritat și i-au stârnit mânia: a sunat puternic dintr-un clopoțel și imediat m-au înconjurat 30-35 de soldați și ofițeri. M-au apucat și m-au târât spre Turnul Alb, nu se știa pentru care

pricină; m-am gândit că voiau să mă întemnițeze. Nu m-am lăsat pradă deznădejdii sau lașității; însă, eram trist fiindcă nu mi-a cercetat credința (nădăjduiam că vor face aceasta la sosire – oriunde m-ar fi dus). În timp ce mergeam spre Turnul Alb, l-am rugat pe Sf. Dimitrie să mijlocească către Domnul să-mi dăruiască o moarte mucenicească, dacă aceasta era voia Sa; iar dacă nu era aceasta voia Lui, să fiu eliberat din mâinile acestor sarazini barbari, sălbatici, însetați de sânge și ateii.

După o bucată de drum și-a făcut apariția superiorul lor și le-a vorbit în limba turcă. Nu am înțeles ce

Constantin, salvat de la moarte,
cu ajutorul rugăciunilor Sf. Mare Mucenic Dimitrie.

le-a spus, dar am observat că era mânios. Și-a ridicat bastonul și l-a lovit pe umăr pe ofițerul vinovat de arestarea mea și i-a alungat pe toți. După ce au plecat toți, s-a apropiat de mine și, cu un rânjel vesel pe chip, m-a bătut amabil pe umăr. Apoi m-a dat pe mâna unui soldat din Ioannina, poruncindu-i să mă ducă la vaporul grecesc *Mikali*, care se afla în portul Tesalonicului, spre a mă putea reîntoarce în Grecia.

Fiindcă nu aveam nici cea mai mică idee, l-am întrebat pe soldat cine era omul care dăduse ordinele. Mi-a răspuns că acela fusese pașa. L-am mai întrebat de ce pașa își lovise propriul său secretar și ce îi spusese acestuia. Soldatul îmi zise: „Pașa l-a certat pe secretarul său fiindcă te condamnase la moarte fără să-i ceară îngăduința”. Atunci l-am rugat să-mi spună unde aveau de gând să mă ducă. „Te duceau la Turnul Alb pentru a te executa acolo”, îmi zise el. „Toți cei condamnați la moarte sunt duși acolo. Cât despre ceilalți, aceștia sunt puși în lanțuri și sunt lăsați să moară de foame, de sete și de lipsă de aer”. M-am bucurat grozav că fusesem eliberat din mâinile acelor sarazini sălbatici, fiindcă nu eram sigur dacă se pusese problema credinței mele ca să mă poată ucide.

Totuși, m-am întristat deoarece pierdusem șansa de a-mi da viața pentru credință. Mucenicia trebuie să urmeze anumite rânduieli, după cum spunea dumnezeiescul Apostol Pavel: *Iar când luptă cineva la*

jocuri, nu ia cununa dacă nu s-a luptat după legile jocului (II Tim. 2, 5).

Am avut râvna și dorința de a deveni mucenic, dar mi-a lipsit un motiv solid și o cauză anume. Trebuie să existe o temeinică rațiune pentru ca o persoană să primească mucenicia. Aceasta trebuie să se întâmple de dragul lui Dumnezeu. Este un lucru foarte periculos ca cineva să-și asume singur mucenicia, din voia sa proprie, fără o rațiune sau o cauză anume, fiindcă se expune singur ispitei. Domnul nostru Iisus Hristos a fugit adesea de iudei (atunci când au vrut să-L arunce de pe stâncă sau când au vrut să arunce cu pietre într-Însul), spre a ne da pildă de a fugi de ispită și de pericol. În Rugăciunea domnească, El ne poruncește să-I cerem Cerescului nostru Tată să nu ne ducă pe noi întru ispită. Când a sosit vremea, însă, și a fost voia Tatălui, El S-a dat pe Sine de bunăvoie spre a fi răstignit pentru mântuirea și izbăvirea lumii.

Însoțit de soldat, am ajuns la hotel, unde mi-am luat rămas bun de la iubitul meu prieten Nicolae. El m-a povățuit ca, odată ajuns în Grecia, să mă duc la Mănăstirea Longobarda, fiindcă atât unchiul său, Ierotei Mitropoulos, Arhiepiscop de Patras, precum și vărul său, Evsevie Matthapoulos, stătuseră o vreme acolo. El însuși fusese acolo, pe când era copil, spre a-și vedea unchiul (pe atunci arhimandrit în exil, din pricina conflictului *Materakist*). Mi-a confirmat cu tărie că este o mănăstire foarte bună. Apoi a adăugat: „Poți

veni de acolo în Sfântul Munte după o vreme, sau, dacă voi călători singur, vin la Longobarda și mergem împreună”.

Mi-am strâns valiza și cele câteva lucrușoare, mi-am luat rămas bun de la Nicolae și am plecat. Am ajuns în port, însoțit de bunul ostaș turc, care mă sfătuisese să nu-mi fac griji, ci să am răbdare. El a chemat un barcagiu și i-a spus să mă ducă la vaporul grecesc, sfătuindu-mă să nu trec cumva prin vamă, căci datorită formalităților voi întârzia, iar vaporul va pleca fără mine. În timp ce vâsleam spre vapor, vameșii ne-au observat și au strigat după noi ca să ne întoarcem. Dar barcagiul a vârlit mai departe întrucât soldatul îi spusese că însuși pașa îmi dăduse ordin de plecare. Când vameșii au văzut că barcagiul nu avea de gând să oprească sau să se întoarcă, au tras focuri de avertizare în aer. Apoi, zece soldați s-au suit într-o barcă și au pornit după noi. Din fericire, am reușit să mă urc pe vapor înainte de a fi prins din urmă de ei. Odată sosiți la fața locului, au început să-l amenințe și să-l lovească pe barcagiu până când au auzit că însuși pașa dăduse ordin să fiu adus la vapor. Abia atunci au încetat să-l mai bate și l-au lăsat în pace.

Se pare că nu a fost voia lui Dumnezeu să merg în Sfântul Munte. Acesta cred că a fost și motivul pentru care am întâmpinat toate aceste obstacole. Simt o mare recunoștință față de ocrotitorul meu, Sf. Mare Mucenic

Dimitrie, cu ale cărui rugăciuni și mijlociri am scăpat de la moarte.

Nu aveam nici cea mai mică idee cu privire la interesul atât de mare pe care mi-l arătase pașa, așa că am căutat să aflu. Abia după aproximativ doi ani, când m-am dus în pelerinaj pentru a mă închina și a vizita Sfântul Munte, am aflat, în cele din urmă, motivul de la prietenul meu Nicolae, care plecase în Sfântul Munte și rămăsese acolo. El mi-a spus de ce anume pașa mă eliberase și mă trimisese înapoi în Grecia.

„Peste două sau trei zile după ce ai plecat din Tesalonic în Grecia, în timp ce stăteam la cafeneaua de la parterul hotelului (cel în care am servit masa la început și care era păzit de soldați turci așa încât să nu ne putem strecura și scăpa), secretarul pașei a venit și m-a salutat. Ne cunoșteam, fiindcă fusesem membri ai comitetului greco-turc, format după războiul din 1897, care trebuia să ajungă la o înțelegere cu privire la stabilirea hotarelor dintre Grecia și Turcia. După ce toți membrii comitetului au căzut de acord să semneze tratatul, ne-am dus în insula Corfu, la Achilleion ca, timp de o săptămână, să sărbătorim pacea. El m-a recunoscut de îndată ce m-a văzut și m-a întrebat ce vânt m-a adus la Tesalonic. I-am relatat povestea noastră și îndată a eliberat gărzile și a chemat o trăsură. M-a dus la el acasă, unde m-a tratat cu o deosebită ospitalitate, iar în ziua următoare ne-am dus împreună la pașa. M-a prezentat drept prietenul său și l-a rugat

pe pașa să-mi îngăduie plecarea în Sfântul Munte. Pașa i-a spus aghiotantului său că eram liber să plec și să mă însoțească la vapor, oferindu-mi protecție și asistență”.

Apoi pașa a mai adăugat: „Prietenul tău de acolo era însoțit de un alt tânăr. Într-o bună dimineață, pe când dormeam liniștit, Sf. Dimitrie a intrat în camera mea, purtând uniformă de general și fiind înarmat. Cu o privire severă mi-a poruncit: «Chiar acum, de îndată, ridică-te, îmbracă-te, încălță-te și du-te pe strada cutare din oraș pentru a-l elibera pe tânărul care a fost pe nedrept condamnat la moarte de către secretarul tău particular; după ce îl eliberezi, trimite-l la vaporul *Mikali*, care se află în portul Tesalonic și e gata de plecare către Grecia»”. Abia atunci mi-am dat seama că ajutorul și salvatorul meu de la moarte fusese Sf. Mare Mucenic Dimitrie, Izvorătorul de Mir.

Prorocia Sf. Nectarie se împlinise: indiferent unde m-aș duce, tot la Longobarda voi ajunge în cele din urmă. Am învățat de aici o lecție deosebit de folositoare: trebuia să fiu întru totul ascultător față de părintele meu duhovnicesc, fără a-l înfrunta, și să nu mai caut să-mi fac voia proprie, ci doar voia duhovnicului meu, urmând pilda Domnului nostru Iisus Hristos, *Cel Care a venit în lume nu pentru a-Și face voia Sa, ci voia Tatălui Său, Cel Care L-a trimis.*

Plecând din Tesalonic și odată ajuns la Volos, am admirat de pe vapor muntele Pidion și ceilalți munți:

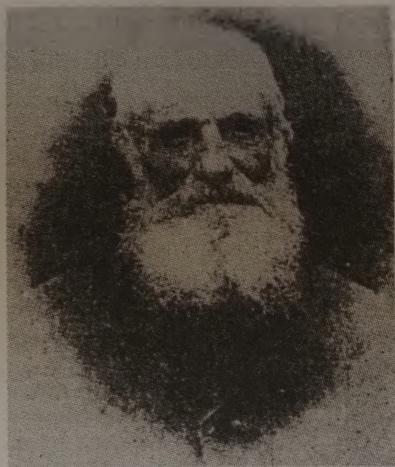

Sfântul Mare Mucenic Dimitrie Izvorătorul de Mir
(284-305 d.Hr.)

mă gândeam să urc pe munte spre a afla o peșteră în care să mă nevoiesc ca pustnic. Am debarcat de pe vapor și am rămas câteva zile în oraș. În tot acest timp m-am întâlnit cu Teodosie Zografos, notar, cu fratele său, Teodor, profesor de teologie și predicator, cu starețul Panayiotis Kontopitharis, cu Paul Loukopoulos și alții și toți aceștia m-au primit cu multă ospitalitate în casele lor.

Ei s-au străduit să mă ajute să ajung în Sfântul Munte, dar în zadar. De două ori am încercat să plec acolo din Volos, însă de fiecare dată au apărut diverse obstacole. În cele din urmă, mi-am dat seama că nu era voia lui Dumnezeu.

Mi-am amintit apoi de iubitul meu prieten Nicolae, care-mi spusese să mă duc la Mănăstirea Longobarda. Acest gând l-am spus starețului Panayotis (numit *Bunicul* datorită vârstei sale înaintate) și celorlalți: „Întrucât nu pare să fie voia lui Dumnezeu să mă duc în Sfântul Munte, de nevoie mă voi duce la Mănăstirea Longobarda din Paros”. L-am văzut pe Bunicul făcându-și semnul crucii și spunându-mi vesel: „Este voia lui Dumnezeu ca tu să te duci la Longobarda! Aveam în minte de vreo trei zile să-ți spun aceasta, însă nu eram sigur dacă era voia lui Dumnezeu, așa că m-am rugat ca El să te lumineze. Întrucât ai luat această hotărâre singur, crede-mă că aceasta este voia lui Dumnezeu! Am fost de multe ori la Longobarda, ca și în Sfântul Munte, și cred că

Starețul Panayiotis Kontopitharis (*Bunicul*)

Longobarda este locul potrivit pentru tine. Va fi bine și pentru tine și pentru mănăstire”.

Așadar, a fost voia lui Dumnezeu și a Maicii Domnului pentru mine ca să merg la Mănăstirea Longobarda (chiar înainte de a fi plecat din Atena, Îl rugasem pe Dumnezeu să mă călăuzească spre o mănăstire ocrotită de Maica Domnului, cu călugări plini de virtuți). S-a hotărât să plec de îndată. Bunii mei frați m-au însoțit până la vapor, unde mi-am luat rămas bun de la ei. Am plecat din Volos. În ziua următoare am sosit la Pireu și am aflat că un vas se pregătea să plece spre Syros, așa că m-am îmbarcat și am pornit la drum.

În noaptea aceea, călătorind spre Syros, am visat că mă aflam într-un loc necunoscut: stăteam pe marginea unei văi acoperită cu vii și în jurul acestei văi se aflau coline cu case și paraclise răspândite pretutindeni.

Totul respira încântare și bucurie. În timp ce, plin de uimire și bucurie, priveam acel loc neobișnuit, l-am văzut deodată pe stareț, pe Bunicul, care, cu chipul vesel și bucuros, m-a întrebat: „Îți place aici?”. „Da”, i-am răspuns, „îmi place foarte mult”.

„Uită-te și alege un loc unde ți-ar plăcea să stai”, îmi spuse el.

În timp ce căutam un astfel de loc, el îmi spuse: „Întoarce-te spre răsărit”. M-am întors spre răsărit, unde mi-a arătat o mănăstire care se afla între două dealuri. „Te povățuiesc să mergi acolo dacă vrei să te folosești duhovnicește”. M-am uitat în jur și am văzut mănăstirea. Apoi m-am trezit: nu am dat nici o atenție visului.

Cu cât mă apropiam de insula Paros, cu atât gânduri tulburătoare au început să mă necăjească: „Ce-i cu tine? Ai părăsit lumea și bunurile, cinstirile, slava și măririle ei, totul pentru *dragostea Sa*. Ai tot încercat să mergi în Sfântul Munte – un loc sfânt – dar Dumnezeu nu ți-a ajutat: în schimb ai trecut prin multe greutăți și viața ți-a fost pusă într-o primejdie nespus de mare. Acum, fiindcă dorești să stai aici, vei avea alte probleme: nu vei putea să te stabilești și să-ți afli pacea și atunci vei pleca”. M-am războit cu aceste cugete dinlăuntru

meu până când am intrat în portul Paros. Acolo am văzut biserica celor *O sută de porți* (Ekatondapiliani) și atunci am simțit o schimbare în sufletul meu. Cugetele tulburătoare care-mi întristaseră sufletul au dispărut ca fumul și am fost copleșit de bucurie și încântare. Cuprins de starea de străpungere a inimii, m-am ridicat de pe locul meu, m-am întors spre biserică și mi-am făcut semnul crucii. „Măicuța Domnului”, am strigat, „Maica lui Dumnezeu, maica mea și a tuturor creștinilor, nădejdea, acoperământul, ajutorul, ocrotirea și mângâierea tuturor celor care nădăjduiesc și aleargă la tine, primește-mă pe mine, robul tău cel nevrednic, care aleargă la ajutorul tău, și învrednicește-mă să

„Te povățuiesc să mergi acolo
dacă vrei să te folosești duhovnicește”.

rămân în acest loc spre folosul meu și al celor ce viețuiesc aici”.

Am coborât de pe vapor, mi-am lăsat bagajele în oraș și m-am dus să mă închin în Biserica *Celor o sută de porți* (Ekatondapiliani). De acolo, am pornit pe jos la Mănăstirea Longobarda ca să mă întâlnesc cu părintele stareț Ierotei Bosiniotis, pe care urma să-l rog să mă spovedescă și să mă primească în obștea sa. Starețul, părinții și frații mănăstirii au acceptat cu toții cu mare bucurie și plăcere; eu, cel mai mic dintre toți, am fost primit printre frați ca frate începător! Văzând ordinea, cucernicia, ascultarea, dragostea, înțelegerea și armonia dintre frați, am simțit atâta bucurie de parcă aș fi fost în Rai. Cu adevărat, este Rai și cea mai mare fericire atunci când frații trăiesc în unire, așa cum spune Sf. Proroc David: *Iată acum ce este bun și ce este frumos, decât numai a locui frații împreună!*

Eram deja la Longobarda cam de o lună, când, într-o bună zi am fost trimis în afara mănăstirii la o ascultare. Întorcându-mă la mănăstire, am ajuns exact în același loc pe care îl văzusem în visul meu! Am fost uimit să văd totul, chiar și mănăstirea, chiar și până cel mai mărunț detaliu, așa cum văzusem în visul meu.

Înainte de a fi fost hirotonit diacon, m-am temut să-mi dau consimțământul. Mi-am dat seama de înălțimea preoției, de răspunderile unui cleric și de curăția vieții pe care trebuie să o păstreze, pe de o parte și mi-am văzut propriile nedesăvârșiri și slăbiciuni, pe de

altă parte. M-am gândit chiar să plec din mănăstire și să mă ascund în momentul venirii episcopului. Dar m-am temut de neascultare. Prin urmare, L-am rugat pe Dumnezeu să mă lumineze și să-mi descopere ce trebuie să fac.

Într-o noapte am visat un grup de tineri care ședeau în afara mănăstirii pe o bancă. Toți erau candidați la hirotonie, iar eu mă aflam printre ei. Stătem în picioare către capătul băncii – nu șezând. Țineam în mână o bucată de hârtie pe care-mi scrisesem păcatele și îmi spuneam în sinea mea: „Nu ar trebui să fiu hirotonit; am prea multe păcate”.

În timp ce-mi spuneam toate acestea, a apărut un venerabil stareț cu păr alb. El venise să-i aleagă pe candidații pentru hirotonie. A trecut pe lângă fiecare și s-a oprit înaintea mea. Avea în mână cârja episcopală și, atingându-mă ușor cu ea, spuse: „Uită de îndoielile pe care le ai în minte; fii ascultător și primește hirotonia”. Când m-am trezit, am înțeles că era voia lui Dumnezeu ca eu să accept hirotonia. Prin urmare, mi-am dat consimțământul de a deveni diacon. Pe data de 29 decembrie 1907, la șapte luni după intrarea mea în mănăstire, am fost tuns monah cu schima mică, iar în ziua următoare, Duminica Sfinților Părinți Ioachim și Ana, am fost hirotonit diacon de către Arhiepiscopul Grigorie de Paronaxias.

Tânjeam după practicarea vieții ascetice, îmi doream să am mai mult timp de rugăciune și studiu și, în

felul acesta, să mă apropii mai mult de Dumnezeu. Așa se face că în noaptea de 6 septembrie 1909, la doi ani după tunderea în monahism și hirotonisire, am plecat în taină din mănăstire. Am umblat toată noaptea și am urcat pe cel mai înalt vârf de munte al insulei: acolo se afla o bisericuță închinată Sf. Proroc Ilie. Aici, timp de aproape 20 de zile, am rămas singur, doar cu Dumnezeu, pentru a mă ruga și studia.

Biserica *Tuturor Sfinților* de pe insula Paros, locul de însingurare al Starețului Filotei.

Însă, deoarece plecasem fără îngăduința părintelui meu duhovnic și stareț, și aflând că era foarte întristat de tainica mea plecare, m-am temut de consecințele neascultării și m-am întors în mănăstire.

La puțin timp după aceasta, pe data de 8 mai 1910, cu binecuvântarea duhovnicului, am plecat într-un pelerinaj în Sfântul Munte spre a mă închina acolo și a cunoaște oameni cu viață sfântă și plini de virtuți cu care să pot vorbi spre a mă zidi duhovnicește. Am vizitat toate sfintele mănăstiri și schituri și m-am închinat la sfinte icoane și moaște. Însă, nu am aflat decât foarte puțini cuvioși, pe care-i puteam număra pe degetele ambelor mâini. Nu am mai aflat văzători cu duhul sau făcători de minuni ca în trecut. Printre acei cuvioși plini de virtuți îi pot pomeni pe: starețul Daniel de Smirna, iconograful Spiridon Kambamas, medic din Lavria, Gherasim din Lesbos, Calinic din Atena și călăuzitorii duhovnicești Ignatie de la Katunakia și Matei de la Karakalou. M-am folosit mult de ei, ca și de alții de la felurite mănăstiri.

(Spre a ne face o imagine mai clară cu privire la pelerinajul Starețului în Sfântul Munte, am considerat de cuviință să introduc următoarea epistolă pe care Părintele Filotei a trimis-o prietenului său duhovnicesc, prof. Alexandru Moraitidis – Nota editorului grec).

Dragul meu Alexandru,

Deoarece m-ai rugat să-ți scriu despre impresiile mele legate de pelerinajul în Sfântul Munte, nu te voi lăsa fără răspuns – mai întâi, fiindcă nu doresc să păstrez tăcerea despre minunea de la Mănăstirea Vatopedu și teribila impresie pe care mi-a lăsat-o și, în al doilea rând, fiindcă cred că te vei folosi foarte mult și te vei bucura nespuse de scurta mea expunere.

Întotdeauna am avut dumnezeiasca dorință de a face un pelerinaj în Sfântul Munte pentru a afla oameni duhovnicești și a învăța de la ei cele de folos spre mântuirea ticălosului meu suflet. După ce am primit binecuvântarea duhovnicului meu și a celorlalți părinți și frați din mănăstire, am pornit la drum pe data de 7 mai 1910 și am ajuns la Atena în ziua următoare. Dacă îți amintești, aceasta a fost ziua în care am pornit prima oară spre Atena, în dorința mea de a intra în viața monahală – cred că acesta a fost planul lui Dumnezeu; fiindcă în aceeași zi este pomenit Sf. Părinte Arsenie cel Mare și mi-am amintit de cuvintele sale: „Fugi, taci, mântuiește-te”. Încerc să pun în practică aceste cuvinte pe cât îmi stă în putință, dar încă nu am reușit.

După ce am rămas în Atena cam o săptămână, m-am dus să-mi vizitez frații mei duhovnicești din Volos. M-au primit cu bucurie și ne-am veselit duhovnicește timp de câteva zile. Am fost foarte

bucuros și I-am dat slavă lui Dumnezeu pentru progresul lor duhovnicesc, precum și pentru dragostea și armonia dintre ei. Plini de duh și de bucurie, m-au însoțit la vapor.

Vaporul a plecat din Volos seara și a sosit în dimineața următoare la Tesalonic. Temându-mă de o reeditare a incidentelor din timpul primei mele călătorii, nu am coborât de pe vas. Cam pe la ora 16.00 am plecat din Tesalonic și mai târziu, în aceeași seară, am putut vedea limpede Sfântul Munte, de la distanță.

Era ajunul Înălțării Domnului. Nu pot înfățișa în cuvinte bucuria și uimirea care m-au cuprins! N-am putut dormi toată noaptea. M-am uitat adesea la Munte și mi-am imaginat peșterile, mănăstirile și sihăstriile în care atâția Sfinți au strălucit. Unii s-au nevoit cu rugăciunea neîncetată și permanenta contemplație, alții cu învățătura duhovnicească și cu studiu, iar alții, precum făcliile, au fost puși în sfeșnic pentru a lumina numeroase suflete întunecate. Iar alții și-au vărsat sângele pentru mărturisirea credinței lor, adevărata credință, dar și pentru dragostea lor față de Domnul Iisus Hristos.

Cam pe la ora 2 noaptea am sosit în portul Dafne. Am fost foarte emoționat și plin de bucurie când am pus piciorul pe pământ: mi se părea că lumea era foarte departe și că pășisem pe un tărâm sfânt! Se iveau zorile dimineții, păsările începeau să cânte, iar copacii și pădurile împrăștiu în jur minunate miresme. Sufletul

smeritului Filotei era profund emoționat și plin de o bucurie de negrăit pentru că se afla, în sfârșit, în Grădina Maicii Domnului!

Am lăsat bagajele în seama unui șofer și a altui monah și ne-am dus la Mănăstirea Xiropotamou, unde am luat parte în biserică la slujba de dimineață în cinstea Înălțării. După dumnezeiasca Liturghie, am pornit pe jos spre Kareia, la Sfânta Chinotită (organul conducător al Sfântului Munte), pentru a-l vizita pe fratele meu duhovnicesc, Nil, secretarul șef al Chinotitei. Fusese informat că voi veni și a trimis un om la Dafne spre a mă întâmpina. M-am mai întâlnit și pe drum cu acest om, dar, fiindcă nu m-a recunoscut (purtam veșmintele mele simple, pe care le îmbrăcam de obicei la noi în mănăstire, iar el a presupus că sunt monah), și-a continuat drumul. Am mers spre Kareia împreună și am sosit în fața biroului lui Nil amândoi în același timp. Nil, care nu m-a recunoscut, deși eu l-am recunoscut de îndată, l-a întrebat pe cel trimis de el: „A venit diaconul?”, „Nu”, răspunse omul, „nu și-a făcut cunoscută prezența”. Emoționat, am strigat: „Eu sunt cel căutat de voi”. Ne-am salutat și ne-am dus la arhondaricul de la Simonos Petra, unde am avut parte de o mare bucurie duhovnicească. Am luat cu toții masa, veselindu-ne întru Domnul.

După aceea am hotărât să merg la părintele Daniel, iar peste alte două zile m-am pregătit de plecare spre celelalte mănăstiri. Nil m-a încurajat să-mi încep turul

Sfântului Munte cu Mănăstirea Iviron. Între timp a sosit Ștefan (ucenicul părintelui Daniel), care m-a anunțat că va veni aici spre a mă conduce la schit. Am fost grozav de bucuros să-l văd – am avut o bucurie mai mare decât cea pe care o ai când, după o vreme îndelungată, te întâlnești cu un frate după trup.

Cam pe la apusul soarelui, am coborât la Dafne, unde am închiriat o bărcuță cu care am vâslit în ape extrem de liniștite de-a lungul coastelor de pe partea apuseană a muntelui. Am văzut Mănăstirea Simonos Petra – o privesște cu adevărat măreață, care te uimește – căci este construită pe o stâncă, iar de pe mare ea pare că atârână pe jumătate în văzduh. Apoi am trecut pe la mănăstirile Grigoriu, Dionisiu, Sf. Pavel, Noul Schit și, în fine, Sf. Ana, punctul nostru de destinație. Am coborât pe țărm și am început să urcăm pe cărarea abruptă care ducea în pustia Katunakia. Cam pe la ora 2 noaptea, la sărbătoarea Sf. Părinți de la Sinodul I Ecumenic, am ajuns la schitul părintelui Daniel. Nu se poate descrie bucuria pe care am avut-o atunci când l-am văzut pe părintele Daniel și pe părintele Athanasie, cât și pe ceilalți frați pe care nu-i mai văzusem până atunci! Ce bucurie ai când te întorci să-ți vezi părinții și frații după mulți ani! Această bucurie am simțit-o eu în clipa aceea și încă cu cât mai mult! Sunt foarte fericit că m-am întâlnit cu un părinte duhovnicesc atât de sporit! Mă simt nevrednic să fiu socotit fiul său duhovnicesc sau frate al fiilor săi duhovnicești. În timpul

celor zece zile cât am stat acolo, părintele Daniel m-a învăluit cu o mare grijă iubitoare și, ca orice părinte, mi-a dat multe povețe de suflet ziditoare.

Din rânduiala lui Dumnezeu, într-una din cele câteva zile ale șederii mele la chilia părintelui Daniel, câțiva frați de la Mănăstirea Konstamonitou, care se duceau la rugăciune pe vârful Athonului, au trecut tocmai pe lângă chilia noastră. După ce am primit binecuvântarea părintelui Daniel, m-am alăturat grupului lor și, cu mare bucurie, am urcat pe vârful muntelui. Am ajuns într-o zonă numită *Maica Domnului* cam pe la apusul soarelui; aceasta se află cam la o oră de urcuș până în vârful muntelui, loc în care pelerinii se odihnesc. Adunând bucăți de lână și perii, am aprins un foc și ne-am încălzit pe tot parcursul nopții: era începutul lui iunie.

Dând slavă Părintelui Ceresc, în dimineața următoare ne-am sculat înainte de răsăritul soarelui și ne-am continuat drumul spre piscul cel mai înalt al Athonului; eu eram în fruntea grupului, urmat de doi preoți și de doi monahi. În timp ce urcam pe Muntele Domnului, soarele a început să-și răspândească razele. Când am sosit la locul numit *Sfânta Schimbare la Față*, am căzut în genunchi și ne-am închinat în acel loc sfânt. Oh, cât era de emoționant! Oh, ce bucurie! Oh, ce sfinte amintiri! Cât de adânc îmi sunt întipărite în minte – chiar și acum sunt emoționat și vărs lacrimi când mi le amintesc! Cu adevărat cântă Psalmistul:

Evanghelistul, căruia m-am rugat: „O, Sfinte al lui Dumnezeu, te rog, ajută-mă și mă apără de acest cumplit uriaș care caută să măucidă!”. Îngrozitorul uriaș stătea deoparte, la distanță, cu capul plecat și, întrucât Maica Domnului și Sf. Ioan Evanghelistul erau lângă mine, mi-am făcut curaj și mi-a pierit orice teamă. Am cerut ajutorul Maicii Domnului și, luând o piatră, am aruncat-o în acel uriaș. Piatra l-a lovit și i-a spart capul, iar acesta a dispărut, urlând și văitându-se. Piatra a făcut un zgomot atât de mare când i-a lovit capul, încât a răsunat de parcă aș fi tras cu tunul. La auzul acelui zgomot, am sărit din patul în care dormeam și aproape că m-am rostogolit la pământ.

Două luni mai târziu de la această întâmplare, cam în ajunul praznicului Sf. Vasilie cel Mare, am văzut în somn un drăcușor. Venise la școala unde eram învățător și îmi spunea: „Pregătește-te, căci mai marele meu va veni să lupte cu tine”. M-am înspăimântat auzind acestea și m-am pregătit să fug și să mă ascund undeva. Dar o mare mulțime de demoni, sub înfățișare de oameni, animale mute și păsări, veneau spre mine în vreme ce mă pregăteam să o iau la fugă, amintindu-mi că mai marele, căpetenia lor va veni să lupte cu mine. Îngrozit, m-am ascuns într-o cafenea. Pășind înăuntru, m-am postat în spatele ușii și am văzut o încăpere imensă, fără capăt și plină de oameni; unii jucau cărți, alții dansau, iar alții fumau. Atunci m-am gândit în

sinea mea: „Toți acești oameni sunt ai lui, nu am nicio nădejde de ajutor din partea lor”.

Și, ce să vezi? În timp ce cugetam la toate acestea, uriașul cel sălbatic și înfricoșător își făcu apariția, ținând un cuțit în mână și, deschizând ușa, a aruncat cuțitul spre mine, încercând să mă omoare. Îngrozit, am alergat afară ca să scap, dar acesta a venit după mine, punându-mi cuțitul fie la gât, la piept sau la abdomen. Aveam la mine un ciomag și, văzând pericolul, în disperarea mea, l-am ridicat și l-am lovit pe uriaș. Acesta era foarte înalt, iar ciomagul de-abia i-a atins capul. Din pricina loviturii, și-a plecat puțin capul, iar eu, făcându-mi curaj, am început să-l lovesc cu putere peste cap și spate. Cu cât îl loveam mai tare, cu atât se apleca mai mult, până când, în cele din urmă, căzu la pământ, se prefăcu într-un fum negru și dispăru în văzduh. Bucuros, am început să bat din palme și să-L slăvesc pe Dumnezeu.

În cele din urmă, mi-am dat seama că mă aflam într-un sălaș al duhurilor necurate. Am văzut o mare mulțime de demoni necurați care munceau și se osteneau, ca într-un atelier, construind felurite capcane pentru a-i atrage în curse pe oameni. L-am văzut pe stăpânul întunericului în mijlocul atelierului, așezat pe un tron și înconjurat de căpeteniile sale. Ținea un sceptru în mâna dreaptă, iar pe cap purta o diademă, acoperită cu funingine.

Când mă văzu, începu să mă amenințe și să-și arate colții. Mă întrebă: „Cum vei putea să scapi de mine? Mulți alții ca tine au încercat să facă ceea ce faci tu: au vrut să scape de mine, dar am luptat și i-am înfrânt. Nu te voi lăsa să-mi scapi. Voi lupta cu tine și te voi birui”.

I-am răspuns curajos: „Nu mă tem de tine, satano, nu mi-e frică de tine, căci Îl am pe Hristos în ajutor. El te-a biruit și te va birui pururea, iar eu, tot cu puterea Lui, te voi birui”. Și întorcându-mă puțin de o parte, am văzut doi tineri frumoși, care m-au luat cu ei și mi-au arătat un munte înalt, pe care m-au îndemnat să-l urc. După ce am urcat puțin, am început să simt o mare încordare și le-am spus călăuzelor mele: „Nu mai rezist și nici nu mai pot să urc mai sus”. Dar ei mi-au spus: „Oricine voiește să moștenească Împărăția Cerurilor trebuie să urce pe acest munte; nu vei vedea Împărăția Cerurilor dacă nu urci pe el. Dar nu te teme; urcă-l cu curaj până ajungi în vârf”. Mi-am făcut curaj și am început să urc, dar cu mare osteneală și greutate.

Am văzut pe mulți, asemenea mie, urcând, dar și pe alții care stăteau liniștiți după ce avansau puțin, deoarece le slăbea curajul. Unii, în număr mare, se întorseseră și alergau repede la poalele muntelui. Atunci unul dintre însoțitorii mei îmi spuse: „Îți vezi pe cei ce se întorc înapoi? Au părăsit calea cea strâmtă și cu chinuri, care duce la Viață și în Împărăția

Cerurilor, și au ales calea cea largă, care duce la pierzanie”.

Temându-mă ca nu cumva să pățesc și eu ceva asemenea, am continuat să urc pe munte. Însă, cu cât înaintam mai mult, cu atât creșteau și truda și greutatea; mi se părea că voi muri de atâta trudă și durere. Adesea am căzut în genunchi, nemaiputând să continui. Totuși, de fiecare dată mă ridicam și, cu cât mă apropiam de vârf, urcând în continuare, am început să simt o oarecare ușurare, nădejde și bucurie. Cu o mare dorire și bucurie, am alergat cu râvnă spre a ajunge în vârf și iată! Împărăția Cerurilor! Când însă mi-am ridicat ochii, cuprins de mare uimire și bucurie spre a privi Împărăția Cerurilor, m-am trezit. Eram bucuros pe de o parte, fiindcă am simțit că ajunseseam într-un loc de odihnă după atâta trudă și osteneală, dar, pe de altă parte, eram trist, fiindcă dorința mea de a vedea Ierusalimul cel de Sus nu se împlinise.

De atunci înainte am început să-mi petrec vremea citind Sfintele Scripturi, rugându-mă, postind și făcând privegheri. Odată cu trecerea timpului, inima mi se aprindea, din ce în ce mai mult, de dor față de Dumnezeu și de cele cerești. Nimic din lumea aceasta nu mă mai interesa. Mă gândeam mereu cum să părăsesc lumea și cele lumești ca să devin monah, pentru a avea timp să vorbesc cu Dumnezeu și să contemplu cele cerești.

Vrăjmașul, însă, nu contenea deloc să lupte cu mine. Îmi aducea uneori teamă și moleșeală, mai ales noaptea când eram singur, iar alteori îmi aducea dorințe urâte în minte. Am biruit teama, întrebându-mă: „De ce oare, nu mă tem ziua, când sunt cu oamenii, ci doar noaptea, când sunt singur? Dacă părinții firești au grijă, dragoste, afecțiune și sunt preocupați să-și vegheze copiii și dacă găina își apără și își păzește puii, atunci, cu cât mai mult, Cerescul nostru Tată, Care este plin de dragoste, ne va veghea și ne va păzi zi și noapte, în toată vremea și în tot locul? Prin urmare, de ce să mă tem dacă am un astfel de Tată plin de o iubitoare purtare de grijă, atotputernic și în stare să mă apere de orice primejdie, atât trupească, cât și sufletească?”

Făcându-mi curaj în acest fel, noaptea, pe când toată lumea dormea, m-am dus în paraclisele părăsite, aflate la mare depărtare de sat, și m-am rugat. Am mers o dată chiar și în cimitir și am dormit toată noaptea pe morminte; în felul acest am biruit frica. Harul Domnului m-a eliberat de plăcerile și dorințele trupești. Spre a mă înfricoșa, vrăjmașul mi s-a arătat într-o noapte, pe drum, pe când mă întorceam acasă de la școală. Luase înfățișarea unui câine. A trecut pe lângă mine și s-a preschimbat în tigru, sărind asupra mea ca să mă sfâșie. Am chemat-o în ajutor pe Maica Domnului și s-a făcut nevăzut.

În satul Foinikion din Laconia, acolo unde am slujit ca profesor timp de trei ani (1901-1904), nu exista cimitir. Și din această cauză, osemintele erau așezate într-un colț de lângă zidul curții bisericii. Mi-am luat elevii, le-am strâns și le-am pus într-o țarină închisă din afara satului, deoarece zidul se prăbușise, iar oasele erau împrăștiate pretutindenea. I-am îndemnat pe săteni să construiască un cimitir acolo, iar mai târziu s-au înduplecat și au construit unul. Adesea mergeam cu elevii mei și lucram acolo. Uneori căram pietrele și curățam locul, iar alteori lucram la fundații. Oamenii, văzând aceasta, s-au arătat dornici să ne ajute și au strâns suficienți bani spre a construi un cimitir, dimpreună cu o biserică închinată Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil.

De asemenea, întrucât aici nu exista nici școală, iar elevii erau privați de procesul educațional, am făcut demersuri și în această direcție. După ce le-am vorbit ferm la biserică sătenilor, am alcătuit o listă cu numele lor și am format un comitet. Am continuat colecta și toți și-au oferit contribuția. Le-am trimis chiar o scrisoare concetățenilor noștri din America și i-am rugat să facă o colectă și să ajute la construirea școlii. Toți banii necesari au fost strânși în scurtă vreme. În tot acest timp, toate materialele de construcție (ciment, nisip, pietre și lemn) au fost adunate cu ajutorul personal și munca sătenilor, a profesorului și a elevilor. Școala, cu toate spațiile aferente, a fost construită în

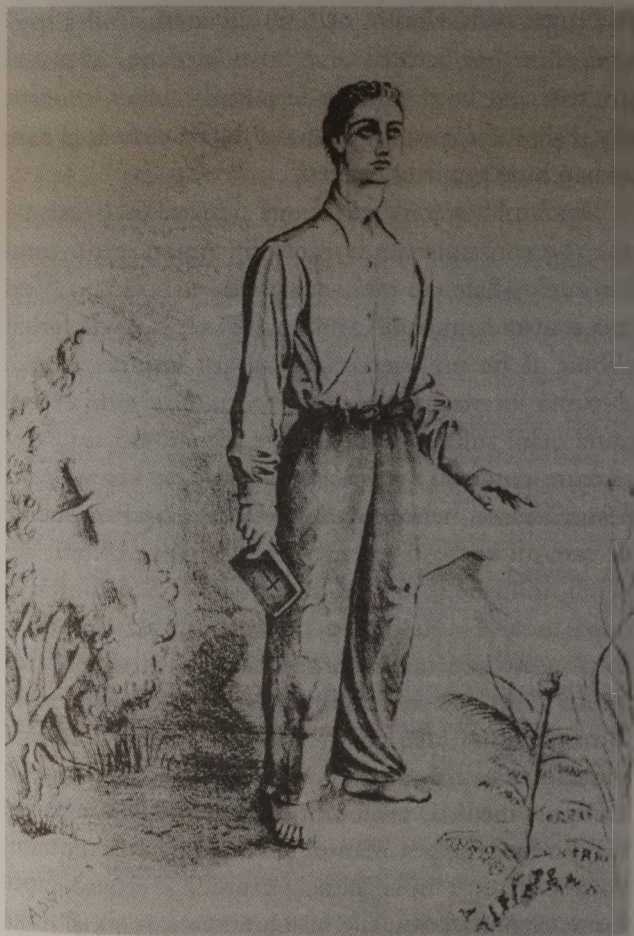
decurs de un an și jumătate. Plănuiam să refac biserica, o clădire mică, care mai avea nevoie și de reparații.

Am legat o prietenie duhovnicească cu doi tineri din satul unde slujisem ca profesor. Ne-am înțeles să părăsim lumea și să mergem în Sfântul Munte³ pentru a intra în monahism. La sfârșitul anului școlar (după terminarea examenelor), m-am întors în satul meu natal și i-am spus mamei că voiam să părăsesc lumea și să devin monah. Tatei nu i-am spus nimic, fiindcă el era împotriva acestui lucru. Mă avertizase în această privință și nu voia în niciun chip să devin monah.

La începutul lui august 1902, am plecat din casa părinților mei și m-am dus într-o mică mănăstire aflată cam la șapte ore depărtare. Avea hramul Sf. Mare Mucenic Gheorghe și fusese întemeiată de pururea pomenitul George Stourmaras, profesor, medic și monah din Epir. Prin învățăturile sale și viața bineplăcută lui Dumnezeu, îi ajutase pe mulți, nu numai din Limiras, din provincia Epidaros, dar și din alte provincii. Numeroase persoane de pretutindenea veneau să-l vadă și să-i audă dulcile sale învățături, dar și spre a fi tămăduiți de bolile lor trupești sau sufletești. Am rămas acolo doar câteva zile, având intenția de a mă duce în Sfântul Munte.

Când tata a aflat unde eram, a venit ca să mă ia înapoi acasă și a încercat să mă convingă să mă întorc.

³ Muntele Athos, Halkidiki, Grecia.

Constantin, la vârsta de aproape 20 de ani,
își părăsește locul natal, fără încălțări sau haină,
ducând cu sine doar Sfânta Scriptură.

M-a rugat cu lacrimi în ochi să vin acasă și mi-a spus că, dacă nu mă întorc, se va îneca în mare. M-a mai întrebat: „De ce oare, atât de puțini medici, avocați, ofițeri și profesori ajung monahi? Nu-și cunosc ei oare cel mai bine propriul interes?”.

Apoi mi-a arătat o casă nouă și foarte spațioasă, pe care și-o construisese un bogătaș din America într-unul din satele aflate cel mai aproape de mănăstire. „Vezi casa aceasta frumoasă?”, mă întrebă el, „Cât de fericit trebuie să fie proprietarul ei!”. I-am răspuns atunci: „Nu mă interesează cele lumești, tată, ci cele cerești caută ochii sufletului meu. Cele pământești sunt trecătoare, deșarte și stricăcioase, dar cele cerești sunt nestricăcioase, nemuritoare și veșnice. Nici un medic de care-mi vorbești, ori avocați, profesori, ofițeri, generali, miniștri și regi nu-și vor lua cu ei demnitățile după moarte. Cât despre casa aceasta pe care mi-o arăți, acest bogătaș nu o va lua cu el și nici averea atunci când moare; căci după moarte, nici averea nu rămâne cu noi, nici slava acestei lumi nu ne însoțește dincolo: doar virtuțile ne vor fi de folos în clipa morții. Desigur, medicii, profesorii, ofițerii, bogătașii și toți cei din lume se pot mântui și fără să devină monahi, dacă doresc și înfăptuiesc virtuțile, săvârșesc fapte bune, respectă poruncile lui Dumnezeu și nu își leagă mintea de cele pământești și trecătoare precum animalele, ci, își amintesc de moarte, de Judecata de Apoi și de răsplata ce va să fie. Însă, deoarece Atotbunul

Dumnezeu mi-a poruncit în inimă să-L urmez, sunt obligat să fac ascultare și să mă supun glasului evanghelic: *Oricine voiește să vină după Mine să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie (Marcu 8, 34) și Cel ce iubește pe tată ori pe mamă mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine (Matei 10, 37)*. Am, de asemenea, datoria și obligația să vă iubesc fiindcă îmi sunteți părinți, să vă respect, să vă cinstesc și să vă ascult. Dar am o datorie mult mai mare: să-L iubesc pe Dumnezeu infinit mai mult, să-L respect, să-L cinstesc și să-L ascult. Îl voi urma, fiindcă El mă cheamă să-L urmez, iar voi, într-adevăr, în calitate de părinți ai mei, trebuie să vă bucurați și să mă încurajați la acest lucru, iar nu să fiți triști și să mă împiedicați. Dacă un rege pământesc m-ar chema la palatul său pentru a fi aproape de el și mi-ar încredința o slujbă măreață, ce ar fi de făcut atunci? Îmi închipui că ai fi extrem de mulțumit și ai socoti aceasta drept o mare cinste. Tu, tată, trebuie să te bucuri și mai mult pentru că acum Cerescul Împărat, Iisus Hristos, mă cheamă aproape de El”.

În ciuda tuturor celor spuse de mine, tatăl meu insistă și îmi spuse că nu se poate întoarce fără mine și că, dacă nu mă întorc acasă, se va îneca. Într-o măsură oarecare, el avea dreptul să spună acestea. Îmi iubeam foarte mult părinții și îi respectam, aveam grijă de ei și le dădeam tot salariul meu.

Dar n-am putut niciodată să-i iubesc mai mult decât pe Dumnezeu. În ciuda dorinței mele, temându-mă ca nu cumva cel rău să-l împingă la o faptă ne-cugetată, am fost obligat să mă întorc. Hotărâsem, însă, să nu rămân, ci să plec în taină, cu prima ocazie.

Câteva zile mai târziu, m-am dus la țarina tatălui meu, acolo unde locuia fratele meu mai tânăr. Am ajuns acolo noaptea târziu. Neaflându-l pe fratele meu acolo, mi-am spus în sinea mea: „Acum e timpul potrivit să pleci, căci nimeni nu te vede”, și am plecat imediat. N-am luat nici geantă, nici toiag, nici orice altceva cu mine, în afara micii mele cărțuții, Sfintele Evanghelii, pe care le aveam mereu cu mine, ca să le citesc. Am mers toată noaptea, neavând haină, ori încălțări. Era o noapte fără lună și umblam pe poteci bătute, de pământ, prin păduri sau prin munți, ca nu cumva să mă vadă cineva și să-i informeze pe părinții mei, care, de îndată, ar fi venit după mine. Am pășit peste spini și ciulini, iar picioarele îmi erau pline de răni, dar marea mea dorire de a-L afla pe mult îndrăgitul meu Hristos, piatra cea de mult preț, mi-a ușurat durerea și necazul.

Când se iviră zorile, am ajuns în afara hotarelor provinciei și m-am gândit în sinea mea: „Nimeni nu mă cunoaște aici, în acest loc străin și nu mai am nicio teamă că părinții sau rudele mă vor găsi” – aceștia erau cu toții împotriva planurilor mele. În timp ce umblam prin pustie, frământat de gândul de a mă duce la

Sparta, Tripolis, Kalavrita, Mega Spelarion (Marea Peșteră) și apoi unde ar binevoi Dumnezeu, vrăjmașul îmi aducea mereu teamă și cutremur în suflet. Dar, citind versetul 25 din Psalmul 54: „*Aruncă spre Domnul grija ta, și El te va hrăni; nu va da în veac clătinare dreptului*”, am aruncat spre Domnul toate grijile mele, având credința fierbinte că El mă va hrăni și mă va conduce la locul potrivit.

Trecuse ceva vreme și, în timp ce mergeam mai departe, am întors capul înapoi și am văzut câțiva soldați alergând iute către mine. Îndată m-a străfulgerat gândul că tata a aflat de plecarea mea și anunțase poliția, care acum era pe urmele mele ca să mă prindă. Aceștia se apropiau de mine și, în curând, aveau să mă ajungă, așa că îmi făceam planuri în legătură cu ceea ce aveam de făcut. Nu mai puteam alerga, fiindcă umblasem toată noaptea fără să fi dormit și eram epuizat; și, pe lângă toate acestea, zona pe unde umblam era plină de spini și de ciulini și nu aveam nici încălțări; tot drumul era împânzit de aceste plante, de parcă cineva le-ar fi sădit! Neputând afla un loc curat și bun de umblat, am fost obligat să merg printre spini și ciulini. Îmi tot spuneam în sinea mea: „când vor veni să mă prindă și să mă aducă înapoi, le voi zice: «prefer să mă ucideți decât să mă obligați să mă întorc acasă»”. Atunci când s-au apropiat de mine, am coborât într-o râpă și, pe când se aflau la o aruncătură de băț, m-am întors cu fața spre ei, dar nu i-am mai văzut.

Am ajuns în satul Vrontamas, după care mi-am continuat drumul și am ajuns la râul Evrota. Mi-am dat seama că acest râu mi-ar fi o călăuză sigură dacă mergeam de-a lungul malului său, deoarece știam că trecea pe lângă Sparta; după care, odată ajuns în Sparta, puteam să merg mai departe, pe drumul de poștalion către Tripoli. Ei bine, mergând de-a lungul râului, am ajuns deodată dinaintea unor stânci înalte și abrupte, pline de tufe și copaci. Și, nemaiputând să-mi continui drumul, a trebuit să intru în râu. Când acest lucru nu mai era cu putință, am trecut de pe un mal spre celălalt, iar alteori, am fost obligat să mă strecur printre tufișurile dese, precum un iepure sau un șarpe.

În cele din urmă, după mari osteneli, necazuri și pericole de-a lungul întregii zile, am reușit să trec prin aceste maluri lipsite de cărări și, pe la apusul soarelui, am ajuns într-o zonă netedă. Pe lângă osteneala trupească, duceam o luptă teribilă cu vrăjmașii nevăzuți. Aceștia îmi șopteau în minte: „Ce grozăvie ai făcut, părăsind toate bunurile lumii, plăcerile, cinstirile, părinții, prietenii și rudele!?” Și aducându-mi aminte de părinții mei înlăcrimați, de parcă s-ar fi aflat dinaintea mea, îmi spuneau: „Întoarce-te de îndată la părinții tăi înainte ca aceștia să moară de întristare”. Dorul după lume și părinți ardeau ca o flacără în inima mea. Aproape de malul râului, am dat peste câțiva ciobani. M-am odihnit în noaptea aceea; umblasem zi și noapte fără întrerupere.

Praznicul Adormirii Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu era sărbătorit în dimineața următoare, așa că m-am dus la biserica din sat, aflată cam la două ore de Sparta. După Dumnezeiasca Liturghie, mi-am continuat călătoria. Umblam pe un drum nisipos cam pe la ora amiezii și pătimeam grozav din cauză că nisipul îmi ardea foarte tare picioarele. Mi-am amintit atunci de Mucenicii care erau siliți de către tirani să poarte încălțări pline de cuie și alte bucăți de fier ascuțite și îmi făceam singur curaj spunându-mi: „Ce înseamnă nisipul acesta fin în comparație cu acele bucăți ascuțite de metal?! Mergi înainte cu curaj!”.

Îngerul de pe drumul spre Tripoli încurajându-l pe Constantin și oferindu-i pâine și struguri.

După ce am umblat toată ziua fără să pun ceva în gură, am ajuns în după amiaza aceea în satul Voutiani, aflat cam la o oră și jumătate de Sparta, în apropierea drumului principal către Tripoli. Mi-am continuat călătoria pe drumul principal către Tripoli fără să mă opresc și am trecut pe lângă sat.

Mergând încă o bucată de drum, am ajuns deodată pe o coastă de munte. În stânga mea se aflau munții Taeyetos, iar în dreapta, munții Parnona. Acești munți îngrozeau trecătorul, pe de o parte, din pricina marii lor înălțimi, a stâncilor abrupte și a văilor adânci, iar pe de altă parte din pricina pădurilor dese și a pustietății locului pe timp de noapte. Eram epuizat de atâta umblet, slăbit de foame (nu mâncasem nimic întreaga zi) și războit continuu de felurite gânduri. Începusem deja să-mi pierd curajul, ca un om lipsit de ajutor.

În clipa în care începusem să mă deznădăjduiesc, mi-a ieșit înaintea un tânăr bine făcut, înalt și frumos, îmbrăcat în costumul național elen (fustanella), venind de pe drumul către Tripoli. Când s-a apropiat de mine, m-am pregătit să-l salut, dar a făcut-o el mai întâi, spunându-mi cu un glas grozav de vesel și plin de bucurie: „De ce te temi? De ce îți pierzi curajul? Doar mergi pe calea lui Dumnezeu. Nu trebuie să te temi, fiindcă Dumnezeu este cu tine. Mergi pe calea Domnului, pe care ai apucat-o plin de râvnă și curaj, iar Dumnezeu îți va îndrepta pașii spre cele bune”.

Apoi mi-a dat o pâine și, intrând într-o vie din apropiere, a tăiat câțiva ciorchini de struguri, pe care i-a așezat pe o piatră, zicând: „Mănâncă și mergi mai departe fără teamă”. Dulcile și mângâietoarele sale cuvinte mi-au dat atât de mult curaj, entuziasm, bucurie și veselie duhovnicească în suflet, încât toată teama, deznădejdea și întristarea au dispărut cu totul. Pâinea și strugurii erau foarte dulci, nu mai mâncasem niciodată o astfel de hrană atât de dulce și delicioasă.

După ce am început să mănânc, mi-a urat drum bun și m-a încurajat să merg pe calea Domnului plin de curaj și de hotărâre. Apoi, depărtându-se puțin de mine, se făcu deodată nevăzut! Să fi fost oare om? Nu am nicio idee; numai Dumnezeu știe. Vesel și plin de bucurie, după ce am mâncat și m-am întărit cu hrana oferită, mi-am continuat drumul umblând toată noaptea. Dar un vânt foarte rece m-a împresurat și am pătimit grozav. În zorii zilei am ajuns în satul Arvanitokerasia și, oprindu-mă la o casă, am rugat-o pe stăpâna ei să-mi îngăduie să mă odihnesc puțin acolo. M-am așezat pe un scăunel și, punându-mi bărbia în palmă, m-am odihnit cam o oră. M-am ridicat apoi și mi-am continuat călătoria. Am trecut prin satul Vlahokerasia și am coborât în câmpia Mantinia. După ce am trecut de satul Kerasitsa, am simțit că aveam ceva pe tălpi, care mă împiedica să-mi continui drumul. M-am așezat pe marginea drumului și mi-am cercetat picioarele: două umflături uriașe, de

mărimea unor alune mari, se formaseră în mijlocul tălpilor, care erau cu totul negre din pricina nenumăraților spini și ciulini care-mi intraseră în picioare.

Am deschis umflăturile și din ele s-a scurs un lichid ca apa și s-au format răni. Mi-am continuat drumul. Bucăți de noroi, nisip și pietricele mi-au intrat în tălpi în timpul mersului, provocându-mi o insuportabilă durere și suferință. Nemaiputând umbla normal din cauza durerii, mergeam pe părțile laterale ale picioarelor. În cele din urmă am ajuns la Tripoli, dar cu mare trudă și osteneală. Am trecut prin centrul orașului și m-am oprit în seara aceea într-un sătuc din afara orașului, numit Makrovounion.

Am rămas în noaptea aceea în casa parohială, iar în dimineața următoare l-am rugat pe preot să-mi dea o pereche de sandale. Mi-a dat în cele din urmă o pereche de sandale vechi, rupte și de nepurtat. Continuându-mi călătoria, sandalele au început să mă frece la vârful degetelor, până când m-am ales și acolo cu niște umflături. Prin urmare, călătoria mea a devenit nu numai dificilă, dar și insuportabilă.

Pe lângă toate acestea, vrăjmașul a început să-și slobozească spre mine înfricoșătoarele sale săgeți, amintindu-mi de plăcerile lumii și zicând: „Unde sunt delicioasele mâncăruri și băuturi, carnea, peștele și dulciurile de care te bucurai acasă? Aveai atât de multe mâncăruri, încât îți mai și rămâneau. Acum ești lipsit și de pesmeți. Unde sunt saltelele moi și netede,

plăcerile trupești și alte mângâieri? Și unde îți sunt prietenii și rudele? Unde îți sunt părinții și frații?”. Vrajmașul îmi aducea toate acestea și altele asemenea în minte. Sufletul a început să mi se tulbure și, oarecum, îmi părea rău că plecasem.

În acel moment dificil, am deschis Sfânta Evanghelie, pe care o țineam în mână ca pe o armă, paznic și ajutor, și ochii mi-au căzut proniator pe un verset din Evanghelia Sfântului Matei: *Cel ce iubește pe tată ori pe mamă mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine (Matei 10, 37)*. Am citit în continuare: *Dacă vrea cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie... Pentru că ce-i va folosi omului dacă va câștiga lumea întreagă, iar sufletul său îl va pierde? (Matei 16, 24, 26)*. Apoi am citit și acest text evanghelic: Și oricine a lăsat case, sau frați, sau surori, sau tată, sau mamă, sau femeie, sau copii, sau țarine pentru numele Meu, înmulțit va lua înapoi și va moșteni viața veșnică (*Matei 19, 29*).

În timp ce citeam acestea și alte texte evanghelice, precum: *Căci nu avem aici cetate stătătoare, ci o căutăm pe aceea ce va să fie (Evrei 13, 14)*, mi se părea că Însuși Hristos îmi vorbea în clipa aceea și că Îl vedeam aievea. Eram foarte emoționat; lacrimi mi se revărsau din ochi, iar sufletul îmi era plin de veselie și de bucurie; am simțit o atât de mare putere, încât mi-am spus: „Pentru dragostea Hristosului meu, mă lipsesc de toate acestea; fie ca toate acestea să dispară dinaintea ochilor

mei: părinți, rude, hrană, băutură, bani, moșii, prieteni și mângâieri – chiar și lumea întreagă – atâta timp cât Îl am pe Hristos. Constantin, mergi pe drumul tău plin de curaj și află comoara cea ascunsă, perla cea de mare preț. Nu te mai uita la cele pământești și trecătoare, ci ridică-ți ochii și îndreptează-i către cele cerești și veșnice. Poartă grijă de felul în care îți mântuiești sufletul tău cel nemuritor, căci nimic nu te va ajuta în Ziua Judecării, nici părinți, nici frați, nici prieteni, nici moșii, nici plăcerile vieții. Nimic, în afara faptelor bune”.

Ce ajutor plin de lumină sunt Sfintele Evanghelii în situațiile noastre de zi cu zi! Cât de mult ar trebui să le îndrăgească creștinii și să le citească pururea, plini de cucernicie, zi și noapte! (Din păcate, cei mai mulți creștini preferă să citească ziare, romane, reviste, din care nu au nimic de câștigat, ci doar sunt vătămați).

Văd că fagăduințele Domnului nostru se împlinesc chiar acum: Domnul mi-a dăruit însutit frați duhovnicești în locul părinților și fraților mei naturali, pe care i-am părăsit pentru *dragostea Sa*. Față de acești frați simt o legătură de dragoste duhovnicească, care ne unește și care este net superioară dragostei firești, de înrudire, întocmai precum cele duhovnicești sunt superioare celor lumești.

După ce am mers toată ziua, spre seară am ajuns la Levidion. Iar în zorile dimineții următoare m-am trezit și mi-am început călătoria, cu gândul de a ajunge la

Sfânta Mănăstire *Sfânta Lavră*. De acolo voiam să ajung la Mănăstirea *Mega Spelaion* (Marea Peșteră), iar de acolo în locul în care Dumnezeu îmi va îndrepta pașii. Având harta Peloponezului în minte, am folosit-o în călătoria mea: însă, nu eram sigur în ceea ce privește drumurile, așa că am întrebat pe toți cei întâlniți în cale care drum ducea către Mănăstirea *Sfânta Lavră*. Am fost sfătuit de unii să mă duc mai întâi la Mănăstirea *Sf. Athanasie*; se afla tot în provincia Kalavrita, lângă satul Filia și orașul Mazaikon.

În timp ce mergeam către Mănăstirea *Sf. Athanasie* și urcam pe o cărare abruptă, am început să simt dureri acute în stomac și stări permanente de vomă. Nu știu de ce se întâmplau toate acestea. Probabil că efortul grozav sau lipsa hranei sau faptul că am băut prea multă apă din pricina transpirației. Toate acestea m-au epuizat atât de tare, încât nu mai puteam umbla și nici măcar să stau în picioare, așa că, de câteva ori m-am prăbușit la pământ. Fiindcă eram în pericol, după ce m-a mai lăsat puțin durerea, am încercat să-mi continui drumul, dar cu mare greutate. Văzând starea gravă în care mă aflam, am început să mă rog fierbinte Maicii Domnului să mă ajute, ca nu cumva să mor pe drum. Cu ajutorul ei, am urcat panta aceea abruptă. Iar când am văzut mănăstirea la mică distanță, am simțit o oarecare ușurare, iar durerea și starea de vomă au încetat imediat. În cele din urmă, cam pe la apusul

soarelui, am ajuns la Mănăstirea *Sf. Athanasie*, unde m-am odihnit.

Cu ajutorul lui Dumnezeu și cu mijlocirile Maicii Domnului și ale *Sf. Athanasie*, rănilor de la picioare s-au vindecat complet și în chip minunat, astfel că, în noaptea aceea, am putut merge la Utrenie. Am mai rămas la mănăstire încă câteva zile, participând la sfintele slujbe cu străpungere de inimă, apoi mi-am continuat drumul. Trecând prin Mazaika, am ajuns la istorica Mănăstire *Sfânta Lavră*, unde am rămas două zile. Apoi m-am îndrepta către Mănăstirea *Mega Spelaion* (Marea Peșteră), unde am poposit cinci zile.

În timpul șederii mele la Mănăstirea *Mega Spelaion*, mă gândeam unde aș putea să gădesc o persoană cu cernică, plină de virtuți și cu frică de Dumnezeu, care m-ar putea povățui încotro să apuc și ce ar trebui să fac. Mi-am dezvăluit gândurile unui frate cu experiență, Zaferios din Gortynia, care mă primise cu multă ospitalitate. M-a sfătuit să mă duc la Aigion pentru a mă întâlni cu domnul Ioan Koutsoukos și m-a asigurat că acest om avea experiență în cele duhovnicești și m-ar putea povățui ce trebuie să fac. Așadar, m-am dus la Aigion și m-am întâlnit cu domnul Koutsoukos, care m-a primit ca pe un oaspete ales în casa lui timp de câteva zile. M-a povățuit să mă duc la părintele său duhovnic Evsevie Matthopoulos din Patras și să fac tot ce mă va povățui acesta.

La Patras l-am găsit pe părintele Evsevie și m-am mărturisit lui. El m-a povățuit „ca, pentru moment, să mă întorc la părinții mei și, după ce îmi voi încheia serviciul militar, dând Cezarului ce este al Cezarului, să merg și să slujesc Împăratului ceresc”. Părinții duhovnicești Evghenie și Spiridon Giannouleas, pe care mi i-a prezentat părintele Evsevie, m-au sfătuit și ei să fac același lucru. Așadar, am fost obligat să fac ascultare de acești duhovnici.

În noaptea în care mă întorceam la Aigion de la Patras, în timp ce călătoream sub cerul cu lună plină și cântam: „Ceea ce ești mai cinstită decât heruvimii...”⁴, un demon, deghizat într-un tânăr înalt, îmi apărui dinainte; văzându-l, m-am oprit din cântare și, crezând că este om, mă pregăteam să-l salut. El a intrat mai întâi în vorbă cu mine și m-a întrebat: „Cânți? Cânti? Lucru bun faci!”. Apoi a adăugat: „Eu sunt copilul Maicii Domnului”. Apoi s-a oprit la o mică distanță de mine, urmărindu-mă. M-am simțit tulburat de toate acestea, așa că mi-am făcut semnul Sfintei Cruci, iar el s-a făcut de îndată nevăzut. Scopul lui era unul viclean. Îmi spusese că e copilul Maicii Domnului ca să mă închin lui. Dar, cu harul lui Dumnezeu, am scăpat de ispită.

Odată ajuns în orașul natal, părinții s-au simțit foarte mângâiați văzându-mă, fiindcă fuseseră tare

⁴ O rugăciune către Maica Domnului.

mâhniți de cele întâmplate. Am rămas acolo timp de 15 săptămâni, iar apoi am plecat din nou la Patras. Însă, înainte de plecarea mea, mama s-a îmbolnăvit grav și a fost la un pas de moarte. Văzând că mama se afla în primejdie de moarte, m-am gândit în sinea mea: „Dacă mama continuă să fie bolnavă, tata va rămâne singur cu sora mea mai mică și atunci nu mai pot pleca”.

Cu o zi înainte ca mama să se îmbolnăvească, un consătean mi-a dat o carte intitulată „Maica Domnului Tămăduitoarea” (Yiatrissa), în care se povesteau câteva din minunile săvârșite de Maica Domnului. La începutul cărții, pe prima pagină, se afla o mică imagine a sfintei sale icoane. Biserica care adăpostește icoana „Maicii Domnului Tămăduitoarea” se află pe un versant al muntelui Taeyetos. Văzând că mama stă gata să moară și că orice nădejde era zadarnică, am deschis cartea la icoana ei și m-am dus liniștit în afara casei, în grădină, fără a fi observat.

Îngenunchind și ținând cartea deschisă, m-am uitat la sfânta icoană de parcă m-aș fi uitat la însăși Maica Domnului. Și cu credință și cu lacrimi fierbinți, am rugat-o să-i dea tămăduire și sănătate mamei mele.

Am repetat încontinuu: „Măicuța Domnului, Împărăteasa cerului și a pământului, cred că tu o poți vindeca pe mama, dacă acest lucru îi este de mare folos și dacă tu voiești; căci tu ești cu adevărat Maica lui Dumnezeu și ție ți se împlinește orice cerere. Te rog

fierbinte să-i dăruiești mamei mele sănătate și îți făgăduiesc că, atunci când ea va fi pe deplin vindecată, voi pleca de îndată spre a deveni slujitor al tău”.

M-am rugat în genunchi timp de un ceas, dar când m-am întors în casă am aflat-o pe mama într-o stare mai gravă. De aceea, m-am întors în grădină și, timp de două ore, m-am rugat și mai fierbinte. Când am intrat în casă, i-am găsit pe toți dormind. Mama m-a chemat încetișor lângă patul ei. Atunci mi-a spus: „Copilul meu, sunt bine: fii liniștit că nu mai simt nimic rău în mine; Maica Domnului m-a vindecat”. Am fost atât de emoționat și plin de bucurie, încât nu se putea descrie simțirea mea. Am rămas într-o stare de răpire toată noaptea, slăvind și binecuvântând pe Dumnezeu și mulțumindu-i prea slăvitei Maicii lui Dumnezeu, care mi-a ascultat rugăciunea mea, a unui biet păcătos. În dimineața următoare, foarte devreme, mama s-a ridicat în chip minunat și mi-a pregătit mâncarea (fiindcă trebuia să plec în satul Foinikon, acolo unde eram profesor).

Pentru a nu mă arăta nemulțumitor față de Maica Domnului, peste câteva zile am pornit spre Patras pe același drum pe care mersesem mai înainte și, odată ajuns acolo, am rămas cam un an de zile. Din Pronia cerească, am pățimit o mică încercare aici: mai întâi, m-am îmbolnăvit și, fiindcă nu mai puteam munci, am început să duc lipsă de toate cele necesare vieții (hrană, haine și casă). Peste două zile am rămas fără

hrană și, pe deasupra, a trebuit să dorm afară toată noaptea, pe timp de iarnă, când ninge, lipsit de îmbrăcăminte călduroasă. Astfel, sărac, necăjit și pătimind mari greutăți, eram tare întristat. Pe lângă toate acestea, vrăjmașul a început să mă ispitească, aducându-mi gânduri de deznădejde.

Într-o bună zi, pe când mă plimbam pe malul mării, cel rău a început să mă asalteze cu o ploaie de gânduri de întristare și cu ispite, șoptindu-mi: „Vezi câte necazuri te-au înconjurat? Nu ai mâncare, casă, haine și nici măcar o slujbă ca să poți munci și să-ți asiguri cele necesare traiului. Iată marea, aruncă-te în ea și scapă de toate necazurile!”. Dar, de îndată am spus: „Mergi înapoia mea, satano!” și m-am îndepărtat de mare. Am văzut în apropiere Biserica *Sf. Andrei* și m-am îndreptat spre ea. Intrând acolo și pregătindu-mă să mă închin la icoane și la iconostas, am observat icoana de pe ușile împărătești a Stăpânului Hristos, rugându-Se în grădina Ghetsimani. El, Cel Care a cunoscut mai dinainte tot ceea ce avea să pătimească ca om, când S-a aflat în chin de moarte, L-a rugat pe Cerescul Său Tată: „*Părintele Meu, de este cu putință, treacă de la Mine paharul acesta! Însă nu precum voiesc Eu, ci precum Tu voiești*” (Matei 26, 39).

În timp ce priveam icoana lui Hristos rugându-Se, am simțit o mare străpungere în inimă și m-am întrebat: „Dacă Hristos, Fiul Cel Unul Născut al lui Dumnezeu-Tatăl, Carele era fără de vină și fără de

păcat, a pătitit atâtea chinuri și pătimiri pentru păcatele noastre și, în cele din urmă, a murit răstignit pe Cruce, cum pot eu, cel plin de păcate, să nu am încă puțină răbdare într-un necaz atât de mic?”. M-am simțit atât de mângâiat și încurajat, încât l-am cerut lui Dumnezeu și mai multe necazuri și ispite. Dar Dumnezeu știa că nu aveam îndelungă răbdare și m-a slobozit în chip minunat din greutățile mele: am găsit de lucru, un loc de ședere, haine și hrană. Dacă Dumnezeu are grijă de păsările cerului, cu cât mai mult are El grijă de om, pe care l-a creat după chipul și în vederea asemănării cu El.

În timpul șederii mele la Patras, am avut ocazia să ascult predicile pe care părintelui Evsevie le ținea seara în paraclisul sfintei mitropolii a *Sf. Ioan Teologul*. Am cunoscut numeroși frați de credință de la care am primit mângâiere și ajutor duhovnicesc și am petrecut multă vreme cu ei. În felul acesta l-am cunoscut și pe domnul Țiboukis, protopsaltul Patrasului, care s-a oferit să mă învețe gratuit muzica bizantină și m-a luat drept ajutor al său.

La recomandarea părintelui Evsevie și a unor frați de credință, am fost primit ca paraclisier, iar mai apoi am fost numit dascăl la *Sf. Alexie*, un metoc al Mănăstirii *Sfânta Lavră*.

Am rămas timp de un an la Patras, iar apoi am fost chemat să-mi îndeplinesc serviciul militar. Am fost primit în regimentul al doilea de cavalerie din Atena.

Aici m-au promovat la gradul de sergent și am fost detașat la biroul de adjutanți. Aveam destul timp liber, fiindcă lucram la birou doar dimineață și, prin urmare, aveam posibilitatea să iau parte adesea la predicile părintelui Evsevie Mattheopoulos, pe care le ținea la Biserica *Adormirii Maicii Domnului* (Monastirakion). Am avut ocazia să ascult și predicile ținute în sala de conferințe a Institutului Dialismas de către predicatorii mireni: Mihail Galanos, Constantin Dialismas, domnul Histogianopoulos și doctor K. Sahelarios. I-am cunoscut și pe profesorii Alexandru Moraitidis și Alexandru Papadiamanti și, împreună cu ei, am cântat de câteva ori la privegherile ținute de către părintele Nicolae Planas în Biserica *Sf. Proroc Ilie*.

La Atena l-am întâlnit pe Dionisie Farazoulis, un student în teologie de la Universitatea din Atena, cu care am legat o strânsă prietenie duhovnicească. L-am cunoscut și pe Nicolae Mitropoulos, care era nepotul pururea pomenitului Arhiepiscop Ierotei Mitropoulos din Patras, precum și pe Stamatis Gaitanos din Lifnos, care era secretar la Ministerul de Interne. Am locuit împreună cu Nicolae Mitropoulos și ne-am înțeles să intrăm împreună în viața monahală, de îndată ce îmi voi termina serviciul militar.

Chiar cu câteva zile înainte de eliberare, pe când mă pregăteam să mă duc în Sfântul Munte cu iubitul meu prieten Nicolae Mitropoulos, am primit însărcinarea să asigurăm paza închisorii Singrou. Împreună

cu un ofițer de cavalerie, un consătean, pe numele său Petrelikos – am încălecat fiecare pe câte un cal zdravăn și am plecat din poligon. Abia ce lăsasem în urmă barăcile de cavalerie, când, de îndată ce am pornit la drum, caii au intrat brusc în panică și s-au ridicat cu picioarele din față de parcă ar fi văzut o stafie. Înaintau puțin și se opreau, se întorceau la stânga, apoi la dreapta sau se dădeau în spate. Am ajuns pe strada Peiraios de la Polygon peste două ore, după un mare efort. A trebuit să o luăm pe diferite străzi laterale în loc să călătorim pe șoseaua principală, Patisiou – deoarece caii nu mergeau niciodată drept, ci doar spre stânga, ori spre dreapta.

Însă, când am vrut să pornim spre strada Peiraios, au rămas ținuiți locul și n-au vrut să plece mai departe. Am descălecat și i-am tras de hățuri, lovindu-i cu lama sabiei, încercând să-i clintim din loc, dar, degeaba. În cele din urmă le-am lăsat frâiele slobode și i-am lăsat să meargă acolo unde doreau; ne-au dus la Thisseion, au traversat podul de cale ferată și au început să alerge de-a lungul șanțului și a baricadei de deasupra șoselei. Apoi, brusc, au sărit peste baricadă și au aterizat la 7-8 metri de șosea. Coborârea aceea a fost atât de cumplită, încât am simțit că viața îmi atârnă de un fir de păr. În timp ce coboram atât de repede, în minte nu-mi stăruia decât gândul că vom fi azvârliți din șa. M-am rugat ca, mai degrabă, să am parte de o moarte grabnică decât să rămân

handicapat, șchiop sau neputincios... Însă, am supraviețuit: numai Dumnezeu știe cum!

Am trecut pe lângă șosea și am văzut că ne îndreptam din nou spre strada Peiraios. Deodată, în timp ce traversam șoseaua și treceam pe lângă o casă veche, o haită de câini, lătrând sălbatic, s-au aruncat asupra calului meu și asupra mea. Însăpăimântat, calul meu s-a ridicat în două picioare cu toată puterea. Am trecut mai departe, dar am simțit cum ceva m-a lovit în gât, iar chipiul mi-a zburat de pe cap. Pe drumul

Părintele Filotei Zervakos
la școala de ofițeri de cavalerie din Atena, 1906.

din față erau niște pietre (ce urmau să fie folosite la construcția unei case), iar când calul meu a încercat să sară peste ele, s-a prăbușit la pământ. S-a ridicat și a început din nou să o ia la trap, însă a mai căzut încă o dată. A căzut și a treia oară. De data aceasta nu s-a mai ridicat: eram sigur că murise.

M-am suit pe grămada de pietre și am început să mă întreb ce se întâmplase cu mine în urma acestui eveniment prin care tocmai trecusem. Mi-am amintit de camaradul care mă însoțise și mă întrebam dacă mai este în viață. Privind înapoi, l-am văzut în spatele pietrelor, spre dreapta, călare pe cal. L-am întrebat dacă a suferit vreun accident, iar când mi-a răspuns că era teafăr, m-am mângâiat foarte tare.

L-am întrebat dacă știe unde îmi este chipiul și ce fusese ceea ce mă lovisese. Mi-a spus că, atunci când calul s-a ridicat pe picioarele din față, m-am lovit la gât de o sârmă de telegraf, iar capul mi-a fost dat pe spate și astfel mi-a zburat chipiul. Mi-a zis: „În timp ce veneam în urma ta, am văzut cum ți-ai dat capul pe spate. Atunci, privind atent (era întuneric, fără urmă de lumină în jur), am văzut la timp o sârmă de telegraf și am trecut pe sub ea ferindu-mi capul”.

Aici a luat sfârșit scena de groază, iar pentru mine, cumplita tragedie pe care nu o voi uita cât voi trăi. Ca prin minune, calul se ridică. Și el, la fel ca și mine, a fost izbăvit. După ce mi-am găsit chipiul, ne-am urcat din nou pe cai, care, mai apoi, au alergat

fără teamă mai departe. Cred că vicleanul și ucigașul de oameni, diavolul, voise să ne tulbure și să ne ucidă din clipa în care am pornit la drum, dar Dumnezeu nu i-a îngăduit aceasta.

Nu departe de locul în care apăruseră câinii sălbatici erau niște case de toleranță. Mulți fii risipitori și desfrânați mergeau acolo și se îmbătau. Adesea comiteau crime la beție și desfrânare. Garnizoana trimisese grupuri de soldați și ofițeri de nenumărate ori spre a-i alunga sau prinde pe făcătorii de rele și pe cei cu grele păcate. Însă, în loc să facă ordine, adesea cădeau ei înșiși în rătăcire. La sugestia cuiva (nu știu a cui), am fost trimis acolo spre a preveni dezordinea. Cu harul și

Haita de câini sălbatici sărind la Constantin și la calul său.

ajutorul lui Dumnezeu și după ce am luat cu mine câțiva soldați, i-am alungat pe toți bețivii și desfrânații și nu am mai îngăduit nimănui să mai rămână acolo după ora 21.00. Cu ajutorul lui Dumnezeu, am scăpat de căderea în păcat și am putut să-i salvez pe unii tineri de la o astfel de cădere.

În cele din urmă a fost restabilită ordinea. Locuitorii din apropiere s-au dus apoi la poliția militară, pe de o parte, spre a-i mulțumi comandantului, și, pe de altă parte, pentru a-i cere ca să nu fie nimeni altcineva trimis în afară de mine – fiindcă acum se bucurau de pace.

Pentru a mă feri de a cădea în păcat, Atotbunul și Atotmilostivul Dumnezeu a îngăduit ca, atunci când am intrat în sălașurile cumplicitei lor decăderi, să simt o incredibilă duhoare și să am o aversiune și o mare întristare față de prostituate. Această miasmă mi-a rămas în nări multă vreme. I-am sfătuit pe camarazii și colegii mei să nu cadă în păcatul desfrânării, fiindcă acesta strică atât trupul, cât și sufletul, provocând atât o moarte trupească, cât și una duhovnicească.

Fiindcă harul lui Dumnezeu m-a păzit să cad în această necurăție trupească, prințul întunericului a fost, se pare, nemulțumit. El plănuise să mă distrugă trupește, întrucât nu reușise să-mi tulbure sufletul cu păcatul desfrânării. Fie ca Atotbunul Dumnezeu, Cel Care m-a izbăvit de patru ori în noaptea aceea de la un pericol evident, să fie slăvit în veci de veci: prima dată,

când am alunecat de pe stânca aceea abruptă și am căzut pe șosea; a doua oară, atunci când câinii s-au aruncat asupra mea (aceia nu erau câini, ci demoni care luaseră înfățișare de câini); a treia oară, când calul s-a înălțat în două picioare, iar eu m-am lovit de firele de telegraf; iar a patra oară, când am rămas nevătămat după ce calul meu a căzut de trei ori! *Ce-I pot da eu Domnului pentru tot ceea ce a făcut El pentru mine?*

Urmând sfatul părintelui Evsevie, după ce mi-am împlinit stagiul militar și am fost eliberat, am hotărât să devin oștean al Împăratului ceresc. I-am dezvăluit intențiile mele Cuviosului Nectarie, Episcopul Pen-tapolei, care, pe vremea aceea, era și directorul Seminarului Teologic Rizarios din Atena (acum mutat în cereștile locașuri), iar el mi-a spus: „Țelul tău este bun, dar te sfătuiesc să nu te duci la altă mănăstire în afară de aceea din Paros (Longobarda), acolo unde frații sunt plini de virtuți și îndestulați”. Însă eu am insistat, spunându-i că dorința mea era aceea de a merge în Sfântul Munte. Atunci mi-a zis: „Dacă stai în Grecia, du-te la Mănăstirea Longobarda, dar dacă insiști să te duci în Sfântul Munte, atunci ai binecuvântarea mea să mergi. Vei afla felurite stiluri și rânduieli de viață monahală acolo; alege-o pe care-ți place. Sunt mănăstiri idioritmice, cenobitice, schituri și sihăstirii; însă, să te ferești, cu orice chip, de mănăstirea de sine (idioritmică) și să alegi orice alt mod de viață care îți va plăcea”.

Pe data de 8 mai 1907, după ce am luat parte la privegherea pentru praznicul Sf. Ioan Evanghelistul și Teologul (care coincide și cu prăznuirea Sf. Arsenie cel Mare) în Biserica *Sf. Proroc Ilie*, prietenul meu Nicolae Mitropoulos și cu mine ne-am îmbarcat la bordul vasului cu aburi *Pinios* și am plecat din Pireu către Sfântul Munte. Bunii noștri prieteni, căpitanul Constantin Sobonius, Stamatie Gaitanos și Nicolae Boukis ne-au însoțit până la vapor.

Peste două zile am ajuns la Tesalonic care, pe vremea aceea, era sub ocupație turcească (încă din copilărie aveam mare evlavie la Sf. Dimitrie, Sfântul ocrotitor al Tesalonicului). L-am invitat pe prietenul meu Nicolae să mergem împreună și să ne închinăm, cu străpungere de inimă, la sfintele sale moaște. Apoi, în drum spre vapor, am tras la un hotel grecesc și ne-am odihnit toată ziua și întreaga noapte. În ziua următoare ne-am pregătit să plecăm spre Sfântul Munte. Am ajuns la vamă, însă nu ni s-a îngăduit să plecăm. „Nu aveți voie să plecați fiindcă sunteți spioni!”, ne-au spus ei. Noi, desigur, am negat acest lucru și le-am explicat că, întrucât pașapoartele noastre fuseseră eliberate de ambasada și consulatul turc, ar trebui să ni se îngăduie plecarea. Însă aceștia nu au dat nici o atenție cuvintelor noastre.

Nu ne-au întemnițat, dar ne-au pus sub o atență supraveghere. Soldații turci stăteau de pază în fața hotelului nostru și ne urmăreau oriunde mergeam.

Această situație a continuat timp de câteva zile. Începusem să ne facem griji, fiindcă banii noștri se împutinaseră. Într-o bună zi i-am spus lui Nicolae: „Mă duc la sediul guvernatorului (konaki) pentru a discuta cu *pașa* (guvernatorul); probabil că el va îngădui să plecăm”. În dimineața următoare, m-am sculat foarte devreme și m-am dus să mă închin din nou la moaștele Sf. Dimitrie, înainte de a mă duce la konaki. Cu lacrimi și străpungere de inimă l-am rugat pe Sfânt să mijlocească către Domnul ca să ni se îngăduie să plecăm nestânjeniți în Sfântul Munte. M-am rugat o vreme, apoi m-am așezat să mă odihnesc. Mi-am amintit de mucenicia Sf. Dimitrie: am cugetat la felul în care a fost străpuns cu o lance și a murit pentru dragostea lui Hristos și pentru sfânta noastră credință ortodoxă și la felul în care a fost proslăvit de Dumnezeu atât pe pământ, cât și în cer și în vecii vecilor.

În timp ce mă gândeam la toate acestea, în inimă mi-a răsărit dorința de a-mi da viața pentru dragostea lui Hristos și pentru credința noastră ortodoxă, presupunând că există vreo cale. Atunci l-am rugat pe Sf. Dimitrie să mijlocească din nou către Domnul, însă nu pentru libertate, ci pentru a mă învrednici să am parte de o moarte mucenicească. M-am gândit, deci, la o cale spre a-mi împlini țelul. Mi-am spus în sinea mea: „Mă voi duce la konaki și mă voi arăta plin de curaj dinaintea turcilor; le voi oferi un motiv spre a mă

cerceta în legătură cu credința mea și atunci voi da mărturie legată de erezia lor. Ei îmi vor cere, probabil, să mă lepăd de credința mea, dar eu voi rămâne neclintit, preferând moartea. În acest fel, voi avea un sfârșit mucenicesc”.

M-am dus de îndată la konaki și am intrat înăuntru. În timp ce urcam scările holului, un ofițer turc m-a observat și m-a întrebat ce doream.

– Vreau să-l văd pe pașa, i-am răspuns eu.

– Și de ce vrei să-l vezi?

– Am ceva să-i spun.

– Eu sunt secretarul său: spune-mi deschis ce dorești.

– Dacă ești secretarul său, atunci spune-mi, de ce nu ne îngăduiți să mergem în Sfântul Munte?

– Nu am să-ți spun motivul.

– Nu sunteți oameni cumsecade, i-am spus eu plin de curaj, sunteți nedrești. De ce ne rețineți și ne chinuiți în felul acesta? Nu am greșit cu nimic, nu suntem răufăcători, iar actele noastre sunt în regulă. Nu înțeleg motivul. Iar acum am rămas și fără bani. Cum să trăim în acest loc necunoscut și străin? Cum te-ai fi simțit dumneata dacă ai fi mers în Grecia și ți-am fi făcut ceea ce ne faci dumneata nouă?

Aceste cuvinte l-au iritat și i-au stârnit mânia: a sunat puternic dintr-un clopoțel și imediat m-au înconjurat 30-35 de soldați și ofițeri. M-au apucat și m-au târât spre Turnul Alb, nu se știa pentru care

pricină; m-am gândit că voiau să mă întemnițeze. Nu m-am lăsat pradă deznădejdii sau lașității; însă, eram trist fiindcă nu mi-a cercetat credința (nădăjduiam că vor face aceasta la sosire – oriunde m-ar fi dus). În timp ce mergeam spre Turnul Alb, l-am rugat pe Sf. Dimitrie să mijlocească către Domnul să-mi dăruiască o moarte mucenicească, dacă aceasta era voia Sa; iar dacă nu era aceasta voia Lui, să fiu eliberat din mâinile acestor sarazini barbari, sălbatici, însetați de sânge și ateți.

După o bucată de drum și-a făcut apariția superiorul lor și le-a vorbit în limba turcă. Nu am înțeles ce

Constantin, salvat de la moarte,
cu ajutorul rugăciunilor Sf. Mare Mucenic Dimitrie.

le-a spus, dar am observat că era mânios. Și-a ridicat bastonul și l-a lovit pe umăr pe ofițerul vinovat de arestarea mea și i-a alungat pe toți. După ce au plecat toți, s-a apropiat de mine și, cu un rânjel vesel pe chip, m-a bătut amabil pe umăr. Apoi m-a dat pe mâna unui soldat din Ioannina, poruncindu-i să mă ducă la vaporul grecesc *Mikali*, care se afla în portul Tesalonicului, spre a mă putea reîntoarce în Grecia.

Fiindcă nu aveam nici cea mai mică idee, l-am întrebat pe soldat cine era omul care dăduse ordinele. Mi-a răspuns că acela fusese pașa. L-am mai întrebat de ce pașa își lovise propriul său secretar și ce îi spusese acestuia. Soldatul îmi zise: „Pașa l-a certat pe secretarul său fiindcă te condamnase la moarte fără să-i ceară îngăduința”. Atunci l-am rugat să-mi spună unde aveau de gând să mă ducă. „Te duceau la Turnul Alb pentru a te executa acolo”, îmi zise el. „Toți cei condamnați la moarte sunt duși acolo. Cât despre ceilalți, aceștia sunt puși în lanțuri și sunt lăsați să moară de foame, de sete și de lipsă de aer”. M-am bucurat grozav că fusesem eliberat din mâinile acelor sarazini sălbatici, fiindcă nu eram sigur dacă se pusese problema credinței mele ca să mă poată ucide.

Totuși, m-am întristat deoarece pierdusem șansa de a-mi da viața pentru credință. Mucenicia trebuie să urmeze anumite rânduieli, după cum spunea dumnezeiescul Apostol Pavel: *Iar când luptă cineva la*

jocuri, nu ia cununa dacă nu s-a luptat după legile jocului (II Tim. 2, 5).

Am avut râvna și dorința de a deveni mucenic, dar mi-a lipsit un motiv solid și o cauză anume. Trebuie să existe o temeinică rațiune pentru ca o persoană să primească mucenicia. Aceasta trebuie să se întâmple de dragul lui Dumnezeu. Este un lucru foarte periculos ca cineva să-și asume singur mucenicia, din voia sa proprie, fără o rațiune sau o cauză anume, fiindcă se expune singur ispitei. Domnul nostru Iisus Hristos a fugit adesea de iudei (atunci când au vrut să-L arunce de pe stâncă sau când au vrut să arunce cu pietre într-Însul), spre a ne da pildă de a fugi de ispită și de pericol. În Rugăciunea domnească, El ne poruncește să-I cerem Cerescului nostru Tată să nu ne ducă pe noi întru ispită. Când a sosit vremea, însă, și a fost voia Tatălui, El S-a dat pe Sine de bunăvoie spre a fi răstignit pentru mântuirea și izbăvirea lumii.

Însoțit de soldat, am ajuns la hotel, unde mi-am luat rămas bun de la iubitul meu prieten Nicolae. El m-a povățuit ca, odată ajuns în Grecia, să mă duc la Mănăstirea Longobarda, fiindcă atât unchiul său, Ierotei Mitropoulos, Arhiepiscop de Patras, precum și vărul său, Evsevie Matthapoulos, stătuseră o vreme acolo. El însuși fusese acolo, pe când era copil, spre a-și vedea unchiul (pe atunci arhimandrit în exil, din pricina conflictului *Materakist*). Mi-a confirmat cu tărie că este o mănăstire foarte bună. Apoi a adăugat: „Poți

veni de acolo în Sfântul Munte după o vreme, sau, dacă voi călători singur, vin la Longobarda și mergem împreună”.

Mi-am strâns valiza și cele câteva lucrurișoare, mi-am luat rămas bun de la Nicolae și am plecat. Am ajuns în port, însoțit de bunul ostaș turc, care mă sfătuisese să nu-mi fac griji, ci să am răbdare. El a chemat un barcagiu și i-a spus să mă ducă la vaporul grecesc, sfătuindu-mă să nu trec cumva prin vamă, căci datorită formalităților voi întârzia, iar vaporul va pleca fără mine. În timp ce vâsleam spre vapor, vameșii ne-au observat și au strigat după noi ca să ne întoarcem. Dar barcagiul a vârselit mai departe întrucât soldatul îi spusese că însuși pașa îmi dăduse ordin de plecare. Când vameșii au văzut că barcagiul nu avea de gând să oprească sau să se întoarcă, au tras focuri de avertizare în aer. Apoi, zece soldați s-au suit într-o barcă și au pornit după noi. Din fericire, am reușit să mă urc pe vapor înainte de a fi prins din urmă de ei. Odată sosiți la fața locului, am început să-l amenințăm și să-l lovească pe barcagiu până când au auzit că însuși pașa dăduse ordin să fiu adus la vapor. Abia atunci au încetat să-l mai bate și l-au lăsat în pace.

Se pare că nu a fost voia lui Dumnezeu să merg în Sfântul Munte. Acesta cred că a fost și motivul pentru care am întâmpinat toate aceste obstacole. Simt o mare recunoștință față de ocrotitorul meu, Sf. Mare Mucenic

Dimitrie, cu ale cărui rugăciuni și mijlociri am scăpat de la moarte.

Nu aveam nici cea mai mică idee cu privire la interesul atât de mare pe care mi-l arătase pașa, așa că am căutat să aflu. Abia după aproximativ doi ani, când m-am dus în pelerinaj pentru a mă închina și a vizita Sfântul Munte, am aflat, în cele din urmă, motivul de la prietenul meu Nicolae, care plecase în Sfântul Munte și rămăsese acolo. El mi-a spus de ce anume pașa mă eliberase și mă trimisese înapoi în Grecia.

„Peste două sau trei zile după ce ai plecat din Tesalonic în Grecia, în timp ce stăteam la cafeneaua de la parterul hotelului (cel în care am servit masa la început și care era păzit de soldați turci așa încât să nu ne putem strecura și scăpa), secretarul pașei a venit și m-a salutat. Ne cunoșteam, fiindcă fusesem membri ai comitetului greco-turc, format după războiul din 1897, care trebuia să ajungă la o înțelegere cu privire la stabilirea hotarelor dintre Grecia și Turcia. După ce toți membrii comitetului au căzut de acord să semneze tratatul, ne-am dus în insula Corfu, la Achilleion ca, timp de o săptămână, să sărbătorim pacea. El m-a recunoscut de îndată ce m-a văzut și m-a întrebat ce vânt m-a adus la Tesalonic. I-am relatat povestea noastră și îndată a eliberat gărzile și a chemat o trăsură. M-a dus la el acasă, unde m-a tratat cu o deosebită ospitalitate, iar în ziua următoare ne-am dus împreună la pașa. M-a prezentat drept prietenul său și l-a rugat

pe pașa să-mi îngăduie plecarea în Sfântul Munte. Pașa i-a spus aghiotantului său că eram liber să plec și să mă însoțească la vapor, oferindu-mi protecție și asistență”.

Apoi pașa a mai adăugat: „Prietenul tău de acolo era însoțit de un alt tânăr. Într-o bună dimineață, pe când dormeam liniștit, Sf. Dimitrie a intrat în camera mea, purtând uniformă de general și fiind înarmat. Cu o privire severă mi-a poruncit: «Chiar acum, de îndată, ridică-te, îmbracă-te, încălță-te și du-te pe strada cutare din oraș pentru a-l elibera pe tânărul care a fost pe nedrept condamnat la moarte de către secretarul tău particular; după ce îl eliberezi, trimite-l la vaporul *Mikali*, care se află în portul Tesalonic și e gata de plecare către Grecia»”. Abia atunci mi-am dat seama că ajutorul și salvatorul meu de la moarte fusese Sf. Mare Mucenic Dimitrie, Izvorătorul de Mir.

Prorocia Sf. Nectarie se împlinise: indiferent unde m-aș duce, tot la Longobarda voi ajunge în cele din urmă. Am învățat de aici o lecție deosebit de folositoare: trebuia să fiu întru totul ascultător față de părintele meu duhovnicesc, fără a-l înfrunta, și să nu mai caut să-mi fac voia proprie, ci doar voia duhovnicului meu, urmând pilda Domnului nostru Iisus Hristos, *Cel Care a venit în lume nu pentru a-și face voia Sa, ci voia Tatălui Său, Cel Care L-a trimis*.

Plecând din Tesalonic și odată ajuns la Volos, am admirat de pe vapor muntele Pidion și ceilalți munți:

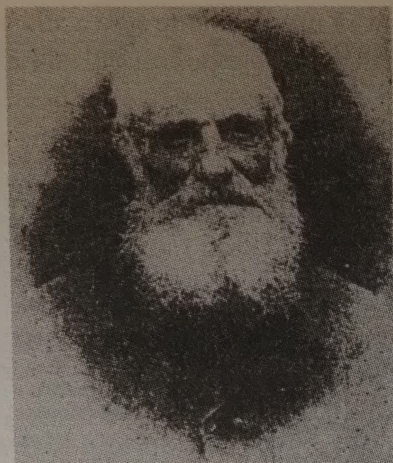

Sfântul Mare Mucenic Dimitrie Izvorătorul de Mir
(284-305 d.Hr.)

mă gândeam să urc pe munte spre a afla o peșteră în care să mă nevoiesc ca pustnic. Am debarcat de pe vapor și am rămas câteva zile în oraș. În tot acest timp m-am întâlnit cu Teodosie Zografos, notar, cu fratele său, Teodor, profesor de teologie și predicator, cu starețul Panayiotis Kontopitharis, cu Paul Loukopoulos și alții și toți aceștia m-au primit cu multă ospitalitate în casele lor.

Ei s-au străduit să mă ajute să ajung în Sfântul Munte, dar în zadar. De două ori am încercat să plec acolo din Volos, însă de fiecare dată au apărut diverse obstacole. În cele din urmă, mi-am dat seama că nu era voia lui Dumnezeu.

Mi-am amintit apoi de iubitul meu prieten Nicolae, care-mi spusese să mă duc la Mănăstirea Longobarda. Acest gând l-am spus starețului Panayotis (numit *Bunicul* datorită vârstei sale înaintate) și celorlalți: „Întrucât nu pare să fie voia lui Dumnezeu să mă duc în Sfântul Munte, de nevoie mă voi duce la Mănăstirea Longobarda din Paros”. L-am văzut pe Bunicul făcându-și semnul crucii și spunându-mi vesel: „Este voia lui Dumnezeu ca tu să te duci la Longobarda! Aveam în minte de vreo trei zile să-ți spun aceasta, însă nu eram sigur dacă era voia lui Dumnezeu, așa că m-am rugat ca El să te lumineze. Întrucât ai luat această hotărâre singur, crede-mă că aceasta este voia lui Dumnezeu! Am fost de multe ori la Longobarda, ca și în Sfântul Munte, și cred că

Starețul Panayiotis Kontopitharis (*Bunicul*)

Longobarda este locul potrivit pentru tine. Va fi bine și pentru tine și pentru mănăstire”.

Așadar, a fost voia lui Dumnezeu și a Maicii Domnului pentru mine ca să merg la Mănăstirea Longobarda (chiar înainte de a fi plecat din Atena, Îl rugasem pe Dumnezeu să mă călăuzească spre o mănăstire ocrotită de Maica Domnului, cu călugări plini de virtuți). S-a hotărât să plec de îndată. Bunii mei frați m-au însoțit până la vapor, unde mi-am luat rămas bun de la ei. Am plecat din Volos. În ziua următoare am sosit la Pireu și am aflat că un vas se pregătea să plece spre Syros, așa că m-am îmbarcat și am pornit la drum.

În noaptea aceea, călătorind spre Syros, am visat că mă aflam într-un loc necunoscut: stăteam pe marginea unei văi acoperită cu vii și în jurul acestei văi se aflau coline cu case și paraclise răspândite pretutindeni.

Totul respira încântare și bucurie. În timp ce, plin de uimire și bucurie, priveam acel loc neobișnuit, l-am văzut deodată pe stareț, pe Bunicul, care, cu chipul vesel și bucuros, m-a întrebat: „Îți place aici?”. „Da”, i-am răspuns, „îmi place foarte mult”.

„Uită-te și alege un loc unde ți-ar plăcea să stai”, îmi spuse el.

În timp ce căutam un astfel de loc, el îmi spuse: „Întoarce-te spre răsărit”. M-am întors spre răsărit, unde mi-a arătat o mănăstire care se afla între două dealuri. „Te povățuiesc să mergi acolo dacă vrei să te folosești duhovnicește”. M-am uitat în jur și am văzut mănăstirea. Apoi m-am trezit: nu am dat nici o atenție visului.

Cu cât mă apropiam de insula Paros, cu atât gânduri tulburătoare au început să mă necăjească: „Ce-i cu tine? Ai părăsit lumea și bunurile, cinstirile, slava și măririle ei, totul pentru *dragostea Sa*. Ai tot încercat să mergi în Sfântul Munte – un loc sfânt – dar Dumnezeu nu ți-a ajutat: în schimb ai trecut prin multe greutăți și viața ți-a fost pusă într-o primejdie nespus de mare. Acum, fiindcă dorești să stai aici, vei avea alte probleme: nu vei putea să te stabilești și să-ți afli pacea și atunci vei pleca”. M-am războit cu aceste cugete dinlăuntru

meu până când am intrat în portul Paros. Acolo am văzut biserica celor *O sută de porți* (Ekatondapiliani) și atunci am simțit o schimbare în sufletul meu. Cugetele tulburătoare care-mi întristaseră sufletul au dispărut ca fumul și am fost copleșit de bucurie și încântare. Cuprins de starea de străpungere a inimii, m-am ridicat de pe locul meu, m-am întors spre biserică și mi-am făcut semnul crucii. „Măicuța Domnului”, am strigat, „Maica lui Dumnezeu, maica mea și a tuturor creștinilor, nădejdea, acoperământul, ajutorul, ocrotirea și mângâierea tuturor celor care nădăjduiesc și aleargă la tine, primește-mă pe mine, robul tău cel nevrednic, care aleargă la ajutorul tău, și învrednicește-mă să

„Te povățuiesc să mergi acolo
dacă vrei să te folosești duhovnicește”.

rămân în acest loc spre folosul meu și al celor ce viețuiesc aici”.

Am coborât de pe vapor, mi-am lăsat bagajele în oraș și m-am dus să mă închin în Biserica *Celor o sută de porți* (Ekatondapiliani). De acolo, am pornit pe jos la Mănăstirea Longobarda ca să mă întâlnesc cu părintele stareț Ierotei Bosiniotis, pe care urma să-l rog să mă spovedescă și să mă primească în obștea sa. Starețul, părinții și frații mănăstirii au acceptat cu toții cu mare bucurie și plăcere; eu, cel mai mic dintre toți, am fost primit printre frați ca frate începător! Văzând ordinea, cucernicia, ascultarea, dragostea, înțelegerea și armonia dintre frați, am simțit atâta bucurie de parcă aș fi fost în Rai. Cu adevărat, este Rai și cea mai mare fericire atunci când frații trăiesc în unire, așa cum spune Sf. Proroc David: *Iată acum ce este bun și ce este frumos, decât numai a locui frații împreună!*

Eram deja la Longobarda cam de o lună, când, într-o bună zi am fost trimis în afara mănăstirii la o ascultare. Întorcându-mă la mănăstire, am ajuns exact în același loc pe care îl văzusem în visul meu! Am fost uimit să văd totul, chiar și mănăstirea, chiar și până cel mai mărunț detaliu, așa cum văzusem în visul meu.

Înainte de a fi fost hirotonit diacon, m-am temut să-mi dau consimțământul. Mi-am dat seama de înălțimea preoției, de răspunderile unui cleric și de curăția vieții pe care trebuie să o păstreze, pe de o parte și mi-am văzut propriile nedesăvârșiri și slăbiciuni, pe de

altă parte. M-am gândit chiar să plec din mănăstire și să mă ascund în momentul venirii episcopului. Dar m-am temut de neascultare. Prin urmare, L-am rugat pe Dumnezeu să mă lumineze și să-mi descopere ce trebuie să fac.

Într-o noapte am visat un grup de tineri care ședeau în afara mănăstirii pe o bancă. Toți erau candidați la hirotonie, iar eu mă aflam printre ei. Stătem în picioare către capătul băncii – nu șezând. Țineam în mână o bucată de hârtie pe care-mi scrisesem păcatele și îmi spuneam în sinea mea: „Nu ar trebui să fiu hirotonit; am prea multe păcate”.

În timp ce-mi spuneam toate acestea, a apărut un venerabil stareț cu păr alb. El venise să-i aleagă pe candidații pentru hirotonie. A trecut pe lângă fiecare și s-a oprit înaintea mea. Avea în mână cârja episcopală și, atingându-mă ușor cu ea, spuse: „Uită de îndoielile pe care le ai în minte; fii ascultător și primește hirotonia”. Când m-am trezit, am înțeles că era voia lui Dumnezeu ca eu să accept hirotonia. Prin urmare, mi-am dat consimțământul de a deveni diacon. Pe data de 29 decembrie 1907, la șapte luni după intrarea mea în mănăstire, am fost tuns monah cu schima mică, iar în ziua următoare, Duminica Sfinților Părinți Ioachim și Ana, am fost hirotonit diacon de către Arhiepiscopul Grigorie de Paronaxias.

Tânjeam după practicarea vieții ascetice, îmi doream să am mai mult timp de rugăciune și studiu și, în

felul acesta, să mă apropii mai mult de Dumnezeu. Așa se face că în noaptea de 6 septembrie 1909, la doi ani după tunderea în monahism și hirotonisire, am plecat în taină din mănăstire. Am umblat toată noaptea și am urcat pe cel mai înalt vârf de munte al insulei: acolo se afla o bisericuță închinată Sf. Proroc Ilie. Aici, timp de aproape 20 de zile, am rămas singur, doar cu Dumnezeu, pentru a mă ruga și studia.

Biserica *Tuturor Sfinților* de pe insula Paros, locul de însingurare al Starețului Filotei.

Însă, deoarece plecasem fără îngăduința părintelui meu duhovnic și stareț, și aflând că era foarte întristat de tainica mea plecare, m-am temut de consecințele neascultării și m-am întors în mănăstire.

La puțin timp după aceasta, pe data de 8 mai 1910, cu binecuvântarea duhovnicului, am plecat într-un pelerinaj în Sfântul Munte spre a mă închina acolo și a cunoaște oameni cu viață sfântă și plini de virtuți cu care să pot vorbi spre a mă zidi duhovnicește. Am vizitat toate sfintele mănăstiri și schituri și m-am închinat la sfinte icoane și moaște. Însă, nu am aflat decât foarte puțini cuvioși, pe care-i puteam număra pe degetele ambelor mâini. Nu am mai aflat văzători cu duhul sau făcători de minuni ca în trecut. Printre acei cuvioși plini de virtuți îi pot pomeni pe: starețul Daniel de Smirna, iconograful Spiridon Kambamas, medic din Lavria, Gherasim din Lesbos, Calinic din Atena și călăuzitorii duhovnicești Ignatie de la Katunakia și Matei de la Karakalou. M-am folosit mult de ei, ca și de alții de la felurite mănăstiri.

(Spre a ne face o imagine mai clară cu privire la pelerinajul Starețului în Sfântul Munte, am considerat de cuviință să introduc următoarea epistolă pe care Părintele Filotei a trimis-o prietenului său duhovnicesc, prof. Alexandru Moraitidis – Nota editorului grec).

Dragul meu Alexandru,

Deoarece m-ai rugat să-ți scriu despre impresiile mele legate de pelerinajul în Sfântul Munte, nu te voi lăsa fără răspuns – mai întâi, fiindcă nu doresc să păstrez tăcerea despre minunea de la Mănăstirea Vatopedu și teribila impresie pe care mi-a lăsat-o și, în al doilea rând, fiindcă cred că te vei folosi foarte mult și te vei bucura nespus de scurta mea expunere.

Întotdeauna am avut dumnezeiasca dorință de a face un pelerinaj în Sfântul Munte pentru a afla oameni duhovnicești și a învăța de la ei cele de folos spre mântuirea ticălosului meu suflet. După ce am primit binecuvântarea duhovnicului meu și a celorlalți părinți și frați din mănăstire, am pornit la drum pe data de 7 mai 1910 și am ajuns la Atena în ziua următoare. Dacă îți amintești, aceasta a fost ziua în care am pornit prima oară spre Atena, în dorința mea de a intra în viața monahală – cred că acesta a fost planul lui Dumnezeu; fiindcă în aceeași zi este pomenit Sf. Părinte Arsenie cel Mare și mi-am amintit de cuvintele sale: „Fugi, taci, mântuiește-te”. Încerc să pun în practică aceste cuvinte pe cât îmi stă în putință, dar încă nu am reușit.

După ce am rămas în Atena cam o săptămână, m-am dus să-mi vizitez frații mei duhovnicești din Volos. M-au primit cu bucurie și ne-am veselit duhovnicește timp de câteva zile. Am fost foarte

bucuros și I-am dat slavă lui Dumnezeu pentru progresul lor duhovnicesc, precum și pentru dragostea și armonia dintre ei. Plini de duh și de bucurie, m-au însoțit la vapor.

Vaporul a plecat din Volos seara și a sosit în dimineața următoare la Tesalonic. Temându-mă de o reeditare a incidentelor din timpul primei mele călătorii, nu am coborât de pe vas. Cam pe la ora 16.00 am plecat din Tesalonic și mai târziu, în aceeași seară, am putut vedea limpede Sfântul Munte, de la distanță.

Era ajunul Înălțării Domnului. Nu pot înfățișa în cuvinte bucuria și uimirea care m-au cuprins! N-am putut dormi toată noaptea. M-am uitat adesea la Munte și mi-am imaginat peșterile, mănăstirile și sihăstriile în care atâția Sfinți au strălucit. Unii s-au nevoit cu rugăciunea neîncetată și permanenta contemplație, alții cu învățătura duhovnicească și cu studiu, iar alții, precum făcliile, au fost puși în sfeșnic pentru a lumina numeroase suflete întunecate. Iar alții și-au vărsat sângele pentru mărturisirea credinței lor, adevărata credință, dar și pentru dragostea lor față de Domnul Iisus Hristos.

Cam pe la ora 2 noaptea am sosit în portul Dafne. Am fost foarte emoționat și plin de bucurie când am pus piciorul pe pământ: mi se părea că lumea era foarte departe și că pășisem pe un tărâm sfânt! Se iveau zorile dimineții, păsările începeau să cânte, iar copacii și pădurile împrăștiau în jur minunate miresme. Suflerul

smeritului Filotei era profund emoționat și plin de o bucurie de negrăit pentru că se afla, în sfârșit, în Grădina Maicii Domnului!

Am lăsat bagajele în seama unui șofer și a altui monah și ne-am dus la Mănăstirea Xiropotamou, unde am luat parte în biserică la slujba de dimineață în cinstea Înălțării. După dumnezeiasca Liturghie, am pornit pe jos spre Kareia, la Sfânta Chinotită (organul conducător al Sfântului Munte), pentru a-l vizita pe fratele meu duhovnicesc, Nil, secretarul șef al Chinotitei. Fusesse informat că voi veni și a trimis un om la Dafne spre a mă întâmpina. M-am mai întâlnit și pe drum cu acest om, dar, fiindcă nu m-a recunoscut (purtam veșmintele mele simple, pe care le îmbrăcam de obicei la noi în mănăstire, iar el a presupus că sunt monah), și-a continuat drumul. Am mers spre Kareia împreună și am sosit în fața biroului lui Nil amândoi în același timp. Nil, care nu m-a recunoscut, deși eu l-am recunoscut de îndată, l-a întrebat pe cel trimis de el: „A venit diaconul?”, „Nu”, răspunse omul, „nu și-a făcut cunoscută prezența”. Emoționat, am strigat: „Eu sunt cel căutat de voi”. Ne-am salutat și ne-am dus la arhondaricul de la Simonos Petra, unde am avut parte de o mare bucurie duhovnicească. Am luat cu toții masa, veselindu-ne întru Domnul.

După aceea am hotărât să merg la părintele Daniel, iar peste alte două zile m-am pregătit de plecare spre celelalte mănăstiri. Nil m-a încurajat să-mi încep turul

Sfântului Munte cu Mănăstirea Iviron. Între timp a sosit Ștefan (ucenicul părintelui Daniel), care m-a anunțat că va veni aici spre a mă conduce la schit. Am fost grozav de bucuros să-l văd – am avut o bucurie mai mare decât cea pe care o ai când, după o vreme îndelungată, te întâlnești cu un frate după trup.

Cam pe la apusul soarelui, am coborât la Dafne, unde am închiriat o bărcuță cu care am vâslit în ape extrem de liniștite de-a lungul coastelor de pe partea apuseană a muntelui. Am văzut Mănăstirea Simonos Petra – o priveliște cu adevărat măreață, care te uimește – căci este construită pe o stâncă, iar de pe mare ea pare că atârnă pe jumătate în văzduh. Apoi am trecut pe la mănăstirile Grigoriu, Dionisiu, Sf. Pavel, Noul Schit și, în fine, Sf. Ana, punctul nostru de destinație. Am coborât pe țarm și am început să urcăm pe cărarea abruptă care ducea în pustia Katunakia. Cam pe la ora 2 noaptea, la sărbătoarea Sf. Părinți de la Sinodul I Ecumenic, am ajuns la schitul părintelui Daniel. Nu se poate descrie bucuria pe care am avut-o atunci când l-am văzut pe părintele Daniel și pe părintele Athanasie, cât și pe ceilalți frați pe care nu-i mai văzusem până atunci! Ce bucurie ai când te întorci să-ți vezi părinții și frații după mulți ani! Această bucurie am simțit-o eu în clipa aceea și încă cu cât mai mult! Sunt foarte fericit că m-am întâlnit cu un părinte duhovnicesc atât de sporit! Mă simt nevrednic să fiu socotit fiul său duhovnicesc sau frate al fiilor săi duhovnicești. În timpul

celor zece zile cât am stat acolo, părintele Daniel m-a învăluit cu o mare grijă iubitoare și, ca orice părinte, mi-a dat multe povețe de suflet ziditoare.

Din rânduiala lui Dumnezeu, într-una din cele câteva zile ale șederii mele la chilia părintelui Daniel, câțiva frați de la Mănăstirea Konstamonitou, care se duceau la rugăciune pe vârful Athonului, au trecut tocmai pe lângă chilia noastră. După ce am primit binecuvântarea părintelui Daniel, m-am alăturat grupului lor și, cu mare bucurie, am urcat pe vârful muntelui. Am ajuns într-o zonă numită *Maica Domnului* cam pe la apusul soarelui; aceasta se află cam la o oră de urcuș până în vârful muntelui, loc în care pelerinii se odihnesc. Adunând bucăți de lână și perii, am aprins un foc și ne-am încălzit pe tot parcursul nopții: era începutul lui iunie.

Dând slavă Părintelui Ceresc, în dimineața următoare ne-am sculat înainte de răsăritul soarelui și ne-am continuat drumul spre piscul cel mai înalt al Athonului; eu eram în fruntea grupului, urmat de doi preoți și de doi monahi. În timp ce urcam pe Muntele Domnului, soarele a început să-și răspândească razele. Când am sosit la locul numit *Sfânta Schimbare la Față*, am căzut în genunchi și ne-am închinat în acel loc sfânt. Oh, cât era de emoționant! Oh, ce bucurie! Oh, ce sfinte amintiri! Cât de adânc îmi sunt întipărite în minte – chiar și acum sunt emoționat și vărs lacrimi când mi le amintesc! Cu adevărat cântă Psalmistul:

Suflete al meu, să urcăm pe muntele cel sfânt, de unde va veni ajutorul meu și Fericită este viața pustnicească, întraripată de dumnezeiasca dragoste. Măreția naturii și priveliștea de pe vârful muntelui îți tăiau răsufllarea.

Înainte de a începe Dumnezeiasca Liturghie, am fost uimiți de o altă priveliște neobișnuită: o mulțime de mireni urcau spre culmea muntelui. Și cine erau aceștia? Erau cucernici pelerini ruși, care fuseseră la Ierusalim să se închine la Sfintele Locuri și, la întoarcere, au sosit aici spre a se închina și în Sfântul Munte. Cucernicia lor ne-a umplut de admirație; am putut vedea oameni din fiecare categorie socială și de diferite vârste, chiar și vârstnici de 50-60 de ani și mai bătrâni, urcând pe vârf, transpirați și gâfâind, apoi, odată ajunși în piscul muntelui, făcând metanii cu evlavie. Ne-au sărutat mâinile și dulamele și, cu mare evlavie, au luat pietre din acest loc sfânt.

După săvârșirea Dumnezeieștii Liturghii și împărțirea cu Sfintele Taine, am coborât dimpreună cu pelerinii ruși. Ne-am întors la sihăstria părintelui Daniel și ne-am odihnit acolo câteva zile. Mi-am început pelerinajul cu schiturile *Sf. Ana* și *Noul Schit*, precum și cu mănăstirile *Sf. Pavel*, *Dionisiou* și *Simonos Petra*. M-am închinat la toate Sfintele Moaște de la toate sfintele mănăstiri. Pe scurt, îmi cer iertare că nu pot scrie amănunțit despre Sfintele Moaște sau mănăstiri.

Sfânta icoană a Maicii Domnului *Glykophilousa*
(Cea care alăptează).

Ne-am întors la chilia părintelui Daniel de la Simonos Petra cu două zile înainte de prăznuirea Sf. Părinți Athoniți. Sfinția sa ne poruncise să ne întoarcem pentru a săvârși împreună Dumnezeiasca Liturghie. Numeroși părinți s-au adunat, cu cucernicie și cu străpungere de inimă, spre a săvârși Dumnezeiasca Liturghie împreună cu noi.

Am fost încântat și m-am bucurat în duh în acea măreață zi de prăznuire. După aceea, am mai rămas acolo câteva zile și apoi am plecat la Mănăstirea Dionisiou, unde am participat la prăznuirea Nașterii Sf. Ioan Botezătorul. Însoțit de un monah și de un mirean, m-am îndreptat apoi către Mănăstirea Filotheu, unde se află o icoană făcătoare de minuni a Maicii Domnului *Theotokos Glykophilousa* (Dulcea Sărutare). Din păcate, am rătăcit drumul și am umblat toată ziua prin pădure, ajungând tocmai seara la mănăstire. De acolo, ne-am dus la Chilia Sf. *Dimitrie* a părintelui Nikita Skopelitis, unde am fost primiți cu mare cinstire.

Am mai ajuns la Mănăstirea Karakallou pentru praznicul Sfinților Apostoli: aici, l-am întâlnit pe duhovnicescul părinte Matei, care viețuia în apropiere, și m-am folosit mult de cuvintele sale, admirându-i marele discernământ.

În ziua următoare am făcut febră. Totuși, am pornit pe jos către Mănăstirea *Marea Lavră* pentru a participa la prăznuirea Sf. Athanasie Athonitul. Am

ajuns la locul în care Maica Domnului îi poruncise Sf. Athanasie să lovească stânca cu toiagul său în chipul Sfintei Cruci și astfel a început să curgă apă dulce și limpede, care și astăzi curge încă neconținut de atunci. Când am văzut această minune, apa curgătoare și stânca ce poartă adânc într-însa întipărit semnul Sf. Cruci, acolo unde Sf. Athanasie a lovit-o, am exclamat: „Prea Sfântă și Întrutot lăudată Maică a Domnului, cât de mari și înălțătoare sunt minunile tale!”. Și intrând în paraclis spre a mă închina ei, am simțit o mare străpungere de inimă și lacrimi se revărsau din ochii mei.

M-am odihnit câteva clipe și apoi mi-am continuat drumul spre *Marea Lavră*. Acolo l-am găsit pe doctorul Spiridon, care m-a primit cu bucurie. În ziua următoare, încă febril, m-am îndreptat către Kavsokalivia. M-am dus la izvorul făcător de minuni al Sf. Acachie și la peștera sa, în care viețuise pustnicește. Apoi m-am dus la peștera și la mormântul Sf. Nil, Izvorătorul de Mir. În ajunul prăznuirii Sf. Athanasie, împreună cu monahii care mă însoțeau, ne-am urcat într-o barcă. Cântând imne duhovnicești, am pornit spre Marea Lavră spre a lua parte la prăznuirea Sf. Părinte Athanasie. Din păcate, un vânt din partea opusă vâslirii noastre ne-a împiedicat să mai înaintăm. Prin urmare, am coborât lângă peștera Sf. Athanasie, pe plaja stâncoasă și am pornit pe jos spre *Marea Lavră*. Iar acolo

am luat parte la sărbătorirea Sf. Athanasie dimpreună cu o mare mulțime de monahi și mireni.

Nu vreau să trec cu vederea minunea ce i s-a întâmplat unui pelerin rus, cu doi ani în urmă, datorită rugăciunilor Sf. Athanasie.

Acum câțiva ani, acest pelerin rus a făcut un pelerinaj la Sfântul Munte și a vizitat Marea Lavră. La mormântul Sf. Athanasie se află o candelă care este aprinsă deasupra mormântului Sfântului. Acest binecuvântat pelerin rus, chelios fiind, a luat candela cu credință și și-a turnat ulei pe cap. Oh! Minunile tale, Părinte Athanasie, firele de păr i-au apărut pe cap de îndată și în câțiva ani tot părul i-a ajuns până la pământ! Fiind astfel tămăduit de calviție, acest fericit s-a întors în Rusia și a propovăduit pretutindenea această minune. Apoi a părăsit lumea și cele ale lumii, a venit la Marea Lavră și a intrat în viața monahală, aducând cu sine numeroase daruri sfinte primite de la cucernici ruși. L-am văzut cu ochii mei pe acest om și am încercat să vorbesc cu el, dar, întrucât nu cunoștea limba greacă, nu am putut comunica. Era pururea tăcut, cucernic și evlavios, iubind slujbele bisericesti. Părul și-l ținea strâns în jurul mijlocului, spre a nu-l târî pe pământ.

De la Marea Lavră m-am dus la Schitul românesc *Prodromu* (al Sf. Ioan Botezătorul) și la peștera Sf. Athanasie, iar apoi m-am întors la chilia părintelui Daniel, unde am stat câteva zile la infirmerie. Apoi, am pornit spre Simonos Petra, la prăznuirea Sfintei

Maria Magdalena. De aici mi-am continuat pelerinajul la mănăstirile Xiropotamou, Sf. Panteleimon și Xenofont. Odată cu trecerea zilelor, febra creștea și simțeam o mare durere și suferință. De la Mănăstirea Xenofont m-am dus la Dochiariou: eram un mare iubitor al icoanei Maicii Domnului *Gorgopikoos* (Grabnică Ascultătoare), pe care am rugat-o să mă vindece. Unui preot de acolo i-am adresat rugămintea să facă o slujbă de tămăduire împreună cu mine, însă, febra a crescut și mai mult, iar durerea de cap a devenit îngrijorătoare.

Am plecat din mănăstire în această stare și, cu mare greutate, ne-am continuat drumul către Mănăstirea Konstamonitu. De acolo ne-am dus la Mănăstirile Zografu și Hilandar. Pe zi ce trecea, starea mea de sănătate se agrava. De la Hilandar ne-am dus la Esfigmenu, unde am cerut tratament la infirmerie, dar fără folos și așa am rămas bolnav multe zile. Din fericire, aveam un frate duhovnicesc din Syros care călătorea cu mine și care a făcut tot ceea ce îi stătea în putință spre a mă mângâia și consola.

Pornind la drum de la Esfigmenu, am ajuns la Vatopedu pe data de 31 iulie. Mi-au îngăduit să intru, dar celălalt frate a fost lăsat afară. M-au primit în camera de oaspeți arătându-mi o mare ospitalitate. Însă eu nu mai puteam suporta durerea grozavă de cap ce se intensificase (aceasta mă irita atât de tare, încât pășeam înainte și înapoi ținându-mi capul în mâini) și

l-am rugat pe monahul însărcinat cu primirea oaspeților să mă ducă la medic, care mi-a dat niște medicamente pentru a-mi suprima durerea. După ce m-am întors de la infirmerie, am trecut pe lângă biserica mănăstirii, care era deschisă. Intrând, am văzut că racla cu Sfintele Moaște era deschisă pe Sfântul Altar și că un diacon din Iconium se închina și le săruta.

După ce m-am închinat la Sf. Cruce și la icoana Vimatarissa (care își are numele de la un diacon cu ascultarea în Sf. Altar – vimataris – și care aruncase icoana într-o fântână în timpul unui atac pirateresc), m-am dus și eu să mă închin la Sfintele Moaște.

Apoi m-am închinat la o bucată din Sfânta Cruce și la Brâul Maicii Domnului. Am simțit o mare străpungere de inimă și m-am gândit în sinea mea: „La ce oare mă închin eu? Aceasta este adevărata Sf. Cruce pe care Atotputernicul Domn a fost răstignit ca să mă izbăvească de păcat!”. Tot așa, mi-am dat seama că eu, păcătosul și nevrednicul rob al Domnului mă închinam la Brâul Sfânt purtat de Preacurata Maica Domnului. Închinându-mă la el și punându-l în jurul meu cu credința tare și cu lacrimi, am simțit că o minune nespusă se întâmplă cu mine: febra a încetat și m-am vindecat complet! Mari și minunate sunt minunile tale, o, Preaslăvită Maică! Fie ca numele tău să fie pururea proslăvit și laudat, căci tu nu încetezi vreodată să ne tămăduiești bolile noastre sufletești și trupești! Ieșind din Sf. Altar, am rămas în mijlocul bisericii fără

grai: mă gândeam în sinea mea: „Gândește-te cum erai înainte și iată-mă acum: complet vindecat”.

Sănătos și voios, am plecat de la Vatopedu și am pornit către mănăstirile Pantocrator și Stavronikita. De acolo, m-am dus la Mănăstirea Kutlumuș, unde am participat la praznicul Schimbării la Față. Ultimul popas l-am făcut la Mănăstirea Iviron, acolo unde se găsește marea icoană făcătoare de minuni a Maicii Domnului *Portărița*. Dinaintea icoanei am slujit o slujbă de mulțumire și, fiindcă urma să plec, am rugat-o pe Maica Domnului să mă însoțească la drum până când voi ajunge la mănăstirea mea de metanie. Ea mi-a ascultat rugăciunea, căci, cu ajutorul ei, am ajuns acolo teafăr și nevătămat.

Ți mulțumesc Atotbunului Dumnezeu și Pururea Fecioarei Maria că m-a învrednicit de astfel de experiențe duhovnicești! Ele vor rămâne pururea întipărite în mintea mea. Ți-am scris pe scurt aceste lucruri, căci dacă ar fi fost să scriu în amănunt despre fiecare eveniment, ar fi trebuit să scriu o carte întregă.

Cel mai mic dintre ieromonahi,
Filotei

Dacă Sfântul Munte ar fi fost așa cum mă așteptam și nădăjduiam eu, aș fi preferat să rămân acolo. Dar, din păcate, Sfântul Munte, la vremea aceea, era orice altceva, dar nu un loc al liniștii. Mănăstirile – chiar și schiturile și monahii – se împărțiseră în două tabere:

moraiții și bogazianii. Monahii din Epir, Tesalia, insulele Dodecaneze, Grecia continentală, Peloponezul și insulele Ciclade, precum și cretanii erau socotiți moraiți. Cei din Macedonia, Tracia, Mitilene și Asia Mică erau socotiți bogaziani. Toți duhovnicii la care mă spovedisem m-au sfătuit să nu rămân în Sfântul Munte, ci să revin la mănăstirea mea de metanie.

Am plecat din Sfântul Munte și, pe când vaporul se apropia de Tesalonic, m-am uitat către oraș și cu lacrimi m-am tânguit: „Tesalonic, Tesalonic, o, Tesalonic! În vremurile de odinioară erai slăvit și cinstit, dar acum ești batjocorit. Unde-ți este străvechea slavă? Unde îți sunt frumoasele și mărețele tale biserici? Vai, ele sunt transformate în moschei! Unde îți sunt Sfinții? Unde este ocrotitorul, păzitorul, preaslăvitul tău Sfânt, Marele Mucenic Dimitrie? Unde îți sunt Sfinții tăi Ierarhi, Grigorie Palama, Iosif și Teona? Unde este Sf. David, Sf. Teodora și atâția alți numeroși Sfinți, atât cei din vechime, cât și cei noi? Păcatele tale au fost nenumărate, din această pricină Dumnezeu te-a părăsit, ca și Sfinții – inclusiv ocrotitorul, păzitorul și ajutorul tău, Sf. Dimitrie. El ți-a venit în ajutor de atâtea și atâtea ori și te-a izbăvit de vrăjmașii tăi și de celelalte primejdii. O, Sfinte Mare Mucenice Dimitrie, general al Împăratului Ceresc, te rog și fierbinte te implor să mijlocești dinaintea Domnului pentru patria ta și să o eliberezi de sub jugul sarazinilor ate! Tu ai îndrăzneală dinaintea Domnului și ți se împlinește tot

cea ce ceri de la El. Ți-ai părăsit patria destul de mult timp din pricina păcatelor ei; vino din nou către ea, așa încât credința ortodoxă să poată străluci într-însa și pentru ca Numele Domnului să poată fi slăvit!”

Doi ani mai târziu, a avut loc Războiul Balcanic și, în ziua de prăznuire a Sfântului Mare Mucenic Dimitrie (26 octombrie 1912), Tesalonicul a fost eliberat cu ajutorul Sfântului său ocrotitor.

Odată ajuns în portul Tesalonicului, am socotit că ar fi o idee grozavă să cobor de pe vapor și să mă duc spre a mă închina la mormântul Sf. Dimitrie, ocrotitorul și păzitorul meu, după Dumnezeu. Nu știu de ce, dar de îndată ce am debarcat, turcii m-au luat din nou drept spion și m-au pus sub pază câteva zile. Când m-am hotărât să părăsesc Tesalonicul și tocmai treceam prin vamă, am fost arestat. M-au trecut prin trei plase de sârmă ghimpată și m-au închis acolo. Acolo mai era închis un tânăr, pe care l-am întrebat motivul pentru care fuseserăm închiși. Mi-a răspuns: „Ca să ne ucidă”. „Dar ce rău am făcut?”, am întrebat eu. „Parcă are vreo importanță?”, răspunse el, „Nici măcar nu îți pune întrebarea *De ce?*”.

Peste câteva clipe, un vapor, venit din România, a ajuns în portul Tesalonicului având numeroși pasageri și un cargou de motorină. Din nu se știe care pricină, un container a luat foc, iar flăcările s-au răspândit iute pe tot vaporul. Peste câteva momente, s-au auzit grozave blesteme, iar flăcările se înălțau până la cer. Mii

de oameni au coborât la țărm – unii spre a privi, iar alții pentru a-i salva cu bărcile lor pe pasagerii aflați în pericol. Toate gărzile de coastă și-au părăsit posturile și s-au dus să vadă nenorocirea.

Profitând de ocazia ivită, tânărul scoase din buzunar o pereche de foarfece și tăie sârma ghimpată. Apoi mă luă de mână și mă scoase afară. Și plătind un barcagiu, îi spuse să ne ducă la un vapor grecesc, care era ancorat în afara portului. În timp ce ne suiam în barcă, soldatul care mă arestase și mă închisese, a venit în fugă ca să mă prindă. Însă, când ajunse lângă noi, tânărul îl lovi peste față, iar el se retrase și fugi înapoi.

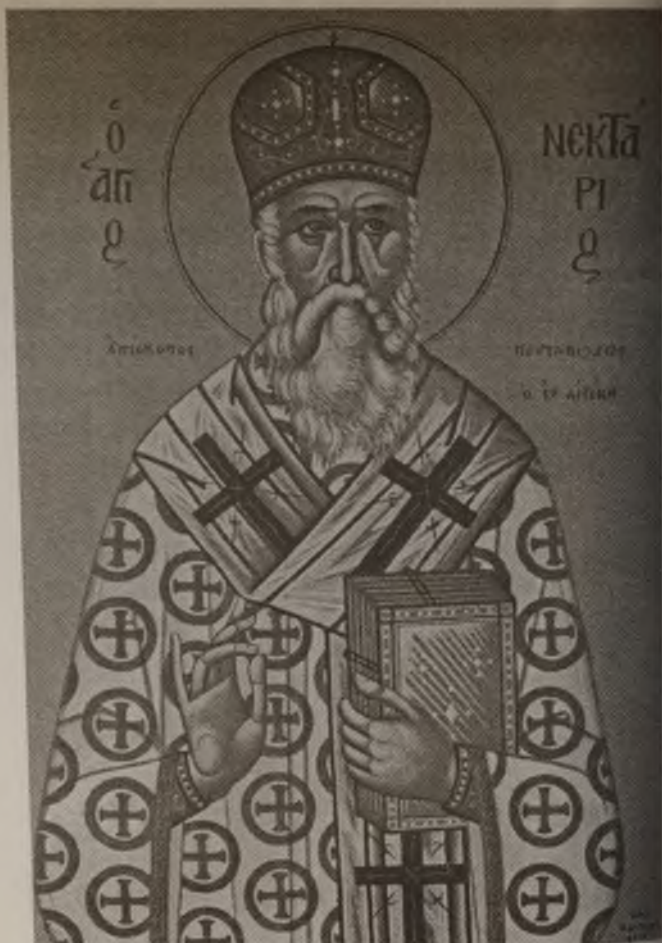
Barcagiul ne duse la vaporul grecesc și ne îmbarcarăm. După ce mi-am aranjat lucrurile, m-am întors ca să-l găesc pe tânăr, salvatorul meu, spre a-i mulțumi și să-l întreb cine și de unde era. Dar nu l-am putut afla nicăieri. I-am întrebat aproape pe toți pasagerii și pe toți membrii echipajului vaporului, dar mi-am dat seama în curând că nimeni nu-l văzuse nici la îmbarcarea, dar nici la debarcarea de pe vapor. Cine era și ce s-a întâmplat cu el numai Dumnezeu știe (singurul lucru pe care-l știu este că, după mulți ani de la eliberarea mea din Tesalonic, pe când săvârșeam Dumnezeiasca Liturghie și predicam Cuvântul lui Dumnezeu în Biserica Sf. *Dimitrie*, văzând icoana Sfântului, am remarcat faptul că tânărul care mă eliberase și mă condusese la vapor semăna leit cu Sf. *Dimitrie*).

Am părăsit Tesalonicul în noaptea aceea și am sosit la Volos în dimineața următoare. Acolo, timp de câteva zile, mi-am vizitat frații duhovnicești, care s-au bucurat nespus și mi-au oferit o aleasă ospitalitate. Apoi m-am dus mai departe la Pireu.

Am socotit de cuviință și ca o dumnezeiască îndatorire să-mi văd duhovnicul, pe Sf. Nectarie, înainte de a mă întoarce la mănăstirea mea de metanie. Așadar, m-am dus să-l văd la Seminarul Teologic *Rizarios* din Atena. Însă am aflat că se retrăsese din postul său de director al seminarului și acum viețuia în Eghina. Așa că m-am dus acolo. Era deja luna august, iar soarele ardea cumplit când am poposit în afara mănăstirii de

Tânărul (Sf. Dimitrie) îl eliberează pe Stareț.

Sfântul Nectarie din Eghina

maici, cam pe la ora 13. Din afara porților, am văzut un bătrân cu barbă albă, cu o rasă zdrențuită, strânsă cu o cingătoare, și cu o pălărie de paie care să-l apere de soare. Săpa în grădină cu un târnăcop, umplând o roabă cu gunoiul de acolo și împrăștiindu-l pe o suprafață de 10 metri pătrați pentru a nivela curtea mănăstirii de maici. Mă gândeam că era fie unul dintre muncitorii mănăstirii, care primise o rasă veche pentru a nu-și murdări hainele, fie un frate vârstnic din mănăstire. Apropiindu-mă de bătrân, l-am salutat și l-am întrebat:

– Dragul meu, episcopul este cumva aici?

– Este aici, îmi spuse el.

– Înăuntru? întrebai eu. Este în mănăstire?

– Da, spuse bătrânul, este înăuntru.

– Bine. Du-te și spune-i că un fiu duhovnicesc de-al său, diacon, dorește să-l vadă.

– Să fie binecuvântat, răspunse el smerit și, lăsând jos târnăcopul, îmi arătă o cameră nouă, aflată cam la 10 metri distanță de intrarea în mănăstire. Îmi spuse:

– Așteaptă aici și îi voi spune să vină.

Nici nu trecuseră cinci minute, când – ce surpriză, ce adânc de nemăsurată smerenie! – surprins și uimit, am văzut că omul pe care-l socotisem a fi muncitor, sătean sau țaran și căruia îi vorbisem urât și îi poruncisem, era însuși episcopul! Nici măcar nu mă gândisem la faptul că era ceasul odihnei de după amiază, când toată lumea dormea! Nici n-ar fi trebuit vreodată să-i

spun să facă ceva, ci s-ar fi cuvenit să aștept răbdător vremea Vecerniei. Dar nu, eu, ucenicul, scosesem la iveală teribila mea mândrie, în vreme ce dascălul și duhovnicul meu îmi dezvăluise adâncă sa smerenie! Am rămas fără grai și am îngenunchiat, cerându-i iertare cu lacrimi pentru mândria și purtarea mea urâtă. El, fiind ca un prunc nevinovat, umil și smerit cu inima, desigur că m-a iertat. Ne-am așezat și el a început să mă călăuzească, ca întotdeauna, pe calea către Domnul.

– Părinte, am întrebat, cum pot scăpa de această de Dumnezeu scârbită mândrie?

Și plin de dragoste și de smerenie (cele două mari virtuți pe care i le dăruise Dumnezeu), răspunse:

– Dragul meu fiu duhovnicesc întru Domnul, Sfinții noștri Părinți ne-au spus că fiecare păcat, mare sau de moarte, ori mic și de iertat, se biruie prin virtutea opusă corespunzătoare, și anume: invidia prin dragoste; mândria prin smerenie; bogăția prin sărăcie; lăcomia și împietrirea inimii prin milostenie și compasiune; lenea prin hărnicie; lăcomia pântecelui și slujirea stomacului prin post și înfrânare; grăirea în deșert prin tăcere; critica și defăimarea prin învinuirea de sine și rugăciune; desfrânarea, adulterul, patima trupească și alte păcate trupești prin pomenirea morții, Judecata de Apoi și pedeapsa iadului. În general, fiecare rău este biruit printr-o virtute opusă. Așa cum spune Sf. Proroc David: *Întoarce-te de la rău și fă*

binele. Dacă dorești să biruiești păcatul mândriei, maica și pricina tuturor păcatelor și relelor, nu vei reuși decât prin smerenie. Întrucât noi nu putem face nimic cu puterea noastră (după cuvântul Domnului, *Fără de Mine, nu puteți face nimic*), să-L rugăm pe Atotbunul și de oameni Iubitorul Dumnezeu, cu frângere de inimă și cu umilință, cu suspine și cu lacrimi să ne scape de drăceasca mândrie, să suspinăm precum vameșul, să plângem ca femeia prinsă în adulter, să ne pocăim precum Fiul Risipitor, spunând: „O, Atotbunule, Milostive și de oameni Iubitor Părinte, am păcătuit dinaintea Ta! Primește pocăința noastră și ne fă ca pe unul dintre argații Tăi”. Să ne rugăm și să-L implorăm pe Domnul așa cum o făcea dumnezeiescul Hrisostom în rugăciunile sale zilnice: „Doamne, dă-mi cuget bun. Doamne, dă-mi lacrimi și aducere aminte de moarte și umilință. Doamne, dă-mi cuget să-mi mărturisesc toate păcatele mele. Doamne, dă-mi smerenie, curăție și ascultare. Doamne, dă-mi răbdare, voie nebiruită și blândețe. Doamne, sădește întru mine rădăcina bunătăților și frica Ta în inima mea. Doamne, învrednicește-mă să Te iubesc cu tot sufletul și gândul meu și să fac întru toate voia Ta”.

Așadar, spre a fi sloboziți de satanica și atotdistrugătoarea mândrie, să privim la pilda Dumnezeiescului, Cerescului nostru Dascăl și la lecția pe care El le-a dat-o ucenicilor Săi, nouă și tuturor creștinilor din fiecare generație și epocă: Învățați de la Mine, căci Eu

sunt blând și smerit cu inima, și veți afla odihnă sufletelor noastre, iar Când veți face toate acestea poruncite vouă, să ziceți: *Slugi netrebnice suntem, nu am făcut decât ceea ce eram datori să facem.*

Primind acestea și alte minunate povățuiri de la sfântul meu duhovnic Nectarie, am plecat vesel și plin de bucurie duhovnicească, iar la începutul lui septembrie 1910 m-am întors, prin Syros, în insula Paros și la mănăstirea mea de metanie.

(Cu privire la hirotonirea Părintelui Filotei întru preoție, am adăugat următoarea scrisoare, scrisă de Stareț către duhovnicul său, Părintele Matei de Karakallou, din Paros, pe data de 13 iunie 1912 – Nota editorului grec).

Dragul meu duhovnic,

Sunt foarte îndatorat Prea Sfinției Voastre pentru povățuirile de mare preț pe care mi le-ați dat când v-am vizitat cu aproape doi ani în urmă, precum și pentru neprețuita scrisoare pe care mi-ați trimis-o tot în acea perioadă.

N-am găsit nimic mai bun și mai de folos decât a pune întrebări oamenilor plini de cunoaștere duhovnicească și de discernământ. Convins de sfaturile lor, am hotărât să dau ascultare povățuirii Sfinției Voastre, a bătrânului meu stareț și a celorlalți părinți din sfânta noastră mănăstire și am consimțit să fiu hirotonit

preot. Am fost hirotonit de Prea Sfinția Sa Gavriil, Episcop de Trifilia și Olimpia, pe data de 22 aprilie, în Duminica Samarinenței. Fiindcă îmi sunteți duhovnic, nu voiesc să ascund anumite lucruri importante care mi s-au întâmplat atunci când am fost hirotonit.

Dumnezeiescul Har, cel care îi alege pe cei slabi, simpli, neputincioși și neînsemnați m-a ales și pe mine, cel slab, simplu, neputincios și neînsemnat, la cea mai înaltă treaptă a preoției. Iată ce mi-a dăruit Dumnezeiescul Har, și anume faptul de a înțelege înălțimea chemării mele. Înainte de hirotonire, L-am rugat pe Domnul ca preoția mea să fie în acord cu canoanele, să fie după voia Sa și să am parte de un episcop cu frică de Dumnezeu care să mă hirotonească. Sfântul Sinod și Prea Fericirea Sa, Mitropolitul Atenei l-au însărcinat să mă hirotonească pe Prea Sfințitul Gavriil de Trifilia și Olimpia – un om cu adevărat temător de Dumnezeu și plin de virtuți.

A fost fixată data, iar eu și episcopul am mers împreună în biserica Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu. A început Dumnezeiasca Liturghie. Când momentul hirotonirii era pe punctul de a începe, episcopul, dându-și seama de îndatorirea sa, a apărut dinaintea Ușilor Împărătești și a vorbit despre preoție. Emoționat, a rostit câteva cuvinte alese, pline de importanță. Odată terminat cuvântul său, a spus tuturor celor de față cu o voce slabă: „Să îngenunchem cu toții și cu credință să-L implorăm pe Domnul să

trimită Duhul Sfânt asupra celui ce urmează a fi hirotonit, așa încât să poată fi de folos sieși, fraților săi și societății”. De îndată, toți au îngenunchiat – bărbați, femei și copii – și s-au rugat cu străpungere de inimă. Numeroși prieteni și frați duhovnicești din familii nobile și renumite, pe care-i întâlnisem la Atena pe când eram simplu ofițer de cavalerie și față de care sunt legat cu o puternică dragoste duhovnicească, au fost de față la acea adunare. Rugându-se ca Harul Sfântului Duh să se sălășluiască în mine, erau emoționați până la lacrimi. Au rămas îngenunchiați până la sfârșitul hirotonirii. Am simțit o asemenea frângere de inimă, încât nu mi-am putut reține lacrimile. Era ceva ca niște bătăi puternice în inimă, care m-au făcut să mă podidească lacrimi de-a lungul întregii zile.

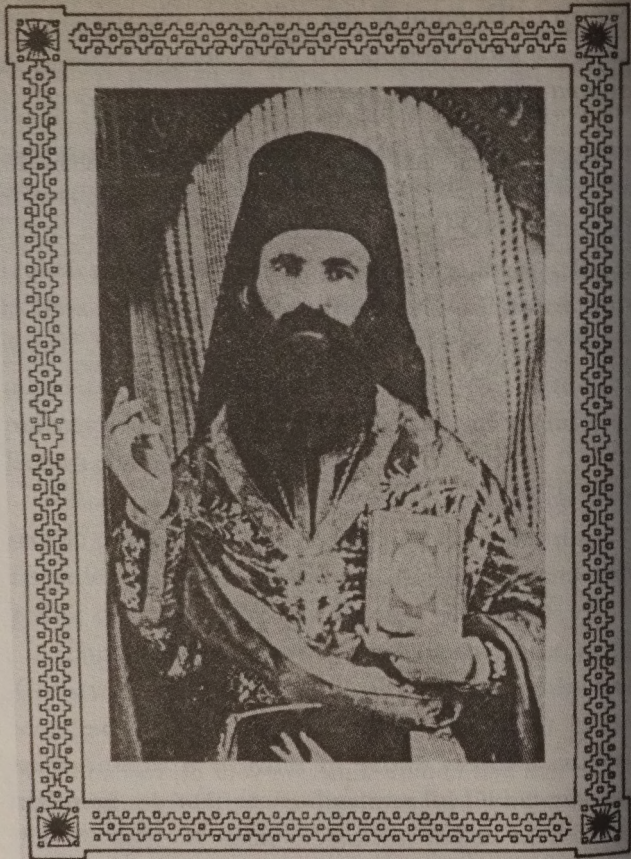
Câteva zile am rămas la Atena împreună cu frații mei de credință, iar apoi m-am întors la mănăstirea de metanie, plin de bucurie și de veselie. Aici am fost primit cu o imensă bucurie de către părinți și frați.

Chiar și după ce am primit atâtea haruri de la Cerescul Tată, eu, nevrednicul păcătos, continui să viețuiesc în trândăvie, tăvălindu-mă în păcat ca un necuvântător și neluând în seamă vreodată cum ar trebui să mă înfățișez eu dinaintea lui Dumnezeu și a fraților mei, de vreme ce am fost înălțat pe cea mai înaltă treaptă a preoției. Mă tem să nu fiu osândit precum sluga cea vicleană care și-a îngropat talantul.

Vă rog, Prea Sfinția Voastră, să mă pomeniți pe mine, necuratul și ticălosul păcătos, în rugăciunile voastre și atunci când slujiți Jertfa cea fără de Sânge⁵, pentru ca Domnul să mă miluiască. Cu smerită metanie vă sărut dreapta. Al Prea Sfinției Voastre fiu duhovnicesc, plin de stimă și respect,

Prea păcătosul și cel mai neînsemnat dintre ieromonahi,
Filotei Zervakos

⁵ Dumnezeiasca Liturghie.

Ieromonahul Filotei Zervakos

Înălțat la treapta de arhimandrit

Pe data de 21 octombrie 1913, am fost înălțat la treapta de arhimandrit de către Înalt Prea Sfințitul Ierotei, Mitropolit de Paronaxias. Și de atunci înainte, am spovedit și predicat Dumnezeiescul Cuvânt. Am început cu insulele Paros și Naxos, apoi am ajuns pe insulele Syros și Tinos, iar mai târziu, în Atena. În 1916 am început să fac călătorii în diferite părți ale Greciei.

În 1917, m-am dus la Molaous, în ținutul meu de baștină și am propovăduit Cuvântul lui Dumnezeu în numeroase orașe și sate din provincia Epidavos Lymiras. În 1920, am călătorit în Peloponez și am predicat Cuvântul lui Dumnezeu în Tripolis, Sparta și în câteva sate din Tripolis și Sparta. În același an m-am dus și la Sifnos, unde am predicat și am primit spovedaniile creștinilor, care nici nu auziseră Cuvântul lui Dumnezeu și nici nu se mai spovediseră de câțiva ani.

În timpul Sfântului și Marelui Post din anul 1921 am ajuns la Tinos, Syros, Atena și Volos, unde am predicat și spovedit. În lunile iulie și august ale aceluiași an, am fost la Atena, Peiraia, Chios și Tesme. În 1922

m-am dus la Itea, Desfina, Anahova, Delfi, Hison și Galaxeidi. În 1923 m-am dus la Atena și în Peloponez și în alte părți.

Părintele Filotei Zervakos la câțiva ani după hirotonie

Un pelerinaj la locurile sfinte din Sinai și Egipt

În martie 1924 am făcut o călătorie îndelungată: am vizitat Naxos, Syros, Atena, Creta, Alexandria, Palestina, Arabia, Egipt și Muntele Sinai.

În toate aceste locuri am predicat și am spovedit numeroși creștini. În Palestina m-am închinat la Sfântul Mormânt al Mântuitorului, pe cutremurătoarea Golgota, în Sfânta Biserică a Învierii și la toate locurile sfinte de pelerinaj din Ierusalim. Am fost în Ghetsimani și m-am închinat la Mormântul Maicii Domnului, iar apoi am urcat pe Muntele Măslinilor, unde S-a rugat Domnul înainte de Sfintele Sale Pătimiri, ca și pe locul Înălțării Sale la Cer.

De acolo, m-am dus în Betania și la mormântul lui Lazăr, la Betleem m-am închinat în peștera unde S-a născut Hristos, la Iordan unde a fost botezat, la Muntele Carantania, acolo unde, timp de 40 de zile, a fost ispitit de diavolul, și pe Muntele Tabor, unde S-a schimbat la Față. Am mai călătorit la Marea Moartă, la mănăstirile *Sf. Teodosie*, *Sf. Sava*, *Sf. Gherasim* și la

Sf. Ioan Botezătorul, Înaintemergătorul Domnului, dar și în pustia de dincolo de Iordan, acolo unde Sf. Maria Egipteanca și alți Sfinți de odinioară au practicat asceza.

M-am dus la Ierihon și am văzut sicomorul în care s-a suit Zaheu, la Nain, unde Domnul l-a înviat pe fiul văduvei, în Samaria, la fântâna lui Iacov, unde El a băut apă din aceeași fântână și unde Domnul a avut minunatul dialog cu femeia samarineancă.

Am ajuns și la Nazaret, acolo unde Maica Domnului a primit Bunavestire, la Cana Galileei, acolo unde Domnul a săvârșit cea dintâi minune a Sa, preschimbând apa în vin. M-am suit și pe Muntele Fericirilor, acolo unde Domnul a hrănit pe cei cinci mii de oameni (afară de femei și copii) cu cinci pâini și cinci pești. M-am dus la Marea Tiberiadei, pe țărmul unde Domnul Iisus Hristos i-a chemat pe pescari și i-a făcut ucenici și pescari de oameni. Am vizitat și Betsaida, ținutul de baștină al Sf. Apostoli Petru și Andrei și al fiilor lui Zevedei, Iacov și Ioan, precum și la Capernaum și în multe alte locuri pe unde Și-a îndreptat pașii Domnul Iisus Hristos.

Am săvârșit Dumnezeiasca Liturghie în Biserica Învierii, la Sfântul Mormânt, pe Golgota, la Sfânta Peșteră și în multe alte biserici din Ierusalim și în mănăstirile din întreaga Palestină. Am predicat pe Golgota în Sfânta și Marea Vineri și în alte biserici unde am săvârșit Sf. Liturghie.

Din Palestina m-am dus în Suez, unde am rămas câteva zile și am ținut trei omilii în Biserica *Sfânta Ecaterina*. Am traversat Marea Roșie și am sosit la Rait, iar de aici am pornit cu cămila spre străvechea și istorica Mănăstire *Sfânta Ecaterina* de pe Muntele Sinai. Această mănăstire a fost construită de către cucernicul împărat Justinian pe locul unde văzătorul de Dumnezeu Moise a văzut Rugul Aprins care ardea, dar nu se mistuia. De trei ori am urcat pe vârful Sinaiului, acolo unde Dumnezeu a coborât în chip de nor și de furtună, însoțit de sunete de trâmbițe și i-a înmănat lui Moise Legea scrisă de El. M-am urcat în peștera Sf. Proroc Ilie în Horeb. Am suit pe vârful Sf. Ecaterina, acolo unde sfințele ei moaște fuseseră aduse de către Îngeri: acestea, după ce au fost ascunse o lungă perioadă de timp, au fost descoperite printr-o dumnezeiască revelație unui monah cu viață sfântă și aduse în biserica Mănăstirii Sinai, acolo unde se află și acum. Am trecut pe la toate peșterile și crăpăturile pământului, prin toate sălașurile și sihăstriile străvechilor Sfinți Părinți, despre care Sf. Apostol Pavel spune că: *au pribegit în piei de oaie și în piei de capră, lipsiți, strâmtorați, rău primiți. Ei, de care lumea nu era vrednică, au rătăcit în pustii, și în munți, și în peșteri, și în crăpăturile pământului* (Evrei 11, 37-38).

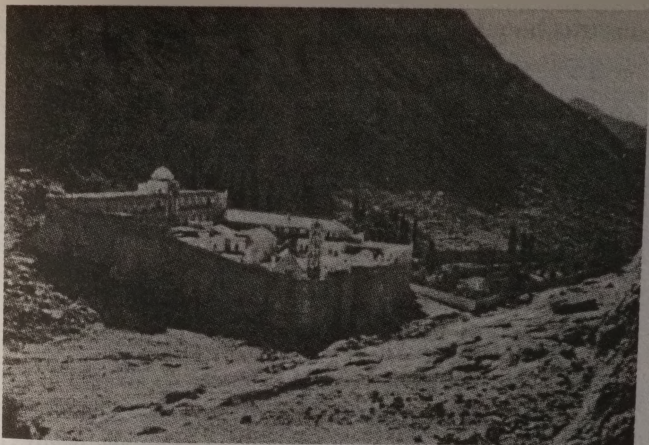
Am săvârșit Sf. Liturghie în paraclisul Rugului Aprins fără încălzări, după porunca primită de Moise din rug: *Scoate-ți încălțările din picioare, căci locul pe*

care stai este sfânt. De asemenea, am slujit Sf. Liturghie pe vârful Muntelui Sinai, în Biserica *Schimbării la Față* și pe vârful Sf. Ecaterina, precum și în alte părți.

M-am întors la Cairo din Muntele Sinai și, mulțumită dragostei frățești a Misiunii Ortodoxe *Sf. Ecaterina* din Sinai, am putut rămâne câteva zile acolo. În tot acest timp am vizitat cele mai importante locuri din Cairo și din împrejurimi, adică muzeul, grădina zoologică, temnița lui Iosif, copacul Maicii Domnului, piramidele, sfinxul și multe altele. Din Cairo m-am îndreptat spre Alexandria și, la insistența Patriarhului Fotie, am săvârșit Sf. Liturghie în biserica patriarhală *Sf. Sava*. Am ținut o predică acolo și am rămas câteva zile pentru a spovedi câțiva compatrioți.

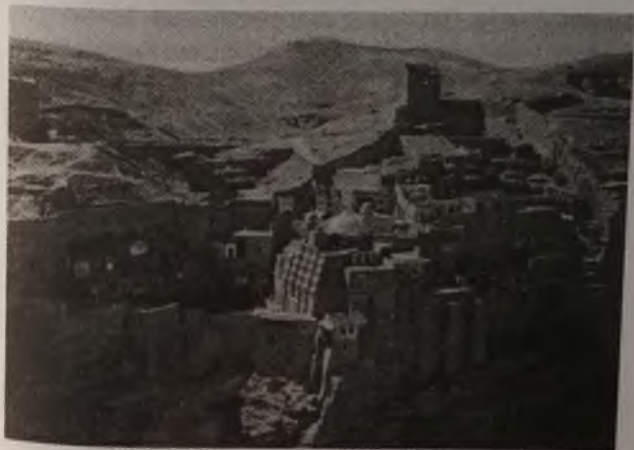
(În acest punct al lucrării vom insera o scurtă recapitulare a călătoriilor făcute de Stareț în timpul pelerinajului său în Palestina și în Sinai, preluată dintr-o scrisoare către starețul său, părintele Ierotei, datată 1924.

— Nota editorului grec)

Mănăstirea Sf. Ecaterina, Muntele Sinai.

Mănăstirea Sf. Sava, Ierusalim.

Cea dintâi scrisoare

Din sfântul oraș al Sionului, 8 aprilie 1924

*Către mult respectatul meu duhovnic,
Cu smerită metanie!*

Vinerea trecută, în ajunul prăznuirii Sfântului și Dreptului Lazăr, cu harul lui Dumnezeu și cu rugăciunile Sfinției Voastre, am sosit aici sănătos. Sâmbătă dimineața, m-am urcat pe Muntele Măslinilor, în locul unde venea ades Iisus. Aici am văzut și m-am închinat la stânca de pe care El S-a înălțat la cer. S-a săvârșit Sf. Liturghie arhierască și m-am împărtășit cu Sfintele Taine. După Dumnezeiasca Liturghie m-am dus în Betania și am vizitat casa Martei și a Mariei, care astăzi a devenit o sfântă mănăstire, dar și locul în care cele două surori L-au întâlnit pe Iisus. Pe partea opusă am vizitat satul unde El și-a trimis ucenicii să aducă mînzul asinei și am luat parte la procesiunea începută de la casa lui Lazăr până la mormântul său. La mormântul lui Lazăr există o criptă și o peșteră adâncă, în care a coborât și ierarhul.

Din Betania, m-am dus la Ierusalim și, în afara orașului, am văzut locul unde S-a rugat Domnul cu picături mari de sânge. Am vizitat și Grădina Ghetsimani, mormântul Maicii Domnului, mormântul Sf. Ioachim și Ana, locul în care a fost ucis cu pietre cel dintâi Mare

Mucenic și Arhidiacon Ștefan și alte locuri sfinte. Patriarhul și-a făcut apariția pentru prima oară la slujba Vecerniei de dinaintea Duminicii Floriilor. Am luat parte la Vecernie și la Dumnezeiasca Liturghie; au fost cam opt ierarhi și 30-40 de arhimandriți, preoți și diaconi în Biserica Învierii, unde a slujit Prea Fericitul.

Sunt uimit, căci mi se pare că sunt în Cer și parcă L-aș vedea pe Însuși Hristos Domnul.

Indiferent cât de împietrită ar fi o persoană, este cu neputință să nu fie copleșit de lacrimi și suspine atunci când vede locul unde Hristos a fost răstignit, mormântul în care a fost pus și drumul martiriului străbătut de El, ducându-și propria Sa Cruce. Dacă este voia lui Dumnezeu, voi veni să vă văd și vă voi povesti toate acestea amănunțit.

Totuși, aș prefera, presupunând că este voia lui Dumnezeu și spre folosul sufletului meu, să mor și să fiu cu Hristosul meu, decât să viețuiesc în lăcașurile păcătoșilor în acest neam viclean și desfrânat. Facă-se voia Domnului!

Voi rămâne aici întreaga săptămână și voi lua parte la slujbele Deniilor, la Spălarea Picioarelor, la slujba Sfintelor Pătimiri ale Domnului, la Pogorârea Sfintei Lumini și la Sfânta Înviere. După Paști, voi face câteva pelerinaje la Lacul Tiberiada, la Iordan, în Galileea, pe Tabor, pe Muntele Carantaniei și în toate locurile pe unde a pășit Domnul.

Aveți rugăciunile și binecuvântările Patriarhului. Obștea de aici vă transmite frățești salutări. Îi salut pe toți părinții cu o sfântă sărutare și îi rog să fiu pomenit la sfintele lor rugăciuni, ca și la cele părintești, ale Sfinției Voastre.

Cu mare respect,
Al dumneavoastră fiu duhovnicesc,
Filotei

Cea de-a doua scrisoare

Hristos a înviat!

Mă rog ca harul Domnului nostru Iisus Hristos, Cel înviat din morți, și harul Preasfintei Sale Maici să vă țină pe Sfinția Voastră și întreaga obște în deplină sănătate, atât sufletească, cât și trupească și să vă păzească de orice încercare. Sunt plin de bucurie și profund mișcat de măreția lui Dumnezeu, care este mai presus de cuvânt. Sincer, nu pot exprima în cuvinte tot ceea ce am văzut. Cu adevărat, este de nedescris!

În Săptămâna Luminată, marțea trecută, m-am dus la Iordan și am intrat în apa acestui râu. Miercuri dimineața am slujit Sf. Liturghie la Mănăstirea *Sf. Gherasim de la Iordan* și, din nou, joi la Mănăstirea Înainte Mergătorului și Botezătorului Ioan, care se află în apropierea malurilor râului Iordan. Apoi am mers

cu barca pe Iordan. Am vizitat și Betabara, acolo unde Ioan a botezat și s-a hrănit cu locuste și miere sălbatică. Apoi am fost și la locul în care a viețuit Sfânta Maria Egipteanca, mâncând aceleași locuste – adică, tinere mlădițe, ca și Sf. Ioan Botezătorul. Am mâncat și eu și am descoperit că sunt foarte dulci; din păcate nu am găsit și miere sălbatică.

Astăzi (în vinerea Izvorului Tămăduirii) am săvârșit Sf. Liturghie în Muntele Carantaniei, acolo unde Domnul Și-a arătat firea Sa omenească, postind 40 de zile și 40 de nopți. Domnul S-a urcat pe vârful muntelui și acolo ispititorul I-a arătat toate împărățiile lumii pe care I le-a făgăduit cu condiția ca Domnul să i se închine. Dar vicleanul a fost rușinat. Am coborât din Muntele Carantaniei în Ierihon și am văzut dudul lui Zaheu și am băut din apa pe care Elisei o preschimbase din amară în apă dulce.

La slujba Ceasurilor din Sfânta și Marea Vineri (care au fost cântate), la insistența și rugăminților Marelui Eclesiarh al Bisericii Învierii, am predicat celor aflați la slujbă. Aceștia mi-au ascultat smeritele cuvinte cu mare atenție și străpungere de inimă. Atât adunarea, cât și eu personal am fost atât de emoționați, încât nu poate fi descrisă starea noastră duhovnicească; cu toții am izbucnit în lacrimi. Părinții viețuitori pe Golgota au spus că nici un teolog care i-a vizitat până atunci nu a predicat atât de emoționant și ziditor.

Îi salut pe părinți și frați cu o sfântă sărutare.

Vă cer Sfinției Voastre și tuturor părinților să mă pomeniți la sfintele rugăciuni spre a-mi fi pază și călăuză.

Cu respect,
Al dumneavoastră fiu duhovnicesc,
Filotei

(Redăm mai jos o predică ziditoare, rostită de Stareț pe Golgota, și preluată din cartea sa *Mari și minunate pelerinaje în Palestina și Sinai*. – Nota editorului grec)

Dar Dumnezeu, Împăratul nostru mai înainte de veac, a făcut mântuire în mijlocul pământului (Ps. 73, 13).

Tu, o, slăvită putere; Tu, o, infinită înțelepciune a lui Dumnezeu; Tu, o, Răstignitul Iisuse, dă-mi tărie întru această sfântă zi și întru acest ceas; dăruiește-mi înțelegere și înțelepciune în grai și în rostire, pentru rugăciunile Prea Fericitului Patriarh, așa încât să pot aduce laude mărețiilor Tale!

O, Prea Fericite Patriarh al Sfântului oraș al Ierusalimului; O, Prea Sfinților și cuvioși ierarhi; O, precuvioși părinți și frați și iubitoare de Hristos adunare!

Un imens întuneric de necredință, răutate și idolatrie acoperea cândva întregul pământ. Cerul, soarele, luna, stelele și chiar fiarele și insectele erau

Cea mai mare dintre bucățile rămase din Sfânta Cruce.
Sfânta Mănăstire Xiropotamu, Sfântul Munte Athos.

venerate ca niște dumnezei, în vreme ce închinarea la Unicul și Adevăratul Dumnezeu dispăruse cu totul. Numeroși filosofi antici – și mai ales eleni – au ajuns la concluzia că toate creaturile nu erau dumnezei, ci au fost zidite de un Dumnezeu care există, de un Meșter și de un Creator. Incapabili de a-L cunoaște, ei au creat un idol și l-au închinat *Necunoscutului Dumnezeu*.

Mulți dintre acești filosofi au încercat, prin învățături, scrieri și povățuiri de ordin etic, să-i oprească pe oamenii din acele vremuri să se îndrepte spre iad, dar au luptat în zadar: oamenii din acele vremuri se închinau nu numai creaturilor, dar chiar și patimilor zeificate de ei.

Aceasta l-a făcut pe cel mai de frunte dintre filosofi, Socrate – luminat de dumnezeiescul har – să le spună atenienilor: „O, voi, oameni, veți trăi în întuneric dacă Dumnezeu nu Se milostivește și nu vă trimite vouă pe Cineva anume”. Aceasta a fost o mare prorocie despre venirea Domnului nostru Iisus Hristos.

Necredința și idolatria domneau în sânul tuturor popoarelor, în vreme ce Adevăratul Dumnezeu era adorat și slăvit doar în Iudeea. Dumnezeu a trimis patriarhi, proroci, regi și judecători evreilor care, pe atunci, erau poporul ales al lui Dumnezeu. Le trimisese Legea, poruncile și rânduielile de slujire; dar ei au lepădat binecuvântările lui Dumnezeu, care au devenit un blestem. Pe unii dintre prorocii și trimișii lui

Dumnezeu i-au bătut, pe alții i-au ucis cu pietre, iar pe încă mulți alții i-au omorât cu sânge rece.

Toți prorocii, de la Avraam și Moise până la Sf. Ioan Botezătorul, au prorocit despre venirea Domnului nostru Iisus Hristos. Dar nu numai că au prorocit despre Venirea și Nașterea Sa, dar și despre Botezul Său, despre propovăduirea și alegerea Apostolilor, despre Schimbarea la Față, Răstignirea, Învierea, Dumnezeiasca Sa Înălțare la Cer, dar și despre Pogorârea Sfântului Duh.

În fine, *iar când a venit plinirea vremii, Dumnezeu a trimis pe Fiul Său, născut din femeie, născut sub Lege, ca pe cei de sub Lege să-i răscumpere, ca să dobândim înfierea (Gal. 4, 4-5)*. Mântuitorul a venit în lume pe când aceasta se afla în întunericul necredinței. Întocmai precum întunericul este alungat și se risipește odată cu răsăritul soarelui, la fel s-a întâmplat atunci când Fiul lui Dumnezeu (născut din Pururea Fecioara Maria) a venit în lume.

Întunericul necredinței și al necucerniciei s-a risipit, iar lumina cunoașterii lui Dumnezeu și a adevărului au strălucit în lume. Idolatria și altarele pentru jertfe au pierit, iar cucernicia și credința s-au statornicit. Cel Unul Născut Fiu și Cuvânt al lui Dumnezeu a pogorât din Ceruri pentru a noastră mântuire și, fără a Se despărți vreodată de Tatăl Ceresc, El S-a făcut om asemenea nouă întru toate, afară de păcat.

El S-a născut din Pururea Fecioara Maria într-o peșteră; a fost așezat într-o iesle pentru dobitoace; a fost botezat în Iordan. A călătorit și a lucrat, a flămânzit și a însetat, a învățat și a căutat mântuirea oamenilor, i-a ajutat pe toți și a umplut Iudeea cu semne și minuni. Dar invidia mai marilor iudeilor – arhieriei, preoți, cărturari și farisei – a influențat poporul; iar oamenii, într-un singur glas, L-au condamnat pe Iisus la moarte și L-au răstignit.

Așa încât dulcele Iisus, Care era fără de păcat, nevinovat și Care nu făcuse niciodată vreun rău, iar din gura Lui nu s-a aflat vicleșug, este trădat de ucenicul Său, Iuda, părăsit de toți ceilalți ucenici ai Săi, prins de către soldați, legat și adus ca un prizonier osândit la casa arhierelui Anna, iar de acolo la Caiafa și la Pretoriul lui Pilat. Aici este înjurat, calomniat, biciuit, scuipat, palmuit și înjosit. Și, în cele din urmă, osândit la cea mai rușinoasă moarte⁶, la răstignirea pe cruce. De la Pretoriu până pe Golgota, pe umerii Săi și-a purtat Crucea pe care avea să fie răstignit. Soldații, însetați de sânge precum fiarele sălbatice, L-au pus pe Cruce și au bătut cu putere cuie în mâinile și picioarele Sale. După ce I-au așezat o cunună de spini, L-au răstignit între doi tâlhari. Dar chiar și așa, fiind pe Cruce, cu sângele curgându-I șuvoi din rănilor Sale, acei lupi înrăiți nu sunt încă mulțumiți; chiar și acum

⁶ În acele vremuri, moartea prin răstignire era cea mai rușinoasă, în acest fel fiind osândiți doar criminalii și tâlharii foarte periculoși.

Îl lovesc cu o trestie pe cap, Îi dau oțet amestecat cu fiere ca să bea și Îi împung coasta cu sulița! O, voi, Ceruri! Cum este cu puțință să îngăduiți o asemenea cumplită răutate la adresa Creatorului vostru și cum de nu-i înecați în șuvoaiile apelor și nu-i ardeți cu fulgere pe acești blestemați? O, soare atotvăzător, cum de nu ți-ai ascuns lumina? O, pământule! Cum de nu te cutremuri? Cum de nu ți-ai deschis adâncurile ca să înghiți astfel de creaturi nerecunoscătoare? O, stâncilor! De ce nu v-ați urnit din loc? O, întreagă zidire! Cum de nu te cutremuri dinaintea unei astfel de priveliști îngrozitoare?

Dar, o, iudeilor! Invidioși, prea înrăiți și nerecunoscători! O, neam viclean și desfrânat! Nu ai fost în stare să înțelegi ce grozăvie săvârșeai atunci când L-ai răstignit pe Binefăcătorul, Mântuitorul și Izbăvitorul tău, pe Însuși Dumnezeu și Creatorul întregii creații! Măcar vino-ți în fire și vezi cum creația neînsuflețită îți osândește neomenia și cruzimea! Întreaga creație a luat parte la această cumplită priveliște și s-a cutremurat cu totul: cerul s-a întunecat, soarele și-a ascuns lumina, pământul s-a cutremurat, stâncile s-au răsturnat cu mare zgomot, catapetasma templului s-a rupt în două, mormintele s-au deschis și morții au înviat; dar voi – viclenilor, smintiților și împietriților – stăruiți în răutățile voastre. Nu voiți să înțelegeți: dar în ziua cea mare a Judecării de Apoi veți înțelege. Îi las acum deoparte pe iudei și mă adresez vouă, creștinilor, și vă

întreb: „Știți voi, fraților, înțelegeți de ce și pentru care pricină a fost răstignit Hristos?”. El a fost răstignit pentru noi și pentru a noastră mântuire.

Iată-L pe Cel răstignit!

Îi vedeți neprihănitele Sale picioare bătute în cuie pe Cruce? Ele sunt bătute în cuie pentru voi, ca să ne îndrepteze propriile noastre picioare pe calea adevărului, credinței și a virtuților. Îi vedeți brațele deschise? Ele simbolizează dragostea Sa caldă față de noi, spre a ne îmbrățișa și a ne înfățișa dinaintea Cerescului Său Tată și spre a ne face fii și copii ai Săi și dumnezei după har. Vedeți voi coasta aceea străpunsă, din care se revarsă sânge și apă? Apa înfățișează Botezul prin care am fost curățiți de păcatul strămoșesc. Sângele reprezintă Jertfa cea fără de Sânge care se săvârșește pe Sfintele Altare: împărășindu-ne cu el, suntem sfințiți și uniți cu El, devenind un singur Trup. Întocmai precum mama își hrănește copiii cu laptele ei, tot astfel, Preadulcele nostru Iisus ne hrănește ca pe niște copii iubiți ai Săi; dar nu cu lapte, ci cu Însuși Trupul și Sângele Său.

Iată, împăraților, pe Împăratul tuturor, de la Care voi ați primit sceptrul și coroana! Iată-L, ierarhilor și preoților, pe Cel dintâi Ierarh și Preot, de la Care ați primit slujirea! Iată-L mirenilor, bărbați și femei, tineri

și bătrâni, pe Tatăl vostru iubitor, Cel Care vă hrănește, pe Cel Care a făcut câmpiile, văile, râurile, dealurile, vâlcelele și munții! Voi toți priviți-L! Iată-L cum stă răstignit pe Cruce, acoperit de răni și sângerând. Alergați, voi, toți, și acoperiți-I neprihănitele picioare cu sărutări, stropiți-le cu lacrimile pocăinței și spălați-le; iubiți-L din tot sufletul, așa cum El vă iubește pe voi, și socotiți că e mai bine să muriți decât să cădeți într-un păcat de moarte și să întristați un astfel de Stăpân și Tată iubitor. Orice păcat săvârșit este un cui bătut în trupul lui Hristos. Hristos nu Se întristează într-atât pentru că iudeii L-au răstignit, pe cât Se întristează atunci când creștinii, pentru care Și-a vărsat sângele Său (și pe care-l varsă zi de zi pe Sfintele Altare), Îl răstignesc zi de zi cu păcatele lor *fiindcă ei răstignesc loruși a doua oară, pe Fiul lui Dumnezeu și-L fac de batjocură* (Evrei 6, 6), după cuvântul dumnezeiescului Pavel.

Ascultați, creștini, și veniți-vă în fire! Tot cel ce aleargă pe calea pierzaniei, a desfrânării, stricăciunii, beției și leneviei se aseamănă iudeilor care au bătut cuie în picioarele lui Iisus! Tot cel ce ia bunurile altora, care fură și se poartă nedrept cu alții bate cuie în mâinile lui Iisus! Oricine e plin de mândrie și slavă deșartă Îi pune coroana de spini pe sfântul Său creștet. Tot cel ce are gelozie în inimă și îl invidiază pe aproapele Îi străpunge coasta! Tot cel ce aduce blasfemii și blesteme către Dumnezeu Îl scuipă în față! Fiți atenți,

creștinilor! Toți aceia dintre voi care păcătuiesc trebuie să știe că prin păcatele voastre Îl răstigniți pe Hristos așa cum au făcut-o și iudeii! Să știți că Cel pe Care voi Îl vedeți acum răstignit pe lemnul Crucii și pe Care voi Îl batjocoriți cu faptele voastre, va veni într-o bună zi pe norii Cerului cu putere și slavă multă, ca un cumplit și drept Judecător atât al viilor, cât și al morților. Vai de voi va fi atunci! Vai celor ce mor nepocăiți!

O, Răstignitul Iisuse! Chiar dacă iudeii și numeroși pseudo-filosofi contemporani nu cred în Tine, chiar dacă creștinii Te blestemă și Te blasfemiază, Tu, însă, ești Împăratul tuturor, ești preamărit de Îngeri și laudat de întreaga creație! Noi, creștinii, iubii Tăi copii (chiar dacă suntem păcătoși), credem în Tine, ne mărturisim Ție și propovăduim faptul că Tu ești Împăratul Cerului și al pământului, și al celor văzute și nevăzute. Tu ești Cel Ce ești, Cel Ce ai fost și Cel Ce rămâne în vecii vecilor! Îi vedem pe marii și slăviții împărați ai pământului – Alexandru, Cezar, Napoleon și atâția alți împărați – împărățiile lor au durat până la moartea lor, iar ale altora, chiar până înainte de moartea lor. Dar Împărăția Ta dăinuie chiar și după moartea Ta. Acum nouăsprezece veacuri, pe locul acesta, ai murit ca Om pe Cruce, și iată că Tu ești încă Împăratul tuturor popoarelor creștine și ești adorat de toți. Împărăția Ta este o Împărăție veșnică, iar domnia Ta, din neam în neam. Vedem că nimeni nu merge să se închine la mormintele altor împărați,

dar împărați și cârmuitori și oameni din toate straturile sociale vin de la marginile pământului la Mormântul Tău cel de viață dătător.

Noi, nevrednicii, aflați în acest cumplit și înfricoșător Sfânt Loc, îți aducem slavă și cinstire întru frângerea inimii. Primește imnele și laudele noastre ca pe o tămâie binemiroitoare, primește lacrimile noastre ca pe mirul ce Ți-l aducem Ție și dăruiește-ne Harul Tău și binecuvântarea Ta, precum și pacea Ta, lumina și pocăința.

Iisus Hristos, Dumnezeu-Om nu Se întristează într-atât pentru că Îl batjocorim cu neleguirile noastre, păcatele și încălcările Dumnezeieștilor Sale Porunci, cât pentru faptul că rămânem nepocăiți, împietriți și nesimțitori, în ciuda faptului că El ne-a dăruit pocăința și spovedania drept mijloace spre a ne spăla păcatele. „Noi nu devenim păcătoși prin săvârșirea păcatului, ci, mai degrabă, atunci când îl urâm și nu ne căim” spune Avva Isaac Sirul. Iar dumnezeiescul Hrisostom spune: „Nu e trist ca cineva să cadă, ci este așa pentru cel care a căzut să rămână așa – fiind nepăsător și leneș, ascunzându-și boala sa din pricina cugetelor de deznădejde – și să nu se ridice din nou. Este omenesc a păcătui, dar a stăruii în păcat nu mai este lucru omenesc, ci cu totul satanic”. Iar Sf. Ioan Teologul ne spune: „Dacă mărturisim păcatele noastre, El este credincios și drept ca să ne ierte păcatele și să ne curățească pe noi de toată nedreptatea” (I Ioan 1, 9).

Atât cât mai e vreme, să ne pocăim, căci Domnul iubește neamul omenesc și este îndelung răbdător și mult milostiv și ne trece cu vederea păcatele noastre. *El nu ne-a făcut nouă după păcatele noastre, nici nu ne-a răsplătit după nedreptățile noastre.* Așa cum S-a rugat El Tatălui Său pentru iudei – pentru cei ce-L răstigneau, spunând: *Părinte, iartă-le lor, căci nu știu ce fac*, tot astfel Se roagă și pentru creștinii care-L blestemă. El este iubitor de oameni, dar este și drept. Ca iubitor de oameni este milostiv, dar fiind drept, El pedepsește – nu pe cei ce se pocăiesc – ci, mai degrabă, pe păcătoșii nepocăiți.

De nu vă veți întoarce, sabia Sa o va luci, arcul Său l-a încordat și l-a pregătit. Și în el a gătit unelte de moarte; săgețile Lui pentru cei ce ard le-a lucrat (Ps. 7, 12-13). Ca un iubitor de oameni, El i-a iertat pe iudei, pentru ca aceștia să se poată pocăi. Dar când a văzut că ei stăruie în relele lor, El i-a părăsit, lăsându-i pradă distrugerii și nimicirii, sub ascuțișul sabiei oștilor romane. Au fost copleșiți, împrăștiați, lipsiți de Împărăție și de Preoție, iar apoi blestemați și disprețuiți, rătăcind pretutindenea. Tot astfel El așteaptă pocăința și îi rabdă pe creștini atunci când aceștia Îl blestemă, blasfemiază și Îl batjocoresc. Dar când aceștia stăruiesc în răutățile lor și nu se pocăiesc, atunci îi lasă pradă mâniei și pieirii. Războaiele care au loc astăzi, dimpreună cu foametea, epidemiile, numeroasele conflicte, supărări și marile lipsuri sunt o consecință a păcatului.

Iubiților, să ne pocăim înainte de a veni ceasul morții, căci după moarte nu mai există pocăință. Să ne pocăim înainte de Înfricoșata Zi a Judecății, când vom da socoteală pentru toate faptele noastre! Să ne pocăim, ca să primim iertarea păcatelor și să intrăm de-a dreapta celor mântuiți, spre a ne bucura de veșnicele și negrăsitele bunătăți! Fie ca toți să ne învrednicim de aceasta, cu harul și cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Cel Ce S-a răstignit de bunăvoie spre a noastră mântuire, dar și cu rugăciunile Prea Fericitului nostru Patriarh! Amin!

Voi toți, care ați fost binecuvântați să veniți din locuri îndepărtate și să vă închinați pe înfricoșătoarea Golgota – Prea Sfântul Mormânt al Domnului – și la alte sfinte locuri din Ierusalim și din Palestina, atunci când, cu ajutorul lui Dumnezeu, vă veți întoarce la casele voastre, să nu uitați ceea ce a îngăduit Domnul să vedeți. Amintiți-vă de ele și spuneți fraților voștri, rudelor și compatrioților totul despre Sfântul Mormânt și încurajați-i, îndemnându-i să vină și să se închine aici, fiindcă creștinul primește cea mai mare binecuvântare duhovnicească atunci când vine cu evlavie să se închine în Țara Sfântă. E trist să vezi atâția compatrioți călătorind în Europa și cheltuind o incredibilă sumă de bani pe excursii, teatre și distracții, și totuși, nu vin să se închine în Țara Sfântă. Acest loc sfânt, pe care au pășit picioarele Domnului și unde au avut loc

marile evenimente⁷ din istoria omenirii, este păzit și îngrijit de către Frația Sfântului Mormânt precum ostașii și gardienii plini de râvnă; astăzi, aceștia pătimesc din punct de vedere material și suspină. Aceștia ar trebui felicități pentru felul în care păzesc sfintele locuri. Adesea și-au primejduit chiar și viața pentru a ocroti această citadelă a Ortodoxiei. Este necesar și potrivit lucru să-i ajutăm, cât mai mult cu putință, pe părinții și frații de la Sfântul Mormânt. Tot cel ce nu poate ajuta material, să-i încurajeze pe frații săi să ajute.

Tu, o, Răstignitul Iisuse, Preadulcele, Preabunule, Preafrumosule Doamne Iisuse Hristoase – Tu, Cel Care ai îndurat înfricoșătoarele Pătimiri și o cumplit de dureroasă moarte pe Cruce pentru noi – ține-l, Doamne, sănătos, îndelungat în zile pe Prea Fericitul nostru Patriarh, spre binele nostru și al Bisericii!

Ține-i, Doamne, pe părinții și frații acestei mănăstiri în pace, lipsiți de tulburări! Trimite pacea Ta tuturor popoarelor! Întoarce-i pe toți la Adevărata Credință și cucernicie, așa încât să putem deveni cu toții o singură turmă, avându-Te pe Tine Păstor, Izbăvitor și Cărmuitor! Ajută-ne să ne închinăm Sfântului Tău Mormânt cu frângere de inimă, așa încât să putem, cu bucurie, să prăznuim și Sfânta și Slăvita Înviere! Amin!

⁷ Adică toate evenimentele din istoria mântuirii neamului omenesc (nașterea Mântuitorului, minunile etc.).

A treia scrisoare

24 aprilie 1924

Întri m-am întors din pelerinajele mele în Samaria, Nazaret, Tiberiada, Magdala, Betsaida, Capernaum și Muntele Tabor. O, câte daruri mi-a oferit Harul Domnului! O, câte minunății și lucruri minunate, extraordinare și mai presus de fire am văzut și m-am bucurat de ele! Fiecare bucată de pământ de aici este sfântă și plină de istorie, deoarece Preacuratele picioare ale Nevăzutului Dumnezeu, Care a primit firea noastră, au călcat pe aceste locuri.

Astăzi mă duc la Betlem și de acolo voi merge la sfintele mănăstiri, Sf. Sava și Sf. Teodosie, și la celelalte locuri sfinte. La întoarcere mă voi duce, împreună cu un frate sinait, la Muntele Sinai, acolo unde S-a arătat Dumnezeu, și ne vom închina pe vârful unde Însuși Dumnezeu a pogorât în Rugul Aprins. Ne vom continua drumul către celelalte minunate locuri de pe Muntele Sinai și apoi, cu voia lui Dumnezeu, mă voi întoarce la Cairo și Alexandria spre a ajunge aici, unde toți au parte de atâtea motive, semne și evenimente minunate și ar trebui să fie Sfinți; satana însă lucrează mai tare în acest loc. Fie ca Domnul să-l nimicească cu suflarea Gurii Sale...!

A patra scrisoare

Suez, 20 mai 1924

Cu harul lui Dumnezeu și cu rugăciunile Sfinției Voastre, am ajuns aici vinerea trecută. Măine seară voi porni cu vaporul pe Marea Moartă. Vom sosi la Rait și de acolo voi merge trei zile și trei nopți prin pustie cu vaporul pustiei (adică cu cămila) la Muntele Sinai, pe care a pășit Dumnezeu.

Alaltăieri (duminică), le-am vorbit compatrioților noștri de aici (după ce l-am anunțat pe Înalt Prea Sfințitul Mitropolit de venirea noastră și am primit binecuvântarea sa). Am predicat dimineața, în timpul Sf. Liturghii și, din nou, seara.

Măine – la înjumătățirea Cincizecimii – voi predica din nou în timpul Sf. Liturghii. Președintele Comunității Elene, ambasadorul nostru (un urmaș al lui Kolokotronis⁸, care vine din Morea), precum și alții de aici m-au rugat, cu lacrimi în ochi, să rămân la ei câtva timp, spre a propovădui Cuvântul lui Dumnezeu. Am fost emoționat de lacrimile și rugămințile lor și le-am făgăduit că, la întoarcerea mea de pe Muntele Sinai, voi rămâne o săptămână și voi ține predică în fiecare seară. Sper că mulți se vor folosi duhovnicește; sunt oi fără păstor. Așadar, după ce mă voi întoarce de la Cairo, voi propovădui Cuvântul lui

⁸ Binecunoscut general din timpul Revoluției Elene din 1821.

Dumnezeu în Alexandria. Dacă voi întârzia puțin cu întoarcerea mea la mănăstire, nu vă necăjiți și nu vă faceți griji. Cu harul lui Dumnezeu și cu rugăciunile Sfinției Voastre, nădăjduiesc ca această întârziere să aducă roadă duhovnicească. Dacă aș mai fi rămas la Ierusalim măcar zece zile, nu puțini oameni s-ar fi folosit duhovnicește: mulți dintre ei m-au rugat cu lacrimi să-i spovedesc. După ce au fost prezenți la două-trei predici pe care le-am ținut, aceștia au fost pătrunși de o adevărată pocăință. Sunt întristat și cu conștiința neîmpăcată fiindcă am lăsat acolo suflete care, cu harul lui Dumnezeu, dar și prin învățături și spovedanie, ar fi fost smulși din ghearele vicelanului balaur. Din păcate, clericii ierusalimiteni, cu mici excepții, îi împing pe creștini în prăpastia pierzaniei. Omilia ținută de mine pe cumplita Golgota în Sfânta și Marea Vineri, dimpreună cu alte omilii, i-a făcut să-și vină în fire.

Vă voi mai scrie când, cu Harul lui Dumnezeu, voi ajunge pe Muntele Sinai. Sunt trist că sunt atât de departe de duhovnicul meu, dar și de iubiții și respectații mei părinți și frați, dar mă mângâi cu nădejdea că ei mă vor pomeni în rugăciunile lor, așa cum și eu îi pomenesc în ale mele și pentru că rămân cu ei în duh. Voi vedea eu oare Rugul Aprins, pe care Moise l-a văzut arzând, dar nu se mistuia? Voi vedea și Vârful Sfânt, acolo unde Dumnezeu cel Nevăzut a coborât și a vorbit cu Moise față către față, dându-i Tablele Legii?

Voi vedea stânca pe care El i-a arătat lui Moise slava Sa? Voi vedea și Muntele Horeb, unde El S-a arătat râvnitorului Ilie într-o adiere de vânt? Aceste lucruri mă mângâie și mă emoționează; am sentimentul că mă înalț chiar la Cer.

Cu respect,
al Sfinției Voastre fiu duhovnicesc,
Filotei

A cincea scrisoare

Sinai, 4 iunie 1924

Am plecat cu vaporul din Suez și am navigat pe Marea Roșie, marea pe care evreii au trecut ca pe uscat, după ce Moise o însemnase cu semnul Crucii. După 14 ore am ajuns la Rait, un orașel locuit de musulmani și de câțiva arabi creștini. La o mică distanță de sat există 12 izvoare și 70 de palmieri, pe locul unde odinioară s-au odihnit evreii. În cei dintâi ani ai creștinismului (din secolul al III-lea d. Hr.) a fost locuit de către monahi, iar ruinele mănăstirii încă se mai pot vedea și azi.

De la Rait am călătorit cu cămila timp de trei zile și trei nopți până la sfânta mănăstire a *Sfintei Ecaterina* acolo unde se află Rugul Aprins, pe care Moise l-a văzut arzând, dar care nu se mistuia. Călătoria prin pustie este foarte grea. Cred că dorința mea a fost mai

mare decât puterile, căci un trup pipernicit ca al meu, în mod normal, nu ar fi fost în stare să reziste la atâta osteneală: în cea de-a treia zi eram aproape epuizat. Însă, în timp ce mă apropiam de mănăstire și am văzut Vârful Sfânt, toată osteneala și neputințele trupești au dispărut: am simțit că prind aripi și că zbor! Timp de zece minute, am mers pe jos dinaintea cămilei și a celor doi arabi însoțitori, privind mereu la Vârful Sfânt, acolo unde Atotmilostivul Dumnezeu coborâse și îi dăduse lui Moise Tablele Legii: nu mi-am putut reține șuvoiul de lacrimi.

În cele din urmă, am ajuns la mănăstire, unde părinții m-au primit cu multă căldură și m-au însoțit în vizitele mele la locurile de pelerinaj. La mănăstire m-am închinat la Sfintele Moaște ale Sfinților Părinți, dar și la cele ale Sf. Ecaterina, care răspândeau o mireasmă de negrăit. Odinioară, viețuiau aici, precum Îngerii, 14.000 de asceți. Acum peșterile și sălașurile lor zac în ruină. Sfânta mănăstire a *Sf. Ecaterina* a fost zidită de către Justinian, prea cucernicul împărat al Bizanțului, cam pe la 530 d.Hr. Sf. Ioan Scărarul (autorul *Scării*) a slujit aici ca stareț. Apoi am vizitat peștera în care el a scris dumnezeiasca lucrare.

La două zile după sosirea mea am urcat pe Vârful Sfânt, mergând pe o cărare asemenea unei scări, care are 3.100 de trepte. Înainte de a ajunge în vârf, m-am oprit pe Muntele Horeb, unde se află peștera în care Sf. Ilie s-a ascuns din pricina urii Izabelei. Acolo, el L-a

văzut pe Dumnezeu într-o adiere foarte subțire. Am intrat în peșteră și în paraclis, am citit din Biblie pasaje cu profețiile lui Moise, Ilie și Elisei. De la peștera Sf. Proroc Ilie, am mai urcat 1100 de trepte și am ajuns pe Vârful Sfânt. Este cu neputință pentru mintea ome-nească să descrie minunățiile acestui munte sfânt.

Când am ajuns pe Vârful Sfânt, aveam impresia că am ajuns în Cer. M-am dus la stânca unde Moise se ascunsese și văzuse slava lui Dumnezeu. În clipa aceea, am căzut în extaz, lacrimi din belșug revărsându-mi-se din ochi: am simțit o negrăită dulceață și bucurie sfântă – mai mare decât simțisem vreodată.

Am rămas acolo aproape toată ziua. În sfârșit, am coborât întristat fiindcă plecam dintr-un loc atât de sfânt. Aș fi dorit, dacă era cu putință, să fi rămas acolo pentru tot restul vieții sau măcar să-mi fi dat sufletul în clipa aceea. În ziua următoare, m-am dus pe Muntele Iothor, iar apoi pe Muntele Epistimus, iar în cea de-a treia zi (alaltăieri), la paraclisul lui Aaron.

Poimăine mă voi urca pe vârful *Sf. Ecaterina* spre a sluji *Sf. Liturghie*, iar de acolo voi vizita sihăstriile *Sf. Ioan Scărarul*, *Sf. Onufrie*, *Sf. Nil* și ale altor Sfinți monahi. La două-trei zile după Cincizecime, cu voia lui Dumnezeu, voi pleca de aici. În ziua Rusaliilor voi sluji, probabil, *Sf. Liturghie* pe Vârful Sfânt.

La întoarcerea de pe pisc, voi rămâne câteva zile la Suez spre a propovădui Cuvântul lui Dumnezeu. Voi mai predica în Egipt, la Cairo și Alexandria, precum și

în alte orașe. În aceste locuri creștinii au mare nevoie de Dumnezeuiescul Cuvânt. Oamenii noștri dorm somnul trândăviei și al indiferenței, în vreme ce latinii și protestanții fac multă propagandă și prozelitism.

Nădăjduiesc ca pelerinajul meu să fie rodnic, să culeg nectarul și mierea precum albinele și să însămânțez Cuvântul lui Dumnezeu în inimile credincioșilor. Îi îmbrățișez pe toți frații și părinții cu sărutare sfântă și vă cer sfintele rugăciuni.

Cu respect vă sărut dreapta,
Filotei

A șasea scrisoare

Cairo, 25 iunie 1924

Dinaintea mult respectatului și iubitului meu duhovnic și stareț, smerită metanie!

Aici, la Cairo, am vizitat temnița în care a fost închis frumosul și înțeleptul Iosif. Se află în aceeași stare până în ziua de azi: fiind situată la o adâncime de 50-60 de metri sub pământ, este foarte întunecată. Am mai vizitat copacul unde Maica Domnului s-a odihnit când a venit în Egipt cu Dreptul Iosif și cu Pruncul Iisus. Acest copac este și astăzi verde și înfrunzit.

Alaltăieri, împreună cu nepotul meu care s-a stabilit aici, am vizitat mormintele faraonilor Egiptului. Am mai vizitat Grădina Zoologică și Muzeul Antic. Printre alte exponate am văzut trupul trufașului faraon care este păstrat intact, fiind mumificat într-un sicriu.

Sincere și frățești salutări tuturor părinților! Vă rog să vă rugați cu sfinte rugăciuni și pentru mine!

Cu respect,
al Sfinției Voastre fiu duhovnicesc,
Filotei

(Pe lângă scrisorile de mai înainte, Părintele Filotei a mai trimis-o și pe aceasta, care cuprinde un scurt rezumat al traseului întregului său pelerinaj, precum și o scurtă învățătură de ordin etic. — Nota editorului grec)

*Părinților și fraților Sfintei mănăstiri de obște
Longobarda,
bucurie și sănătate!*

Cu harul și bunăvoirea Atotbunului Dumnezeu și Tată ceresc și cu rugăciunile frațiilor voastre și ale părintelui nostru duhovnic, ne-am învrednicit să vedem și să ne închinăm la toate sfintele locuri din Ierusalim, Palestina, Iudeea și Galileea. Ne-am mai închinat și la locul pe care a călcat Dumnezeu, Muntele Sinai. Plecând din Ierusalim, am trecut prin Lida și Gaza și apoi prin pustiu nisipos care desparte Asia de

Africa. În cele din urmă am ajuns la Kantara. Trecând cu vaporul prin Canalul Suez, am coborât cu trenul la Ismailia și de acolo ne-am dus la Suez.

Din Suez, am traversat Marea Roșie, pe care evreii au trecut-o cu picioarele neudate, după ce Moise o însemnase cu semnul Crucii. Am ajuns la Rait și de acolo, timp de trei zile, am călătorit cu căruța. Cu mare bucurie în suflet și în inimă am ajuns la străvechea și istorica mănăstire a Sinaiului – construită de prea cucernicul împărat Justinian. Am stat cu picioarele goale când ne-am închinat la Rugul Aprins, pe care Moise l-a văzut arzând, fără însă a ne mistui. Ne-am urcat pe Muntele Horeb, am intrat în peștera Prorocului Ilie, unde ne-am și odihnit. Acolo l-a văzut Ilie pe Dumnezeu într-o adiere de vânt subțire.

De acolo am urcat vârful Sinai și am intrat în stânca în care Moise s-a așezat și a văzut slava lui Dumnezeu. Am vizitat sihăstria și locuri în care au viețuit cuvioși monahi ascunși în crăpăturile pământului și în peșteri, pătîmind lipsuri și necazuri și ale căror Sfinte Moaște răspândesc o negrăită mireasmă. Unele dintre ele se păstrează încă întregi, dimpreună cu lanțurile cu care se legaseră pentru a se nevoi.

Am plâns, vărsând lacrimi fierbinți, și am spus: „Unde sunt prea cuvioșii părinți care au viețuit odinioară în aceste pustiuri, în aceste crăpături ale pământului și în peșteri, iar acum sunt cetățeni ai Raiului, în timp ce noi căutăm astăzi calea cea largă, confortul.

Mă tem că, probabil, din pricina acestui confort trecător, ne vom lipsi de veșnica mângâiere”.

Așadar, să ne silim, căci Împărăția Cerurilor se ia cu sila și să preferăm calea cea strâmtă, care duce la viață. „Iarna e aspră, dar Raiul e dulce”.

Rugați-vă pentru mine!

Vă îmbrățișează cu sfântă sărutare,
al vostru frate întru Hristos,
Filotei

Însemnare cu privire la călătoriile mele

În drumul de întoarcere din Egipt la Atena, m-am mai oprit o dată în Sfântul Munte și am vizitat toate mănăstirile și sfintele schituri. După ce am revenit din Sfântul Munte, am propovăduit Cuvântul lui Dumnezeu în Tesalonic, Volos, Atena și Syros.

În 1926 m-am dus în Volos, Makrinitza, Kamalia și Skyathos, unde am propovăduit Cuvântul lui Dumnezeu și am spovedit. Am vizitat sfintele mănăstiri Sourvias și Flamouriou, unde am predicat la praznicul Schimbării la Față. În 1928 am fost în Corfu, unde am slujit Sf. Liturghie și am predicat în Biserica Sf. Spiridon (aflată în suburbia Saro) și la Mănăstirea Platytera.

În 1930, bătrânul meu stareț Ierotei Vosiniotis s-a mutat la cele veșnice. După dorința sa și cea a fraților mănăstirii, m-a lăsat succesorul lui în scaunul stăreției (deși îl rugasem pe vrednicul de pomenire părintele nostru Ierotei să încredințeze supravegherea mănăstirii altcuiva, lucru pe care l-am cerut și de la frații mei, și anume să aleagă pe cineva mai vrednic decât mine). Dar chiar și după ce am ajuns stareț, am continuat să predic și să spovedesc, nu numai în Paros, dar și în alte provincii.

În 1933, am fost la Kalavrita și am vizitat sfintele Mănăstiri *Sfânta Lavră* și *Marea Peșteră*. De acolo m-am dus la Chefalonia și Zakynthos, unde m-am închinat la Sfintele Moaște ale Sfinților Gherasim și Dionisie și am propovăduit Cuvântul lui Dumnezeu.

În 1934 am ajuns la Constantinopole și, cu binecuvântarea Patriarhului Fotie, am slujit Sf. Liturghie și am predicat în Marea Biserică (Sfânta Sofia), dar și la Izvorul Tămăduirii de la Baloukli, în insula Pringippos, la Mănăstirea *Sf. Gheorghe* (în ziua sa de prăznuire), în Fanar și Perau și în multe alte locuri.

(Aici vom insera, extras dintr-una din scrisorile sale, un mic jurnal de călătorie al Părintelui Filotei la Constantinopol. – Nota editorului grec).

Călătoria mea la Constantinopol

Încă de mulți ani, aveam marea dorință să vizitez Constantinopolul, acest oraș care este regina orașelor și care a fost construit de Byzas (nume după care a fost numit Bizanțul) cam pe la anul 700 î.Hr. La începutul secolului al IV-lea (330 d.Hr.), cel dintâi împărat creștin, Constantin cel Mare (cel asemenea Apostolilor), a reconstruit orașul și l-a numit Constantinopol, devenind astfel capitală a Imperiului Roman. Acest oraș a fost numit, pe bună dreptate, regina orașelor. Așa precum Atena a fost cel mai celebru oraș din vremurile străvechi de dinainte de Hristos, datorită meșteșugurilor, științelor și înțelepților ei, răspândind lumina ei și altor orașe, tot astfel, din vremea domniei prea cucernicului Împărat Constantin, Constantinopolul a devenit leagănul creștinătății. De aici făclia creștinismului a fost înmănată tuturor popoarelor, datorită prea cucernicilor săi împărați Constantin, Teodosie, Justinian etc., dar și a Prea Fericiților Patriarhi: Grigorie, Hrisostom,

Ghermanos, Metodie, Fotie și a multor altor Sfinți care au slujit aici.

Cele mai multe sinoade ecumenice și locale, datorită cărora credința ortodoxă a fost puternic întărită, s-au ținut aici. În niciun alt oraș nu au avut loc atât de multe evenimente istorice importante ca aici—excepție făcând Ierusalimul.

În Constantinopol se află numeroase biserici străvechi și binecunoscute, între care strălucește minunata Biserică *Sfânta Sofia*, construită de prea cucernicul împărat Justinian. Din rațiuni pe care numai Domnul le cunoaște, această biserică, ca și multe altele, a fost transformată în moschee după cucerirea Constantinopolului de către turci. Marea mea dorință este aceea de a vedea din nou că *Sfânta Sofia* este iar biserică creștină, iar aici să putem săvârși Sf. Liturghie. Însă, din pricina păcatelor noastre (și a tuturor grecilor, mireni și clerici), Împăratul tuturor, așteptând pocăința noastră, nu a îngăduit ca acest lucru să se întâmple.

Văzând că îmbătrânesc, am hotărât, cu ajutorul lui Dumnezeu, să-mi împlinesc sfânta mea dorință. Pe data de 1 martie 1934 (joi, în a doua săptămână a Sfântului și Marelui Post), am pornit la drum din mănăstire. Înainte de a-mi lua rămas bun de la frații mănăstirii și de la fiii mei duhovnicești, am intrat în biserică mănăstirii și, îngenunchind, L-am rugat pe Atotputernicul Dumnezeu și pe Preacurata Sa Maică și Pururea Fecioară Maria, Izvorul de viață dătător —

să-mi ajute să ajung la Constantinopol și să mă închin la Biserica *Sfânta Sofia*, precum și la alte sfinte locuri din Constantinopol și la Izvorul Tămăduirii.

Coborând de la mănăstire la Parikian, m-am dus direct la străvechea biserică *O sută de porți* (Ekatoutapiliani), unde m-am închinat, rugându-mă să am parte de o călătorie cu folos. Împreună cu fratele nostru, arhimandritul Ierotei Paramanis, m-am îmbarcat la bordul navei *Milos*. La ora 17.00 am ridicat ancora și am plecat, sosind la Syros peste alte două ore. În ziua următoare, vineri, 2 martie, m-am dus în vizită la Înalt Prea Sfințitul Filaret, Mitropolitul din Syros, și, la porunca sa, seara am predicat în Biserica *Sf. Gheorghe* din cimitir. Apoi, duminică, 4 martie, am slujit împreună cu Înalt Prea Sfințitul Filaret dumezeiasca Liturghie în Biserica *Sf. Nicolae*. Apoi, am săvârșit un parastas pentru fericita adormire a pururea pomenitului Dimitrie Vakotapoulos, care fusese ministru și parlamentar timp de mulți ani; seara am predicat în Biserica *Adormirii*, iar miercuri seara, pe 7 martie, în Biserica *Sf. Nicolae*.

În toată perioada cât am stat în Syros am spovedit creștini care veneau cu dragoste și cucernicie. Joi, 8 martie, m-am dus la Tinos cu o barcă cu motor. Vineri, 9 martie (de praznicul *Sfinților 40 de Mucenici*), am slujit Liturghia Darurilor mai înainte Sfințite la mănăstirea de maici de acolo și am rămas până duminică, spovedind și dând povete maicilor. Duminică,

11 martie, după priveghere și Sf. Liturghie, am coborât la Tinos și am predicat în Biserica *Evanghelistia*.

În seara aceea am plecat din Tinos și am ajuns la Pireu, luni dimineața, pe data de 12 martie. Am mers îndată la Atena, unde am rămas patru zile, iar vineri, 16 martie, ne-am dus la Eghina cu vaporul *Pteroti*. Am debarcat și ne-am îndreptat direct la mănăstirea de maici de acolo, unde am citit *Canioanele Maicii Domnului* și le-am predicat maicilor. În dimineața următoare, sâmbătă, 17 martie, am slujit Sf. Liturghie și am predicat. După aceea m-am odihnit puțin și am coborât în Eghina, unde am predicat în Biserica *Sf. Nicolae*.

Luni, 19 martie, m-am reîntors la Pireu și de acolo la Atena, unde am rămas până vineri, spovedindu-mi fiii duhovnicești. Joi seara, am predicat la închisoarea de femei *Averof* și vineri, 23 martie, m-am îmbarcat pe vasul *Pavros* și am plecat spre Volos, călătorind împreună cu Înalt Prea Sfințitul Ghermanos, Mitropolitul de Dimitriados și binecunoscutul teolog, domnul Mihail Galanos. Sâmbătă, 24 martie, am sosit la Volos. Duminică, 25 martie (la praznicul Bunevestiri), împreună cu numeroși preoți și diaconi, am luat parte la Sf. Liturghie, slujită de Înalt Prea Sfințitul Ghermanos, iar domnul Galanos a predicat. Aici am spovedit. Însă, deoarece îmi luasem sarcina de a transfera moaștele dascălului Athanasie al Parosului în patria și locul nașterii sale (adică în Paros), am fost obligat să revin la

Pireu de la Volos pe data de 30 martie. În seara aceleiași zile, vineri, am plecat către Chios, unde am ajuns sâmbătă, 31 martie.

În Duminica Floriilor m-am dus la Vroutada, unde am slujit Sf. Liturghie și am predicat. Luni, 1 aprilie, în Sfânta și Marea Marți, am plecat la Pireu, unde am stat trei zile. În ajunul Joii celei Mari am plecat la Paros, unde am ajuns în dimineața Sfintei și Marii Vineri.

Deoarece n-am putut ajunge la Constantinopol în Sâmbăta lui Lazăr, așa cum doream, adică să petrec Săptămâna Pătimirilor Domnului în Marea Biserică, am fost obligat să mă întorc la Paros. Aici am slujit de Paști și de Izvorul Tămăduirii, iar sâmbătă am pornit cu vaporul *Kefallinia* către Naxos. Luni, 16 aprilie, cu binecuvântarea Înalt Prea Sfințitului Mitropolit de Paros și Naxos, am plecat cu Înalt Prea Sfințiile lor mitropolii de Theras și de Paros și Naxos cu vaporul spre Pireu. Aici și la Atena am rămas trei zile și mi-am pregătit pașaportul. Joi, 19 aprilie, m-am îmbarcat pe vasul *Regele Carol* și am pornit la drum din portul Pireu. Am sosit la Constantinopol în ziua următoare, vineri, 20 aprilie. Seara, iubitorul de Hristos, Hercules Mihaelides, ne-a primit cu mare bucurie. Sâmbătă ne-am dus la Patriarhie și am sărutat dreapta Patriarhului și i-am înmănat scrisorile de acreditare de la Prea Fericirea Sa, Mitropolitul Atenei și de la Mitropolitul de Paros și Naxos

Prea Fericitul ne-a primit bucuros și, după o scurtă conversație, am pornit către insula Pringipos pentru a ne închina la Mănăstirea *Sf. Mare Mucenic Gheorghe* și a lua parte la praznicul închinat lui. Am sosit pe insulă la ora 18.00 și de acolo am urcat la mănăstire călare pe măgar. După ce ne-am închinat la icoana Sf. Mare Mucenic Gheorghe din biserică, am intrat în camera de oaspeți, unde venerabilul arhimandrit Dionisie Paikopoulos și ieromonahul Kleonikos ne-au primit cu bucurie.

Mănăstirea *Sf. Gheorghe* este metoc al Mănăstirii *Marea Lavră*. Am rămas trei zile acolo și am slujit Vecernia Mare, care a durat până la miezul nopții, iar dimineața am slujit Sf. Liturghie cu alți trei preoți. Am predicat la Vecernie și la Sf. Liturghie. Numeroși creștini se adună în fiecare an la praznicul *Sf. Mare Mucenic Gheorghe*, nu numai din insula Pringipos, dar și din Constantinopol și suburbiile sale. Mulți se duc acolo din evlavie față de Sf. Gheorghe, alții spre a-i cere ajutor în bolile lor, iar alții în nevoile lor. Toți cei care vin cu credință primesc ajutor. Mulți îl caută pe venerabilul stareț Dionisie pentru povățuiri și binecuvântare, deoarece dânsul este unul dintre puținii stareți rămași în aceste ultime vremuri rele, binecunoscut pentru râvnă, credință fierbinte, tărie de caracter, dragoste de Dumnezeu și de aproapele. De aceea se bucură de respectul tuturor celor ce îl cunosc. Eu, nimicul mă socotesc fericit că m-am învrednicit

să cunosc un astfel de stareț. Mărturisesc că m-am folosit foarte mult de dânsul.

Marți seara, pe 24 aprilie, am plecat de aici cu frații K. și Dimitrie Țipoulos, care au venit din Carnesium, Kalavrita. Am coborât la Pringipos și ne-am dus cu vaporul în insula Antigoni. Din port ne-am îndreptat spre Mănăstirea *Sf. Gheorghe*, metoc al *Marii Peșteri*, unde Prea Cuviosul Constantin Paikopoulos (nepot al starețului Dionisie) ne-a primit cu căldură. Am rămas acolo în seara aceea, iar a doua zi ne-am dus cu părintele Constantin la Patriarhia din Fanar. De acolo am vizitat metocul *Sf. Gheorghe* al Sfântului Mormânt, aflat într-o stare deplorabilă: biserica nu s-a mai păstrat, chiliile stau gata să se surpe (multe deja se prăbușiseră), iar biblioteca se afla într-o stare deplorabilă. Și toate acestea deoarece Patriarhia nu s-a îngrijit să trimită un frate care să se ocupe de întreținerea metocului. De aici ne-am dus la Vlach Sarai și ne-am închinat în Biserica *Sf. Ioan Botezătorul*, dar și la Mănăstirea Chora. Apoi ne-am îndreptat către *Sfânta Sofia*, a cărei frumusețe, măreție și splendoare sunt vrednice de admirat. Aici am rămas mai multe ore admirându-i splendorile. Dacă după atâtea veacuri este încă vrednică de admirație, mă întreb cum va fi arătat la vremea ei! Emoționat și foarte întristat, am cugetat la trecutul acestei biserici și mi-am spus:

„O, Sfântă Sofia, unde îți este măreția? Unde-s

este corul de psalți? Unde îți sunt Sfintele Taine? Vai vouă, creștinilor, cum L-ați făcut pe Prea Bunul Dumnezeu să Se mânie pentru păcatele noastre și să îngăduie să fim lipsiți de această Sfântă Biserică?

O, Dumnezeul meu, pe bună dreptate ne-ai lipsit de ea, căci ne-am arătat nerecunoscători și nemulțumitori față de Tine, Adevăratul Dumnezeu. Am călcat dumnezeieștile Tale Porunci și am urmat poftelor noastre, dar Te rugăm să nu ne pierzi și să nu dai altora această Sfântă Biserică!

Mărturisim că nu suntem vrednici să deschidem gurile sau buzele noastre către Tine din pricina păcatelor noastre și că nici nu ne-ai pedepsit după fărădelegile noastre și nici după mulțimea păcatelor noastre. Dacă ai fi făcut-o, pământul s-ar fi deschis și ne-ar fi înghițit sau, așa cum ai făcut cu sodomiții, ai fi pogorât foc asupra noastră, spre a ne arde. Te rugăm din tot sufletul și din toată inima să ne ierți păcatele cu care Te-am supărat! Dă-ne har și pocăință să ne întoarcem cu fața către Tine, așa încât să ne dezbrăcăm de omul cel vechi și să ne îmbrăcăm cu cel nou! Și așa, ascultând de poruncile Tale, să ne învrednicim a vedea Biserica *Sfânta Sofia* înapoiată creștinilor ortodocși, spre a putea sluji acolo Sfânta și Nesângeroasa Liturghie. O, Doamne, treci cu vederea păcatele noastre și nu îngădui ca mulțimea fărădelegilor noastre să ne țină departe de Sfântul Tău Altar! După mulțimea milei și a milostivirii Tale, fie Ti milă de noi și nu ne răpăni

fărădelegile noastre! Ci, așa cum odinioară i-ai eliberat pe iudei din robia lor în Babilon, iar aceștia s-au întors și au zidit Templul lui Solomon și Ți-au adus jertfele cuvenite, tot așa fă ca Biserica *Sfânta Sofia* să ne fie dată înapoi, pentru a putea sluji Jertfa cea Nesângeroasă”.

Seara, după ce am rămas o vreme în biserică și i-am admirat măreția, ne-am întors împreună cu părintele Constantin în frumoasa insulă Antigoni. A doua zi, joi, 26 aprilie, m-am întors la Constantinopol. La cererea creștinilor noștri, ne-am dus în suburbia Jegelkyoi, care se află pe malul Bosforului, iar în ziua următoare, vineri, 27 aprilie, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Maxim al Calcedoniei a sosit aici și am slujit împreună Sf. Liturghie în Biserica *Sf. Gheorghe*.

Am rămas în suburbie întreaga zi și am înnoptat în casa domnului avocat Magidos, a cărui ospitalitate rivaliza cu cea a lui Avraam. Sâmbătă, 28 aprilie, ne-am reîntors cu vaporul la Constantinopol și ne-am dus la Patriarhie. De acolo am plecat cu mașina la Biserica Maicii Domnului din Valoukli, unde se află Sfânta Apă de la Izvorul Tămăduirii. Episcopul și părintele Hrisantos, ieromonah din Peloponez, dimpreună cu părintele Panagiotou ne-au primit cu căldură. I-am dat Prea Sfințitului scrisoarea de recomandare de la Marele Eclesiarh al Patriarhiei pentru a-mi îngădui să slujesc Sf. Liturghie și să predic. Părintele Hrisantos

în biserică, mi-am amintit de minunile mai presus de fire care au avut loc acolo odată cu descoperirea Sfintei Ape de către Leon cel Mare (numit Makelis). Cuprins de emoție, m-au podidit lacrimile. Am citit singur Vecernia, deoarece ei o terminaseră înainte de venirea mea.

A doua zi, în Duminica Slăbănogului, m-am trezit foarte devreme și m-am dus în paraclisul Izvorului Tămăduirii cu Sfânta Apă și, intrând în Sfântul Altar, l-am mulțumit Domnului din toată inima. Emoționat și cu lacrimi în ochi, am spus: „Dumnezeul meu, Îți mulțumesc că mi-ai împlinit atât această dorință de a vedea biserica și Sfânta Apă a Izvorului Tămăduirii, cât și pentru celelalte sfinte pelerinaje. Ce să-Ți dăruiesc Ție, o, Doamne, pentru toate binefacerile pe care le-ai revărsat și încă continui să le reverși asupra mea, păcătosul și nevrednicul? Încă nu-Ți pot mulțumi cum se cuvine. De vreme ce m-ai învrednicit să ajung aici, îți mai cer un singur lucru: fă în așa fel ca turcii să ne redea Biserica *Sfânta Sofia*, ca să putem sluji Sf. Liturghie, și apoi putem părăsi fericiți această viață”.

Duminică, 29 aprilie, am slujit în Biserica Izvorului Tămăduirii cu părintele Panagiotou și cu diaconul Mina și am predicat după citirea pericopei evanghelice. După ce am luat masa de prânz, împreună cu părintele Hrisantos și unul dintre membrii Consiliului Patriarhal, ne-am dus la spital, unde i-am vizitat pe bolnavi. Apoi am pornit spre Galata și la Biserica

Intrarea în Biserică a Maicii Domnului și în Biserica Sfânta Treime.

Am admirat icoanele de pe iconostas, care sunt de o rară frumusețe și vrednice de admirație pentru epoca noastră. Cele mai frumoase mi s-au părut icoanele Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil, precum și Răstignirea lui Hristos, cu Maica Domnului zugrăvită la piciorul Crucii, dimpreună cu Sf. Ioan Teologul.

Luni, 30 aprilie, împreună cu domnul Constantin am coborât la podul care leagă Bizanțul cu Galata și, îmbarcându-ne pe un vas, am plutit prin Bosfor (strâmtoarea care desparte Europa de Asia) spre Marea Neagră. Nicăieri în lume nu există ceva mai frumos decât Bosforul și suburbiile aflate pe litoral.

Am debarcat la ultimul punct al călătoriei noastre, adică la Kavvakia Roumeli, și după ce am văzut Marea Neagră – Pontul Euxin – ne-am întors la Constantinopol (în oraș) cu mașina. În aceeași zi, înainte de a intra în Constantinopol, am vizitat cimitirul ortodox, care se află în afara orașului. Marți, 1 mai, am vizitat străvechea biserică din Vlaherne, unde există un izvor cu apă sfântă. În această biserică (numită după numele Maicii Domnului din Vlaherne), creștinii, în timpul domniei Împăratului Iraclie, au săvârșit odinioară o slujbă de toată noaptea, cu rugăciuni către Maica Domnului, spre a salva Constantinopolul de

tuturor care caută scăpare la ea, i-a apărat în chip minunat și a izbăvit orașul.

În vreme ce barbarii se pregăteau să ia cu asalt orașul pe mare, de-a lungul zidurilor acestuia, marea s-a agitat atât de tare din pricina furtunii stârnite, încât toate vasele barbarilor au fost distruse și invadatorii s-au înecat. Bucăți din vasele scufundate și trupuri ale celor înecați au fost aduse de apele mării pe țărmul unde se află biserica din Vlaherne.

Atunci când creștinii au văzut toate acestea, s-au întărit atât de mult, încât au deschis porțile orașului și, cu un mare eroism, s-au aruncat împotriva barbarilor și a sciților care asediaseră orașul pe uscat. Perșii au fost atât de înspăimântați, încât s-au retras în dezordine totală, abandonându-și armele și munițiile. Atunci s-a împlinit cuvântul lui David: *unul a alungat o mie și două mii*.

Astfel, Maica Domnului și-a eliberat orașul și pe creștinii care, cu credință, i-au cerut ajutorul. Drept recunoștință, creștinii au ținut o priveghere de toată noaptea și au cântat Imnul-Acatist al Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu (s-a numit *Acatist* – care se tâlcuiește „fără a șede” – deoarece a fost cântat stând doar în picioare).

Aceasta nu a fost singura dată când Maica Domnului și-a salvat orașul; au mai fost și alte ocazii; însă, deoarece păcatele creștinilor s-au înmulțit, Maica

este până în ziua de azi în mâna lor, deoarece creștinii nu s-au pocăit încă. Intrând în biserica din Vlaherne și amintindu-mi de minunile care au avut loc aici, am îngenunchiat și am căzut dinaintea icoanei Maicii Domnului și, cu lacrimi fierbinți, am rugat-o pe Maica Domnului să mijlocească către Fiul ei și Dumnezeuul nostru ca să Se milostivească față de zidirea Sa și să dăruiască pocăință și schimbarea la față a omenirii, pentru ca toți să afle pacea și să fie o turmă și un păstor.

Am rămas câteva ceasuri și apoi am plecat, deși inima mea ar fi dorit să rămân toată ziua. De la biserica din Vlaherne ne-am dus la Biserica *Sf. Dimitrie*, unde se află străvechea icoană din Vlaherne dinaintea căreia s-a cântat Imnul Acatist. După ce ne-am închinat aici, ne-am dus la minunata și măreața biserică bulgară, care este făcută în stil bizantin, din fier, cu icoane frumoase și cu un minunat iconostas.

De acolo ne-am întors la Patriarhie, unde am luat masa cu Patriarhul și cu ierarhii sinodali. După masă, m-am dus la Biserica *Sf. Irina*, unde se află Muzeul Național Turc, iar de acolo am plecat la Tatavla. Miercuri, 2 mai, la prăznuirea Înjumătățirii Cincizecimii și a Sf. Athanasie, am slujit cu Prea Sfințitul Paghiatios de Lefkis în Biserica *Sf. Athanasie* și am predicat la cererea numeroșilor creștini cucernici din apropiere de Tatavla (pe care i-am întâlnit la praznicul

La amiază am fost oaspetele domnului Hercules Michaelides care, împreună cu soția sa, au avut mare grijă de noi. Miercuri seara, domnul Iulius Vernas, un francez căsătorit cu o doamnă din Paros, ne-a găzduit în casa lui. Joi, pe 3 mai, am vizitat Patriarhia și apoi am primit pașaportul de la poliție.

Seara am plecat cu domnii Margidi și Vasiliedi la Gitselkoi și, la cererea Comitetului Parohial, am slujit și predicat pe 4 mai. Sâmbătă seara, la porunca Patriarhului, m-am dus la Sf. Mănăstire *Izvorul Tămăduirii* din Baloukli.

Duminică, 6 mai, Duminica Samarinencii, am luat parte la Sf. Liturghie, la care a slujit patriarhul dimpreună cu 12 ierarhi. După slujbă, am plecat la spitalul din Baloukli și am luat masa. După Vecernie, m-am dus împreună cu diaconul Mina la Ipsomatheia, la Mănăstirea Studion, din care au rămas acum doar ruine.

După aceea am vizitat bisericile *Sf. Constantin*, *Sf. Gheorghe*, *Sf. Nicolae* și *Înălțarea Domnului*. În seara respectivă am fost invitat în casa ierodiaconului Mina. Luni dimineață, 7 mai, m-am dus la Patriarhie și apoi am vizitat metocul Sinaiului, unde l-am cunoscut pe părintele Dositei, un arhimandrit din Zakynth. De acolo am plecat iar la biserica din Vlaherne.

Marți, 8 mai, de praznicul *Sf. Ioan Teologul*, am slujit Sf. Liturghie în biserica patriarhală *Sf. Gheorghe*,

m-am dus la Haskioi, la Biserica *Sf. Paraschevi*, unde se află moaștele întregi și nestricate ale Sf. Argyri. M-am închinat la moaștele și la mormântul Sfântului și apoi m-am reîntors la Patriarhie, unde am luat masa. Seara, am plecat la Seminarul Teologic de la Halki, unde directorul instituției, Prea Sfințitul Emilianos, ne-a primit și ne-a oferit o deosebită ospitalitate. A doua zi, miercuri, 9 mai, am vizitat orfelinatul, unde viețuiesc aproximativ 80 de fete: este coordonat de cucernica doamnă Maria Xeroudaki.

Ne-am dus apoi la Schitul lui Arsenie, numit astfel după numele ctitorului și primul său duhovnic, părintele Arsenie, cel care a adus la Hristos mulțime de oameni, datorită virtuților și calităților de dascăl și duhovnic. Părintele Arsenie a fost duhovnicul și îndrumătorul cunoscutului Episcop Irineu de Kassandra.

La Schitul lui Arsenie, Prea Sfințitul Eustatie de Triados, ne-a primit cu dragoste. De acolo ne-am dus la Pringipos cu arhimandritul Ciprian și am rămas în seara aceea la Mănăstirea *Sf. Gheorghe Koudouka*. Urcând spre mănăstire, am vizitat pe drum și Sf. Mănăstire *Schimbarea la Față* și orfelinatul de băieți. Joi, 10 mai, după ce ne-am luat rămas bun de la părinții Dionisie și Kleonikos, am coborât la Mănăstirea *Sf. Nicolae*, unde am rămas o vreme. Apoi, ne-am dus la Pringipos. Seara ne-am întors la Halki și am rămas la

revenit la Constantinopol și, la bordul unui vas, am plutit în jurul Cornului de Aur.

În timp ce coboram de pe vapor și mă suiam într-o bărcuță pentru a debarca la Cornul de Aur, am alunecat și am căzut în barcă, lovindu-mă pe partea dreaptă. Picioarele erau în mare, ude până la genunchi, așa că am devenit un *hagiu* – cei ce se botează în Iordan – dar de data aceasta în Cornul de Aur. Seara, aveam dureri mari, așa că m-am dus la spitalul din Baloukli cu părintele Hrisantos, unde m-a consultat un medic: din fericire, nu a fost ceva grav.

Sâmbătă, 12 mai, am rămas la *Izvorul Tămăduirii* și am participat la Sf. Liturghie, iar seara am fost la Vecernia de la Biserica *Sf. Ioan*, construită de cucernici creștini veniți din Chios. În *Duminica Orbului*, 13 mai, m-am dus la Biserica Maicii Domnului din Vlach Sarai. După Sf. Liturghie, am mers la preotul paroh Kosta (care era din Peloponez), la Antifoniți și apoi la Marea Școală Elenă.

După amiaza, am urcat în vârful turnului Galata, de unde am putut admira în întregime orașul și suburbiile sale. În după amiaza zilei de 14 mai domnul Trikopoulos ne-a condus la locul unde a fost asasinat ultimul împărat al Bizanțului, Constantin Paleologul.

Marti, 15 mai, am fost cu domnul Soterios Vakalopoulos la palatul împăraților bizantini, acolo unde astăzi se află Muzeele Bizantine, pe care le-am

am rămas până seara. M-am bucurat atât de mult de această vizită, încât nu-mi venea să mai plec. Nenumărate gânduri m-au împresurat, dar cel mai mult am deplâns faptul că această minunată biserică se afla în mâinile unor oameni de altă rasă și religie. Cu lacrimi amare în ochi, mi-am luat rămas bun de la ea și m-am rugat ca Domnul să mă învrednicească să o mai vizitez și altădată, atunci când va fi iar biserică creștină, în care să pot sluji Sf. Liturghie.

Fiindcă urma să părăsesc Constantinopolul a doua zi, în seara acelei zile m-am dus la Patriarhie spre a-mi lua rămas bun de la Patriarhul ecumenic Fotie. Părintele Patriarh m-a binecuvântat și m-a invitat să mai vin la Constantinopol și la Patriarhie. Mi-am luat rămas bun de la toți cei de la Patriarhie. Emoționați, aceștia și-au exprimat dorința ca eu să rămâne acolo mai mult timp. Pe data de 16 mai – ultima zi a Praznicului Învierii Domnului – am părăsit Constantinopolul pe vasul *România*. Domnii G. Tsikopoulos, C. Vasilidis, Julius Vernas și alți prieteni, dimpreună cu arhimandritul Calinic de Preveza de la Patriarhie, m-au însoțit la vapor.

Priveliștea Constantinopolului văzută de pe vas, ne-a emoționat până la lacrimi. Sute de oameni de pe țârm își luau rămas bun de la membrii familiilor lor, frați, prieteni și rude, care se aflau pe puntea vasului, plecând din Constantinopol către Grecia. Unii își

ne revedem cu bine!”. Mulți vărsau lacrimi pentru că se despărțeau de cei îndrăgiți. Vasul, încet, dar sigur a pornit din port. Până să dispară din vedere, oamenii de pe țărm au rămas pe loc, fluturând de rămas bun mâini și batiste; aceasta până ce am trecut de Bosfor și am intrat în Propontida.

Vaporul a plutit repede pe lângă malurile Bizanțului și, înlăcrimat, mi-am luat rămas bun de la Țărmul de Aur, Fanar, Galata, Bosfor și suburbiile sale, Skoutari, palatele împăraților, bisericile *Sf. Sofia*, *Sf. Apostoli*, *Sf. Irina* de la Calcedon și Ipsomatheia. Pe de altă parte, am trecut de Insulele Prințesei, apoi de Insula *Sf. Ștefan* și pe lângă insulița din Marea Marmara. Seara, înainte de apusul soarelui, am ajuns la Gallipoli, iar noaptea am trecut prin Strâmtoarea Dardanele.

Joi, 17 mai, de praznicul Înălțării Domnului, am intrat în apele teritoriale elene. În stânga se afla Mytilene, iar în dreapta noastră, Skiros. Am plutit pe lângă țărmurile Evoiei și Karystosului, în partea opusă fiind insula Adros.

Am trecut pe lângă Soumion și am intrat în Strâmtoarea Saronic. În timpul călătoriei, numeroși cucernici creștini m-au rugat să le spun ceva ziditor de suflet cu privire la Înălțare și despre orice altceva doream. Văzându-le dorința arzătoare, m-am așezat pe punte și le-am vorbit despre taina Zămislirii, Întrupării, Învierii și Înălțării Domnului la Cer, dar și despre

am rămas până seara. M-am bucurat atât de mult de această vizită, încât nu-mi venea să mai plec. Nenumărate gânduri m-au împresurat, dar cel mai mult am deplâns faptul că această minunată biserică se afla în mâinile unor oameni de altă rasă și religie. Cu lacrimi amare în ochi, mi-am luat rămas bun de la ea și m-am rugat ca Domnul să mă învrednicească să o mai vizitez și altădată, atunci când va fi iar biserică creștină, în care să pot sluji Sf. Liturghie.

Fiindcă urma să părăsesc Constantinopolul a doua zi, în seara acelei zile m-am dus la Patriarhie spre a-mi lua rămas bun de la Patriarhul ecumenic Fotie. Părintele Patriarh m-a binecuvântat și m-a invitat să mai vin la Constantinopol și la Patriarhie. Mi-am luat rămas bun de la toți cei de la Patriarhie. Emoționați, aceștia și-au exprimat dorința ca eu să rămâne acolo mai mult timp. Pe data de 16 mai – ultima zi a Praznicului Învierii Domnului – am părăsit Constantinopolul pe vasul *România*. Domnii G. Tsikopoulos, C. Vasilidis, Julius Vernas și alți prieteni, dimpreună cu arhimandritul Calinic de Preveza de la Patriarhie, m-au însoțit la vapor.

Priveliștea Constantinopolului văzută de pe vas, ne-a emoționat până la lacrimi. Sute de oameni de pe țarm își luau rămas bun de la membrii familiilor lor, frați, prieteni și rude, care se aflau pe puntea vasului, plecând din Constantinopol către Grecia. Unii își fluturau batistele, iar alții strigau: „Drum bun!” și „Să

ne revedem cu bine!". Mulți vărsau lacrimi pentru că se despărteau de cei îndrăgiți. Vasul, încet, dar sigur a pornit din port. Până să dispară din vedere, oamenii de pe țărm au rămas pe loc, fluturând de rămas bun mâini și batiste; aceasta până ce am trecut de Bosfor și am intrat în Propontida.

Vaporul a plutit repede pe lângă malurile Bizanțului și, înlăcrimat, mi-am luat rămas bun de la Țărmul de Aur, Fanar, Galata, Bosfor și suburbiile sale, Skoutari, palatele împăraților, bisericile *Sf. Sofia*, *Sf. Apostoli*, *Sf. Irina* de la Calcedon și Ipsomatheia. Pe de altă parte, am trecut de Insulele Prințesei, apoi de Insula *Sf. Ștefan* și pe lângă insulița din Marea Marmara. Seara, înainte de apusul soarelui, am ajuns la Gallipoli, iar noaptea am trecut prin Strâmtoarea Dardanele.

Joi, 17 mai, de praznicul Înălțării Domnului, am intrat în apele teritoriale elene. În stânga se afla Mytilene, iar în dreapta noastră, Skiros. Am plutit pe lângă țărmurile Evoiei și Karystosului, în partea opusă fiind insula Adros.

Am trecut pe lângă Soumion și am intrat în Strâmtoarea Saronic. În timpul călătoriei, numeroși cucernici creștini m-au rugat să le spun ceva ziditor de suflet cu privire la Înălțare și despre orice altceva doresc. Văzându-le dorința arzătoare, m-am așezat pe punte și le-am vorbit despre taina Zămislirii, Întrupării, Învierii și Înălțării Domnului la Cer, dar și despre viitoarea izbăvire a celor care cred în El. Le-am mai

istorisit și alte povestiri de suflet ziditoare, iar ei m-au ascultat cu o mare atenție, cucernicie și sensibilitate. La ora 10.30 am ajuns în Pireu, unde m-am odihnit toată ziua. A doua zi am pornit spre Atena și l-am vizitat pe Prea Fericitul, povestindu-i despre frățeștile întâlniri de la Patriarhie cu patriarhul ecumenic și cu membrii Sf. Sinod al Constantinopolului, mulțumindu-i pentru scrisorile de acreditare către patriarh pe care mi le-a încredințat.

Sâmbătă, 19 mai, am coborât în Pireu spre a pleca către Syros, dar am pierdut vaporul. Așa că am rămas în Pireu. Luni, de praznicul Sf. Constantin, am luat parte la privegherea de la Biserica *Sf. Constantin* din Pireu. Marți seara, 22 mai, am plecat către Syros, unde am rămas două zile. Joi, m-am dus la Școala de copii cu handicap, unde le-am vorbit acestora, iar vineri, 25 mai, în ultima zi de prăznuire a Înălțării Domnului, am ajuns în Paros, slăvind și binecuvântând pe Dumnezeu pentru tot ceea ce mi-a îngăduit să văd⁹.

Scopul plecării mele la Constantinopol a fost acela de a mă închina în biserici și de a vedea străvechile morminte de acolo, dar, mai ales, de a mă întâlni cu Kemal Ataturk, președintele Turciei, pentru a-l încuraja să se încreștineze. I-am transmis dorința mea lui Constantin Vasiliedi, un creștin ortodox elen, care

⁹ Aici ia sfârșit scrisoarea Părintelui Filotei. (nota ed.rom.)

locuia în Constantinopol și era un prieten apropiat al lui Kemal.

Mi-a răspuns cu entuziasm și bucurie că e un scop minunat. „Ar fi o mare minune”, mi-a spus el, „și voi face tot ceea ce îmi stă în putere, fiindcă știu foarte bine că Kemal s-a lepădat de religia mahomedană cu mult timp în urmă și că, probabil, înclină către creștinism; însă, nu s-a aflat nimeni care să-l încurajeze să ia această hotărâre. Doresc să suport cheltuielile și să te însoțesc la Ankara, unde îți voi face cunoștință cu Kemal. Vorbește-i deschis așa cum îmi vorbești mie”.

După ce ne-am pregătit de plecare, am hotărât că e bine să-l informez pe Patriarhul Fotie despre aceasta și să-i cer părerea și binecuvântarea. Patriarhul însă m-a oprit să plec, spunându-mi: „Din păcate, Kemal nu are o părere favorabilă față de Patriarhie și de Biserica din Constantinople. Când cea dintâi mișcare politică a sa a dat greș, în bisericile din Constantinopol s-au săvârșit doxologii și rugăciuni pentru ca Domnul să facă să dispară prezența sa amenințătoare.

Când a ajuns la putere ca președinte al Turciei, eu împreună cu Sfântul Sinod l-am felicitat, dar nu ne-a primit. În schimb ne-a alungat în batjocură, fiindcă fusese informat despre cele săvârșite de noi. A mai dorit să desființeze Patriarhia Constantinopolului din Turcia. Doar după multe rugăciuni și mijlociri către Domnul a fost înduplecat să nu facă așa ceva. Acum s-a mai liniștit întrucâtva, iar dacă tu te duci și îi faci o

astfel de propunere, probabil că el va bănuși că ai fost trimis de Patriarhie și va începe o nouă persecuție împotriva Bisericii”.

Din această pricină întâlnirea mea cu Kemal a fost anulată. Odată întors la mănăstire după călătoria mea la Constantinopol, i-am scris o scrisoare, îndemnându-l să îmbrățișeze creștinismul. Fiind informat că e bolnav, am hotărât să mă duc la Ankara. Dar, când am ajuns la Atena, am aflat că deja murise.

(Redăm mai jos scrisoarea Stareșului către Kemal. –
Nota editorului grec).

*Către întrutotpașnicul și eminentul domn,
Gaze Moustafa Kemal,
președintele Republicii Turcia –
bucurie și multă sănătate!*

Faima faptelor dumneavoastră minunate și bune mă emoționează profund, mă bucură și îmi dau curajul să mă adresez prin această scrisoare. Vă scriu nu ca un străin, ci ca un frate, fiindcă știu bine că noi toți suntem frați, fiind zidiri ale Unuia și Singurului Tată Ceresc și Dumnezeu.

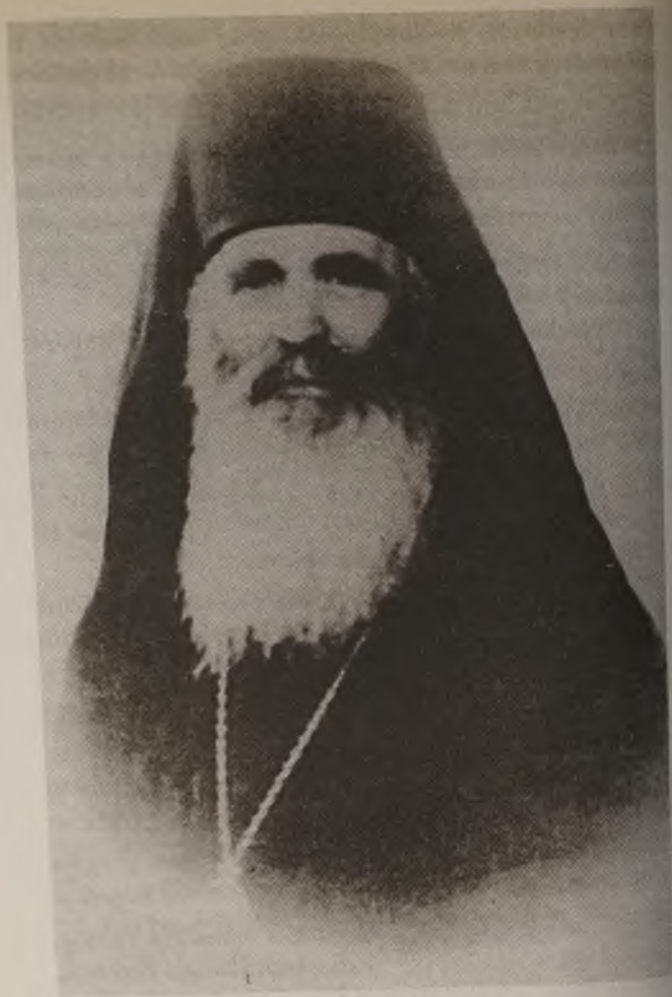
Cu înțelepciune, prudență, eroism și cu ajutorul Bunului Dumnezeu v-ați salvat patria de la un pericol iminent și ați reușit să reconciliați și să pacificați Turcia cu Grecia. M-am gândit că ar fi benefic să aducem o

desăvârșită reconciliere între cele două națiuni, și anume ca ambele să aibă aceeași religie – religie care s-a dovedit limpede că este mai adevărată și mai desăvârșită. Aceasta este religia ortodoxă creștină. Dacă ați reuși să introduceți creștinismul în patria dumneavoastră, v-ați face numele nemuritor în toate generațiile viitoare și ați fi lăudat și cinstit mai presus de toți regii și de toți oamenii slăviți ai pământului.

Excelența Voastră, imitați-l pe cel dintâi împărat al creștinilor, pe Constantin cel Mare, care nu a fost atât de faimos pentru victoriile sale, cât pentru faptul că a introdus și a proclamat creștinismul ca religie de stat. Pe drept cuvânt, Biserica Ortodoxă creștină îl numără în rândul Sfinților și-i proslăvește numele pe data de 21 mai a fiecărui an.

Vă cer iertare pentru deranj! Vă rog să nu mă înțelegeți greșit. Vă asigur că v-am scris aceste rânduri mai întâi dintr-o îndatorire, fiind preot al Dumnezeului Celui Preaînalt și, în al doilea rând, dintr-o frățescă dragoste. Fie ca Dumnezeul Păcii și Mântuitorul sufletelor noastre să vă dăruiască sănătate sufletului și trupului și viață îndelungată, spre binele ambelor națiuni și a credinței ortodoxe creștine! Vă rog să-mi răspundeți în câteva cuvinte spre a mă bucura.

Căutând dragostea și sinceritatea Eminenței Voastre,
 Arhimandrit Filotei Zervakos,
 Stareț al Sfintei Mănăstiri de obște a
Izvorului Tămăduirii, Longobarda

Fotografie cu chipul Părintelui Filotei Zervakos

Alte călătorii misionare de-a lungul Greciei

În timpul Sfântului și Marelui Post din anul 1935, am vizitat Amfissa și Agriniou, unde am predicat și spovedit, invitat fiind de către Înalt Prea Sfințiți Mitropoliți Ioachim de Fokidas și Ierotei de Akarnanias. În luna mai m-am închinat la Mănăstirile Meteora și am predicat la Kalambaka. A ajuns și la Trikala, Karditsa și Larissa. În octombrie am luat parte la praznicul Sf. Mare Mucenic Dimitrie la Tesalonic, unde am și predicat. De la Tesalonic m-am dus la Kilkis și am predicat în Biserica Sf. Gheorghe, la catedrală și în sala de conferințe și i-am spovedit pe rezidenții de acolo. De aici m-am reîntors la Tesalonic și m-am dus la Seminarul Sf. Anastasia. Aici am continuat să predic și să spovedesc. Apoi m-am dus la Volos și în Chios și mai departe în Peloponez. Peste tot am predicat și am spovedit creștinii care veneau la mine, plini de cucernicie și într-un mare număr.

În 1936, în timpul Sfântului și Marelui Post, invitat de către Înalt Prea Sfințitul Mitropolit de

Kalavrita și Aigilia, m-am dus la Aigiou unde am predicat și spovedit. La începutul lui octombrie am plecat la Patras și am predicat în Biserica *Sf. Andrei* și în Biserica Pantanassa (Împărăteasa Universului), precum și în Biserica *Sf. Dimitrie*. Apoi m-am dus la Kefalonia, la praznicul *Sf. Gherasim*, unde am slujit Sf. Liturghie, am predicat și spovedit. De aici m-am îndreptat către Agriniou, unde am predicat la praznicul *Sf. Dimitrie*.

În 1937, în timpul Postului Mare, am fost la Aigiou, am predicat și am spovedit. Însă, deoarece mulți veneau din sate îndepărtate și chiar din Grecia continentală spovedeam ore în șir, chiar și noaptea. Am fost doborât de epuizare. M-am întors la Atena aproape bolnav, dar nu m-am lăsat.

De Florii am predicat la Biserica *Sf. Proroc Ilie* din Pireu, la Castello. Seara m-am dus la Leopesi, iar în Sfânta și Marea Luni m-am îmbolnăvit. În Sfânta și Marea Marți m-am întors în Paros și, cu mare greutate, am ajuns la mănăstire.

În Sfânta și Marea Miercuri starea de sănătate mi s-a agravat, iar doctorii erau siguri că voi muri. În Joia Mare am simțit că voi pleca din această lume, așa că L-am rugat pe Dumnezeu să-mi îngăduie să mor în Vinerea Mare, atunci când El a fost răstignit pe Cruce pentru păcatele noastre și Și-a dat Duhul. În Joia Mare, din zori și până la apusul soarelui, sentimentul morții nu m-a părăsit nicio clipă. Însă, în dimineața

Vinerii celei Mari, o mare bucurie mi-a cuprins sufletul, nădăjduind că voi muri atunci. I-am rugat pe frați să mă ducă în biserică ca să-mi dau duhul acolo, lucru pe care ei l-au împlinit.

Totuși, se pare că n-a fost voia lui Dumnezeu să plec atunci în veșnicie și mi-a îngăduit să mă mai pocăiesc. În Sâmbăta Mare m-am simțit mai bine, iar în Duminica Paștelui m-am dus pe picioarele mele la biserică și m-am împărtășit. Din acea clipă am început să-mi revin. Peste câteva zile am urcat pe piscul *Tuturor Sfinților* și, cerând ajutorul lor, m-am vindecat complet, cu rugăciunile lor.

În mai 1940 m-am dus la Kifisia și am predicat la parastasul domnului Apergis, iar în Duminica Samarinenții am predicat din nou în Biserica *Schimbării la Față* din Kefalari. De acolo m-am dus în Corint unde, în Duminica Orbului, am predicat în Biserica *Sf. Fotini*, iar luni seara am predicat la Seminarul Teologic din Corint.

La întoarcere am predicat în Pireu, iar în Joia Înălțării am predicat în Biserica din Myrtidiotissa și, din nou, în Duminica *Sf. Părinți de la Cel dintâi Sinod Ecumenic*. Ajungând în Syros din Pireu, la cererea membrilor consilieri ai Bisericii *Sf. Dimitrie* și ai fiilor mei duhovnicești, am săvârșit seara o priveghere. Am predicat atât la priveghere, cât și dimineața, în timpul *Sf. Liturghii*. De la Syros am revenit la mănăstire.

În octombrie am plecat la Atena, am predicat la Kifisia și, într-o duminică, am săvârșit Sf. Liturghie în Biserica *Sf. Dimitrie*. În duminica următoare am slujit Sf. Liturghie în Biserica *Schimbării la Față*, iar în cealaltă duminică am slujit Sf. Liturghie în Pireu și am predicat în Biserica *Maicii Domnului – Myrtoditissa*. Seara, împreună cu fostul stareț, arhimandrit Grigorie din Patmos, am săvârșit priveghere în cinstea praznicului *Sf. Hristodoulos* și am predicat la Sf. Liturghie.

M-am pregătit să plec din Pireu în Syros pentru a participa la praznicul Sf. Mare Mucenic Dimitrie, însă, deoarece vapoarele fuseseră recrutate pentru armată, am rămas aici și am săvârșit Sf. Liturghie. Am predicat în biserica Spitalului Zamiou. Am plecat din Pireu și am ajuns în Syros în ziua de după praznicul Sf. Dimitrie. Am săvârșit Sf. Liturghie în biserica Sfântului și am predicat. Pe 28 octombrie a fost declarat războiul între Grecia și Italia, astfel că am fost nevoit să rămân în Syros, unde am ținut predici în fiecare seară, pe rând, în toate bisericile din oraș. Pe 8 noiembrie m-am întors în Paros, unde am rămas timp de un an din pricina războiului. Din când în când, am vizitat orașele și satele din insulă, predicând și spovedind până la sfârșitul războiului și până la plecarea italienilor și a nemților din Grecia.

La sfârșitul ocupației italiano-germane (1941-1944), mănăstirea i-a primit cu dragoste pe cei care căutau adăpost și hrană din pricina marilor lipsuri și a

foametei. Văzând că frații noștri se primejduiau să piară de foame, întreaga obște a acceptat să-i primim în chip frățesc. Am hotărât ca toate proviziile mănăstirii, grâu, orez, ulei, fasole etc. să fie puse la dispoziția celor aflați în nevoi. Așadar, am numit trei frați care, zilnic, pregăteau porții de mâncare pentru cei înfomețați. Un frate stătea la poarta mănăstirii și conducea la trapeză, în grupuri de 40-50 de oameni, pe cei înfomețați. După ce luau masa, un alt grup de 40-50 de persoane venea și tot așa.

Adesea, 150-200 de oameni mâncau acolo zilnic. Mult iubitoarea Maică a lui Dumnezeu, Izvorul Tămăduirii și buna hrănitoare a mănăstirii noastre, în chip tainic binecuvânta și înmulțea puțina hrană, care, după calculele noastre, de-abia ar fi putut hrăni doar 80 de oameni. Cu minunatele binecuvântări ale Multmilostivului nostru Dumnezeu, era hrană suficientă pentru mai bine de 200 de oameni, pe lângă cei bolnavi, invalizi și bătrâni, care nu puteau ajunge la mănăstire ca să ia masa. Am oferit hrană chiar și unor funcționari guvernamentali, care erau cu totul lipsiți de cele strict necesare traiului, precum și altora care veniseră de pe alte insule (Syros, Naxos etc.).

După calculele multora, inclusiv ale președintelui districtului Paros, 1500 de oameni ar fi murit de foame dacă nu ar fi găsit ajutor la mănăstire. Din păcate, după cum în ceata Sf. Apostoli s-a aflat Iuda cel nerecunoscător, cel care L-a trădat pe Învățătorul său arhierilor nelegiuți, cărturarilor și fariseilor, care, mai

apoi, L-au răstignit, tot astfel s-au găsit și printre cei ajutați de mănăstire, doi sau trei oameni care, din invidie, au cerut mănăstirii să li se dea mai mult decât celorlalți. Dar fiindcă nu au primit, s-au dus la italieni și le-au spus că mănăstirea ascundea englezi deghizați în călugări. Directorul Insulelor Cyclade a fost informat despre acestea și, fără ca măcar să fi cercetat faptul în sine, a trimis soldați din Syros, care, împreună cu alți italieni aflați în Paros, au venit să dea foc mănăstirii și să-i ucidă pe monahi; dar Maica Domnului, și-a salvat în chip minunat atât biserica, cât și pe slujitorii săi, monahii.

Amănunte cu privire la activitatea filantropică și dragostea frățască a obștii mănăstirii și toate cele pătimite în timpul ocupației italo-germane sunt pomenite într-un raport scris de mine după plecarea deplină a forțelor de ocupație.

(Redăm mai jos câteva fragmente din raportul mai înainte amintit. – Nota editorului grec).

Agonia locuitorilor era cumplită: rezidenții locali și străinii care locuiau pe insulă au fost constrânși să rămână pe loc luni în șir, în funcție de desfășurarea evenimentelor. Atunci ochii tuturor s-au îndreptat către mănăstire, în care și-au pus toate nădejtile de salvare. Au început să vină la mănăstire atât bogații, cât și săracii. Starețul și frații mănăstirii i-au primit cu bunăvoință și le-au oferit zilnic porții de hrană.

Văzând că cei veniți se primejduiau să moară de foame, frații din obște au fost obligați să-și restrângă propria lor rație, așa încât hrana să le poată fi suficientă celor înfomețați. Prea Milostivul, Întrutotînduratul, Atotbunul și Iubitorul de oameni Dumnezeu, văzând jertfa și dragostea frățească a obștei pe de o parte, precum și mulțimea celor care veneau zilnic, pe de altă parte, în chip nevăzut și-a trimis binecuvântările Sale către puținele provizii de hrană existente în mănăstire: grâu, orez, vin, ulei de măsline și fasole, iar acestea au ținut tot anul, până la noua recoltă. În acei ani de foamete, El ne-a dăruit recolte bogate pe câmpii și în livezile de măslini. Astfel, nici mănăstirea și nici bieții oameni nevoiași nu au fost lipsiți, ci, după propriile lor spuse, au fost salvați de la o moarte sigură.

Obștea Sfintei Mănăstiri *Izvorul Tămăduirii* din Longobarda nu numai că i-a ajutat pe cei aflați în primejdia înfometării, ci a mai salvat 125 de locuitori din Paros, care fuseseră condamnați la moarte de către comisarul german din Paros.

Iată cum s-au petrecut faptele. Starețul, când a aflat ce s-a întâmplat, nu a pierdut timpul: l-a invitat de îndată pe comisar să viziteze mănăstirea, iar acesta, imediat după ce a primit invitația Starețului, l-a informat telefonic că va veni la mănăstire a doua zi, duminică, 23 iulie, împreună cu șase ofițeri și cu soldați. Duminică dimineața, au sosit cu automobilul până la un anumit punct, aflat cam la o jumătate de oră de mănăstire. Aici le-au fost trimiși cai, spre a fi

conduși până la mănăstire. În jurul orei 8.00 dimineața au intrat pe poarta sfântului lăcaș. La început, comisarul s-a purtat sălbatic, crud și grosolan, dar, încetul cu încetul, prin comportamentul blând și amabil al Starețului și al fraților din obște, el s-a liniștit și s-a purtat mai prietenos.

Seara a venit la Vecernie și, împreună cu ofițerii și soldații săi, a luat parte la sfânta slujbă. La sfârșitul slujbei monahii au cântat o slujbă de implorare către Maica Domnului și s-au făcut rugăciuni pentru salvarea fraților care urmau să fie executați. După această slujbă, ei au ieșit din biserică și se pregăteau de plecare. Starețul se tot gândea cum să-i ceară și să-l convingă pe comisar să-i grațieze pe cei condamnați la moarte.

Dar, o, Împărăteasa a toate (Pantanassa), Maica lui Dumnezeu, Dumnezeiesc Izvor al Tămăduirii, tu, cea plină de o nemărginită dragoste și milostivire! Înainte ca Starețul să fi deschis gura, comisarul i-a spus, prin intermediul traducătorului, să-i ceară o favoare. Starețul, uimit, a prins curaj și, mai întâi, a cerut ca toți ofițerii să iasă și să-l lase singur cu comisarul și cu traducătorul.

În primul rând, i-a mulțumit comisarului, apoi, plin de curaj și de îndrăzneală, i-a spus traducătorului: „Înainte de toate, vreau să-mi făgăduiască comisarul că îmi va împlini favoarea pe care i-o voi cere și abia apoi îmi voi exprima dorința”. Comisarul a jurat, făgăduind că-i va împlini dorința. Atunci Starețul a spus: „Doresc

să cruțe viețile acelor oameni nevinovați, care au fost condamnați la moarte, fiindcă este nedrept și ilegal ca cei ce sunt responsabili de această nelegiuire să nu fie pedepsiți, iar cei nevinovați să fie condamnați la moarte”. Comisarul i-a răspuns: „Cere altceva, fiindcă nu-ți pot îndeplini această dorință. Știi că este nedrept, dar nu depinde de mine, eu mă aflu la ordinele superiorilor mei, iar atunci când un cetățean german este ucis, 50 de greci, aflați cel mai aproape de locul crimei, trebuie să fie executați. Dacă nu dau curs acestor ordine, eu însumi voi fi executat. Așadar, cere altceva”. Starețul i-a spus: „Întrucât mi-ai făgăduit, ar trebui să te ții de cuvânt”.

Însă, înțelegând (prin intermediul traducătorului) că acel comisar nu va ceda, Starețul i-a spus: „De vreme ce nu-mi va împlini această dorință, atunci să mă numere și pe mine printre cei osândiți la moarte și voi socoti aceasta drept o mare favoare”. Auzind acestea, comisarul s-a emoționat foarte tare. A dat mâna cu Starețul și i-a spus: „Ți-i dăruiesc: numai să-i previi pe toți locuitorii insulelor să nu mai înfăptuiască ceva de acest fel și să nu mai taie firele de transmisiuni, căci în acest caz voi fi fără de milă”. Starețul i-a făgăduit, iar comisarul a plecat din mănăstire liniștit, mulțumit și foarte entuziasmat.

Acest fapt, neîndoielnic, a fost o minune a Maicii Domnului. Da, Starețul și monahii mănăstirii, pe cât le-a stat în putință, au făcut ceea ce era de făcut, știind că – după învățătura Înțeleptului Solomon – chiar și o

fiară e împlânzită atunci când este tratată cu blândețe, iar comisarul, atât pe dinlăuntru, cât și pe dinafară se asemana cu o fiară sălbatică.

Dar Maica Domnului și Maica duhovnicească a tuturor creștinilor, Maica durerii, a milei, a îndurării, păzitoarea, nădejdea și salvarea tuturor celor ce scapă sub acoperământul ei și își pun toată nădejdea în ea, a simțit durerea și întristarea maicilor, rudelor și prietenilor celor ce fuseseră condamnați la moarte (întreaga insulă era cufundată într-o mare întristare, fiindcă unul își pierdea copilul, altul fratele sau rudenia, prietenul sau consăteanul). Ea le-a văzut întristarea, lacrimile și tânguirile; ea a văzut nedreptatea și le-a ascultat cererile; ea a ascultat rugăciunile fierbinți ale monahilor și ale Starețului – părintele duhovnicesc al celor condamnați, care, în calitatea sa de duhovnic, s-a întristat mai mult decât oricine altcineva pentru moartea nedreaptă a fiilor săi duhovnicești.

În acest fel, ea a împlânzit și a liniștit inima acelei fiare sălbatice și însetate de sânge și, prin mijlocirile către Fiul și Dumnezeuul ei, le-a dăruit viață și izbăvire celor 125 de suflete. Biserica, pe drept, cuvânt cântă: „Nimeni din cei ce aleargă la tine nu pleacă nemângâiat, o, Preacurată Maica a Domnului, ci cerând dar bun, primește cererea cea cu folos”.

În lunile noiembrie și decembrie ale anului 1944 m-am dus la Syros și Naxos, unde am predicat și am spovedit. În 1945, după ce am predicat în Atena și în

câteva dintre suburbiile ei, m-am îmbolnăvit și am rămas câteva zile în locuința lui Ioan Hristou Dariva, unde am fost îngrijit de bătrâna sa mamă și de cucernica sa soție, Fanni. Fie ca Domnul să le fie milostiv atât pentru fapta aceea, cât și pentru multe altele!

În martie 1946, la invitația Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Mihail al Corintului și a lui Ioachim al Demetriadei, am mers în Corint, unde am spovedit și am predicat în Biserica *Sf. Pavel* și apoi în satul Hiliomodion. Am stat 15 zile în Corint și apoi m-am întors la Atena. De aici m-am dus la Volos, unde am spovedit. Am predicat în Volos, Noua Ionia, Sourpi și Makrinitza. Din Volos am plecat la Chalkis, unde am săvârșit Sf. Liturghie și am predicat în Prokopiou (Eubeea), acolo unde se află moaștele Sf. Ioan Rusul Mărturisitorul.

În 1947 am fost în Syros, Tinos, Volos, Larissa și Chalkis.

În 1948 m-am dus iar în Syros, Tinos, Atena, Chalkis, Volos, Larissa și Markos, unde am spovedit și am predicat.

În 1949 am fost la Loutraki, Corint, Molavus de Laconia și în satele din apropiere. La întoarcerea din Atena, m-am dus la Tesalonic și, în ziua de prăznuire a Sf. Dimitrie, pe 26 octombrie, am săvârșit Sf. Liturghie. Aici am rămas câteva zile pentru lucrarea duhovnicească. Apoi am pornit să vizitez orașele Larissa, Volos, Chalkis, Atena și Ermopoulis din

Syros. Am predicat și am spovedit în toate aceste orașe și în câteva sate.

În 1950 am predicat și am spovedit la Atena, Aidipsos, Volos, Larissa. În 1951 am fost la Chalkis, Aidipsos, Volos, Larissa, Tesalonic, Sparta, Molaous și în câteva sate din apropiere: Pakia, Asopou, Foinikiou, Sykea, Aggelona și Kalamas. În toate aceste orașe am predicat și am spovedit.

În 1952 am vizitat iar Atena. Aici am spovedit în Bisericile *Sf. Panteleimon* în Acarnes, *Sf. Spiridon* în Pagotiou, *Sf. Gheorghe* în Kypselis și în Biserica *Schimbarea la Față* în Kifisia. Am spovedit câțiva creștini la Atena și Kifisia. Am mers și în tabăra de copii *Sf. Andrei* de lângă Macatin, unde am predicat și am spovedit copiii; am predicat aici din nou la praznicul *Sf. Andrei* și apoi am revenit în mănăstire. De acolo m-am dus la Tinos și am predicat în Biserica *Evanghelistria*, la întemeierea mănăstirii din Kechrovouniou. Am predicat studenților și i-am spovedit, dimpreună cu rezidenții. De ajunul Crăciunului m-am întors la mănăstire.

Din 1946, după războiul civil, până în ziua de astăzi (24 septembrie 1966, când mă apropii de vârsta de 82 de ani), am cutreierat întreaga Grecie. Nici acum n-am încetat să merg de două-trei ori pe an (mai ales în Postul Mare și toamna) în câteva insule, orașe și sate din Macedonia, Tessalia, Grecia Continentală și Peloponez pentru a predica și spovedi. În același timp, am în grija mea supravegherea și administrarea Mă-

năstirii Longobarda și a mănăstirilor de maici din Thepsanon și *Schimbarea la Față*. Alteori am mai vizitat mănăstirile de maici din Naxos, Tinos, Aigina, Chalkis, precum și multe altele.

Recunosc că adesea, după ce spovedeam toată ziua și toată noaptea (mai ales în marile orașe, dar și în sate), eram atât de epuizat, încât mă culcam cu gândul că voi muri și nu mă voi mai trezi a doua zi sau zăceam bolnav, nemișcat și lipsit de vlagă timp de mai multe zile. Uneori seara îmi puneam în gând că, dacă a doua zi dimineață mă voi simți mai bine, mă voi întoarce în Paros, ca să-mi dau duhul în mănăstirea mea de metanie și nu în altă parte. Însă, când mă trezeam dimineața, mă simțeam complet vindecat și sănătos. Acest lucru m-a uimit și m-a întărit în credință, făcându-mă să-mi dau seama, pe de o parte, de nevrednicia și de neputința mea, pe de alta, de puterea Harului lui Dumnezeu (fără de care nu putem face nimic, spunând: „Nu eu m-am ostenit, ci Harul lui Dumnezeu, care m-a întărit”).

(Aici se încheie autobiografia pururea pomenitului Stareț, în care face referire la întreaga sa activitate duhovnicească. – Nota editorului grec).

Rezumat cu privire la călătoriile misionare

Cu harul și ajutorul lui Dumnezeu – fără de care nu putem face nimic – în activitatea mea misionară, care a durat timp de 66 de ani (între 1912-1978), am predicat și am spovedit credințioșii din următoarele insule, orașe și sate:

Insule

Paros, Antiparos, Naxos, Amorgos, Thera, Syros, Tinos, Andros, Sifnos, Patmos, Rodos, Chios, Mytilene, Eghina, Hydra, Cipru, Kefalonia, Zakynthos, Evoia, Skiathos, Prigippos.

Orașe și orașele

Atena, Pireu, Kifisia, Amarousion, Halandrion, Markopoulon, Sparta, Liopesi, Sf. Paraschevi, Corint, Aegion, Patras, Amalias, Pyrgos, Kiaton, Tripolis, Kalamai, Molaoi, Monemvasia, Papadianika, Metamorfofis, Foinikion, Sykea, Asopos, Richea, Niata, Sf. Dimitrie, Vlachiote, Portaria, Gythiou, Agrinion, Makrymitsa, Volos, Larissa, Thebes, Livadia, Mileai, Missolonghi, Skala, Tesalonic, Killis, Trikala, Lidirokastron, Constantinopol, Teghelrivi, Alexandria, Cairo, Suez, Pakia, Elia, Vezanion, Arnaia, Ermion etc.

Pe când eram tânăr de 18-19 ani, Domnul m-a chemat să-I slujesc în viața monahală; am citit psalmul

54 al lui David, care spune: *Aruncă spre Domnul grija ta și El te va hrăni; nu va da în veac clătinare dreptului, și pasajul din Sfânta Evanghelie în care Domnul poruncește: Să nu aveți nici aur, nici argint, nici bani în cingătorile voastre, nici traistă pe drum, nici două haine, nici încălțăminte, nici toiag, că vrednic este lucrătorul de plata sa (Matei 10, 9-10).*

Când am citit acestea, am crezut din toată inima că ele sunt adevăratele cuvinte ale lui Dumnezeu, așa că am plecat din casa părintească fără încălțăminte, fără să am ceva pe cap, nici traistă, nici toiag; aveam doar o haină și o mică *Evanghelie*.

Unii, cu puțină credință sau chiar necredincioși, probabil că mă vor întreba: „Cum de ai putut să mergi prin atâtea insule, orașe, țări și sate? Le răspund că acest lucru ar fi cu neputință pentru oameni, dar cu Dumnezeu toate sunt cu putință. Cum de au putut Sf. Apostoli, care erau sărmani, desculți și fără haine, lipsiți, necăjiți și pătimind nenumărate greutăți să meargă prin întreaga lume cunoscută atunci? Erau doar doisprezece la număr, dar cu toate acestea ei au adus toate popoarele la cunoștința de Dumnezeu și au biruit pe toți vrăjmașii văzuți și nevăzuți.

Uimiți, Sfinții Apostoli au spus: „Aceasta este biruința care a înfrânt întreaga lume: credința și dragostea noastră față de Atotbunul, Atodreptul nostru Dascăl, Părinte și Dumnezeu din Cer”.

Întrucât L-am urmat, El, nu numai că nu m-a părăsit niciodată, cel mai mic și mai păcătos dintre toți, dar m-a și susținut financiar, iar eu am fost prin aceste orașe, insule și țări în calitate de preot-monah misionar.

L-am urmat în tot timpul scurtei mele vieți pământești, iar El m-a învrednicit să construiesc 12 biserici, două mănăstiri, trei cimitire, două școli. Prin creștinii iubitori de Dumnezeu, mi-a trimis bani, pe care i-am împărțit fraților Săi sărmani, văduvelor și orfanilor, căci și eu sunt (și am fost) sărman și gol. Dacă îndrăznesc să mă laud, aș fi un sărman fără de minte.

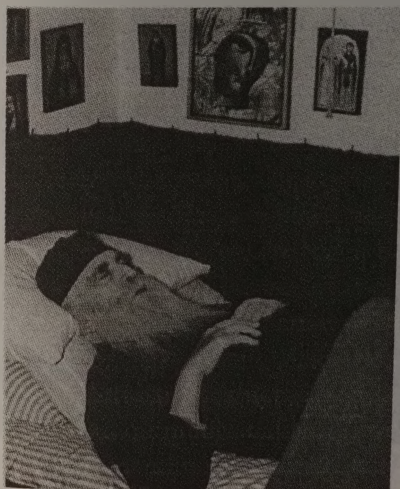
Toate lucrurile bune ce s-au săvârșit prin mine n-au fost ale mele, ci s-au făcut cu harul și ajutorul lui Dumnezeu. Ale mele sunt multele mele păcate, dar și făgăduințele lui Dumnezeu: că El îmi va dărui – ca și multora care și-au părăsit părinți, frați, bani, averi și tot ce le aparținea – însutit asemenea bunuri și moștenirea vieții celei veșnice; iar acest lucru s-a împlinit întocmai. Trebuie să mărturisesc că Domnul mi-a dăruit de o sută de ori mai mulți părinți și frați duhovnicești și nenumărați fii duhovnicești în lumea întreagă (Europa, America, Africa și Australia) în locul părinților mei firești, frați și rude.

Să credem și să-L iubim pe un astfel de Tată, pe Atotbunul, Atotputernicul, Multmilostivul și Întrutot-iubitorul Dumnezeu din toată inima și din tot suflerul! Să-L iubim pe Cel ce S-a făcut om și a pățimit o moarte de ocară pe Cruce, izbăvindu-ne de veșnica osândă și

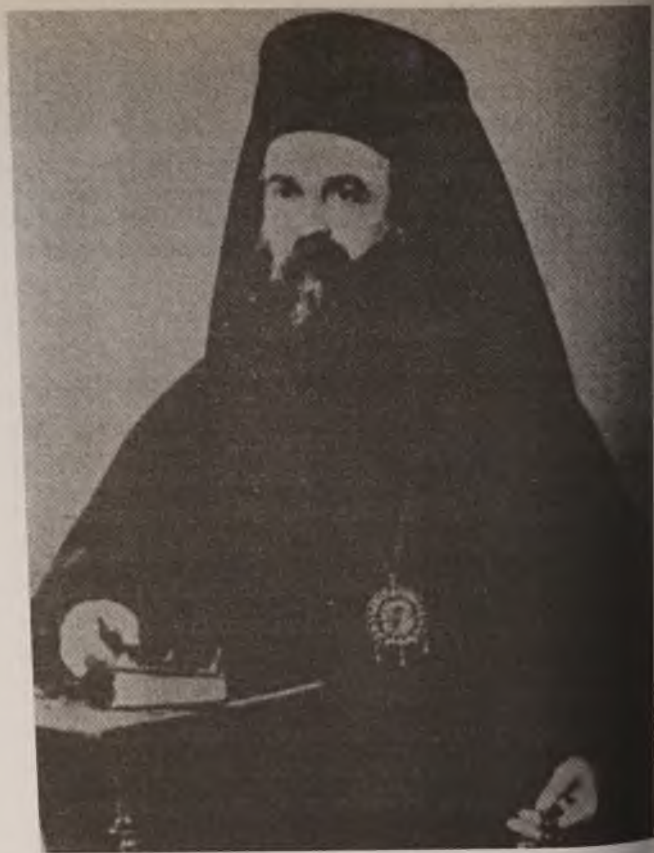
Care, din dragoste față de noi, ne-a dăruit viață veșnică și mântuire, veșnicele bunătăți, precum și Împărăția Cerurilor! Amin!

Arhim. Filotei Zervakos
Sf. Mănăstire Thepsana
13 iulie 1978

(Pe data de 8 mai 1980, la ora 6.00 dimineața, în ziua de prăznuire a Sfinților Ioan Teologul și Arsenie cel Mare, Sfântul Stareț Filotei a adormit întru Domnul în chilia sa din Thepsana, Paros. – Nota editorului grec).

Cuviosul Filotei adormit întru Domnul

Sfântul Nectarie din Eghina

Omilii

Despre prăznuirea Sfântului Nectarie

Îmi mulțumesc lui Dumnezeu și Sf. Nectarie pentru că m-au învrednicit, pe mine cel mai mic și cel mai de pe urmă fiu duhovnicesc al său aflat în viață, să slujesc și să particip la sfințirea acestei biserici ridicate întru proslăvirea Sfântului nostru părinte Nectarie. Le mulțumesc pentru că m-au învrednicit să vin la această biserică spre a sărbători și a prăznuii acest moment solemn împreună cu dumneavoastră. Vă sunt foarte îndatorat atât societății, cât și vouă, rezidenților, pe care Dumnezeu v-a vizitat prin intermediul Sf. Nectarie, Făcătorul de Minuni și Tămăduitorul.

Vizita Sfântului n-a fost întâmplătoare, fiindcă el, din dragoste părintească, m-a îndemnat să vin aici. După cum Domnul îi iubește pe toți oamenii și le dorește mântuirea, tot astfel și dumnezeiescul Sfânt Nectarie ne-a iubit pe toți, devenind, asemenea

Mântuitorului nostru Iisus Hristos, Cel Dintâi Păstor, Cărmuitor și Întemeietor al credinței noastre. El a iubit acest oraș Sidirokastron și l-a vizitat atât cu mintea, cât și cu duhul. A slujit împreună cu noi și a dăruit solemnitate prăznuirii.

Sfântul L-a slăvit pe Dumnezeu pe pământ, fiindcă, atât cât i-a stat în putință, s-a străduit să fie întru totul asemenea Domnului. El L-a cinstit și L-a slăvit pe Dumnezeu. El s-a făcut pricină și rațiune prin strălucitoarele și luminatele sale lucrări pentru ca Numele Tatălui nostru Ceresc să fie slăvit. Atunci când Domnul nostru le-a vorbit Sfinților Săi Apostoli și Ucenici cu privire urmașii lor: ierarhi, preoți, propovăduitori și dascăli ai Cuvântului lui Dumnezeu, El a spus: *Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, așa încât, văzând faptele voastre cele bune, să slăvească pe Tatăl vostru Cel din Ceruri (Matei 5, 16).* Faceți ca faptele voastre să strălucească în acest chip, ne-a spus Cerescul nostru Dascăl și Mântuitor; ele trebuie să fie luminătoare, educative și călăuzitoare, așa încât oamenii să nu se uite la cuvintele voastre frumoase, ci la faptele voastre bune și să-L slăvească pe Tatăl nostru Cel din Ceruri.

Iar Sfinții Aposotli au respectat cu adevărat această poruncă a Domnului și au devenit lumină a lumii. Domnul Și-a trimis Apostolii la neamuri, nu în Iudeea, nu la aleșii lui Israel, care s-au arătat a fi nerecunoscători, invidioși și cei mai răi dintre toți, răstignindu-L

pe Mântuitorul și Izbăvitorul lor, ci i-a trimis pe Sfinții Săi Apostoli la neamuri, spunând: *mergând, învățați toate neamurile* (v. *Matei* 28, 19; *Marcu* 13, 9). Care neamuri?

Cele barbare și sălbatice. Vă trimit printre lupi ca să-i faceți oi... Vă trimit printre lupi, în mijlocul lor și voi îi veți supune. Cum îi veți supune? Nu cu arme, nu prin violență, nu prin stăpânire, talent sau știință. Îi veți supune cu dragostea voastră, cu credința și prin faptele voastre bune.

Sfinții Apostoli au plecat din Ierusalim cu porunca de a se duce în lumea cea vicleană, către toate neamurile, spre a-i aduce la creștinism. Parcă îi și văd plecând din Ierusalim, iar eu îi întreb: „Ucenici și Apostoli ai Mântuitorului, încotro vă duceți?”. „Ne ducem”, răspund ei, „să aducem neamurile sub steagul Crucii, sub Crucea Celui Răstignit”. „Dar cum îi veți supune? Aveți cum? Aveți o armată?”. „Nu avem nici traistă, nici toiag”. „Dar cum veți supune voi toate neamurile fiind doar doisprezece la număr?”.

„Le vom supune”. „Aveți averi ori bani spre a-i ademini și supune?”. „Nu, n-avem nici averi, nici bani”. „Atunci, sunteți oare înțelepți? Sunteți savanți, ca să le suciți mințile prin cuvintele și învățăturile voastre înțelepte?”.

„Nu, nu știm nimic; suntem lipsiți de orice știință de carte: cei mai mulți dintre noi suntem pescari”. „Dar, atunci, cum îi veți supune?”. „Îi vom supune

prin credință și dragoste. Doar cu aceste două arme vom supune întreaga lume”.

Și, într-adevăr, cei doisprezece oameni lipsiți de învățătură, lipsiți de arme au supus întreaga lume.

Persecutorii și tiranii lor (împărați, regi, guvernatori, generali, ofițeri, filosofi, cei aflați în întunericul înșelăciunii, ateismului, necredinței și idolatriei), văzând acestea, s-au ridicat împotriva ca și cum cineva le-ar fi poruncit să-i ucidă și să-i distrugă. Ei s-au înarmat cu toate armele vremii lor, cu toate instrumentele de tortură. Sfinților Apostoli le-au ciopârțit trupurile în bucăți, pe care le-au aruncat fiarelor sălbatice spre a fi înghițite, dar nu i-au putut înfrânge. Fiarele, care fuseseră trimise să-i sfâșie pe Sfinții Apostoli, s-au apropiat de ei doar dând din coadă, recunoscându-i pe aceștia drept slujitori, lucrători și fii ai lui Dumnezeu. Chinuitorii lor i-au aruncat în mare, dar aceasta nu i-a înghițit, ci ei au umblat pe ea ca pe uscat. Au fost aruncați în cuptoare de foc, dar flăcările s-au stins, iar Sfinții Apostoli se răcoreau în roua lor. I-au tăiat în bucăți, dar Domnul le-a alcătuit la loc trupurile, nevătămându-i nimic. Tiranii au rămas uimiți.

Dar ceea ce s-a făcut model și rațiune pentru toate neamurile, pentru toate clasele sociale și sistemele filosofice spre a accepta și crede în religia creștină a fost viața virtuoasă a Sfinților Apostoli. Lucrările lor au fost lumina care i-a luminat și i-a scos pe cei aflați în

întuneric. Tiranii s-au minunat, uimiți fiind de credința și de dragostea Sfinților Apostoli, și au spus: „Așteptați! Ce faceți? Nu vedeți că nu-i putem birui pe acești oameni neștiutori de carte, sărmani și disprețuiți de toți!? Nu vedeți câtă credință și dragoste în Dumnezeu au – într-atâta încât sunt gata să-și jertfească viețile pentru dragostea lor față de Dumnezeu și de credința lor! Nu vedeți cât de mult ne iubesc, pe noi, tiranii și chinuitorii lor, pe noi, cei care îi torturăm și îi întemnițăm?! Și în vreme ce noi îi chinuim, ei ne iubesc și nu ne spun nimic rău. În schimb ne povățuiesc să avem și noi dragoste, să fim milostivi, smeriți și binevoitori. Ar trebui să credem că dacă Dumnezeu propovăduit de ei nu este adevăratul Dumnezeu, atunci ar fi cu neputință ca ei să supraviețuiască după atâtea chinuri la care i-am supus! Veniți și să credem și noi, căci aceasta este adevărata credință! Acesta este Adevăratul Dumnezeu, Cel pe Care Îl propovăduiesc acești Apostoli neînsemnați și neștiutori de carte”.

Vedeți, Sfinții Apostoli s-au făcut model prin lucrările lor strălucite, săvârșite în Numele Preaînaltului Dumnezeu, pentru ca El să fie slăvit în lumea întregă și întru Care să creadă toate neamurile, triburile, clasele și stările sociale. Sfinții noștri Mucenici și marii Părinți care au păzit și apărut credința noastră i-au imitat pe Sfinții Apostoli, așa cum a făcut-o și Sf. Nectarie; el le-a urmat cu adevărat pilda. El L-a iubit pe Dumnezeu din tot sufletul, a crezut în El și L-a

iubit cu toată puterea. Din acest motiv și-a părăsit¹⁰ părinții, frații, patria, starea socială și bunurile acestei vieți pământești trecătoare încă din copilărie, a plecat din ținutul natal al Silivriei și s-a dus în Chios, unde a fost tuns în monahism.

Ce l-a făcut să ajungă monah și să părăsească lumea? Dragostea și credința sa în Dumnezeu; acestea n-au mai lăsat nici un loc pentru dragostea lumii. Dar și cuvintele lui Dumnezeu pe care le-a ascultat și le-a pus în inima sa: *Oricine voiește să vină după Mine să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie (Marcu 8, 34) și Cel ce iubește pe tată ori pe mamă mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine (Matei 10, 37).*

El L-a iubit pe Cel singur vrednic de dorit, pe Cel bun și binecuvântat, pe Bunul Dumnezeu, chiar mai mult decât pe părinții săi, decât lumea, decât poziția socială sau bunurile lumești. Sfântul L-a iubit pe Dumnezeu și a fost iubit de El, de aceea El l-a făcut un om minunat. Sfântul L-a slăvit pe Dumnezeu pe pământ, iar Dumnezeu l-a proslăvit și pe pământ și în cer. Dumnezeu i-a dăruit daruri duhovnicești și cerești ca rod al postului, privegherii și rugăciunii. Dumnezeu oferă aceste daruri celor ce Îl iubesc – celor care se nevoiesc și luptă să-L dobândească acum.

Viața monahală a Sfântului nu a fost ca aceea a unor monahi din vremea noastră, cărora nu le pasă de

¹⁰ Sensul literal: ... a lăsat totul pentru Împărăția Cerurilor (Matei 10, 37).

mântuirea lor. El s-a îngrijit de sufletul său pentru a se face bineplăcut lui Dumnezeu. A postit, s-a rugat și L-a iubit pe Dumnezeu. De aceea a fost iubit de Dumnezeu și a primit darurile pe care Dumnezeu le revarsă asupra celor vrednici – fiindcă deși harul este un dar, acesta este dăruit doar celor vrednici (celor care luptă).

Au fost și alții în vremea sa (și nu sunt mulți ani de când el s-a mutat în cereștile lăcașuri): ierarhi, preoți, patriarhi, monahi, mireni și clerici. Dar aceștia n-au primit astfel de daruri. Dumnezeu oferă darurile Sale tuturor, fără deosebire, El nu face excepție cu nimeni: *Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați, și Eu vă voi odihni pe voi (Matei 11, 28).*

„Veniți la Mine toți cei ce vă osteniți pentru virtute și toți cei împovărați de necazuri, boli, nenorociri, ispite și sărăcie – chiar și de păcate: aruncați sarcina păcatelor voastre și veniți! Eu vă voi odihni”. Dar foarte puțini oameni se duc: cei mai mulți aud chemarea, dar o resping, nu se duc la Dumnezeul nostru. Iar noi rămânem lipsiți de dumnezeieștile daruri din această pricină. De aceea pătimim nenorociri, pedepse și necazuri – nu fiindcă practicăm virtuțile, nu fiindcă Îl iubim pe Dumnezeu, ci fiindcă nu-L ascultăm și nu credem în El cum ar trebui; nu avem o credință sfântă, neclintită, pură și limpede; *credința noastră stă doar în cuvinte și nu în fapte.*

Se găesc chiar creștini care spun că cred, dar blestemă și blasfemiază Numele lui Dumnezeu. Acest lucru nu înseamnă dragoste față de El. Și oare este aceasta dragoste față de Dumnezeu, atât în cazul bărbaților sau femeilor, tinerilor sau celor bătrâni, care disprețuiesc poruncile Sale și care aleargă cu mare drag la filme și teatre, în loc să meargă la Biserică, în Casa lui Dumnezeu, acolo unde ne cheamă El?

Ei bine, aceasta nu este dragoste. Aceasta este urâciune, viclenie înaintea lui Dumnezeu, fiindcă nu L-am blasfemia pe Dumnezeu dacă L-am iubi, ci am fi cu totul împotriva ei, iar atunci când am auzim pe cineva blasfemiind, nu am putea suporta, ci l-am denunța. Ați văzut cum ne mâniem atunci când auzim pe cineva că-i vorbește de rău pe părinții noștri? Ba chiar mergem și îl denunțăm pe acela. Dar atunci când auzim pe alții blasfemiind și blestemând pe Dumnezeu, adevăratul nostru Părinte, nu spunem nimic, deși El ne dă tot ceea ce avem: lumină, aer, ploaie, viață, sănătate, înțelepciune, toate bunurile vieții – toate acestea fiind darurile Lui. Aceasta se întâmplă fiindcă nu avem dragoste curată față de Dumnezeu.

Iubiții mei, nu vreau să vă obolesc mai mult decât sunt eu de obosit. M-aș bucura ca voi măcar să înțelegeți și să credeți că Sfântul care a venit aici, a venit din dragoste pentru voi. El v-a iubit mai întâi și a venit aici pentru voi spre a-L cunoaște. El vă cunoștea de mai înainte, fiindcă pentru părinții duhovnicești și

pentru Sfinți, toți oamenii sunt frații lor, copiii lor duhovnicești. Ar trebui să-l iubiți, căci el a venit aici, în orașul vostru, și v-a vizitat pentru a vă sprijini în ocupațiile și în nevoile voastre, precum și în nenorocirile și primejdiile voastre. Iubiți-L mai întâi pe Dumnezeu, precum a făcut și Sf. Nectarie, dar și pe Sfânt, spre a-L avea drept ajutor.

Trebuie să vă amintesc și să vă dau un sfat: urmați pilda Sf. Nectarie. Cu toții trebuie să-l imităm, nu numai eu, care i-am fost ucenic, dar și voi, copiii lui pe care i-a vizitat. Imitați-L pe Hristos și vă veți sfinți voi înșivă. Aceasta este voia lui Dumnezeu pe de altă parte: *Fiți voi sfinți, fiindcă Eu, Domnul și Dumnezeul vostru sunt Sfânt (Lev. 19, 2)*. Dumnezeu ne vrea sfinți, chiar dacă noi nu dorim.

Sf. Ioan Damaschin, Dascălul Ortodoxiei ne spune: „Noi am primit de la Dumnezeu puterea de a deveni fii ai lui Dumnezeu, dar nu vom deveni fiii Săi dacă nu ne lepădăm patimile”. Sf. Apostol Pavel spune: *Fiți următori ai mei, precum și eu al lui Hristos (1 Cor. 11, 1)*. Dumnezeu și Sf. Nectarie, care a venit și v-a vizitat aici, dorește ca voi să-l imitați pe Sf. Pavel. Fiți voi înșivă sfinți! Chiar dacă nu veți ajunge la treapta la care a ajuns el, cel puțin să urâm păcatul și să-l părăsim – căci păcatul aduce cu sine moartea: *plata* păcatului este moartea. Trebuie să iubim virtuțile și să-L iubim pe Dumnezeu. Trebuie să-l urâm pe diavolul, de care am făgăduit să ne lepădăm la Sf. Botez,

și să ne unim cu Dumnezeu. Trebuie să respectăm făgăduințele făcute când ne-am botezat, fiindcă vom da socoteală pentru ele dinaintea lui Dumnezeu. Nu e greu, copiii mei. Dumnezeu nu poruncește lucruri imposibile; noi suntem cei care le facem să fie imposibile – fiindcă ne place calea celui rău, calea păcatului, a minciunii, a defăimării, a clevetirii și a altor răutăți. Însă, copiii mei, este greu ca noi să iubim virtutea și, mai ales, să iubim virtutea Dragostei, fiindcă Dumnezeu este Iubire.

Prin urmare, mai presus de orice, trebuie să începeți de astăzi să vă curățiți, prin pocăință și spovedanie, de orice pată a păcatului. Acestea îl curăță pe om de orice păcat, făcându-l, de îndată, pe cel păcătos un om drept. Tâlharul a fost om păcătos; mâinile sale erau mânjite de sânge. Dar din clipa în care s-a pocăit și a spus: *Pomenește-mă, Doamne, când vei veni întru Împărăția Ta (Luca 23, 42)*, a dobândit mila lui Dumnezeu și a primit iertarea păcatelor, fiind mântuit.

Însă, el a spus: „Doamne, pomenește-mă” din adâncul inimii. El a spus-o cu o adevărată căință. A spus-o cu suspine și lacrimi și, din acest motiv, a auzit răspunsul: *Astăzi vei fi cu Mine în Rai*.

Risipitor, desfrânat, rău, obraznic și trândav a fost fiul risipitor, dar tatăl său a alergat și l-a primit, de îndată ce fiul a hotărât să se pocăiască și să se întoarcă la el. Tatăl său a alergat, l-a îmbrățișat, l-a sărutat și l-a repus în drepturi și l-a recunoscut de îndată drept fiu

al său. Dumnezeu este atât de bun! Așadar, nu leneviți, căci nu știți ceasul sau clipa morții. Putem muri mâine și vom muri în păcat: în iad nu există pocăință. Tot cel ce a păcătuit să se căiască din acest ceas.

Aș fi dorit să mai rămân cu voi și să vă împărtășesc din pământeștile mele învățături, de vreme ce vă iubesc așa cum m-a iubit pe mine Duhovnicul meu. Pentru aceasta am și venit aici. Însă vremea îngăduită îmi este scurtă. Aceste puține cuvinte pe care vi le-am spus sunt suficiente: iubiți-L pe Dumnezeu, urmați-l pe Sfânt și nu puneți nimic mai presus decât dragostea lui Dumnezeu, pentru ca atunci când El va veni întru Slava Sa, să aflați odihnă sufletelor voastre dimpreună cu Sf. Nectarie Taumaturgul întru Împărăția lui Dumnezeu Tatăl, Fiul și Sfântul Duh. Amin.

Despre bunăstare și fericire

Părinții duhovnicești (ierarhi, preoți, dascăli și predicatori) sunt datori să aibă grijă de urcușul duhovnicesc, de buna sporire și de mântuirea fiilor lor încredințați spre păstorire.

Simt că am o obligație și o îndatorire absolută de a avea grijă de urcușul duhovnicesc și de buna sporire a fiilor mei duhovnicești deoarece eu, cel mai mic și mai neînsemnat dintru toți, am fost învrednicit de harul lui Dumnezeu să ajung preot și duhovnic. Socot că toți oamenii și creștinii îmi sunt fii duhovnicești și, prin urmare, vă consider și pe voi ca fii duhovnicești ai mei. Voi aveți duhovnici și aici, pe Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Dionisie, care este un bun păstor și părinte, dar și pe duhovnicul vostru Dimitrie, care vă iubește și se îngrijește de sporirea voastră duhovnicescă, de mântuirea și de fericirea voastră. Cât despre mine, voi nu mă cunoașteți, dar eu vă cunosc, chiar dacă trăim departe unii de ceilalți.

Dumnezeu mi-a dăruit fii duhovnicești, iar eu vă iubesc și vă socot și pe voi fiii mei duhovnicești. Am

venit aici aseară, deoarece părintele Dimitrie a dorit să ne întâlnim. M-a rugat să vin aici ca să mă întâlnesc și cu voi. Sunt aici spre a vă oferi umilele mele învățături duhovnicești și să vă călăuzesc cu povețele mele pe drumul spinos al mântuirii. Toți ne dorim fericirea: tineri și bătrâni, bărbați și femei și chiar și adolescenții – atunci când se maturizează – se gândesc cum să se îmbogățească și să devină fericiți în această viață trecătoare.

Majoritatea oamenilor cred că fericirea constă în a fi bogat. Ei cred că cel ce dobândește multă avere este cu adevărat fericit și, în consecință, aproape toți se străduiesc să dobândească o avere pământească trecătoare. Se epuizează, muncesc pe rupte, călătoresc în străinătate spre a dobândi bogăția stricăcioasă – materială și trecătoare – cea care nu-i face pe oameni fericiți, ci adesea nefericiți. Iată motivul pentru care Domnul nostru Iisus Hristos spune în *Sf. Evanghelii: Nu vă adunați comori pe pământ..., ci adunați-vă comori în cer (Matei 6, 19-21)*.

Bogăția dobândită pe pământ pierе. Adesea, hoții îiucid pe cei care o stăpânesc spre a și-o însuși, iar alteori, întâmplări nefericite, boala și nenumărate nenorociri îi lasă pe cei bogați complet săraci și nefericiți. Dar, chiar dacă cei care posedă bogății le-ar putea păstra pentru tot restul vieții lor, aceștia nu vor lua nimic cu ei atunci când pleacă din această viață trecătoare. Suntem străini aici, trecători și nu este nimeni

care s-a născut și care să nu moară. Sf. Apostol Pavel ne spune că noi toți vom muri: bogații și săracii, regii și patriarhii, ierarhii și preoții, mireni și clerici, bărbați și femei, tineri și bătrâni, oameni din orice clasă socială, de orice vârstă și condiție socială – toți mor. Atunci când pleacă, aceștia nu pot lua nimic din bogăția adunată mai înainte, căci după moarte „nici bogăția nu rămâne, nici slava nu ne însoțește, căci toate acestea dispar odată cu moartea”.

Și bogații pleacă din această lume întocmai ca și săracii: bogatul din *Sf. Evanghelie* a plecat ca și Lazăr, care nu avea nimic, nici măcar o zdreanță cu care să se acopere și nici măcar o coajă de pâine pe care să o mănânce. Prin urmare, atât bogații, cât și săracii pleacă la fel de lipsiți din această lume; de aceea Prorocul-rege David cântă: *Dacă bogăția ar curge, nu vă lipiți inima de ea. Dacă bogăția ar curge ca un râu, nu vă lipiți inima de ea, căci ea nu rămâne. Bogăția nu aduce fericirea.*

În ținutul meu natal am cunoscut doi oameni foarte bogați, care au dobândit o mare avere prin trudă și luptă, dar și prin mijloace necurate: hoție, înșelăciune, răpiri și alte răutăți. Făcuseră tot felul de înțelegeri și de contracte cu oamenii sărmani, cărora, dacă nu puteau plăti datoriile, le luau viile, țarinele, casele și chiar animalele. Au câștigat averi și s-au îmbogățit, dar n-au fost fericiți. În cele din urmă au murit. Când a murit unul dintre ei, toți oamenii l-au

hulit, fiindcă nu numai că fusese nedrept cu mulți săraci, dar nu dăduse nici măcar o coajă de pâine vreunui sărman care cerșea. Când a murit, a murit și bogăția odată cu el.

La trei ani de la moartea sa, i-au dezgropat rămășițele sale pământești; din cauza blestemelor, era complet neputrezit. Trupul era negru și gura deschisă. Limba îi atârna afară, iar mâinile erau gata să apuce ceva. Când l-au văzut așa, oamenii s-au înspăimântat și au fugit. Copiii săi, care n-au urmat calea lui Dumnezeu și nici n-au păzit poruncile Lui, s-au certat între ei pentru avere, au acaparat-o și au risipit-o în desfrânări, jocuri de cărți și distracții. În scurt timp au sărăcit.

Unul dintre copii a pierdut repede totul, fiindcă juca cărți. Și-a părăsit casa natală și a plecat la Atena pentru a se întâlni cu mari jucători de cărți. Aici a risipit toți banii și a rămas complet ruinat; în cele din urmă s-a sinucis cu un foc de revolver. Și-a pierdut și viața și sufletul.

Celălalt copil și-a cheltuit banii în desfrânări, și astfel și-a năruit trupul din pricina abuzurilor. S-a îmbolnăvit de tuberculoză și de sifilis și a murit sărac lipit pământului. Cel de-al treilea, care mi-a fost elev, a murit și el sărac. Cerșea pe străzi un bănuț sau o țigară, fiindcă fuma. Nici unul dintre copiii bogatului nu s-a gândit să dea milostenie săracilor, așa încât oamenii să-l poată ierta pe tatăl lor sau măcar să dea o

Sf. Liturghie pentru sufletele lor, pentru ca Dumnezeu să-i odihnească. N-au făcut nimic.

Și astfel tatăl lor nu numai că s-a netrebnicit pe sine datorită averii sale, dar i-a netrebnicit și pe copiii săi. Atunci când, din pricina multelor blesteme, l-au scos neputrezit pe tatăl lor, oamenii s-au hotărât să-l cheme pe mitropolit ca să-i citească o rugăciune de dezlegare. Mitropolitul a venit, a îngenunchiat deasupra mormântului său, a citit o rugăciune pentru el și l-au îngropat din nou. Dar, l-au scos din nou, tot neputrezit, după doi-trei ani. Unul dintre nepoții lui, medic, a spus că din cauza compoziției pământului de acolo nu putea să-i putrezească trupul și că ar trebui înmormântat în altă parte.

Atunci, unii oameni din orașul în care trăise au fost de părere să-l arunce în mare, de vreme ce nu putea în pământ. L-au pus într-o barcă, i-au legat o piatră mare de gât și l-au aruncat ca să se ducă la fundul mării. Dar și marea l-a refuzat; a doua zi l-au aruncat din nou cu piatra în jurul gâtului. Dar s-a întâmplat la fel. Atunci locuitorii au luat pietre și le-au aruncat în el zicând: „Anatema sufletului lui Seroge (Cairi)!” (i-au spus Seroge fiindcă era atât de zgârcit). Locuitorii din alte sate, când treceau pe acolo, luau pietre și le aruncau în el, blestemându-i sufletul.

Odată, pe când mă aflam acolo, m-a luat un bogătaş în casa sa și m-a găzduit. A doua zi ne-am dus la o bisericuță închinată Sf. *Gheorghe*, care se afla într-

una din grădinile sale. După ce ne-am închinat la icoane, am ieșit din biserică și mi-a dat o piatră. L-am întrebat: „De ce mi-o dai?”. Iar el mi-a răspuns: „Ține-o și vei vedea mai târziu”. Apoi a luat și el o piatră mare din zid. Mi-a spus că-mi va răspunde la întrebare pe drum.

Mergând puțin mai departe, am văzut o grămadă de pietre. Atunci mi-a spus: „Acesta este blestemul lui Caira; oricine trece pe aici aruncă o piatră și îl blestemă”. Când am auzit, am început să tremur: „Ce tot spui acolo?” am exclamat eu. „Ce înseamnă una ca aceasta? Sunteți creștini! El a murit în urmă cu atâția ani și s-a dus acolo unde îi e locul, după faptele lui. Trebuie ca și voi să-l blestemați? Biserica și Însuși Hristos ne spune să ne iubim vrăjmașii și să ne rugăm pentru cei ce ne necăjesc și ne fac rău.” Am aruncat de o parte piatra, și la fel a făcut și omul.

L-am asigurat că ceea ce urma să facem era un păcat și i-am spus: „Mergi la preot duminica aceasta – fiindcă eu nu voi fi aici – și spune-i să facă un parastas pentru omul acesta. Iartă-l! Fiecare om va fi fie slăvit, fie rușinat, după faptele sale. Noi însă avem o datorire: de vreme ce niciunul dintre copiii săi nu i-a făcut un parastas și deși toată lumea îl blestemă, noi trebuie să-l iertăm. Și Dumnezeu voiește ca noi să ne iertăm vrăjmașii în acest fel. Hristos Însuși, atunci când Se afla pe Cruce, S-a rugat pentru cei ce-L răstigneau, spunând: *Părinte, iartă-le lor, că nu știu ce fac* (Luca

23, 34). Ceea ce faceți voi este un mare păcat și toți trebuie să vă pocăiți și să-l iertați”.

L-a făcut averea fericit? A crezut că averea îl va face fericit atât pe el, cât și pe copiii săi, dar, de fapt, i-a distrus cu totul.

Prin urmare, bogăția nu aduce fericirea. Nu trebuie să o căutăm și nici să o dorim, ori să ne îngrijorăm de lipsa ei. Domnul ne spune: *Nu vă adunați comori pe pământ... Ci adunați-vă comori în cer, unde nici molia, nici rugina nu le strică, unde furii nu le sapă și nu le fură (Matei 6, 19-21).*

Domnul nostru ne spune să adunăm comori în cer, acolo unde nu se risipesc, nici nu pier, ci ne aduc fericire, cinste, slavă și Cereasca Împărăție.

Alți oameni cred că demnitățile¹¹ sau slujbele de rang înalt le vor aduce fericirea. Adică, dacă cineva deține o slujbă superioară, învață literele sau devine profesor, ministru, general, rege, patriarh sau mitropolit, acest lucru îi va aduce fericirea; cu alte cuvinte aceasta este singura slavă. Și totuși, chiar și aceștia se află pe un drum greșit, fiindcă demnitățile sau onorurile trecătoare nu pot aduce fericirea. Dimpotrivă, vedem că mulți regi sunt asasinați, exilați sau otrăviți în plină slavă, iar alții, miniștri sau generali, sunt uciși în chip groaznic de către adversarii lor. Demnitățile pe

¹¹ Rang înalt, pozitie socială sau demnitate în Stat

care le caută aproape toți oamenii spre a fi slăviți nu aduc nici ele fericirea.

Alții, mai nenorociți și mai prostuți decât cei de mai înainte, cred iarăși că fericirea omului constă în a mânca bine, a bea și a se îndulci de dorințe păcătoase. Și astfel se bălăcesc în mocirla desfrânării, a adulterului și a altor dorințe trupești. Ei cred că cei ce se ocupă cu astfel de lucruri sunt fericiți. Aceștia sunt mai de plâns și mai nefericiți decât toți laolaltă. Se îmbolnăvesc și sfârșesc în spitale sau în ospicii: cei mai mulți dintre cei ce se ocupă cu relele lor dorințe devin handicapați mental sau fizic.

Astfel, toate aceste trei categorii de oameni rămân cu toții nefericiți. Ei nu știu în ce constă adevărata fericire.

Am venit aici să vă arăt calea și mijlocul prin care voi toți puteți deveni cu adevărat fericiți. Dacă voi, cei de aici, tineri și bătrâni, bărbați și femei, veți asculta părinteștile mele povățuiri, atunci să știți că veți ajunge cu toții fericiți, veți deveni bogați, veți fi oameni onorabili și plini de slavă, în realitate și în adevăr, dacă veți pune în practică cuvintele mele. Fiindcă acestea nu sunt doar niște simple vorbe, ci cuvintele dumnezeiești ale Domnului Hristos Însuși, Care a venit în lume să ne călăuzească pe calea mântuirii și a adevăratei fericiri, așa cum ne-a învățat în *Sf. Evanghelie*. Ele sunt, de asemenea, cuvinte ale Sfinților Apostoli, ale Prorocilor și Dascălilor credinței noastre. Am

îndatorirea, în calitate de duhovnic, să vi le spun spre a vă face fericiți. Așadar, luați aminte și învățați cum să deveniți fericiți atât în viața aceasta, cât și în cea veșnică.

Copiii mei, adevărata fericire nu stă nici în demnitate, nici în plăcerile trupești. *Adevărata fericire stă în virtute.* Cei ce luptă să dobândească virtuțile și să împlinească poruncile lui Dumnezeu sunt cu adevărat fericiți. Cu alte cuvinte, acea persoană plină de virtuți, care respectă poruncile lui Dumnezeu și le împlinește este cu adevărat fericit. Vă voi dovedi acest lucru prin pilde vii, nu false, ci adevărate, ale celor ce au practicat virtuțile, au păzit poruncile lui Dumnezeu, au fost plini de slavă și cinstire și au dobândit odihnă, atât în această viață, cât și în cea veșnică. Îl voi da drept pildă mai întâi pe Sf. Ioan Botezătorul.

El a fost un om sărman. Nu avea nimic – nici casă pentru a se odihni și nici nu putea dormi în cearșafuri. Nu avea nici haine luxoase, precum bogatul din *Evanghelie*, ci doar un veșmânt din păr de cămilă. Nu avea încălțări sau ceva ca să-i acopere capul: virtuțile erau singura sa avere. Nu avea bani și nici avuții – nu avea nimic din toate acestea și totuși era bogat, slăvit și fericit, deoarece era un om plin de virtuți și Îl iubea pe Dumnezeu.

Dumnezeiescul Ioan Hrisostom, cel de-al doilea propovăduitor al pocăinței după Sf. Ioan Botezătorul și trâmbița cu glas de aur a Bisericii noastre, ne spune

următoarele cuvinte, care ilustrează virtuțile, fericirea și bogăția sfințeniei Sf. Ioan Botezătorul. Vi le voi spune în cuvinte simple, ca să le puteți înțelege mai bine. Sf. Ioan Hrisostom ne zice că atunci când Sf. Ioan Botezătorul se afla în pustie, oamenii din cetăți le părăseau și se duceau în pustie; oamenii ale căror case aveau acoperișuri aurite și care se odihneau în paturi joase, din fildeș, plecau în pustie. De ce? Pentru a-l admira pe Sf. Ioan Botezătorul, pe acel cetățean al pustiei, pe acel om sărman care nu avea nimic, și, totuși, avea totul, căci Dumnezeu era cu el. Omul care lucrează virtutea Îl are pe Dumnezeu și nu are nevoie de nimic altceva, căci *dacă Dumnezeu e cu noi, cine este împotriva noastră?* (Rom. 8, 31). Dacă Îl avem pe Dumnezeu cu noi, ce ne mai putem dori? Cine este mai bogat decât Dumnezeu? Cine ne poate slăvi, cinsti și ne face mai fericiți decât El?

Așadar, virtutea i-a atras pe oameni către Sf. Ioan Botezătorul, deși aveau de îndurat mari greutăți. De ce? Așa îi puteau admira virtuțile, puteau să îi asculte învățăturile de credință și să învețe ce trebuie făcut pentru a fi fericiți.

Dumnezeiescul Hrisostom se întreabă câți oameni mari, regi slăviți, bogătași, ierarhi, scribi, farisei și învățători de lege se aflau în vremea aceea. Și totuși numele tuturor au dispărut fără urmă. Însă numele Sf. Ioan Botezătorul este binecunoscut, admirat și iubit –

chiar și astăzi și așa va fi pururea. Și aceasta datorită virtuților sale.

Sfinții Apostoli au fost săraci, nu aveau nimic, nici măcar un toiag pe care să se sprijine. Atunci când Hristos i-a trimis în lumea întreaga pentru a propovădui *Evanghelia*, nu aveau nici măcar o traistă în care să pună o bucată de pâine, pe care să o mănânce în călătoriile lor, nici măcar un bănuț, fiindcă Învățătorul le-a poruncit: „Să nu ia nimic cu ei pe cale, ci numai toiag. Nici pâine, nici traistă, nici cingătoare. Ci să fie încălțați cu sandale și să nu se îmbrace cu două haine” (cf. Marcu. 6, 8). „Fiți liberi! Dacă aveți credință, Eu nu vă voi lăsa”. Sfinții Apostoli au crezut în cuvintele Domnului și n-au luat nimic cu ei atunci când au plecat din Ierusalim pentru a aduce întreaga lume la Hristos.

Pe vremea când Sfinții Apostoli cutreierau toată lumea din acea vreme, oamenii erau idolatri, necredincioși, păcătoși și înșelați. Atunci când au auzit că Sfinții Apostoli au venit să le propovăduiască un nou Dumnezeu, s-au înarmat spre a se război cu ei: împărați, regi, principii, guvernatori, generali, armate și toate sistemele filosofice. Și să se războiască împotriva cui? Împotriva a doisprezece oameni, pe care să-i sfășie și să-i șteargă de pe fața pământului. De ce? Spre a-i împiedica să propovăduiască orice alt fel de dumnezei decât pe cei la care se închinau; cu alte cuvinte, la altcineva decât la idoli surzi și muți.

Diavolul i-a înșelat să creadă că acești idoli erau dumnezei. Ba chiar s-a străduit să-i convingă că înseși patimile lor erau și ele dumnezei. Iar oamenii, încăpățânați, au mers până acolo încât și-au plăsmuit dumnezei ai desfrânării, ai înșelării, ai adulterului. Alții, bețivarii, și-au făurit și ei dumnezei și li s-au închinat. Hoții și tâlharii aveau și ei zeități cărora le ridicaseră statui de lemn, bronz, aur sau marmură. Toți aceștia s-au împotrivit și au dorit să-i nimicească pe Sfinții Apostoli fiindcă ei spuneau adevărul dovedind că idolii nu sunt dumnezei. Astfel, s-a iscat un mare război împotriva lor, o mare luptă între întreaga lume – toți regii cu armele vremii și oștile lor – și acești doisprezece oameni simpli. A izbucnit un război sălbatic, dar acești doisprezece Apostoli, săraci și neștiutori de carte, i-au înfrânt pe toți. Cum au biruit ei întreaga lume? Cu ajutorul virtuților, adică prin adevărata credință și printr-o dragoste sinceră, din toată inima, față de Dumnezeu și de aproapele. Și de aceea, Sfinții Apostoli au spus cu uimire: ... *aceasta este biruința care a biruit lumea: credința noastră* (I Ioan 5, 4-5), atunci când au văzut că toată lumea li se supunea, chiar și regii și cârmuitorii, bărbați și femei, filosofi și sărmani.

Virtuțile, credința și dragostea pe care Sfinții Apostoli le aveau chiar și pentru persecutorii lor au făcut ca oamenii să creadă, să se supună și să se adune sub steagul Crucii. Sfinții Apostoli au fost săraci: ei spuneau „suntem sărmani, dar i-am îmbogățit pe mulți; nu

avem nimic și, totuși, toate sunt ale noastre. N-avem nimic, dar avem totul fiindcă Îl avem pe Dumnezeu, fiindcă avem virtuțile.”

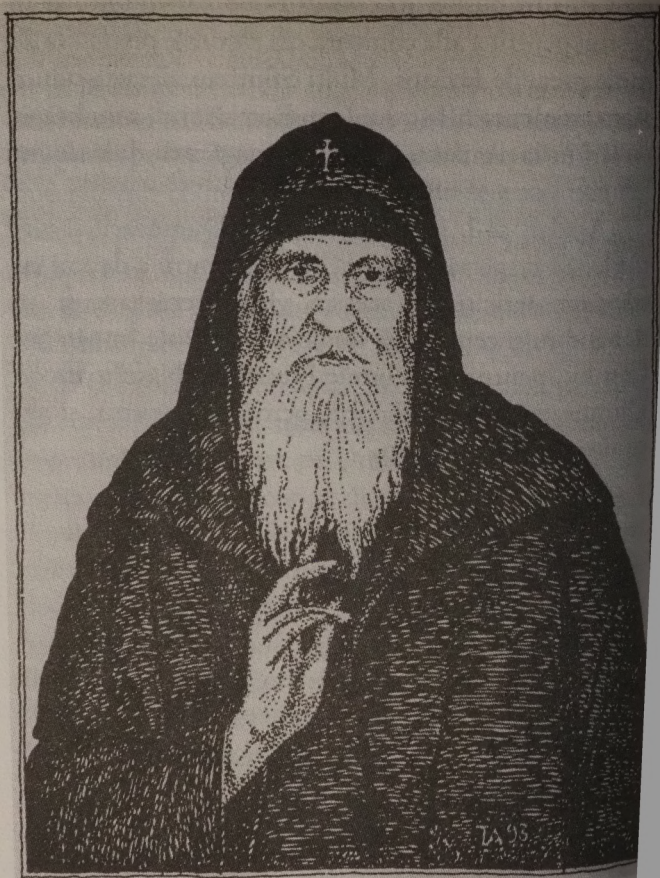
Înțelegeți acum ce este virtutea? Din această pricină, învățătorul a toată lumea, Sf. Ioan Hrisostom, ne spune, pe lângă cuvintele de mai înainte ale Sf. Ioan Botezătorul: „Nimic nu are aceeași valoare și nici nu poate fi mai presus decât virtutea. Nimic nu se aseamănă cu ea și nici nu poate egala ori întrece virtutea. Ea, chiar dacă ar rămâne singură, este mai tare decât orice altceva, fiindcă Îl are pe Dumnezeu cu ea. Răul, pe de altă parte, este mai slab decât orice altceva, chiar dacă ar avea întreaga lume alături de el”. Virtutea este puternică fiindcă Îl are pe Dumnezeu de partea ei, în vreme ce răul îl are doar pe diavolul.

Așadar, copiii mei, trebuie să înțelegeți că fericirea – adevărata fericire pe care voi, eu și noi toți o dorim – constă în virtuți și în respectarea poruncilor lui Dumnezeu; să nu-i îngăduim satanei să ne înșele, făcându-ne să căutăm fericirea în orice altceva, căci doar prin păstrarea dumnezeieștilor porunci și dobândirea virtuților putem deveni cu adevărat fericiți.

Nu doresc să mai lungesc vorba și să vă obosesc. Cred că acum ați înțeles unde se află virtutea și cum putem deveni fericiți. Vă voi mai spune încă un lucru, pe care să îl puneți la inimă, dimpreună cu toate învățăturile pe care le-ați desprins din pilda vieților Sf. Apostoli, a Sf. Ioan Botezătorul și ale altor Sfinți.

Amintiți-vă că ei au disprețuit averile stricăcioase și s-au dus în pustie, în crăpături ale pământului și în peșteri pentru a afla comoara cea ascunsă, piatra cea de mult preț, pe Hristos. Mulți Sfinți au ales să-și ducă viața asemenea Sfântului Ioan Botezătorul, s-au hrănit cu ierburile pământului și cu posmagi, având un singur țel: acela de a se uni cu Hristos.

Așadar, să-L iubim cu toții pe Dumnezeu și virtuțile. Să respectăm poruncile Sale pentru a deveni cu adevărat fericiți în această viață trecătoare și să dobândim și cereștile și veșnicele daruri ale Împărăției Cerului, pentru rugăciunile Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, ale Sf. Nicolae, ocrotitorul vostru, și ale tuturor Sfinților. Amin.

Chipul Cuviosului Părintelui nostru Filotei Zervakos

Despre smerenie și dragoste

Atunci când Domnul Iisus Hristos S-a aflat în lume propovăduind Evanghelia Împărăției lui Dumnezeu și tămăduind neputințele sufletești și trupești ale oamenilor, un tânăr oarecare a venit și a îngenunchiat dinaintea Învățătorului și L-a întrebat: *Bunule Învățător, ce să fac ca să moștenesc viața de veci?* (Luca 18, 18).

Iar Domnul i-a spus: *Pentru ce Mă numești bun? Nimeni nu este bun, decât Unul Dumnezeu* (Luca 18, 19). Dar nu era oare Domnul nostru Iisus Hristos Dumnezeu? El era Dumnezeu desăvârșit și Om desăvârșit. Atunci de ce a întrebat El: *Pentru ce Mă numești bun?* Aceasta a făcut-o pentru a-i învăța pe oameni să nu fie mândri, să nu spună că sunt buni, că sunt desăvârșiți sau fără de păcat, ci să fie conștienți că sunt păcătoși.

Iată pricina pentru care El l-a întrebat pe tânăr de ce L-a numit pe El bun.

A făcut-o spre a ne învăța smerenia. El, Cel Care este slăvit de Heruvimi și de Serafimi, care Îi aduc

neîncetat laude și dinaintea Căruia Tronurile Cerești se cutremură, El, Cel Care a făcut cerul și pământul și cu un singur semn are puterea să le facă să se clatine, S-a smerit pe Sine până acolo încât să întrebe de ce tânărul L-a numit bun, spunându-i că doar Dumnezeu este bun. El a făcut-o tocmai pentru ca noi, păcătoșii, cei ce suntem țărână și cenușă și care suntem adesea mândri, să nu mai fim mândri.

Spunem că suntem drepți, că suntem buni, că postim și că ne rugăm, că dăm milostenii și, totuși, zicem toate acestea din mândrie, căci, dacă am ști cu adevărat cine suntem – fiindcă nu există nimic prin sine însuși – n-ar trebui să spunem vreodată că suntem buni, milostivi sau că respectăm poruncile lui Dumnezeu.

Dacă nimicul se poate fâli, atunci omul – care a fost creat din nimic și este însuși nimicul – se poate fâli. Tot ceea ce are nu este al său, deoarece le-a primit de la Dumnezeu: viața, sufletul, mintea, sănătatea, înțelepciunea, averea, fericirea... tot ceea ce are este dar de la Dumnezeu. Prin urmare, nu este firesc ca omul să se fâlească cu ceea ce nu-i al său; nu este smerit, ci mândru, ignorant și prost. Orice om mândru este prost și ignorant, căci se fâlește cu ceea ce nu este al său. De aceea Domnul a zis că nu este bun, ci doar Unul Dumnezeu – spre a ne da o lecție de smerenie.

Apoi i-a spus tânărului: „Știi poruncile: ascultă-le și păzește-le și te vei mântui și vei dobândi veșnica

Împărăție”. Dar tânărul s-a pretins a fi ignorant pentru a se îndreptăți pe sine și I-a spus Domnului: „Care poruncă să păzesc?”. Domnul a răspuns: „Să nu săvârșești adulter, să nu ucizi, să nu furi, să nu mărturisești strâmb, cinstește pe tatăl tău și pe mama ta și iubește-ți aproapele ca pe tine însuși”. El a zis: „Toate acestea le-am păzit din tinerețile mele. Ce-mi mai lipsește?”. „Dacă voiești să fii desăvârșit”, i-a spus Domnul, „vinde toate câte ai și le împarte săracilor și vei avea comoară în Ceruri; apoi vino de urmează Mie și Îmi vei fi ucenic”.

Dar tânărul cel bogat din *Evangelhie* L-a părăsit pe Domnul, fiindcă era foarte bogat, și a plecat întristat. Și-a pus nădejdea în bani și nu în Dumnezeu, Dătătorul darurilor și a tuturor celor bune. A plecat și s-a îndepărtat de El, Cel Care are grijă de toate ființele, raționale sau neraționale, vii sau fără suflare, de Cel Care Se îngrijește de toate cu cereasca Sa Pronie. Atunci când l-a văzut pe tânăr plecând întristat, El a spus: *Cât de greu vor intra cei ce au averi în Împărăția lui Dumnezeu!* Că mai lesne este a trece camila prin urechile acului decât să intre bogatul în Împărăția lui Dumnezeu¹². Ucenicii Domnului L-au întrebat atunci: *Și cine poate să se mântuiască?* Iar Domnul le-a răspuns: *Cele ce sunt cu neputință la oameni sunt cu putință la Dumnezeu.* Este greu ca un om bogat să intre în

¹² Luca 18, 24-25.

Împărăția lui Dumnezeu din cauza multelor averi la care nu renunță pentru a le împărți săracilor, dar nu este cu neputință. Cele ce sunt cu neputință la oameni, sunt cu putință la Dumnezeu. Și din acest motiv El a arătat că până și un om bogat se poate mântui, chiar dacă multora li se pare că este cu neputință. Bogatul care va crede, pe bună dreptate, că tot ceea ce are este un dar de la Dumnezeu se poate mântui.

Avraam a fost bogat, avea multe averi și turme mari de animale, dar acest lucru nu l-a împiedicat să intre în Rai. De ce? Fiindcă era smerit. El știa că Dumnezeu îi dăduse averile pe care le avea și care nu erau ale lui și că era îndatorat să le dăruiască săracilor. Și, de aceea, el nu și-a construit palate sau case pompoase în care să locuiască, deși era foarte bogat. El credea că patria noastră este în Cer și și-a construit corturi în loc de palate și case somptuoase tocmai din motivul de mai sus. Iar el era cel mai bogat om din vremea aceea.

Și când a îmbătrânit și nu mai putea munci tot într-un cort locuia. De acolo îi vedea pe oamenii care treceau pe drum. Când vedea pe cineva, bogat sau sărman, alerga înaintea lui, îngenunchia și îl ruga: „Dacă am aflat milă înaintea ta, vino în umila mea locuință să te ospătez și să te îngrijesc”. Cerea acest lucru ca pe o favoare. Iar el le spăla picioarele și îi îngrijea ca pe Însuși Dumnezeu... De aceea s-a învrednicit ca, într-o bună zi, să-L primească și să-L slujească

pe Însuși Dumnezeu – Preasfânta Treime – sub înfățișarea a Trei Îngeri.

Când i-a văzut pe cei trei tineri asemenea Îngerilor, a alergat înaintea lor și i-a rugat: „Dacă am aflat bunăvoință înaintea voastră, atunci poftiți în cortul meu și îngăduiți-mi să vă ospătez și să vă îngrijesc”. Ei au intrat în cort și Avraam a început să le poarte de grijă: le-a pregătit un miel și le-a oferit vin (păstrat pentru săraci și pentru oaspeți, iar nu pentru sine). Și, în timp ce îi ospăta și le vorbea, unul dintre Îngeri, adică Una dintre Persoanele Preasfintei Treimi, i-a spus: „Avraam, să știi, că soția ta, Sara, va naște un fiu”. Sara a râs auzind acestea. Un alt Înger l-a întrebat pe Avraam: „De ce a râs soția ta?”. „A râs”, răspunse el, „fiindcă nu crede că acest lucru e cu putință – fiindcă eu am 100 de ani, iar ea are 90 și este stearpă”. Dar Dumnezeu, aflat în chip de Înger, i-a spus din nou: „Să ai credință, căci la Dumnezeu orice cuvânt se împlinște”. Iar Sara, desigur, l-a născut pe Isaac, fiul lui Avraam, iar Isaac l-a născut pe Iacov și din această seminție s-a născut marele popor al lui Israel, așa precum făgăduise Dumnezeu.

Iov a construit două locuințe, nu pentru sine, ci pentru cei săraci, având în minte faptul că Dumnezeu i-a dăruit această avere pentru a-i ajuta pe toți cei aflați în mari nevoi, pe cei înfomețați, pe cei goi și pe cei nenorociți. El a rânduit ca, într-o locuință, bărbați și femei să pregătească hrană pe care săracii să o poată

mânca gratis. În cealaltă locuință a rânduie femeii care să țese și să facă haine, așa încât atât adulții, cât și copiii să meargă și să ia tot ceea ce le trebuia.

Diavolul a văzut binele pe care Iov îl săvârșea pentru toți: ba chiar îi ajuta și pe regii care-i cereau ajutor pentru țările lor și nu refuza pe nimeni. De aceea, diavolul l-a invidiat pe Iov și s-a dus la Dumnezeu. Dumnezeu l-a întrebat: „Ce vezi?”. Cel rău a răspuns: „Am dat târcoale prin lume și l-am văzut pe Iov, care Te cinstește și Te slăvește fiindcă l-ai îmbogățit. Dă-mi voie să-l lipsesc de bogăția și de averile sale și să vedem dacă nu cumva Te va blestema”. Dar Dumnezeu, care cunoștea inima lui Iov, dragostea, credința și răbdarea lui, i-a spus celui viclean: „Îl poți lipsi de orice, dar să nu te atingi de trupul lui”.

Și de îndată vrăjmașul l-a lipsit de tot ceea ce avea: animale, copii și toate celelalte bunuri. Iov era complet gol, dar nu s-a tânguit, nu s-a împuținat cu duhul, nu s-a temut. S-a ridicat și și-a înălțat mâinile spre cer și l-a mulțumit lui Dumnezeu, zicând: „Fie numele Domnului binecuvântat de acum și până-n veac! Slavă Ție, Doamne! Îți mulțumesc Dumnezeul meu! Gol am ieșit din pântecele maicii mele și gol voi pieri. Tu, Doamne, ai dat și tot Tu ai luat. Tot ceea ce mi-ai dăruit nu era al meu. Gol m-am născut și gol mă voi întoarce în țărână”.

Când cel rău a venit din nou la Dumnezeu, Dumnezeu l-a întrebat ce i-a făcut lui Iov. Diavolul l-a

cerut lui Dumnezeu să-i îngăduie să-l chinuiască și să-i tortureze și trupul lui Iov: „Atunci”, zise vicleanul, „Te va blestema”. Și așa i s-a îngăduit să-i chinuiască și trupul, dar nu și sufletul. Iov avea răni din cap până la picioare; toate mădulele îi erau pline de răni și de viermi care-i mâncau din trup.

Oamenii, chiar și cei pe care-i ajutase cândva, când au văzut nenorocirea lui și faptul că pierduse totul, l-au alungat afară din cetate, ca să nu-i molipsească cu lepra lui. Nimeni nu se uita la el, în afară de Dumnezeu. Chiar și soția lui îl deplângea și, neavând nimic de mâncare, a plecat să cerșească pâine pe la casele celor avuți; ca să nu se molipsească de boala lui, nici nu se apropia de el, ci îi arunca pâine de la distanță. Când l-a auzit cum el Îi dă slavă lui Dumnezeu, s-a înfuriat și i-a strigat furioasă:

– Încă Îl mai slăvești pe Dumnezeu?

– Ce aș putea face?

– Blesteamă-L pe Dumnezeu! Unde-ți este averea? Unde-ți sunt moșiile? Unde-ți sunt copiii? Unde-ți este cinstea? Blesteamă-L și mori de îndată!

Însă Iov i-a explicat că trebuie să primim răul așa cum primim și binele. „Așa ceva nu voi face”, zise el, „și te sfătuiesc să te căiești”. Dar ea l-a părăsit și a rămas singur. Starea aceasta a durat încă 12 ani. A fost chinuit zi și noapte de frigul și de zăpezile care-l acopereau iarna, dar și de arșița, muștele, țânțarii și lăcustele care se așezau pe el și îl făceau să sufere, plângând și

tânguindu-se. Știa că are un suflet și că sufletul său prețuia mai mult decât toată lumea aceasta.

La început l-au vizitat și prietenii lui, care l-au compătimit pentru cât de nenorocit era. Dar el le-a răspuns: „Nu sunt nenorocit”. „Dar cum se poate să nu fii nenorocit?”, l-au întrebat ei. „Ți-ai pierdut toate bunurile, întreaga avere!”. „Dar nu mi-am pierdut sufletul”, le-a răspuns el. „Nimic n-a pățimit sufletul meu. Și, de aceea, nu sunt nenorocit, ci mulțumit”.

Trei crai au auzit de Iov și l-au vizitat. S-au așezat departe de el și îi priveau goliciunea. Au văzut cum muștele, gândacii și țânțarii îl chinuiau și nu s-au apropiat de el și nici măcar nu l-au salutat. Au stat acolo trei zile, iar în cea de-a treia zi i-au spus: „Întocmai precum mulți par la înfățișare a fi buni, dar, de fapt, sunt păcătoși, și de aceea Dumnezeu îi chinuiește, tot așa și cu Iov”.

Atunci când Iov, care nu se plânsese niciodată, i-a auzit spunând că pătimește din pricina păcatelor sale, și-a blestemat ziua în care s-a născut, ca să nu pară desăvârșit. Atunci Iov a auzit un glas ca de tunet, iar chipul și trupul au strălucit puternic: toate bolile au dispărut, iar El i S-a arătat sub înfățișarea unui tânăr cam de 33 de ani. Iar Dumnezeu, întru Carele el a nădărduit și a crezut, i-a întors îndoito totu în viața aceasta trecătoare și l-a învrednicit și de Împărăția

Așadar, vedeți, dragii mei, că nu bogăția este cea care aduce necazuri sau te primejduiește, ci proasta folosire a acelei avuții. E greu ca oamenii să se mântuiască atunci când păstrează bogăția doar pentru ei înșiși. Dar le este ușor să câștige Raiul atunci când își ajută semenii. Smerenia i-a făcut mari pe Avraam și pe Iov fiindcă, dacă n-ar fi fost smeriți, n-ar fi ajuns la înălțimea virtuților, căci *Dumnezeu le stă împotriva celor mândri, iar celor smeriți le dă har (Iacov 4, 6)*. Să învățăm de la Domnul Iisus Hristos, Dumnezeul-Om, Care l-a întrebat pe tânărul cel bogat de ce l-a numit bun, să nu ne fălim atunci când facem ceva bun. Să rămânem smeriți și să nu primim laude. Mai bine să primim învinuiri, care ne vor aduce adevărata fericire, decât laudele care ne vor vătăma. Tocmai de aceea, Sfinții Părinți spuneau să fim atenți și să nu primim lauda, mai ales în cazul monahilor, căci „acela care laudă un monah îl dă pe mâna celui rău”.

De aceea Sfântul Duh ne spune: *Să nu se laude înțeleptul întru înțelepciunea sa, nici cel puternic cu puterea sa și nici bogatul cu avuțiile sale: ci unul ca acesta să-Mi aducă slavă Mie, ca să înțeleagă și să cunoască că Eu sunt Domnul, Care aduce dragoste, bunătăți, judecată și dreptate pe pământ*¹³.

Bogatul să nu se laude cu bogățiile sale, înțeleptul cu înțelepciunea sa, nici cel puternic cu puterea sa, ci

¹³ Ier. 9, 23-24.

să se laude atunci când Îl cunoaște pe Dumnezeu și este cunoscut de El. Cunoașterea lui Dumnezeu o dobândim atunci când ne însușim tot ceea ce ne spune El în *Sf. Evanghelie* și ne invită să venim la El: *Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi odihni pe voi* și *Învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima, și veți găsi odihnă sufletelor voastre*¹⁴. „Învățați de la Mine, Dumnezeul vostru”, ne spune El, „Creatorul și Ziditorul vostru, și imitați-Mi smerenia. Am fost Dumnezeu și M-am făcut Om pentru mântuirea voastră. Învățați să fiți și smeriți și când veți fi așa, veți afla odihnă sufletelor voastre”. Cu toții am auzit ce mare virtute este smerenia. De aceea, să ne smerim dinaintea lui Dumnezeu, așa încât El să ne înalțe și să ne dăruiască Împărăția Sa Cerească. Amin!

Despre spovedanie

S povedania sau taina pocăinței este foarte folositoare și mântuitoare și este una dintre cele șapte Taine ale Bisericii noastre și cea de-a doua doar după Sf. Botez. Sf. Botez are harul de a șterge păcatul originar – pe care toți oamenii care se nasc l-au primit ca pe o moștenire de la Adam – pentru toți cei ce au fost botezați în Numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Așadar, celor ce sunt botezați în Numele Sfintei Treimi li se dăruiește iertarea păcatelor atât ale celor de acum, cât și ale celor trecute. Același lucru se întâmplă în Taina Spovedaniei. Omul primește un al doilea botez prin Taina Spovedaniei și este curățit de păcatele de după Botez. Când omul se pocăiește, își mărturisește păcatele și se hotărăște să nu le mai repete, ci să le urască, este mereu iertat pentru greșelile și păcatele sale. Devine drept exact în acel moment, întocmai precum tâlharul care a dobândit Raiul într-o clipă, fiindcă s-a pocăit.

Domnul l-a iertat pe tâlhar și i-a deschis porțile Raiului deoarece i-a cunoscut pocăința: nu a fost precum cea a multora, mai ales a celor din zilele noas-

tre, care nu se căiesc sincer, cu adevărat, ci cu ipocrizie și cu înșelăciune, deoarece nu se căiesc cu inima, ci doar cu buzele, gura și limba. Chiar și femeii adultere – fiindcă s-a pocăit – i s-au iertat păcatele. Și așa se întâmplă cu fiecare om care se pocăiește cu adevărat și își mărturisește păcatele. Dumnezeu, prin duhovnicului său¹⁵, îi dăruiește iertarea păcatelor și devine asemenea unui nou născut. „Vărsarea unei lacrimi”, spune Sf. Grigorie Teologul, „este asemenea băii Botezului, iar un suspin adânc aduce înapoi harul Sfântului Duh, care S-a retras pentru o vreme”.

Păcatul alungă Harul lui Dumnezeu de la om. Păcătosul, atunci când păcătuiește, se îndepărtează de Dumnezeu și se apropie de diavolul, care-l primește cu brațele deschise și îl face prietenul lui. Acesta nu mai este prieten și ucenic al Domnului și Mântuitorului Iisus Hristos, ci ucenic, prieten, slujitor și unealtă a celui rău. Însă, când acesta, care-și retrage făgăduințele făcute la Botez că se va uni pururea cu Hristos și devine prieten al vrăjmașului, pe care a făgăduit să-l scuipe și ale cărui lucrări să le urască, când acest păcătos, care îl părăsește pe Dumnezeu și binefacerile Sale, deși a fost răscumpărat cu Scump Sângele lui Hristos de la veșnicul blestem și a devenit copil al lui Dumnezeu... vă spun că, atunci când se pocăiește, își mărturisește păcatele, suspină și varsă lacrimi, se sfințește și este mântuit, indiferent câte păcate ar fi săvârșit.

Acesta devine moștenitor al Împărăției Cerului. Dumnezeiescul Hrisostom, mângâietorul păcătoșilor și, după Sf. Ioan Botezătorul, cel de-al doilea propovăduitor al pocăinței, este uimit de felul în care Dumnezeu îl face pe păcătosul care-și mărturisește păcatele și se hotărăște să nu mai păcătuiască, drept într-o clipită.

El exclamă: „O, măreție a iubirii de oameni! O, bunătate fără de măsură! De îndată ce păcătosul își mărturisește păcatele și își arată încrederea în Dumnezeu, Dumnezeu îl face dintr-o dată drept”.

Atâta vreme cât un păcătos se pocăiește cu adevărat, Dumnezeu îl face om drept într-o clipită. Îmi amintesc o minune despre o femeie păcătoasă, care a avut loc în Miercurea cea Mare, ziua în care Hristos a iertat-o pe femeia adulteră.

O femeie, ce săvârșise mulți ani păcatul adulterului, a ajuns la cunoștința păcătoșeniei sale. Fusesse foarte bogată, dar în loc să-și folosească averea spre folosul ei sufletesc, ajutându-i pe săraci, ca să primească răsplată de Sus, și-a risipit averea pe plăceri păcătoase, distracții, dansuri, teatre și desfrânare. Într-o bună zi, auzind o predică și apoi citind o carte primită de la un creștin iubitor de Hristos, a ajuns să-și cunoască starea ei și și-a mărturisit păcatele cu o mare frângere de inimă. Avea atâta stăpungere de inimă încât, în timpul spovedaniei plângea mereu, vărsând șiroaie de lacrimi, pătrunsă de o mare remușcare și de o sinceră pocăință.

Văzându-i pocăința, duhovnicul a încurajat-o și i-a spus să nu se teamă și să nu se întristeze, căci Dumnezeu

a iertat-o. În clipa în care el i-a citit rugăciunile de iertare, ea a simțit o ușurare de greutatea păcatelor. Apoi a luat binecuvântare de la duhovnic și a pornit spre casă. Ieșind din mănăstire, la o mică distanță, a văzut o colibă și, cu ajutorul, luminarea și călăuzirea lui Dumnezeu, s-a îndreptat spre ea. Acolo a găsit un monah lepros, plin de răni, și i s-a făcut milă de el. Atunci ea l-a întrebat: „De ce te afli aici?”. „Nu pot intra în mănăstire fiindcă îi pot îmbolnăvi și pe ceilalți. Boala mea este contagioasă”, a răspuns leprosul (pe vremea aceea se credea că lepra e contagioasă). Femeia a fost cuprinsă de o mare milă și a spus: „Dumnezeu pedepsește un cuvios cu atâtea răni, în vreme ce eu, fiică risipitoare, murdară și necurată nu pătimesc nimic? Dumnezeu ar trebui să-mi dea mie această suferință și boală!”.

Apoi l-a întrebat pe lepros: „Vrei să te iau acasă la mine, ca să te îngrijesc?”. „Dacă îmi vei face un bine atât de mare, mă voi ruga lui Dumnezeu să-ți dăruiască Raiul – să dobândești un bun locaș în Împărăția Cerurilor”. „Mulțumesc”, a continuat leprosul, „și te rog să faci această faptă de suflet mântuitoare, căci sufăr foarte tare. După cum vezi, sunt părăsit de toți și nu este nimeni să-mi poarte de grijă”.

După această discuție, femeia i-a spus să aștepte puțin până va găsi un cal sau un măgar, ca să-l ducă la casa ei. Ajunși aici, aceasta l-a spălat și i-a schimbat de îndată hainele, apoi l-a așezat într-o cameră curată, unde s-a îngrijit de el cu propriile sale mâini. Atunci

Evanghelia, când a ajuns la paragraful în care se povestește cum femeia adulteră a adus mirul cel de mare preț, s-a dus la patul leprosului și a întrebat: „Ce altceva pot face pentru tine?”. „Ce să faci mai mult decât ai făcut până acum?” a răspuns el. Atunci ea a adus un vas cu mir și a început să-i spele leprosului picioarele și să i le șteargă cu părul capului ei, vărsând lacrimi de pocăință în tot acest timp.

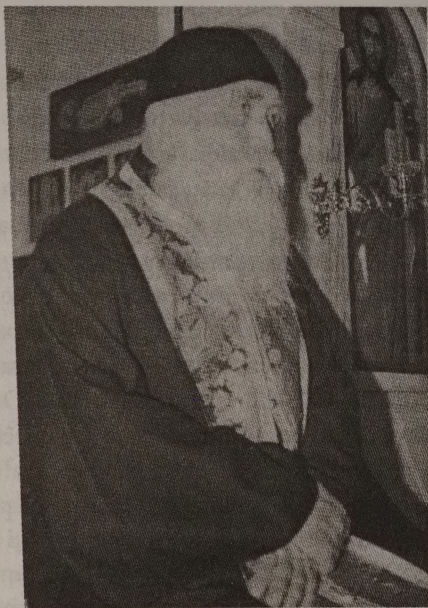
Văzând Domnul marea ei pocăință, în acel ceas un cutremur a cuprins casa fostei desfrânate și s-a auzit un glas care grăia: „Pentru marea ta smerenie și pocăință iertate, îți sunt păcatele tale”. Un fulger de lumină s-a pogorât din cer și, odată cu acesta, leprosul s-a vindecat complet, ne mai rămânând nici urmă din boala sa.

Iată ce face puterea adevăratei pocăințe și smerenii! Pocăința fără smerenie nu înseamnă nimic. Și noi trebuie să ne smerim, fiindcă suntem păcătoși, dar să o facem sincer. Pocăința să fie însoțită de smerenie, altminteri nu ne folosim duhovnicește. De aceea, trebuie să ne pocăim cu adevărat, ca desfrânata, ca Sf. Maria Egipteanca, ca Sf. Pelaghia, ca Fiul cel Risipitor, ca tâlharul și ca atâția alți mari păcătoși. Atunci Dumnezeu ne va tămădui și trupul și sufletul și încă mai ales sufletul, căci ce folos are tămăduirea trupului, care va muri mâine, dacă nu e tămăduit și sufletul nostru cel veșnic.

Dacă sufletul e vindecat și pleacă pregătit, va fi însoțit de Îngerii luminii și va merge la Cer. Acolo va auzi glasul Domnului: *Veniți, binecuvântații Tatălui*

*Meu, moșteniți Împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii!*¹⁶.

Fie ca Bunul Dumnezeu să ne dăruiască adevărata pocăință și virtute, așa încât, prin pocăință și fapte bune, să ne facem părtași Cereștii Împărății a Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh. Amin!

Părintele Filotei predicând la praznicul Sf. Ioan
Evanghelistul.

¹⁶ *Matei* 25, 34.

Despre moarte

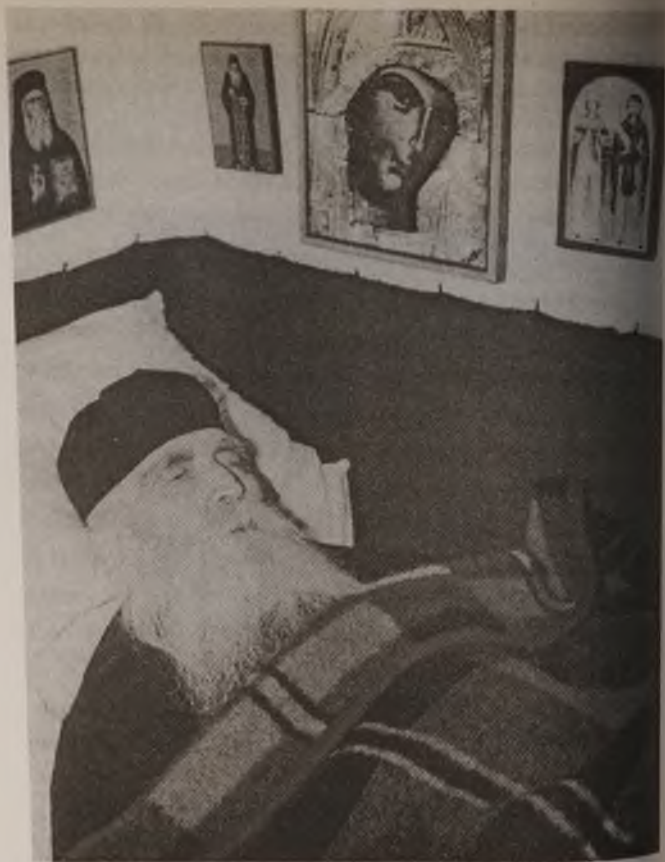
Care om va trăi și nu va vedea moartea?

Cine oare s-a născut și n-a văzut moartea?

Am acum 94 de ani și, fiindcă sunt atât de bătrân și moartea se apropie, m-am gândit să vă las câteva povățuiri părintești. Mai presus de orice este dragostea de Dumnezeu și de aproapele, fiindcă acolo unde este Dumnezeu, este și dragoste, iar acolo unde ea lipsește, se află ispititorul. Când aveți dragoste între voi, aveți și dragoste de Dumnezeu. Atunci când însă nu există dragoste între voi, nu-L puteți iubi pe Dumnezeu, căci Însuși Domnul nostru Iisus Hristos ne spune: *Cel ce are poruncile Mele și le păzește, acela este care Mă iubește și Dacă un om zice că Îl iubește pe Dumnezeu și îl urăște pe fratele său, acela este un mincinos*¹⁷.

Trebuie să fiți atenți să nu vă despărțiți de dragostea lui Dumnezeu; nu-L părăsiți, ci iubiți-L. Dumnezeuul-Om și Mântuitorul nostru Iisus Hristos ne-a dat

¹⁷ Ioan 14, 21-23; I Ioan 5, 20.

Părintele Filotei în ajunul adormirii sale, 7 mai 1980.

porunca să ne iubim unul pe altul. El le-a spus Sfinților Apostoli, cu câteva zile înainte de a se despărți trupește de lumea aceasta: *Poruncă nouă vă dau vouă: să vă iubiți unul pe altul*¹⁸ și *Aceasta vă poruncesc: să vă iubiți unul pe altul* (Ioan 15, 17).

Prin urmare, luptați să dobândiți dragostea adevărată și nu pe cea din cuvinte, doar cu limba sau cu buzele. Dragostea din toată inima îl unește pe om cu Dumnezeu și-l face fiu al Său după har. Fericitul Augustin ne spune că un om ajunge să semene cu ceea ce iubește. Dacă Îl iubești pe Dumnezeu, vei deveni un dumnezeu după har și nu după fire. Dacă iubești trupul și zici că aceasta este viața și existența ta, atunci vei deveni un diavol. Cum îl iubești pe cel rău? Prin faptele tale. Când ai mândrie, invidie, gelozie și ură față de aproapele, atunci devii diavol. De aceea, luptați să-L iubiți pe Dumnezeu! Așa cum spun Sfinții Părinți în Sinaxarul Sfinților¹⁹, acolo unde se cântă: „Să-L iubiți pe Dumnezeu și să nu preferați nimic față de dragostea Sa”, așa încât atunci când El va veni întru Slava Sa, să aflăm odihnă dimpreună cu toți sfinții. Trebuie să-L iubim pe Dumnezeu, ca să aflăm odihnă și să ajungem acolo unde sunt Sfinții.

Așadar, îngrijiți-vă să aveți dragoste și ascultare, căci cel ascultător se aseamănă cu Hristos, iar neascultările și certurile te aseamănă cu cel rău. Nu fiți

¹⁸ Ioan 13, 34.

¹⁹ Cf. Matei 25, 12.

neascultătoare, în afara cazului când maica stareță vă cere să faceți ceva care să-L întristeze pe Dumnezeu; atunci să nu o ascultați. Dacă, însă, ea vă spune să faceți ceva care, după părerea voastră, nu este bine, atunci e mai potrivit să vă tăiați voia și să faceți ceea ce vi s-a spus.

Domnul nostru Iisus Hristos – Cel Care este Dumnezeu – Și-a tăiat voia. *Am pogorât din Cer*, spune El, *nu ca să fac voia Mea, ci voia Celui Ce M-a trimis pe Mine*. S-a făcut ascultător până la moarte și încă moarte pe Cruce. Trebuie să fim ascultători până la moarte și atunci ne vom învrednici de Veșnica Împărăție și Veșnica Viață. Nu vă neglijați îndatoririle duhovnicești, fiindcă numai prin râvnă veți birui, cu harul lui Dumnezeu, pe toți vrăjmașii. Căci iață ce ne spune Domnul: *Fericite sunt slugile acelea pe care, venind, stăpânul le va afla veghind* (Luca 12, 37). Iar Biserica cântă: „Iată Mirele vine în toiul nopții și fericită este sluga pe care Domnul o va afla veghind, iar nevrednică cea pe care El o va afla lenevind”. Dintre cele zece fecioare, cinci au fost neînțelepte, iar celelalte cinci au fost înțelepte, având untdelemn în candelile lor. Candelile reprezintă sufletul. Când a venit Mirele (adică la ceasul morții), acestea au plecat cu Mirele și au intrat în cereasca cămară de nuntă. Fecioarele neînțelepte, însă, au rămas în afara cămării de nuntă, fiindcă nu au fost atente; nu au avut untdelemn, nici dragoste, erau obosite și au adormit și n-au purtat de

grijă pentru sufletul lor. Când a venit moartea, ele s-au pocăit și au bătut la ușă pentru ca Domnul să le deschidă și lor, dar El le-a spus: „Plecați de aici, nu vă cunosc pe voi”.

Prin urmare, să nu fim neglijenți, căci această trândăvie este cumplită, în timp ce pocăința este măreață. Luptați atunci când moțâiți și vă cuprinde lenea. Trupul vrea odihnă mereu, vrea somn și hrană bună. Sufletul, însă, vrea post, priveghere și rugăciune. Vai celui ce îngăduie sufletului său să se supună trupului și care face voia acestuia!²⁰ Trupul vrea mângâiere și, pe cât posibil, somn, dar noi trebuie să ne opunem. Duhul trebuie să fie biruitor și să supună trupul, neîngăduindu-i să devină ceea ce voiește el, ci anume ceea ce voiește Dumnezeu, fiindcă trupul râvnește să facă voia celui rău. Din această pricină Sf. Apostol Iacov ne spune: *Stați împotriva diavolului și el va fugi de la voi* (Iacov 4, 7). Trebuie să i ne opunem pe cât ne stă în putință, fiindcă numai cu osteneală și durere se obândesc cele bune.

Sfinții n-au dobândit cu ușurință Raiul, ci s-au ostenit și au luptat împotriva celor trei vrăjmași: trupul, lumea și stăpânitorul acestei lumi (diavolul). Dar, întrucât au fost râvnitori și serioși, au biruit pe diavol, poftele lumii și poftele trupului. Așadar, sunt necesare rugăciunea și trezvia. *Privegheați și vă rugați, ca să nu*

²⁰ Fieca omenească păcătoasă și căzută (v. Gal. 5, 14-21).

intrați în ispită (Matei 26, 41). Apostolul Petru, fiindcă n-a fost atent doar o clipă, S-a lepădat de Domnul. Dar s-a pocăit și s-a mântuit. De aceea a scris aceste frumoase cuvinte, ca să ne facă pe toți atenți: Fiți treji, privegheați! Potrivnicul vostru, diavolul, umblă răcnind ca un leu, căutând pe cine să înghită (I Petru 5, 8). Fiți treji, atenți și cu grijă! Să nu stați deloc trândăvind, căci vrăjmașul dă târcoale, căutând pe cine să înghită, ci căutați ajutorul lui Dumnezeu, iar Dumnezeu, atunci când ne apropiem de El, ne va ajuta.

Pentru a-i înșela pe oameni, diavolul folosește adesea fățarnicia, minciuna și viclenia. De multe ori se preschimbă în înger de lumină. În felul acesta i-a înșelat pe mulți, fiindcă l-au primit, l-au ascultat și n-au fost atenți. De aceea e nevoie de mare atenție. Așa cum v-am spus, mergeți la un duhovnic pentru spovedanie și, dacă nu-l găsiți, spuneți-vă cugetele maicii starețe și vă veți folosi mult. Să aveți mai ales dragoste și smerenie, fiindcă acolo unde este smerenie, diavolul fuge. *Dar spre cine voi privi Eu, dacă nu spre cel sărman și cu duh smerit și care se cutremură la cuvântul Meu?*²¹. Spre cine spune El că va privi? Spre cel smerit, spre cel umil. De aceea, toți Sfinții s-au desăvârșit datorită smereniei, căci ea dă naștere dragostei și tuturor celorlate virtuți. Omul smerit este sălașul lui Dumnezeu și al darurilor Sfântului Duh: smerenia

²¹ *Isaia 66, 2.*

Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu I-a bineplăcut lui Dumnezeu, iar *Cel Necuprins* S-a sălășluit în pântecel ei. Maica Domnului se laudă întru Domnul și nu întru sine și zice: *Că a căutat spre smerenia roabei Sale (Luca 1, 48).*

Dacă avem toate virtuțile, dar ne lipsește smerenia, nu ne sunt de niciun folos. Dimpotrivă, adesea pot fi chiar periculoase: maica Magdalena era mândră și a devenit sălaș al diavolului, făcând voia lui. A uitat de cele bune și a săvârșit tot ce-i șoptea diavolul. Deoarece Sf. Nectarie a săvârșit (și încă săvârșește) minuni, a fost invidioasă și a scris o carte: printre alte blasfemii ale ei, a spus că Sfintele Taine nu sunt săvârșite de către Sfântul Duh, ci de către Vechiul Calendar și că, dacă ele nu sunt săvârșite de către Sfântul Duh pe Vechiul Calendar, atunci Sfintele Taine nu sunt valabile.

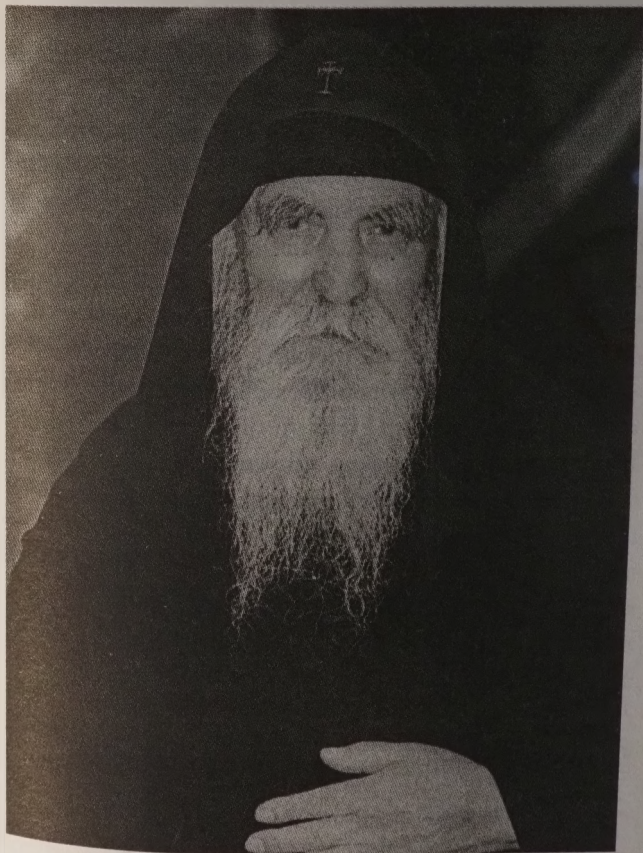
Ea mai spunea că oricine socotește că Sf. Nectarie este Sfânt trebuie să fie anatematizat de către Sfintele Sinoade. Ea L-a blestemat pe Dumnezeu și pe Sfânt fără să cugete la fapta ei, fiindcă Dumnezeu îi face Sfinți pe cei bineplăcuți Lui, datorită smereniei, credinței și dragostei pe care au avut-o. Fiți foarte atente și urâți mândria, pe care vrăjmașul o seamănă mereu în mintea omului, șoptindu-i că este cineva, că face ceva, până când acesta ajunge să îi acuze pe alții că nu fac lucruri la fel de bune ca el.

Fie ca harul Domnului nostru Iisus Hristos, Care pentru noi, oamenii, și pentru a noastră mântuire S-a

făcut Om și a înviat, ne-a înălțat sufletele la o nouă viață și ne-a dăruit viață veșnică și Cereasca Împărăție să fie cu voi, cu toți!

Dragostea trebuie sădită în inimile noastre și ea va prinde rădăcini atunci când ne vom aminti mereu de Dumnezeu, fie că umblăm sau lucrăm, că ne odihnim sau dormim. Pomenirea lui Dumnezeu și scurta rugăciune nu trebuie să lipsească. Și în acest chip, Dumnezeu va fi mereu cu noi aici, în această viață trecătoare și ne va lua cu El în cea veșnică. Să aveți binecuvântarea Maicii Domnului și fie ca Bunul Dumnezeu să fie cu voi! Amin!

Câteva dintre numeroasele minuni ale
pururea pomenitului
Stareț Filotei Zervakos

Cea dintâi scrisoare

Pireu, 2 decembrie 1962

Iubite Prea Cuvioase Părinte Stareț,

P lină de emoție, vă scriu spre a-mi exprima nemărginita recunoștință și adânca mulțumire pentru rugăciunile pe care le-ați făcut pentru mine. Datorită acestor rugăciuni, în prezent, starea mea de sănătate este foarte bună. Metabolismul funcționează normal, iar umflătura a dispărut cu totul. Minunea s-a săvârșit în clipa în care m-ați însemnat cu semnul Crucii, m-ați atins cu Neprețuita Cruce și cu Sfintele Moaște. Medicii, care mă socoteau pierdută, sunt primii care dau mărturie despre minunea care s-a întâmplat, dimpreună cu toți ceilalți care așteptau inevitabilul. Acum, pentru că mă văd în această stare minunată, Îi mulțumesc lui Dumnezeu și dau slavă pentru minunata Sa binecuvântare în viața mea.

Atât familia mea, cât și eu suntem foarte fericiți în acest moment pentru vindecare primită în dar de la Dumnezeu. Credința noastră în El a devenit și mai puternică. Alaltăieri s-a săvârșit, drept mulțumire, Sfânta Liturghie și cu toții ne-am împărtășit cu Sfintele Taine. Nu încetez a-I mulțumi și a-L slăvi pe Bunul nostru Dumnezeu, Cel Care m-a ales și mi-a dăruit această încercare, după care mi-a dăruit tămăduirea sufletului și a trupului. Mă rog și eu Atotputernicului

Dumnezeu să vă dăruiască sănătate și să vă învrednicească să mai vindecați și alte suflete întru Numele Său. Fie ca lucrarea Sfinției Voastre să fie binecuvântată, fie ca Harul lui Dumnezeu să domnească pretutindenea și pururea și fie ca El să ne călăuzească pașii!

Prea Cuvioase Părinte Stareț, vă rugăm să ne înștiințați de îndată ce ajungeți la Atena, ca să vă putem vedea și împreună să-L slăvim și să-I mulțumim Atotputernicului Dumnezeu pentru marea minune săvârșită cu mine datorită rugăciunilor Sfinției Voastre.

Cu profund respect,
Afrodita

Cea de-a doua scrisoare

Primăvara anului 1965 m-a aflat în Paraclisul *Sf. Nicolae* din azilul pentru bolnavii incurabili. Într-o zi, doamna Argyropoulou s-a apropiat de mine și m-a întrebat dacă citisem cartea *Pelerinul*²². Am răspuns negativ, fără să mai pun întrebări, fiindcă era Sfânta și Marea Vineri²³. După Paști, am căutat-o pe doamna Argyropoulou pentru a afla mai multe amănunte despre carte. Când mi-a spus cine a scris-o, i-am cerut-o ca să o citesc. După ce am citit-o, am întrebat-o

²² O autobiografie anonimă (scrisă de către stareț).

²³ Ziua Răstignirii Domnului.

dacă autorul cărții mai trăiește. A sunat de îndată acasă și a aflat că Starețul este încă în viață. Locuia pe strada Macedonia, numărul 24, în Atena.

Ne-am dus de îndată să-l vizităm. Prima care a intrat la el am fost eu. Aveam o problemă care mă preocupa foarte mult și pe care nu i-o dezvăluisem nimănui. Am hotărât că era momentul potrivit pentru a o discuta cu Cuviosul Stareț. Însă, înainte de a-i împărtăși nedumerirea mea, Starețul mi-a citit în inimă și a luat problema asupra sa. Mi-a spus ceea ce gândeam și m-a asigurat că totul va fi bine, deși aveam serioase îndoieli în această privință; și m-a încurajat. Am rămas uimită, fiindcă nu-mi știa nici numele și nici cine eram. Îmi amintesc că am plecat foarte întărită de acolo, cu mare bucurie și optimism.

La întoarcere am întâlnit-o pe prietena mea F. Makri, care lucra la Departamentul Forestier din Corint. I-am relatat cu entuziasm faptul că întâlnisem un stareț cu viață sfântă, iar ea și-a exprimat dorința de a-l cunoaște. Însă eu i-am adus 1001 de împotriviri: cu toate acestea, mi-a cerut adresa sa și a telefonat din biroul ei din Corint. A fost înștiințată că Starețul se afla la Atena, iar ea m-a rugat să iau legătura cu el. Întrucât Starețul, atunci când am fost la el, nu mă întrebese cum mă numesc, m-am gândit că nu-și va aminti de mine și i-am spus prietenei mele că nu mă cunoaște. A plecat din Corint și s-a dus să-l caute, pentru că voia să se spovedească. Când i-a venit rândul,

a intrat, iar Starețul i-a spus: „Bine ai venit! Te-a trimis Ecaterina?”. Întâlnindu-ne iar, s-a plâns și mi-a spus că sunt o mincinoasă. Când mi-a explicat ce se întâmplase, amândouă am înțeles că Starețul știa multe lucruri și am rămas uimite.

Voi mai relata încă o întâmplare minunată.

Odată trebuia să-l ducem pe Părintele Filotei la spital, unde urma să spovedească un invalid. În drum ne-am oprit la locuința doamnei Patera, unde Starețul a săvârșit Vecernia. După ce slujba s-a terminat, am intrat în mașină și am pornit la drum. Starețul s-a așezat pe scaunul din față, iar noi în spate. Pe drum, el ne-a relatat o istorisire despre un evreu și Sfânta Cruce. În timpul călătoriei am văzut o lumină strălucitoare: ai fi crezut că soarele apunea din ceafa lui. Era foarte smerit și a continuat să vorbească. Lumina, însă, nu era cea a soarelui...

Ecaterina Papargyrou

O întâmplare caracteristică
pentru negrăita umilință
și smerenie a Starețului Filotei

În noiembrie 1965, slujba de târnosire a Bisericii *Sf. Nectarie* a fost săvârșită de Mitropolitul Vasilie de Sidirokastiron. Părintele Filotei, fiind fiul duhovnicesc

al Sf. Nectarie, a fost invitat de către câțiva fii duhovnicești să ia parte la slujbă.

Slujbele de sfințire au durat trei zile. Starețul a fost oaspetele meu și m-am simțit îndatorat să-l însoțesc. În cea de-a treia și ultima zi după Vecernie, îl așteptam afară când, deodată, l-am văzut pe Stareț stând la ușa de intrare în Sf. Altar, ștergându-și cu mâinile lacrimile care-i curgeau din belșug și plângând nemângâiat ca un copil care fusese bătut cumplit de tatăl său.

Înainte ca eu să-l întreb pe Stareț, care se afla în această stare dureroasă, ce se întâmplase, el s-a grăbit să-mi spună plângând: „Copilul meu, părintele cutare (preot din Sidirokastiron) mi-a interzis să predic după dorința mea și m-a dat afară din biserică. Ce-i de făcut?”.

Când am auzit una ca aceasta, am intrat în Sf. Altar prin ușa laterală și l-am întrebat pe preot: „Ce îndreptățire vei aduce dumneata înaintea lui Dumnezeu după ce ai dat afară din biserică un stareț – un arhimandrit și stareț de mănăstire, cu reputație pan-ortodoxă? Cine ești să oprești propovăduirea Cuvântului lui Dumnezeu? O, păcătosul de mine, nu știi oare că Cuvântul lui Dumnezeu nu poate fi oprit?”. În chip ciudat, bietul preot, care fusese mai înainte rănit de vrăjmașul, și-a schimbat feței; gâtul și mâinile au început să-i tremure și, cu o voce rugătoare, i-a cerut Starețului să predice în biserică în care se aflau 30 de suflete (mulți dintre ei se spovediseră în casa mea

dinaintea Starețului, care, deși era epuizat, a continuat spovedania până după miezul nopții).

Istorisesc această întâmplare pentru a arăta faptul că Starețul, după ce a fost insultat de preot, nici nu s-a mâniat, nici n-a blestemat pe nimeni, ci, ca un miel nevinovat adus dinaintea călăului, a tăcut. S-a purtat precum Arhipăstorul și Stăpânul nostru, Iisus Hristos, Cel Care primise palmuiți în pretoriu dinaintea arhiereului iudeilor. Însă, Cel ce Se privește la cel umil și smerit cu inima, l-a ridicat, i-a făcut dreptate și l-a ridicat spre mântuirea multora.

Vă voi mai povesti o întâmplare.

Atunci când Părintele Filotei a venit în Sidirokastiron, în Macedonia, pe 9 noiembrie 1967, pentru a lua parte la praznicul de la Biserica *Sf. Nectarie*, a fost primit cu mare cinste în casa unui fiu duhovnicesc, un funcționar guvernamental, care a pregătit o cameră pentru credincioșii care veneau la spovedanie și un pat în care să se odihnească Starețul. După ce prăznuirea a luat sfârșit, Părintele Filotei a plecat către Tesalonic. În aceeași seară, N.K., un înalt funcționar guvernamental și prieten de familie, a sosit la Sidirokastiron și a rămas peste noapte în camera în care stătuse Starețul.

Seara, toți s-au dus la culcare. Oaspetele lor a fost poftit să se culce în patul în care dormise trei nopți Starețul. Dimineața, după ce toți s-au trezit, oaspetele N.K. a venit la noi uimit și surprins și, chiar înainte de

a spune „Bună dimineața”, și-a întrebat gazdele: „Ce s-a întâmplat cu voi noaptea trecută de ați cântat atât de frumos, încât m-am întrebat cine va învățat psaltica? M-am gândit să vă întreb ce se întâmplă, dar în ciuda nesomnului, acea preadulce cântare m-a ținut în pat și am preferat bucuros să ascult acea dulce cântare până când am adormit”.

Gazdele, auzind acestea și știind că n-au cântat în timpul nopții, și-au amintit că oaspetele lor a dormit în camera și în patul în care se odihnise Părintele Filotei. Atunci și-au dat seama ce se întâmplase și i-au spus oaspetelui: „N-am cântat aseară, fiindcă nu cunoaștem nici muzica bizantină și nici nu avem glasuri melodioase – așa cum spui că era acea dulce cântare. Așadar, să știi că ai dormit în camera și în patul unde a stat Starețul Filotei timp de trei zile și a spovedit suflete ce se pocăiau, lucru care a adus mare bucurie în Cer”.

De atunci, după ce a auzit acestea, iubitorul de Hristos N.K. l-a avut la mare evlavie pe Starețul Filotei.

A.M.

Cea de-a treia scrisoare

Nici nu știu cum să povestesc această întâmplare minunată. Sora mea, Eftimia Andreou, suferea de dureri groaznice de cap. Au consultat-o medicii și au constatat prezența unei tumori. În timp, durerile de

cap s-au întetit. A început să aibă amețeli, să se clatine pe picioare și să se prăbușească la pământ. În cele din urmă a paralizat. Ne-am dus la mulți medici, i s-a făcut tomografie computerizată și RMN și s-a constatat că are tumoare la creier. Trebuia să fie operată, ceea ce era însă foarte periculos. Ni s-a spus că după operație își va pierde vederea și că va rămâne tot paralizată. Nu ni s-a dat speranță prea mare de supraviețuire: tumoarea era localizată într-un loc foarte greu accesibil. Acestea au fost concluziile științei, iar medicii au hotărât operația pentru 20 octombrie 1972 (când e prăznuit Sf. Gherasim).

Întotdeauna am crezut în dumnezeiescul Har al Domnului nostru Iisus Hristos și al Maicii Domnului, dar nu ne-am închipuit vreodată că ne va umbri pe noi, păcătoșii, într-un chip atât de minunat. Însă Dumnezeu, Care-i iubește pe cei drepecți, iar pe cei păcătoși îi miluiește, S-a milostivit și de noi, nevrednicii.

Un prieten de-al nostru (care o vizitase pe sora mea la spital), ne-a anunțat că Starețul din Paros, Părintele Filotei, urmează să vină la Atena peste două zile.

El ne-a făgăduit că va încerca să-l aducă la spital spre a-i citi rugăciuni și a o însemna cu Prea Sfânta Cruce (în care se află o bucățică din Sf. Cruce pe care a fost răstignit Mântuitorul) și că ea se va înzdrăveni. Peste câteva zile Starețul a sosit la Atena. Ni s-a transmis că vineri după amiază va veni la spital.

Nu pot descrie ce bucurie am simțit! Tensiunea surorii mele, până în ziua în care a venit Starețul, atinsese cote maxime. Când Starețul a sosit la spital, medicii tocmai îi vizitau pe pacienți. Toți și-au plecat capetele pentru binecuvântare, sărutându-i mâna. Am văzut că Cuviosul avea lacrimi în ochi. I-a citit câteva rugăciuni surorii mele și a însemnat-o cu Sfânta Cruce. Eram atât de bucuroși, plini de credință și încredințați că de acum nu va mai pătimi. Și, cu adevărat, totul s-a întâmplat atât de frumos!

Ne rugam încontinuu și alergam pe la toate bisericile pentru rugăciuni. La sugestia Starețului, i-am făcut Sf. Maslu dimpreună cu rugăciunile de exorcizare²⁴, făcute acasă. Părintele Filotei ne-a îndemnat să ne rugăm și noi, fiecare în parte, fiindcă aceste rugăciuni o vor izbăvi. El a pomenit-o pe sora mea²⁵ pretutindenea, iar maicile de la mănăstirea sa din Paros s-au rugat și ele pentru ea. Mulți oameni s-au adunat în casa prietenului meu când a sosit Starețul pentru a-l spovedi: printre aceste persoane era și mama noastră. Când ea a intrat în casă, i s-a spus Starețului că „aceasta este mama Eftimiei”. Atunci el i-a zis: „Nu-ți face grijă, fiica ta se va tămădui”.

Dimineața, când m-am dus la spital, o pacientă m-a chemat la patul ei. Starețul făcuse semnul Sf. Cruci peste toți pacienții din salon, dar la aceasta, care

²⁴ Se citesc în cazul bolii adusă de cel rău.

²⁵ Să se roage pentru ea în timpul Sf. Liturghii.

se afla în celălalt capăt al salonului, se dusesese direct și o însemnase și pe ea. Ei bine, ea mi-a povestit că a avut înainte cu o zi un vis minunat și că toată noaptea un glas i-a șoptit că se va tămădui. Cu adevărat, această doamnă și-a revenit complet.

Când am ajuns la patul surorii mele, mi-a spus și ea: „Ce vis frumos am avut noaptea trecută! Nu-mi amintesc totul; doar un glas care îmi șoptea mereu: «Te vei însănătoși, te vei însănătoși»”.

La prima operație – minune! – medicii au găsit doar o punguță cu lichid. Au scos-o fără a pătrunde adânc în creier, acolo unde se afla tumoarea. Prin metode speciale, au scos lichidul și au cauterizat locul respectiv. Medicii au rămas uimiți: „Credeam că era pierdută: ce să mai spunem? A fost, cu adevărat, o binecuvântare... S-a întâmplat o minune”.

Când a ieșit din sala de operație, nu mai eram îngrijorați. Credința ne spunea că totul se va sfârși cu bine. Cu adevărat, când am ajuns la patul ei, ea a început să vorbească (medicii erau încă în sala de operație și, când au ieșit, au întrebat de fratele meu; le-am răspuns că plecase văzând că ea se simțea mai bine). Aceștia mi-au spus: „S-a întâmplat ceva la care nu ne așteptam: s-a întâmplat o minune”.

Sora mea s-a refăcut atât de repede și de bine, încât a început să vorbească chiar din clipa în care a ieșit din sala de operații. N-a avut nicio stare de vomă și nici vreo altă complicație. Avea o stare de spirit perfectă. Era totul în regulă cu ea, chiar dacă medicii au trebuit

să spargă un os spre a găsi tumoarea. Îl slăvim mereu pe Bunul Dumnezeu, Cel Care, cu rugăciunile Părintelui Filotei, ne-a învrednicit pe noi, nevrednicii, de marea Sa milostivire, ca și de vindecarea surorii mele. Credința noastră și puterea sfințeniei Părintelui Filotei au fost atât de mari încât, cu ajutorul rugăciunilor sale fierbinți, Dumnezeu a săvârșit o minune.

Sora mea a fost nu doar binecuvântată, ci și vindecată. Nu putem uita ceea ce i-a spus Starețul mamei noastre: „Eftimia se va face bine!” și așa s-a și întâmplat.

Vreau să mai ai adaug ceva: trei ani mai târziu de la această întâmplare, când sora mea a avut mult de pățimit din cauza unei meningite (avea stări de delir și convulsii), medicii ne spusese că nu va trăi. Și totuși s-a vindecat fără ca să-i rămână pe creier nici cea mai mică urmă de boală. Acum 20 de zile i s-a făcut o tomografie cerebrală care a dovedit că este perfect sănătoasă. Este bine și muncește.

Și de această dată Părintele Filotei s-a rugat pentru ea, fiindcă noi căutam mereu scăpare la rugăciunile sale. Fie ca Bunul Dumnezeu să-l țină sănătos ca să ne întărească și pe noi în credință! Amin!

Efighencia Adamidon și sora mea,
Eftimia Andreou

(Redăm mai jos răspunsul Starețului, trimis doamnei Eftimia Andreou, în data de 11 noiembrie 1972. – Nota editorului grec).

Dragă mea fiică duhovnicească Eftimia,

Nu îți pot descrie bucuria sufletească pe care am avut-o atunci când părintele Avraam m-a anunțat că ai fost izbăvită de primejdia morții, după ce medicii, observând starea foarte gravă în care te aflai, te abandonaseră. Medicii, cu toată știința lor, cu toate încercările și grija acordată pentru a te vindeca, n-au putut să-ți dăruiască sănătate. Dar, ceea ce este cu neputință la oameni, și chiar la medici, este cu putință la Dumnezeu.

Iubita mea copilă, Cerescul Tată, Care este Atotbun, Atotmilostiv, Omniprezent²⁶ și umple toate lucrurile, te-a tămăduit. El ți-a văzut credința și lacrimile. A ascultat cererile și rugăciunile fraților tăi trupești, dar și duhovnicești, ale rudelor, prietenilor și ale celor care te iubesc, iar Dumnezeu te-a vindecat. El ți-a spus în chip tainic, chiar în clipa în care medicii nu mai puteau face nimic, ceea ce i-a spus și femeii cu scurgere de sânge, care-și cheltuisese toată averea cu doctorii și nu aflase nici o ușurare a bolii ei. Aceasta s-a dus degrabă la Dumnezeul-Om, Doctorul sufletelor și al trupurilor, și a primit vindecare de la Cerescul Doctor și Părinte și a auzit: „Îndrăznește, fiică, credința ta te-a mântuit. Mergi în pace și fii tămăduită de boala ta”.

²⁶ Prezent pretutindena și întotdeauna.

Aceeași voce tainică ți-a grăit și ție și trebuie să ți-o amintești, iubita mea copilă. Pururea mulțumește-I, slăvește-L și binecuvintează pe Dumnezeu Tatăl din Ceruri, Căruia I Se cuvine toată slava, cinstea și închinăciunea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Al tău Părinte duhovnicesc,
Filotei Zervakos

A patra scrisoare

Prin intermediul acestei scrisori, aș vrea să istorisesc felul în care am dobândit un copil, cu rugăciunile Părintelui Filotei Zervakos.

Soția mea avusese parte de trei avorturi spontane. Era atât de deznădăjduită, încât nu putea ieși din starea aceasta: își pierduse orice nădejde de a mai avea vreun copil. În vara anului 1977, soția mea s-a dus la Părintele Filotei și i-a relatat problema ei. A sfătuit-o ce să facă, a încurajat-o, a însemnat-o cu semnul Crucii și i-a spus că Dumnezeu o va ajuta și că se va ruga și el pentru problema ei.

Medicii i-au propus felurite investigații, pe care ea deja le făcuse. S-a sfătuit cu Starețul, iar acesta a îndemnat-o să nu facă nimic din ceea ce îi spusese ră medicii. I-a mai explicat că o femeie însărcinată nu trebuie să ia medicamente și că amândoi trebuie să postim și să ne rugăm.

Ar trebui să mai spun că, în a patra lună de sarcină, soția mea a fost sfătuită de medic să-și bandajeze buricul. Dar, întrucât nu mai făceam nimic fără sfatul Starețului, l-am vizitat la Thapsana²⁷ și i-am cerut părerea. Părintele a fost de acord ca soția să pună bandajul.

În sfârșit, pe data de 3 mai 1978 am dobândit un băiețel sănătos, fără ca soția mea să ia vreun medicament sau să aibă vreo problemă în timpul sarcinii. Aș mai vrea să mai adaug ceva: când a sosit momentul nașterii, soția nu putea să nască, deși apa i se scursesese aproape întreaga zi. Copilului îi scăzuse pulsul și, de aceea, medicul a hotărât să i se facă cezariană.

De îndată am sunat la Thapsana și le-am spus maicilor să-l anunțe pe Stareț de ce se întâmplă și că îl rog să facă rugăciune pentru naștere ușoară. Imediat am sunat și la mănăstirea de maici din Paros, unde se află Sfintele Moaște ale Sf. Arsenie (la care soția mea are mare evlavie), și le-am rugat să facă o slujbă către Sfântul. Ei bine, cam la o oră și jumătate după cele două apeluri telefonice, ni s-a născut copilul. Nu numai că s-a născut prin naștere naturală, dar și cu mare ușurință.

Hristos Melissianos,
Sifrou, 34, Atena (817)

²⁷ Mănăstirea de maici în care Starețul și-a petrecut ultimii patru ani de viață.

A cincea scrisoare

Vă voi povesti o întâmplare ai cărei protagoniști au fost micul Vasilie și Starețul.

În 1977, în Duminica Tomii, am avut marea binecuvântare de a-l avea oaspete în casa noastră pe Starețul Filotei. Micul Vasilie (care pe atunci avea 18 luni) a intrat în camera în care se afla Starețul împreună cu Părintele Leontie și s-a dus direct la Stareț pentru a-l binecuvânta. A îngenunchiat la picioarele sale și a început să facă metanii înaintea sa fără oprire, încât Starețul, cu un zâmbet dulce, i-a spus: „Gata, Vasilie, ajunge!”. Copilul s-a ridicat, i-a luat mâna și i-a sărutat-o. Pe masa lângă care stătea Starețul, se afla epitrahilul lui împăturit. Copilul, când l-a văzut, a început să-l sărute cu mare râvnă. De îndată Starețul l-a luat, l-a despăturit și l-a pus pe grumajii lui, spunând: „Acesta va fi al tău, Vasilie”.

Faptele copilului, săvârșite atunci, m-au impresionat foarte mult. Probabil că în nevinovăția sa a văzut ceva în înfățișarea Starețului. Avea, repet, doar 18 luni. Părintele Filotei l-a botezat la Thapsana, pe 29 august 1976.

În apropiere de noi locuiește doamna Elefteria Kyriakidou (din familia Karlovitis). Pe când Starețul se afla pe aici, ea era gravidă și avea hemoragii incontrolabile. Se temea că nu va putea păstra copilul, fiindcă mai pierduse două sarcini. Era în luna a treia

de sarcină când a avut o hemoragie puternică. Medicul de gardă i-a spus să stea în pat și, dacă situația nu se îmbunătățește, vor chema un elicopter spre a fi dusă la Atena. Văzând că starea ei se înrăutățește, i-a spus soțului să scoată bani de la bancă și să fie pregătit.

Însă, în clipa aceea l-a văzut pe Stareț pe fereastră trecând pe lângă casa lor. S-a sculat de îndată și s-a îmbrăcat, spunând: „Mă voi duce la Stareț, căci Sf. Nectarie mă va ajuta” (Cu o zi mai înainte Sfântul i se arătase în vis și îi spusese: „Nu te teme: te vei face bine!”). După ce a fost la Stareț, femeia a început să se simtă bine și s-a întors acasă plină de bucurie. Când a sosit medicul și a văzut-o spălând, a zis: „Hei, criminalo! Ce faci?”. „Mă simt foarte bine”, a răspuns ea. „Am fost la Părintele Filotei, care m-a însemnat cu semnul Crucii!”. Cu adevărat, de îndată s-a făcut bine. A adus pe lume o minunată fetiță, al cărei nume este Nectaria, după cum făgăduise Sfântului. Dacă Dumnezeu va binevoi să le mai dăruiască un copil, îi vor da numele Starețului.

Kyriaki Kondilis,
Naxos

A șasea scrisoare

De data de 27 iulie 1971 am vizitat Sf. Mănăstire Longobarda. L-am însoțit pe starețul meu,

arhimandritul Emilian, care a devenit apoi stareț la Marea Meteora. Starețul meu vroia să-i ceară sfatul venerabilul Stareț Filotei cu privire la câteva probleme duhovnicești. După dumnezeiasca Liturghie, săvârșită în cinstea Sf. Mare Mucenic Panteleimon, ne-am dus la trapeză. Părintele Filotei se afla într-un sat din apropiere, unde slujea Sf. Liturghie. Părinții m-au rugat să citesc de la amvon mucenicia Sf. Panteleimon. La sfârșitul mesei, m-am așezat și eu ca să mănânc, însă tocmai atunci a sosit și Părintele Filotei. Și-a dat sărutarea frățească cu părintele Emilian, iar eu i-am făcut plecăciune, sărutându-i dreapta. (Eram mirean, student în anul III la Institutul Teologic din Atena și frate la Marea Meteoră).

Cu glasul său profund m-a întrebat: „Cum te numești, copilul meu?”. „Anastasiu”, am răspuns eu. Fără vreo explicație, Părintele Filotei a spus de îndată: „Când vei deveni monah, te vei numi Atanasie”. Am zâmbit, fiindcă socoteam că acest nume era foarte obișnuit și nepotrivit pentru un monah. În mintea mea mă gândeam la alte nume, dacă urma să devin monah. În 1972, în ajunul *Schimbării la Față*, starețul meu m-a chemat pentru a face o spovedanie generală. Așadar, urma să primesc și un nume nou. M-a întrebat dacă am vreo preferință. Am răspuns că îi iubesc pe toți Sfinții și că las la latitudinea Sfinției sale alegerea numelui. Voia să-mi dea numele său, ori Vasilie sau Serafim. Însă, fiindcă m-am arătat nemulțumit, a spus: „Ți-am propus 11 nume. Probabil că

ți-ai dori numele unuia dintre Sf. Părinți care au construit mănăstirea – Atanasie sau Ioasaf?”. De îndată m-am arătat mulțumit și am fost de acord cu numele de Atanasie, în cinstea celui dintâi monah și părinte al Marii Meteora.

A doua zi, duminică, în timp ce cântam la Sf. Liturghie, mi-am amintit de profeția Stareșului Filotei. În seara aceea, după Vecernie, am fost tuns în monahism și am primit numele de Atanasie. Trebuie menționat faptul că Părintele Filotei mă văzuse atunci pentru prima oară.

Ieromonah Atanasie

A șaptea scrisoare

În august 1976, Stareșul, pe când era încă în viață, a săvârșit o minune cu mine. Cu rugăciunile sale, mi-am recăpătat simțurile mirosului și gustului, pe care le pierdusem încă din decembrie 1975, când am născut-o pe fiica mea.

Iată încă o altă minune pe care am trăit-o în anul 1980: în luna februarie mi-a apărut o umflătură (din țesut de piele, după spusele chirurgului) la baza degetului mare de la mâna dreaptă. Mă durea foarte tare și îmi crea probleme la diferite activități. Medicii n-au făcut decât să mă aducă la deznădejde. Cu timpul, situația s-a înrăutățit. Am făcut două radiografii la un medic ortoped, care a indicat prezența unei inflamații.

Chirurgul m-a anunțat că, din cauza localizării ei, nu se putea face nimic. Mi-a spus că în timp mă voi obișnui cu ea, dar să evit să o lovesc sau să o zgândăresc. Mi-a mai adus la cunoștință și faptul că nu va dispărea în timp.

În aprilie, m-am dus la Paros să-l văd pe Stareț și să iau binecuvântare înainte de adormire sa. I-am povestit despre necazul meu, iar el m-a sfătuit ca, înainte de a pleca din mănăstire, să iau ulei de la candelile care ard înaintea icoanelor Maicii Domnului și a Sf. Nectarie și să-mi ung mâna în chipul Sf. Cruci. După ungere, mâna a rămas în aceeași stare. În noaptea aceea, pe la 1.30 a.m. (adică pe 8 mai, când Starețul a adormit în zori), am simțit că umflătura dispăruse și că nu mă mai durea mâna (în ultimele zile avusesem dureri grozave). A doua zi, pe la prânz, am aflat că Starețul adormise întru Domnul. Am vărsat lacrimi și i-am mulțumit pentru cea de-a doua minune pe care a săvârșit-o pentru mine.

Magdalena Stella,
90-92 Kountourioton, Pireu

A opta scrisoare

În mai 1941, 150 de soldați dintre noi ne-am imbarcat de pe insula Milos pe un vapor și am pornit spre Creta. La miezul nopții, un vânt puternic din sud a început să bată și eram în pericol să ne scufundăm.

Așa că am debarcat pe insula Paros din arhipelagul Cicladelor. A doua zi, armata italiană a cucerit insula și, ca să nu fim prinși de italieni, am fugit din insulă împreună cu trei săteni și un alt camarad.

Fără a ști unde mergem, am ajuns, din mila lui Dumnezeu, la Sf. Mănăstire Longobarda. Starețul ei, Părintele Filotei, ne-a primit la arhondaricul mănăstirii și ne-a vorbit cu o mare dragoste dumnezeiască. Ne-a spus că nu vom muri și să avem credință în Dumnezeu. Ne-a mai explicat că furtuna de afară era stârnită din pricina păcatelor noastre, dar va trece. Fără să ne întrebe, Starețul i-a spus unui monah să pregătească patru ulcioare cu lapte cald și o ceașcă de ceai pentru unul dintre oaspeți, care nu bea lapte. Acela eram eu (nu beau lapte încă din anul 1930). În toată acea perioadă din anul 1941, cât am stat la mănăstire, mulți monahi de acolo ne-au sfătuit să nu săvârșim nici cea mai mică neorânduială, deoarece Starețul era clarvăzător și știa tot ce se întâmplă.

Atanasie Stavroulokis,
eparhia Padiados, Heraclion, Creta

A noua scrisoare

În septembrie 1974 mă aflam cu Starețul în Paros. Într-o zi, Părintele Filotei mi-a spus: „Mâine vom merge la Biserica Sf. Filotei de pe câmp și acolo vom

sluji Sf. Liturghie. Profesorul și Atanasie vor veni și ei, și apoi vom merge cu toții în livadă”. Am plecat la biserică, s-a slujit Sf. Liturghie și ne-am împărtășit: era pentru prima oară când m-am împărtășit cu atâta frângere de inimă și bucurie. Am simțit atâta mireasmă în jur, încât am rămas în extaz câte clipe. După ce am băut puțină cafea, ne-am dus în livadă, însă, am văzut că aproape toate roadele fuseseră distruse de șoareci, care năvăliseră ca niște vrăjmași. Starețul a rostit o rugăciune și a stropit totul cu aghiasmă. Le-a poruncit șoarecilor să plece și să nu se mai întoarcă niciodată pentru a vătăma fructele pe care Dumnezeu le-a trimis oamenilor. Apoi am plecat. Peste două zile, ne-am dus cu diaconul Epifanie și l-am întrebat pe grădinar despre șoareci. Acesta ne-a răspuns că nu mai rămăsese nici măcar urmă de șoareci, fapt care a rămas așa până în ziua de azi.

În Săptămâna Luminată din 1975, mă aflam la Mănăstirea Longobarda cu patru pelerini. Noaptea, un pelerin din Trikala a avut o cumplită criză de stomac. În dimineața următoare tocmai trebuia să se împărtășească. Întrucât durerile n-au încetat, l-am trezit pe Stareț pe la 2.00 a.m. și i-am comunicat situația. Ne-a spus să-l aducem la dânsul; odată ajuns acolo, Starețul l-a însemnat cu semnul Crucii și i-a spus că se poate împărtăși și să nu mai fie trist. Din acel moment toată durerea a încetat.

În vara lui 1975, m-am dus la Biserica *Tuturor Sfinților* împreună cu un mare grup care mă însoțea. Însă, m-a cuprins o cumplită durere de cap și o amețală atât de mare, încât nu mă puteam ridica în picioare. În această stare proastă în care mă aflam, am luat parte, cu mare greutate, la Vecernie. Mă simțeam stânjenit să mă vait, dar nevoile firii m-au făcut să merg la altar, acolo unde Starețul își scotea veșmintele. I-am explicat situația, iar el m-a apucat de cap, m-a însemnat cu semnul Crucii și de îndată m-am simțit sănătos. Am dat slavă lui Dumnezeu.

Altădată, el m-a întrebat: „Vii cu mine la Mănăstirea lui Hristos?”. Bucuros că mă ia cu dânsul, am răspuns: „Să fie binecuvântat, Părinte Stareț!”. Odată ajunși, stareța și cu maicile ne-au luat în livada mănăstirii, aflată cam la un kilometru și jumătate depărtare. Acolo Părintele a săvârșit slujba sfințirii apei și a citit rugăciunile respective. Urcând pe drumul de înapoiere, a început să fulgere și un trăsnet ne-a pus pe gânduri. De îndată și-a făcut apariția un nor negru, care aducea cu sine o ploaie torențială. Nu aveam umbrele și nici un loc unde să ne adăpostim, așa că maicile au alergat la mănăstire. Însă stareța mine a rămas împreună cu mine și cu Părintele Filotei.

Când au început să cadă primele picături mari de ploaie, l-am văzut pe Stareț cum, stând în picioare, se uita la nor și făcea semnul Crucii spre el. A mai șoptit și câteva cuvinte pe care nu le-am auzit. Am continuat

plimbarea încă vreo zece minute până când am ajuns la poarta mănăstirii. De îndată ce Starețul a intrat, a început o ploaie torențială, care a durat o oră: insula avea mare nevoie de ploaie.

Într-o sâmbătă, pe când se construia Biserica *Sf. Nectarie* din Thapsana în Paros, Starețul mi-a spus că, a doua zi, pot să merg cu el la Atena și să mă împărtășesc. Cu adevărat, am participat la Sf. Liturghie și m-am împărtășit cu mare bucurie. Starețul a primit o veste neașteptată, așa că am hotărât să plecăm duminică după amiază. Atunci când am ajuns pe chei, chiar dacă erau mulți oameni, toți au devenit tăcuți și ne-au făcut loc să trecem. I-am auzit pe mulți spunând cu respect: „Acel Stareț e un sfânt!”. Când am ajuns în barca, căpitanul vasului *Elli* ne-a condus la clasa întâi.

Eu sufăr de rău de mare. Când am început să plutim pe apă, valurile au devenit din ce în ce mai mari. M-am speriat și am devenit palid. Așa că i-am spus Starețului: „Rugați-vă să nu vomit, fiindcă abia m-am împărtășit”. Eram foarte trist. Starețul m-a apucat de cap, mi-a făcut semnul Crucii și a rostit o rugăciune. Apoi mi-a spus: „Nu te teme! Culcă-te!”. Din clipa aceea starea de greață a dispărut și nu m-am mai simțit rău, ci odihnit, ca și cum m-aș fi aflat acasă, în sufragerie.

În 1972 l-am trimis la Stareț pe un prieten-profesor împreună cu soția sa, care era necredincioasă și nu se spovedea. Ajunși la Stareț, soția sa a intrat pentru spovedanie, însă avea o greutate mare de a începe mărtu-

risirea. Atunci Starețul a întrebat-o: „Vrei să te ajut?”. Apoi a început să-i povestească propria ei viață, ce i s-a întâmplat pe când era fată, despre mândrul diavol și multe altele. Auzind toate acestea, în sufletul ei s-a petrecut o schimbare.

Chipul i s-a luminat și a început să vadă lucrurile într-o lumină nouă. A căzut la picioarele sale și s-a spovedit sincer. Acum a devenit mai ceva decât o monahie, se călăuzește în toate după învățăturile și povața Sfinților Părinți, mergând la slujbe, postind, făcând milostenii și îmbrăcându-se simplu. Mare este Dumnezeu și slăvit întru Sfinții Săi și minunat întru faptele Sale!

Gheorghe Alexakis
Heraclion, Creta

A zecea scrisoare

În 1960 am suferit cumplit de hernie. După prognosticul medicilor, era absolut necesară operația. Însă nu mă puteam hotărî: numai la insistența lor am cedat. În toată această perioadă am stat în Tesalonic, la locuința domnului Spyros Moumoulides. Auzind că vine Starețul, am prins curaj și am hotărât să-l întreb dacă este necesară operația, convinsă fiind să fac ceea ce îmi va spune el. Când am ajuns înaintea sa, i-am relatat faptul amănunțit. Atunci el mi-a spus: „Mâine îți voi spune ce să faci”. A doua zi mi-a zis:

„Nu, copilul meu, nu ai nevoie de operație”. Cu binecuvântarea sa și însemnată de el cu semnul Crucii, hernia a dispărut. Nu mai era nevoie de operație. De atunci au trecut 20 de ani.

Sofia Kritou,
80, Str. Sf. Dimitrie, Atena

Scrisoarea a XI-a

Doamna Flora Tsantani din Paros ne-a povestit că, în urmă cu câțiva ani, a fost cuprinsă de cumplite dureri de dinți în timp ce dentistul ei era plecat la Atena. „Aflând că Starețul se afla în apropiere, m-am dus la el și i-am spus: «Părinte, mor de durere». M-a însemnat cu semnul Crucii și m-am vindecat complet, fără să mă mai doară ceva. M-am dus acasă, am mâncat puțină halva și am dormit 24 de ore fără întrerupere”.

Scrisoarea a XII-a

Doamna Katina Paleologu din Antiparos, Paros istorisea următoarele întâmplări minunate, datorate harului profetic al Părintelui Filotei: „L-am întâlnit pe Starețul la vârsta de zece ani. O dată la 15 zile, venea la Panaghia cu un săculeț, rămânea două-trei zile și apoi se întorcea la mănăstire. De fiecare dată poposea

puțin în locuința noastră și își lăsa săculețul afară. Odată, m-am dus și am cotrobăit într-însul, crezând că are vreo prescură²⁸. Săculețul era plin cu pietre. Cred că Starețul este un sfânt. Țin fotografia sa laolaltă cu icoanele.

Una dintre nepoatele mele s-a îmbolnăvit imediat după ce s-a născut. Stomacul i se contractase și, la doar trei zile după naștere, a fost operată la Spitalul de copii din Atena. Cea dintâi operație a fost fără efect și, fiindcă era în pericol, a fost din nou operată. Văzând aceste necazuri, m-am dus la Stareț, care ne-a sfătuit să o botezăm Maria. Într-adevăr, ne-am dus la Biserica *Sf. Nectarie*, iar Starețul a intrat în Sf. Altar și, după ce s-a rugat, a venit dinaintea Ușilor Împărătești spunând: «Să faceți o slujbă pentru Maria». Copilul s-a însănătoșit, iar acum este foarte bine.

Celălalt nepot, în vârstă de 11 ani, s-a rănit și i-a apărut o cangrenă severă. M-am dus iar la Stareț și i-am spus: «Am venit din nou la Sfinția Voastră cu probleme». Mi-a răspuns: «Știu, te așteptam». A făcut o slujbă pentru el și, după două zile, copilul era sănătos.

Într-o bună zi, o doamnă, cunoștință a mea din Atena, m-a dus la o ghicitoare în cafea și în cărți²⁹. Aceasta, când m-a văzut, m-a întrebat: «Nu crezi în toate acestea; de ce ai venit aici? Ce ai în casă? O icoană sau te duci adesea în vizită la un sfânt în viață?».

²⁸ Prescura este folosită la Sf. Liturghie.

²⁹ Ghicitoare care ghicește în ceașca de cafea.

Peste câteva zile, am mers la Antiparos și îndată m-am dus la Stareț pentru spovedanie. I-am povestit ce s-a întâmplat și apoi am adăugat: «Mai înainte mă povățuiați și mă iubeați. Acum, după ce am făcut, mă tem că nu mă voi mai învrednici de grija Sfinției Voastre». Starețul mi-a răspuns: «Acum, fiindcă ai venit la spovedanie, te voi iubi și mai mult. Însă trebuie să stai departe de lucrările urătorului de bine». Când m-am ridicat să plec, mi-a spus: «Dacă ți se întâmplă ceva, cheamă preotul să-ți facă sfeștanie în casă și, la nevoie, împărtășește-te». L-am întrebat dacă voi muri. Mi-a răspuns că nu voi muri, dar că e posibil să mi se întâmple ceva.

Nu trecuseră nici zece zile de la aceste întâmplări când, într-o dimineață, m-am trezit fără grai. Comunicam doar prin semne. În zilele acelea citeam *Pelerinul rus*. Fiica mea a venit și i-a telefonat Starețului, care i-a spus că trebuie făcută o sfeștanie și că nu era nimic rău cu mine. Am făcut sfeștanie într-o seară și mi-am revenit la starea mea normală”.

Iată și mărturia domnului Kostas: „Cu ani în urmă, unul dintre copiii mei s-a îmbolnăvit. Când tot ceea ce am încercat a rămas fără rezultat. L-am dus la medicul Alibanti, care ne-a spus: «Copilul a paralizat și trebuie dus la Atena». În noaptea aceea mi s-a arătat în vis mătușa mea, care m-a crescut de la vârsta de cinci ani, căci eram orfan. Ea mi-a spus: «Să nu-l duci pe copil la Atena, ci la Părintele Filotei,

fiindcă îl va însemna cu semnul Crucii». A doua zi, aflând că Starețul se afla la Biserica *Maica Domnului Ekatoutapyliani*³⁰, l-am dus acolo pe copil. Starețul l-a însemnat cu semnul Crucii și a spus: «Domnule Kosta, lăsați copilul să meargă», iar copilul îndată a început să umble. Aceasta a fost tot.

Una dintre fiicele mele, timp de șapte ani, nu a putut avea copii. Pentru acest fapt mă învinuia pe mine: din cauza mea nu se operase la timp, lucru care, după cum ni s-a spus, i-ar fi dat o mică șansă să rămână gravidă. Înlăcrimat, m-am hotărât să mă duc la Starețul. Am aflat că se afla la Atena. În timp ce mergeam în drum spre el, l-am văzut într-un taxi. Am strigat tare. M-a văzut și a rugat șoferul să oprească mașina. I-am spus: «Părinte, veneam chiar la Sfinția Voastră». «Știi, copilul meu», mi-a răspuns el. Starețul și-a pus mâna pe capul fiicei mele și, fără ca ea să-i fi zis ceva înainte, i-a spus să vină la Paros de Praznicul *Adormirii Maicii Domnului*, «ca să te spovedești, după care ți se va împlini dorința».

În primele zile din postul *Adormirii Maicii Domnului*, fiica mea a mers la Paros. A procedat exact așa cum o sfătuisese Starețul (adică să țină post și să se împărtășească) și a adus pe lume un băiețel. Când m-am dus să-i mulțumesc, Starețul mi-a spus: «Credința ta a săvârșit aceasta».

³⁰ Biserica cu o sută de porți.

Scrisoarea a XIII-a

Cu mulți ani în urmă, părintele Evsevie Beresis a povestit următoarea întâmplare. Pe când era frate de mănăstire la Longobarda, el îi spăla Starețului hainele, iar într-o bună zi s-a dus la chilia lui să-l roage să-i îngăduie să spele în baia sa. A bătut la ușă, dar nu a primit nici un răspuns. Atunci a deschis ușa și a intrat. De îndată ce a intrat, l-a văzut pe Stareț îngenunchiat dinaintea unui Cruci mari. Starețul, însă, nu l-a observat deloc. Fratele a scos grămada de rufe și le-a spălat. După câteva ore, s-au uscat, le-a împăturit și s-a dus să le pună în chilia Starețului. A bătut din nou la ușă, fără a primi însă vreun răspuns; crezând că Starețul nu era înăuntru, a deschis ușa, a intrat și l-a văzut îngenunchiat în aceeași poziție, rugându-se. Uimit, înspăimântat și întristat fiindcă intrase neinvitat în chilia sa, s-a hotărât să pună cu grijă rufele în coș și să plece. Însă, de teamă să nu fie observat, a scăpat capacul. În acel moment, Starețul a strigat cu glas mare și a întrebat:

– Ce cauți aici?

– Iertați-mă, Părinte Stareț, am crezut că nu sunteți înăuntru.

– Ar fi trebuit să mă întreb.

– Părinte, am venit de dimineață, dar fiindcă n-am vrut să vă deranjez, am intrat și v-am luat hainele, iar acum le-am adus înapoi.

– Mergi acum și să nu mai repeți greșeala și nici să nu spui cuiva ceea ce ai văzut!

După mulți ani, părintele Evsevie a povestit despre această întâmplare maicii Filoteea, actuala stareță a Sfintei Mănăstiri Thapsana. Pe data de 6 mai 1979, această istorisire a fost înregistrată pe casetă.

Scrisoarea a XIV-a

Părintele Avraam Samaras, un minunat călugăr de la Longobarda, a vorbit despre următoarea întâmplare cu privire la felurile daruri și virtuți ale Starețului.

Pe când părintele era funcționar în orașul Larisa, Starețul a sosit acolo pentru o oarecare lucrare duhovnicească: să țină predici și să spovedească. În acea perioadă, un cucernic avocat, Dimitrie Sotikopoulos, slujea drept catehet. El l-a rugat pe Stareț să le îngăduie cateheților săi să vină cu respect la dânsul pentru a-i săruta dreapta. Însă, de îndată ce o fată s-a apropiat de el, aceasta a început să se închine și să facă metanii. Întrebată fiind de ce nu i-a sărutat mâna, ea a răspuns: „Starețul se află sus, deasupra pământului”.

Scrisoarea a XV-a

Pe la mijlocul lui noiembrie 1968, timp de zece zile, venerabilul Stareț a fost oaspete la redacția revistei *Sf. Nectarie* din Tesalonic. Aici Părintele Stareț săvârșea

Sfânta Taină a Spovedaniei. Foarte, foarte mulți oameni veniseră la el (bărbați și femei, băieți și fete tinere din toate clasele sociale, vârste și nivele de educație felurite) pentru a-și lăsa sarcina grea a păcatelor dinaintea mult experimentatului părinte duhovnicesc, care fusese binecuvântat cu înțelepciunea lui Dumnezeu. Veneau să primească și binecuvântarea sa, precum și să asculte predicile rostite de el. De la primele ceasuri ale dimineții până după miezul nopții o mare mulțime de oameni ocupau apartamentul de la etaj pentru a aștepta cu răbdare să le vină rândul spre a-l vedea pe Stareț. Acesta era neobosit și plin de bucurie duhovnicească.

În seara ultimei zile de ședere aici, în timp ce un penitent oarecare ieșea, iar următorul se pregătea să intre, venerabilul Stareț a venit la ușă și a strigat-o pe nume pe o doamnă, rugând-o să intre. Ni s-a spus mai apoi că venise în taină, cu puțin timp mai înainte, din Yannitsa și că era gravidă. Cei care au observat ce se întâmplase au rămas uimiți, dând slavă lui Dumnezeu Care, în chip tainic și minunat, îi înștiințează pe vrednicii și credincioșii Săi slujitori, dăruindu-le astfel de daruri cerești.

Scrisoarea a XVI-a

În anul 1969 am avut binecuvântarea să-l însoțesc pe pururea pomenitul Stareț într-una dintre

călătoriile sale la Kalamata, în Sparta, și în satele dimprejur din Molaous, în Laconia. Am văzut că toată lumea avea un respect deosebit față de el și-l socoteau un om al lui Dumnezeu. În plus, am auzit pe mulți dintre creștini istorisind numeroase întâmplări minunate cu privire la vindecări de boli și nașteri de prunci datorită rugăciunilor fierbinți ale Starețului și prin însemnarea cu semnul Crucii. Printre altele, voi pomeni următoarea întâmplare.

Fiind oaspeți ai familiei domnului B.K. din Molaous, acesta mi-a povestit cum l-a cunoscut pe Teodor – ultimul frate după trup al Starețului – chiar cu câteva clipe înainte de moartea acestuia. Domnul B.K. și-a spus atunci: „Mai bine l-aș suna pe Starețul din Paros”, și, într-adevăr, a luat de îndată legătura cu Starețul, care se afla pe cel mai înalt vârf al Parosului, în Biserica *Tuturor Sfinților* (pe acel vârf de munte se află sihăstria Starețului și radarul companiei de telefonie din Paros). De îndată ce a ridicat receptorul, a spus:

– Bună ziua! Cine este?

– Părinte, sunt B.K. Ce mai faceți?

– Știu de ce m-ai sunat: fratele meu Teodor a adormit în Domnul. Știu acest lucru. Slavă Domnului că l-a luat pregătit, căci era credincios, se spovedea și se împărtășea.

Auzind acestea, domnul B.K. a rămas uimit.

Atunci când cei doi s-au întâlnit față către față, domnul B.K. l-a întrebat pe Stareț cum de știa despre

moartea fratelui său. Acesta i-a răspuns pe un ton serios: „Pururea îmi amintesc și mă rog pentru cei din familia mea și pentru fiii mei duhovnicești. În ziua aceea, tocmai când am vrut să-l pomenesc la cei vii, n-am putut să-i rostesc numele. Am reușit să-l pomenesc doar la cei adormiți”. Mi-a spus toate acestea pe scurt și a încheiat repede subiectul. Ce s-a întâmplat cu adevărat știe doar Bunul Dumnezeu și Starețul.

Scrisoarea a XVII-a

Mă numesc Antonie. Sunt monah la Mănăstirea Longobarda, iar Părintele Filotei îmi este stareț. În ajunul praznicului Sf. Vasilie cel Mare, sora mea mi-a trimis o cutie cu dulciuri. M-am dus să-l întreb ce să fac cu ea. Deschizând ușa, l-am văzut în mijlocul chiliei. Chipul său strălucea ca soarele. Nu l-am putut privi din nou fiindcă mă pierdusem cu firea. M-a întrebat dacă nu cumva a bătut clopotul pentru Vecernie. De îndată am închis ușa și am plecat.

Altădată, m-am îmbolnăvit grav și am fost internat într-un spital pentru clerici din Atena. Directorul spitalului m-a sfătuit să mă spovedesc și să mă împărtășesc, căci nu mai era vreo nădejde de scăpare. În seara aceea, crezând că nu mai apuc dimineața, l-am chemat pe monahul care mă însoțea și l-am rugat să-l sune pe Starețul Filotei, rugându-l să facă o slujbă pentru

mine, fiindcă nu mai aveam să mai văd vreodată Parosul. După săvârșirea slujbei, am adormit. M-am trezit a doua zi la amiază – mă însănătoșisem aproape complet. Am ieșit chiar afară și m-am plimbat. Medicii au venit să verifice dacă nu cumva murisem și, văzându-mă pe picioarele mele, au rămas uimiți. M-am întors la mănăstire perfect sănătos.

Mi s-a mai întâmplat încă o dată să pătimesc de aceeași boală (o afecțiune a creierului). L-am rugat pe Stareț (care se afla în biserica din Thapsana) să-l pomenească pe Antonie. Curând după aceea am fost anunțat că a fost chemat un elicopter care urma să mă transfere la Atena. Însă, din cauza vremii nefavorabile, fusese anulat. Când Starețul a întrebat despre care Antonie e vorba, i s-a răspuns că este cel de la mănăstirea sa. Atunci Starețul s-a dus la icoana Mântuitorului și s-a rugat: „Hristoase al meu, știi că-l poți tămădui. Nu-l lăsa să moară ca pe fratele meu Hariton, care a murit în elicopter”. Era exact în clipa când medicii au hotărât: „Acum nu mai există motiv de plecare: s-a însănătoșit pe deplin”. Apoi mi-au spus să mă întorc la mănăstire. Din nou mă însănătoșisem cu rugăciunile și cu binecuvântarea sfântului meu Stareț.

Știam că Atotputernicul Dumnezeu a ascultat rugăciunile Starețului și, prin urmare, îi puteam spune orice mă necăjea. M-a îndemnat să mă rog, să-i cer în rugăciune Sf. Nectarie să mă vindece și m-a asigurat că se va ruga și el și, cu siguranță, mă voi vindeca.

Scrisoarea a XVIII-a

În luna septembrie 1975, la recomandarea binecuvântatului George Alexaki, fiu duhovnicesc al Starețului, am venit în Paros, împreună cu preoteasa mea, pentru a-l întâlni pe Părintele Filotei. Înștiințați fiind că Starețul se afla în Thapsana, ne-am dus acolo după el. După Vecernie ne-am spovedit la dânsul și am discutat vreme îndelungată felurite probleme.

Apoi i-am spus necazul meu, și anume că, deși eram căsătorit de cinci ani, încă nu aveam vreun copil. Aceasta este o încercare a cărei durere nu poate fi înțeleasă decât de cei care au trecut prin ea. Starețul, zâmbitor și plin de dragoste, m-a mângâiat spunându-mi că, dacă este voia lui Dumnezeu ca să avem copii, atunci ni-i va trimite. „Să ai doar răbdare, roagă-te, nu lua medicamentul pe care ți l-au prescris medicii și nu-ți fă griji” ne-a spus el.

După ce am mai stat puțin cu dânsul, am plecat, având convingerea că vom avea un copil. Însă, înainte de a pleca, l-am rugat pe Stareț să ne însemneze cu semnul Crucii și să săvârșească Sf. Liturghie și o slujbă pentru noi. Printr-o scrisoare ne-a înștiințat că ne-a împlinit cererile.

La patru luni după aceasta, după ce am împlinit tot ceea ce ne spusese Starețul, preoteasa mea a rămas însărcinată.

Pe data de 3 noiembrie 1979 ni s-a născut o minunată fetiță, căreia i-am dat numele Maria, în cinstea Celei ce mijlocise pentru noi și pentru rugăciunile Părintelui Filotei. Preoteasa mea a rămas însărcinată în momentul în care Starețul a săvârșit Sf. Liturghie și rugăciunile pentru a avea un copil.

Părintele Paul Kalatsanis,
preot-paroh în Eparhia Pediados, Heraclion, Creta

Scrisoarea a XIX-a

În septembrie 1979 am plecat pe neașteptate din Heracleion, Creta, către Paros. Ajungând la mănăstirea de maici de la Thapsana, nu anunțasem pe nimeni și nici măcar pe Stareț de venirea mea. În curtea mănăstirii am fost întâmpinat de către două doamne necunoscute, una din Cipru și alta din Atena. Una dintre ele s-a apropiat de mine și m-a întrebat: „Sunteți părintele Paul din Creta?”. „Da”, i-am răspuns și ea a continuat: „Starețul tocmai ne-a anunțat că vă va ruga să săvârșiți o Sf. Liturghie pentru noi ca să ne putem împărtăși. El este prea bolnav ca să slujească acum; însă ne-a spus să nu ne facem griji, fiindcă veți veni Sfinția Voastră astăzi.

Părintele Paul Kalatsanis,
preot-paroh în Eparhia Pediados, Heraclion, Creta

Scrisoarea a XX-a

A ltădată, după Paștele din 1977, am mers împreună cu câțiva frați din parohie la Cuviosul Stareț. În timpul spovedaniei unuia dintre enoriașii mei, Părintele Filotei i-a spus exact de câte zile căzuse în păcatul blasfemiei. Iată dialogul avut de acesta cu Starețul:

– Părinte, m-am mâniat și am blestemat. Sunt deja 15 zile de atunci... Mă pot împărtăși mâine?

– Nu 15, ci 21 de zile sunt de atunci. Te poți împărtăși, dar, pe viitor, să fii atent.

Penitentul și-a amintit de pășania avută și, numărând exact zilele, a recunoscut că trecuseră 21 de zile.

Părintele Paul Kalatsanis,
preot-paroh în Eparhia Pediados, Heraclion, Creta

Scrisoarea a XXI-a

T imp de șase ani, nora mea nu a reușit să rămână însărcinată, în ciuda tuturor eforturilor medicilor de obstetrică. În 1978 i-am scris Starețului, rugându-l să mijlocească la Atotmilostivul Dumnezeu pentru ca nora mea să aibă un copil. De îndată ce Starețul a primit scrisoarea, mi-a răspuns că-L va ruga pe Domnul să trimită „un minunat copilăș” fiului meu Dimitrie și

nurorii mele Kalliopi. Oh! Ce minune! Peste zece zile ea a rămas însărcinată, aducând apoi pe lume o fetiță.

Atanasie Stavroulakis,
Eparhia Pediados, Heraclion, Creta

Scrisoarea a XXII-a

M eșterul-constructor Ilie Frangoulis din Paros, ne-a pomenit, printre altele, de următoarea întâmplare:

„Într-o zi, împreună cu muncitorii, tocmai turnam ciment când Starețul a venit la noi. Dar eu eram atât de preocupat, încât n-am observat că Starețul a început să meargă pe cimentul ud. Muncitorii au strigat: «Părinte, nu mergeți mai departe! Vă veți scufunda, fiindcă cimentul e proaspăt». Starețul nu i-a auzit și a continuat plimbarea fără a lăsa nici cea mai mică urmă după el. Cu toții au înmărmurit, văzând acest lucru ciudat, fiindcă chiar și o pisică ar fi lăsat urme dacă ar fi mers pe ciment”.

Scrisoarea a XXIII-a

D e data de 17 martie 1963, la Clinica *Victoria*, am născut un băiețel, având o greutate de aproape 4 kilograme, foarte sănătos, după cum îl caracterizase doctorul Douridas, pediaterul clinicii. După șase zile

am părăsit clinica cu copilul în brațe. Acasă, mi-am îngrijit copilul după sfaturile aceluiași medic pediatru. Întrucât aveam o slujbă, iar concediul meu maternal se apropia de sfârșit, m-am dus la IKA³¹ în regiunea Kampa pentru a-mi cântări pruncul și a primi noi îndrumări. Din acel moment situația a început să se schimbe.

Medicul pediatru Panayiotaki l-a consultat și mi-a spus: „Copilul este bolnav; are o mărire a tubului digestiv de origine hepatică și febră. Din această cauză nu poate mânca. Trebuie internat la Spitalul de Pediatrie”. Am rămas fără grai. Nu-mi puteam crede urechilor. Necăjită și disperată, am luat un taxi și m-am dus la policlinica Spitalului de Pediatrie Sf. Sofia. Medicul pediatru l-a internat imediat pe data de 15 mai 1967. I-au luat analizele de sânge a doua zi: rezultatele nu erau deloc bune. Medicul mi-a spus: „Copilul este grav bolnav. Are această mărire de origine hepatică a tubului digestiv. Este extenuat din cauza febrei și, de aceea, nu poate deschide ochii. Nu ia în greutate fiindcă nu înghite. Din păcate, nu putem face nimic. Are anemie Cooley și va trebui să-i facem o transfuzie sanguină”. Atunci l-am întrebat: „Va trebui făcută des aceasta?”. „Nu există altă soluție: acești copii, dacă supraviețuiesc, așa cresc, cu transfuzii, și capătă o înfățișare de tip mongoloid”.

³¹ Biroul de Asistență Socială.

Îngrozită, am părăsit spitalul pentru a-i telefona soțului și a-i spune ce se întâmplă. Am fost de acord să-l botezăm. Și așa s-a întâmplat: pe data de 19 mai 1967, l-am botezat, avându-l naș pe domnul Atanasie Koumboulou și pe preotul spitalului. Botezul s-a făcut prin stropire³² și copilul a primit numele de Gheorghe. La două zile după botez, pe 21 mai 1967, sora mea, Filia Pitsidopoulou, mi-a spus: „Eustathia, să mergem pe strada Macedonia, fiindcă acolo se află Părintele Filotei, care a venit din Paros. El îl poate însemna pe copil cu semnul Crucii”. Am plecat de îndată.

L-am aflat pe Stareț așezat, calm și plin de pace. „Bun venit!”, ne-a spus și ne-a binecuvântat. Am în-genunchiat și l-am rugat cu lacrimi în ochi să vină la spital și să-l însemneze pe copil cu semnul Crucii. Mi-a răspuns calm, punându-mi mâna pe cap: „Nu te bucuri că el va fi lângă Hristos precum un îngerăș?” „Nu! Nu!” am strigat. „Îl vreau viu. Te rog, Părinte Stareț, vino cu mine și însemnează-l cu semnul Crucii ca să-și revină. Dar dacă ești obosit, roagă-te de aici, e același lucru”. S-a ridicat și mi-a spus: „Așteaptă să mă pregătesc”.

La spital, l-am găsit pe soțul meu stând lângă pătuțul copilășului nostru. Complet deznădăjduit, îl privea pe prunc. Respirația slabă dovedea că este încă în viață. Cuviosul Stareț s-a apropiat de el, s-a rugat și l-a însemnat cu Crucea pe care o purta mereu cu el. În același timp a pus icoana Maicii Domnului pe pernița lui. Oh,

³² Botez săvârșit doar în cazuri de extremă urgență. În mod normal, botezul trebuie săvârșit prin cufundare deplină.

Dumnezeule! Pruncul și-a deschis ochișorii – care fuseseră închiși – timp de un minut, urmărind mișcarea mâinii Starețului. Plângând, m-am apropiat de el și l-am întrebat: „Acum ce-i de făcut? Să-l las să moară aici sau să-l iau acasă?”. „Nu, medicii ți-l vor da peste două-trei zile acasă; însă, peste un an adu-l la mine, în Paros; vreau să-l însemnez din nou cu Crucea”.

Aceste cuvinte ne-au lăsat pe toți cei adunați acolo fără grai. O asistentă medicală i-a spus: „Părinte, ce tot zici? Copilul e la un pas de moarte. Medicii nu-i mai dau nici măcar șansa unei transfuzii”. Însă Cuviosul Stareț a dat din cap, spunându-i: „Tu gândești ceva, dar Maica Domnului se gândește altceva”. Și spunând acestea, a plecat. Am rămas lângă copil.

Noaptea, febra a crescut la 39-40°C și respirația a devenit greoaie. Medicul m-a sfătuit să-i ud buzele cu puțin ceai, în timp ce el încerca să-i deschidă gurița pentru a-i administra un antipiretic. Toată noaptea așa am petrecut-o. Însă, dimineața, febra a dispărut și totul a revenit la normal. Asistenta mi-a spus că vrea mai întâi să-l cântărească și apoi, așa cum voi putea, să-l hrănesc. După ce l-a cântărit, a exclamat uimită: „Ciudat, a luat în greutate 100 de grame. Cum este cu puțință, căci n-a mai mâncat de două zile?”. L-a mai cântărit o dată să vadă dacă n-a greșit.

A notat aceasta în fișa de observație, mi-a dat o sticlă cu lapte și s-a dus s-o anunțe pe asistenta șefă. La amiază, domnul Doxiadis ne-a sunat și ne-a întrebat: „Ce s-a întâmplat de ieri până azi, încât starea copilului

s-a îmbunătățit atât de mult? Nici nu ai crede că a trecut printr-o suferință atât de mare”.

În chip firesc, medicii n-au dat crezare răspunsului nostru.

În cea de-a treia zi ne-au dat fișa de externare cu diagnosticul „anemie”. Am plecat din spital și ne-am dus la Stareț să-i mulțumim. Cu lacrimi în ochi, i-am pus copilul pe genunchi. I-am spus: „O, Părinte Sfinte, copilul îți aparține”. Iar el mi-a răspuns: „Păstrează-l, dar străduiește-te să-l crești după voia lui Dumnezeu. Cu binecuvântarea Maicii Domnului și a Domnului nostru Iisus Hristos, primește și binecuvântarea mea”.

Pe data de 28 noiembrie 1967, i-am făcut slujba completă a Botezului. Atunci Cuviosul Stareț i-a dat micului Gheorghe numele de *Moise-Theosostos* (*izbăvit de Dumnezeu*). Astăzi, Theosostos are 13 ani, fără ca boala să-l mai necăjească. Pe data de 27 august 1978, ne-am dus pentru binecuvântare la Sf. Mănăstire Thapsana, acolo unde Starețul i-a dăruit lui Theosostos o cruce de lemn avându-l pe ea pe Hristos răstignit. Dumnezeu, Maica Domnului și Sf. Nectarie, cu rugăciunile Cuviosului Stareț Filotei, au săvârșit o minune. Dau slavă Atotbunului Dumnezeu și Maicii Domnului și Îi rog să ne apere!

Eustathia și Andrei Bourma,
Părinții lui Theosostos,
22 Krenou, Kallithea, Atena

Scrisoarea a XXIV-a

Mă numesc Stavros Kalkandis și, prin rugăciunile Părintelui Filotei, am fost vindecat în chip minunat. Iată cum s-au petrecut lucrurile.

Această istorisire nu este una bine ticluită de către imaginația unui visător, nici un basm pentru mințile nevinovate ale copiilor și nici o poveste meșteșugit scrisă pentru a sluji vreunui scop anume. Ea este o mărturie de viață adevărată, este istoria vieții mele, o viață care a trecut prin multe etape dureroase și a suferit multe lupte și deznădejdi până ce și-a aflat, în cele din urmă, sensul ei corect și calea ei adevărată, cea care m-a condus aproape de Dumnezeu. Războiul din anii 1940-1941 m-a aflat ca tânăr soldat, în vârstă de 20 de ani, luptând în aviația militară de război. În aprilie 1941, pe când mă aflam într-o misiune de luptă, am fost rănit în coloana vertebrală, în zona cervicală. Această rană mi-a produs o hemoragie spinală și o paralizie parțială a extremităților inferioare. Cu alte cuvinte, am ajuns paraplegic. A urmat ocupația germană. Întrucât starea mea a început să se îmbunătățească treptat, m-am dus în Orientul Mijlociu în calitate de ofițer. Acolo, am fost din nou rănit, tot în zona cervicală, fapt care a dus la agravarea stării mele de sănătate.

În aprilie 1947, după sfârșitul războiului, patria m-a trimis în America. Odată ajuns acolo, am suferit o operație la coloana vertebrală. Am ieșit din sala de

operație într-o stare mai rea decât atunci când am intrat. M-au diagnosticat cu tetraplegie spastică cu tulburări de urinare. În cele din urmă am devenit tetraplegic (paralizie a brațelor și a picioarelor). Am stat în America până în 1957 și apoi m-am întors în Grecia. Am avut perioade scurte, când starea sănătății mele s-a îmbunătățit, însă fără vreun rezultat pozitiv.

În 1957, starea mea de sănătate iar s-a agravat și am plecat din nou în Statele Unite. În 1961 am revenit cu tetraplegie totală și tulburări ortocistice. Din 1961 până în iunie 1970, am fost tratat la Institutul Național de Recuperare a Invalizilor la Palais Psychiko. Eram complet paralizat. În 1968 am vizitat din nou America pentru câteva luni. În 1974, doctorul Rask m-a invitat în America din nou pentru consult și pentru a afla exact ceea ce se întâmplase.

După ce m-a consultat, doctorul Rusk, împreună cu echipa sa, au declarat că e vorba de o minune. De îndată ce medicul israelian Kouper m-a văzut umblând, a strigat sus și tare: „Acest lucru, Stavros, este un fenomen pentru știință!”

Îmi este foarte greu să relatez în câteva rânduri cum s-au desfășurat evenimentele legate de progresul stării mele de sănătate, care se întinde pe parcursul a mulți ani, precum și stările sufletești trăite în timpul acelor ani. Îmi este greu să înregistrez cronologic emoțiile succesive trăite, nădejtile care apăreau la orizont și dispăreau pe aripile lor, ca și disperările care-mi

întunecau totul din jur. Precum valurile care vin și ne urcă pe crestele lor, apoi ne coboară până la fundul apei, tot astfel erau și emoțiile trăite de mine – una după alta – lăsându-mă, în cele din urmă, într-o adâncă deznădejde.

Nu pot descrie ce am simțit, atunci când o muscă m-a necăjit stând pe frunte, iar eu nu am putut face nimic mișcare să o alung. Nici atunci când sudoarea îmi curgea neconținut pe față, iar eu eram incapabil să o șterg.

Din această pricină, nu îmi scriu doar povestea vieții mele, ci îmi mărturisesc și îmi dezvălui și crizele profunde ale sufletului meu, exact după cum valurile veneau și vântul îl băntuiau, așa încât toate rănilile și durerile resimțite în suflet să poate fi dezvăluite.

În plus, povestesc toate acestea și pentru a revela felul în care Dumnezeuiescul Har a preschimbat aceste răni în binecuvântări, pace și bucurie.

Odată, după operația mea, marele savant și filantrop, doctor Howard Rask, profesor de medicină naturalistă la Universitatea din New York, mi-a spus cu un ton rugător: „Te rog, Stavros, roagă-te lui Dumnezeu! Roagă-te neconținut! Fă, te rog, acest lucru pentru mine, chiar dacă nu crezi în El...”

Am plecat teribil de impresionat și mi-am tot spus: „Ce ironie! Am venit în America ca să fiu vindecat, iar medicul american mă trimite la Dumnezeu? Cum se poate comunica cu Dumnezeu? E, oare, un lucru

simplic de făcut?”. Așadar, am început să-mi cercetez cugetele. „Ce este Dumnezeu?” Ore în șir mi-am frământat mintea cu aceste întrebări, așteptând un răspuns care, firească, nu venea. Ore în șir aceste gânduri mă torturau. În cele din urmă, am ajuns la o stare de confuzie, la o inerție a gândirii. De îndată ce cugetele mele începeau să cerceteze acest subiect, ele se opreau și așteptau. „Ce așteaptă ele?” Nu înțelegeam. În noianul acesta neîncetat al gândirii, un glas puternic a izbucnit înlăuntrul meu: „Dumnezeul meu, vreau să mă apropiu de Tine, dar nu știu cum”. Am spus-o cu toată puterea. Mi se părea că întreaga mea ființă și întreaga mea putere se concentraseră asupra acestor două cuvinte: „Eu vreau”.

„Eu vreau” sunt cuvinte mici, însă au o mare importanță. Felul în care le rostim este important. Cald, cu râvnă sau arzător? Trebuie să ne punem întreaga noastră voință în mâinile Atotputernicului Dumnezeu: atunci El va acționa ca Dumnezeu în cea mai desăvârșită manieră și ne va dăruia pacea Sa înlăuntrul nostru. Acest lucru, însă, l-am înțeles mult mai târziu.

După ce m-am întors din America, am fost adus la Institutul de Recuperare a Invalizilor (KAPAPS) din bătrânul Psychikon.

Între timp, gândul „Cum să-L aflu pe Dumnezeu?” mă urmărea fără încetare. Acum începusem să cred că „Vreau”, cuvânt pe care l-am spus Domnului, îmi va aduce rezultatul dorit și că mă voi întâlni cu

Dumnezeu. Cu adevărat, am observat că Domnul făcuse mulți pași spre mine, cel păcătos și nevrednic, drept consecință a acestui răspuns.

Trecuseră câțiva ani de când mă întorsesem din America, când, în dimineața zilei de 30 mai 1961, un monah vârstnic, cu barbă albă, trimisul lui Dumnezeu, a venit la institut. L-am auzit întrebând: „Cine a venit, drept, de curând din străinătate?”

I-a fost arătat patul meu, iar el s-a apropiat de mine și m-a întrebat: „Ai venit, fiul meu, din străinătate?”. „Da, Părinte”, i-am răspuns. Mi-a dat mâna... „Dar mâinile mele sunt paralizate, nu le pot ridica”, i-am spus. „Și picioarele?”, întrebă el. „Și picioarele”, i-am spus. „Fie numele Domnului binecuvântat!”, spuse el. L-am privit curios. Apoi m-a întrebat cum fusesem rănit, de unde eram și alte lucruri.

Crezând că mă întreba din curiozitate și fiindcă voiam ca să înceteze aceste întrebări, i-am spus: „Părinte, pe cine căutați? Spuneți-mi ca să vă pot ajuta”. „Nu caut pe nimeni altcineva, copilul meu, am venit pentru tine”. „Pentru mine?”. „Da, am venit să-ți spun câteva cuvinte și apoi voi pleca”. „Ei bine, Părinte, întrucât ați venit pentru mine, stați pe scaun și spuneți-mi tot ce doriți”. Așa că s-a așezat și mi-a spus: „Copilul meu, să fii fericit că te afli în starea aceasta”. L-am privit uimit și am răspuns: „Cum pot fi fericit, dacă sunt paralizat?”. „Da, copilul meu, dar acum ești aproape de Dumnezeu. Ai fost foarte departe. El te

iubește, așa că fii atent să nu cârțești vreodată împotriva Lui, fiindcă nu știi ceea ce îți pregătește până la sfârșitul vieții tale. Pune-ți, pururea, toată nădejdea în El”. „Părintele mă mângâie”, mi-am spus în sinea mea. Însă, acestea au fost cuvinte profetice, care s-au împlinit peste alți zece ani.

Când s-a ridicat să plece, l-am întrebat: „Dar, Părinte, nu-mi spuneți cine sunteți?”. „Da, spuse el, numele meu este Filotei Zervakos și sunt stareț al Mănăstirii Longobarda din Paros”. „Și cine v-a trimis la mine?”.

Zâmbi cu un aer smerit și spuse în continuare, evitând răspunsul: „Orice ai nevoie, copilul meu, scriemi și eu te voi ajuta”. Mă însemnă cu semnul Crucii, își luă rămas bun și se întoarse ca să plece. „O ultimă întrebare, Părinte”, am strigat eu: „Îi este greu cuiva să se apropie de Dumnezeu?”. „O, copilul meu, pe cât de greu pare, pe atât de ușor este. Dacă vrei cu adevărat să te apropii de Dumnezeu, roagă-te. Spovedania și Sfânta Împărtășanie sunt primele trepte. Sunt grele acestea lucruri, copilul meu?”. „Dacă e vorba doar de acestea, atunci e foarte ușor”, am răspuns eu. I-am mulțumit iar el a plecat.

Am făcut o spovedanie sinceră și, după câteva luni, l-am întrebat pe Părintele Filotei dacă am putea merge împreună la Biserica *Sf. Nectarie* pentru a ne ruga. Simțeam că voi fi întărit în încercarea mea. A acceptat cu bucurie. Ne-am dus în Eghina și, după ce am urcat

la Biserica *Sf. Nectarie*, s-a săvârșit o slujbă. Am fost foarte emoționat și o adâncă străpungere de inimă m-a cuprins. Aveam sentimentul că mă aflam în Cer și că Dumnezeu Se apropia de mine. Am simțit o mare ușurare, de parcă ceva, care până atunci îmi apăsase sufletul, mă părăsea.

După ce slujba s-a sfârșit, am ieșit din biserică, iar o doamnă s-a apropiat de mine și m-a întrebat: „Cine a fost al doilea preot care a slujit în Altar?”. „Cine să fie? A fost doar Părintele Filotei”, am răspuns eu.

„Nu, nu Părintele Filotei”, repetă ea „te întreb de celălalt preot”. Fiindcă eu nu văzusem decât un preot, adică doar pe Părintele Filotei, iar ea insista că mai văzuse și alt preot, l-am întrebat pe Stareț dacă mai fusese și alt preot în altar. Starețul a întrebat-o pe femeie: „L-ai văzut?”. „Da, l-am văzut Părinte”. „Ce făcea?” „Binecuvânta”, răspunse ea. „Acela a fost Sf. Nectarie, copila mea”. Auzind toate acestea, plin de uimire, l-am întrebat și eu pe Stareț: „Părinte, l-ați văzut și Sfinția Voastră?”. „Sigur că l-am văzut”, răspunse el „și mi-a vorbit despre tine”. Am simțit o mare emoție înlăuntrul meu. Sufletul îmi era plin de o bucurie aparte, o bucurie tainică pe care nu mi-o puteam explica.

Întorcându-mă la institut, nu mă mai preocupa faptul că sunt invalid. Aceasta a fost marea minune care s-a petrecut minunea. Aproape tot timpul, omul caută să-și redobândească sănătatea fizică, în vreme ce Dumnezeu, fiind atotștiutor, Se preocupă de mân-

tuirea sufletului, care este infinit mai de preț decât sănătatea trupească. Pentru a ajunge la redobândirea sănătății trupești, minunea trebuie să aibă loc mai întâi în lăuntru nostru; trebuie să scăpăm mai întâi de omul cel vechi și apoi să-l înlocuim cu cel nou.

Din ziua aceea am simțit că eram exact ca ceilalți oameni sănătoși trupește. Simțeam o mare putere în mine. Dar, întorcându-mă la institut și văzându-i iar pe invalizi, deznădăjduiți și plini de simțământul abandonării, trăgându-și suferința unul către celălalt, am fost cuprins de mare întristare. Cât de mult mi-aș fi dorit ca toți acești suferinzi să fi simțit ușurarea și emoția trăite de mine în Eghina, în Biserica *Sf. Nectarie!*

Între timp, vizitele mele în Eghina s-au înmulțit, uneori împreună cu Starețul, iar alteori cu rudele mele. De acum simțeam o nevoie profundă să mă rog Sfântului. De fiecare dată când îl vizitam, îl rugam să mijlocească către Domnul să-mi dăruiască nu sănătate deplină, ci doar o mână să mi-o facă sănătoasă, ca să pot alunga muștele și țânțarii de pe frunte, care mă chinuiau grozav. Sufeream. Întotdeauna mă întorceam la institut foarte întărit sufletește.

Deși sănătatea sufletului era din ce în ce mai bună, sănătatea trupească se înrăutățea constant. În 1969 am făcut tromboflebită³³ cu cheaguri de sânge. Am suferit o mică operație la călcâiul piciorului drept (o incizie a

³³ Afecțiune care constă în umflarea picioarelor.

tendoanelor) și o vreme m-am simțit ușurat. Apoi am primit un telefon de la Starețul. M-a întrebat dacă vreau să mergem împreună la Eghina ca să ne rugăm Sf. Nectarie. Deși eram la scurt timp după operație, n-am ezitat să merg cu el la rugăciune. Credința mea în puterea rugăciunii era acum puternic ancorată înlăuntrul meu și nimic nu mă oprea să folosesc orice prilej ce mi se oferea.

Am plecat împreună cu Starețul, cu părintele Leontie, cu mama, cu fratele meu și cu doi ostași care m-au ajutat. Era praznicul *Tuturor Sfinților*, pe care Starețul îl cinstește în mod special. După săvârșirea Sf. Liturghii și după ce am primit Sf. Împărtășanie, am simțit o mare dorință de a mă închina la Sfintele Moaște ale Sf. Nectarie. L-am rugat pe Starețul să o roage pe maica stareță să așeze Sfintele Moaște pe picioarele mele paralizate. Am cerut acest lucru fiindcă nu reușisem vreodată să mă închin la Sf. Moaște din pricina rigidității trupului meu.

Însoțitorii mei m-au ajutat să pun mâinile pe ele. Eram cu totul cutremurat și emoționat. Am simțit că-l îmbrățișam pe Sfânt și nu moaștele sale³⁴. Bruscuț, au țâșnit din mine aceste cuvinte: „O, Sfinte, n-am venit să-ți cer nimic astăzi, ci am venit ca să mă dăruiesc întru totul lui Hristos. Tu știi de ceea ce am nevoie. Dacă nu-mi poți oferi nimic, măcar fă din mine un

³⁴ Racla cu Sfintele Moaște.

ostaș al lui Hristos, așa încât să pot slăvi Numele Său, indiferent de situația în care mă aflu, pe picioare sau paralizat. Arată-mi, Sfinte, că mi-ai ascultat rugăciunea ca să primesc întărire în încercarea prin care trec”. Aceasta mi-a fost rugăciunea.

Am plecat mulțumit și foarte liniștit. O pace nesfârșită îmi cuprinsese întreaga ființă. Acum eram sigur că minunea va avea loc. Pot spune că chiar o așteptam. În orice clipă, așteptam ca o mână nevăzută să mă ridice. La zece zile după acest pelerinaj la Eghina, într-o dimineață, mă pregăteam, ca de obicei, să-mi fac exercițiile. Deodată am simțit o mare ușurare în mine. Am simțit ca și cum aș fi fost legat și apoi lăsat liber.

Am simțit nevoia să mă ridic cu propriile forțe. Am chemat asistenta și fizioterapeutul și le-am spus: „Oameni buni, ajutați-mă să încerc să mă ridic singur, fără aparate” (În fiecare dimineață îmi puneau aparate ortopedice care să-mi facă picioarele ferme). „Dar vei cădea”, îmi spuseră ei. „Nu”, am răspuns „mă voi ridica singur; vreau ca voi să mă ajutați doar puțin”. Au ezitat, dar, văzând că insist, m-au ridicat. O, ce minune! Am văzut că mă pot ridica pe picioare, că genunchii nu mai îmi tremurau ca de obicei; apoi am dorit să-mi mișc picioarele ca să pot umbla, dar, credeți-mă că uitasem cum se merge. I-am rugat să-mi arate ce trebuie să fac ca să pot umbla. M-au privit uimiți și mi-au spus să ridic un picior înainte și apoi pe celălalt. Am încercat și am văzut că mă descurc bine. E

cu neputință să vă împărtășesc starea sufletească de atunci și nici tăria și forța lăuntrică care m-au îndemnat să fac acei primi pași, fără frica de a mă prăbuși.

Cine poate descrie bucuria mea când am văzut că stăteam în picioare și că am făcut primii pași fără ajutor! Las totul la latitudinea imaginației voastre. Primul gând a fost de a mă duce la paraclisul institutului ca să-I mulțumesc Atotmilostivului nostru Domn. Nu aveam altceva să-i ofer. Apoi i-am chemat pe medicii institutului, pe asistente, pe fizioterapeuți, pe câțiva prieteni și rude. Le-am pus următoarea întrebare: „Credeți voi că va fi cu puțință să merg cândva? Știu că am paralizie totală, atrofie, degenerescență musculară și tulburări ale vezicii urinare, dar, cu toate acestea, aș vrea să-mi spuneți dacă voi putea cândva să mă ridic”. Doctorul Mouroulis, specialist în ortopedie, a vorbit cel dintâi: „Știm că ești invalid trupește, dar nu și mental. Dacă îți cunoști starea de sănătate, de ce mai întrebi? Nu, domnule Kalkandis, nu vei putea!”.

I-am întrebat și pe ceilalți și toți au dat un răspuns negativ. „Însă eu vă spun sincer că mă pot ridica și umbla”. Am fost întrebat: „Pe ce te bazezi?”. „Doar pe Dumnezeu”, am răspuns. „Eu îmi pun toată nădejdea în dragostea lui Dumnezeu”. „Te poți ridica acum?” am fost din nou întrebat. „Pentru voi mă voi ridica mâine. Doresc să-I închin Domnului primii mei pași”. După aceste cuvinte, i-am părăsit. Le-am spus

oamenilor să nu spună nimic nimănui despre ceea ce văzuseră mai înainte.

Seara, am chemat pacienții la biserică pentru a fi martorii minunii. Acolo, i-am anunțat că venise vremea să pot merge. I-am mai încurajat ca și ei să aibă credință fierbinte și încredere desăvârșită în Dumnezeu, fiindcă într-o bună zi, mai devreme sau mai târziu, va veni și rândul lor, căci Domnul nu e om, ca să facă discriminări. „Nu sunt cu nimic mai bun decât voi”, le-am spus, „dar voia lui Dumnezeu este de nepătruns”.

Între timp a sosit părintele Theseu, preotul institutului, și a întrebat: „Ce se întâmplă, copii? Ce așteptați?”. „Părinte, a sosit timpul să pot umbla”, i-am răspuns. „Slavă Domnului, este ajunul praznicului *Doctorilor fără de arginiți*, spuse el. „Cu atât mai bine”, i-am răspuns. Mi-a dat icoana *Sfinților Doctori fără de arginți* spre închinare. Oamenii m-au ridicat de brațe. M-am ridicat și am început să merg ferm prin paraclis, cântând cu lacrimi în ochi: *Cine este mare ca Dumnezeul nostru...*

Ce clipă măreață! Toți invalizii au început să plângă și să strige, spunându-I lui Dumnezeu că ar dori să umble și ei ca mine. L-am rugat pe Dumnezeu să-i ajute. Era ceva de neconceput și de nedescris! Cu ce putere sufletească am cântat slujba, slăvind-L pe Dumnezeul cerului și al pământului! După cum vă puteți închipui, toți cei ce m-au văzut mai apoi au rămas muți de uimire!

Cei care au nesocotit Atotputernicia dumnezeiască și și-au susținut doar teoriile lor științifice – mă văd acum umblând, mișcându-mi mâinile, conducând mașina, vâslind. Toți sunt uimiți și ridică doar din umeri.

Aici, aș dori să vă mărturisesc ce m-a ajutat să mă ridic: credința mea în Dumnezeu, dragostea și rugăciunile oamenilor, durerea, împlinirea poruncii iubirii timp de zece luni și rugăciunile duhovnicului meu, Părintele Filotei, precum și cele ale mamei mele.

Părintele Filotei istorisind câteva amintiri legate de ultimul său duhovnic, Sf. Nectarie. În stânga se află Stelian Kemenzezidis, directorul Editurii *Orthodox Kipseli*, iar în dreapta se află Stavros Kalkandis, care a fost tămăduit în chip minunat.

Mare este slava Ta, Doamne, căci Tu ne trimiți dureri și încercări, spre înțelepțire! Ce mare folos mi-a adus această durere, în toți acei ani când ai fost alături de mine! Dacă n-ar fi existat această durere, nu m-aș fi întors niciodată cu fața către Dumnezeu. Omul cel vechi pusese stăpânire pe suflet și pe întreaga mea existență. Dar Atotbunul Domn, cu dragostea Sa nemăsurată, mi-a trimis această grozavă încercare – care m-a călăuzit către calea cea dreaptă, adevărată, a vieții pe care o pierdusem cu totul.

Iată, așadar, marele sens al durerii! Fericiți sunt cei ce simt la timp și află adevărata Lumină, Care este Hristos Domnul! Hristosul nostru este pururea lângă noi, cu noi și gata să ne ajute; tot ceea ce trebuie să facem este să-L chemăm în ajutor. Doar Hristos este Lumina lumii, Adevărul, Calea și Viața. Domnul ne înștiințează dinainte că În lume necazuri veți avea; dar îndrăzniți, căci Eu am biruit lumea. Orice fel de întristare, boală, sărăcie, părăsire îmblânzesc inima. Toate acestea ne îndeamnă la rugăciune, la pocăință și spovedanie, ne cultivă răbdarea și dragostea și împlinesc ființa omenească din punct de vedere moral și duhovnicesc, călăuzind-o spre mântuire.

Sfârșit și slavă lui Dumnezeu!

Cuvioase amintiri

(În paginile următoare, am socotit de cuviință să scriem câteva amintiri legate de Sf. Mănăstire de maici *Panaghia Myrtidiotissa*³⁵, Paros. Aceste ultime rânduri reprezintă nu numai epilogul și încununarea a tot ceea ce s-a scris, ci și o pecetluire a adevărului despre ceea ce am aflat cu privire la Părintele Filotei. – Nota editorului grec).

În aceste zile, experiem duhovnicește textul evanghelic cu privire la drumul către Emaus al Sfinților Apostoli împreună cu iubitul lor Învățător. O, Sfinte Cuvioase Părinte Filotei, precurații tăi ochi au trebuit să se închidă pentru ca ochii noștri, înglodați în păcat, să se poată deschide pentru a vedea puțin ce mare comoră am avut lângă noi! *Oare nu ardeau inimile noastre*, având lângă noi un izvor de dumnezeiască și cerească lumină?

Unul dintre scopurile vieții Starețului a fost acela de a-și ascunde, pe cât a fost cu putință, luptele și bătăliile sale duhovnicești, pentru dobândirea virtuții sub acoperământul virtuții smereniei cea asemenea

³⁵ După numele unei icoane a Maicii Domnului, găsită în mijlocul florilor de myrth.

Domnului, în toată plinătatea ei. Suntem conștienți de faptul că bucata de marmură de pe mormânt acoperă trupul său suferind și istovit de nevoie, dar încă nu putem crede aceasta. Avem deplina convingere că el se află printre noi, că ne urmărește lucrarea, că ne scrutează cugetele și ne călăuzește viețile. Mai mult, Starețul chiar ne-a făgăduit: „Dacă Domnul îmi iartă păcatele și îmi dăruiește loc de odihnă, vă voi găti și vouă un loc acolo”.

Boala sa, care a durat trei luni, a fost o parte din planul desăvârșit al lui Dumnezeu. Cei cinci talanți pe care îi primise îi înmulțise cu prisosință. Neîntrerupt, timp de 67 de ani, lucrarea sa duhovnicească nu s-a oprit vreo clipă. Întreaga sa viață a fost o rugăciune neîncetată – atât cea proprie, cât și cea din timpul slujbelor. N-a existat niciun răgaz, cât de scurt, în care el să nu se fi ostenit în studiu, în scrieri, în ascultarea spovedaniilor și în rostirea predicilor.

Fiecare întâlnire cu bătrânul Stareț era pentru noi o ocazie să ne lepădăm păcatele dinaintea sa și să ne împărtășim de luminatele sale povățuiri duhovnicești. Cu bucuria bunului păstor întipărită pe chipul său, el ne dăruia cu generozitate din comorile învățăturilor sale. Orice minte omenească era uimită de memoria sa nepuizabilă. Își amintea întâmplări, persoane și fapte care avuseseră loc cu 60-70 de ani mai înainte, precum și amintiri din timpul copilăriei sale.

Istoria sa cu har și exactitate până în cel mai mărunț detaliu. Adunările de seară din chilia sa vor

rămâne pururea întipărite în inimile noastre. Vremea amară de friguroasă era complet anihilată de căldura prezenței Sfântului Duh. Atunci, în timp ce ne vorbea, chipul i se transfigura. Cine știe dacă nu cumva ochii curății ai sufletului său nu vedeau însăși prezența Sf. Duh?

Dorința sa arzătoare de a ajuta orice suflet îndurerat îi dădea o astfel de râvnă, încât îi disprețuia trupul său îmbătrânit. Lumina din chilia sa se stinge după orele 22.00, 23.00 sau 24.00 și se aprindea cu mult înainte de 2.30 noaptea, când băteau clopotele pentru slujbă. Era un lucru cert că scrisese două-trei scrisori înainte de slujbă. Numai Domnul știa dacă s-a odihnit sau s-a rugat pentru fiii săi duhovnicești sau a făcut metanii în timpul acelor puține ceasuri cât timp lumina fusese stinsă. Scriem acestea pe drept cuvânt, deoarece multe mame, în acest răstimp, l-au văzut pe Stareț în genunchi, sau făcând metanii, ținând șiragul de mătănii, sau rugându-se neîncetat, sau ținând în mână o carte de rugăciuni, sau stând în picioare dinaintea Celui Răstignit și citind rugăciuni.

Era foarte aspru în privința mâncării. Probabil că nu se săturase vreodată. Maicile au încercat să afle ce îi plăcea Starețului, dar dacă reușeau să-i împlinescă vreo dorință, el le dădea înapoi tava cu mâncare neatinsă. Ajunsese la o întărire a voinței atât de mare, încât în toate se călăuzea după rânduiala monahală. Tot ceea ce Dumnezeu îi porunca, conștiința sa îl făcea să o pună în aplicare. Măicuta care-l îngrijea, mergea la

chilia sa după Pavecerniță³⁶ să-l întrebe dacă dorea ceva. Uneori răspundea: "Nu, nu, cu binecuvântarea Maicii Domnului", iar alteori spunea: „Da, deschide ușa Bisericii Sf. Nectarie; vreau să stau acolo câtva timp”. Cu șiragul de mătănie în mână, se ducea plin de har la sfânta biserică a mult iubitului său duhovnic, Sf. Nectarie. Intrând în biserică, spunea întotdeauna: „O, Doamne, după mulțimea îndurărilor Tale îngăduie-mi să intru în Sfânt lăcașul Tău...”. Își lăsa toiagul pe primele trepte și, cu mare cucernicie, își făcea semnul Sf. Cruci și săruta Sfintele Icoane. Închidea ușa cu o mare delicatețe și, cu mișcări lente, se închina pe rând la toate icoanele. Apoi aprindea candela de dinaintea icoanei Mântuitorului Hristos, a icoanei Maicii Domnului și uneori dinaintea celei a Sf. Nectarie.

Uneori, uita de sine rugându-se înaintea Ușilor Împărătești, uneori stând în picioare, alteori îngenunchiat, citindu-și rugăciunile sau rugându-se după ceea ce simțea în duh, venind din inima sa curată. Adesea, se ducea la mormântul Sf. Nectarie: îngenunchind cu lacrimi în ochi, Îi cerea Domnului pace în lume, pace pentru fiii săi duhovnicești și pentru toți oamenii.

Durerea sa pentru cei ce părăsiseră voia Domnului și pentru greșelile celor ce cârmuiau Biserica era de nemărginită. Dorința sa de a-i ajuta pe toți oamenii, prin rugăciunile sale venite din adâncul inimii, îl făceau să se roage în diferite chipuri. Adesea, le po-

³⁶ Slujbă de seară în Biserica Ortodoxă.

runcea surorilor și nouă tuturor să participăm și noi la eforturile sale. El ne spunea: „Faceți un șirag de metanii la chilie, rugându-L pe Domnul să-i lumineze pe ierarhii Bisericii Elene ca să păstreze Ortodoxia neîntinată”. Uneori adăuga: „Faceți un șirag de metanii la Maica Domnului, rugând-o să ne apere de capcanele diavolului”. Nu pleca fără să se roage la Sfinții Apostoli, care au răspândit credința lui Hristos în toate colțurile lumii. Mai spunea și aceasta: „Mai faceți și un șirag de metanii, rugându-i pe Sfinții Apostoli să-i ajute pe credincioși să rămână neclintiți în Credința Ortodoxă”.

Când îl preocupa o problemă anume, nu mânca absolut nimic. Petrecuse un Sfânt și Mare Post (40 de zile) mâncând doar puțină hrană sâmbăta și duminica. În restul săptămânii mânca o bucățică de anafură³⁷ după Pavecernița Mare și bea ceva cald târziu, în noapte. Postirea de hrană solidă îi întărea atât de mult sufletul său asemenea diamantului, încât era un adevărat om ceresc în timpul sfintelor slujbe. Atât de mult foc ceresc ardea în inima sa, încât îi încălzea și pe cei din jurul său.

Purtător al celei mai mari dintre virtuți, discernământul, le ruga pe maici să ia parte la postul său, spunând: „Toate maicile capabile și doritoare, să țină un post de trei zile pentru pacea Bisericii”. Toate maicile, într-o singură inimă și cuget și într-o desăvârșită ascultare, împlineau părinteasca cerere și povață

³⁷ O bucățică de pâine binecuvântată, oferită de preot la sfârșitul Sf.

a Cuviosului Stareț. Ca un înțelept duhovnic, el știa să vorbească inimilor fiilor săi duhovnicești și, tocmai de aceea, toate maicile primeau poruncile sale ca venind din gura lui Dumnezeu. Starețul doar spunea ceva și îndată răspunsul nostru era „Să fie binecuvântat!”. Nici un alt cuvânt, nici o îndreptățire.

Ultimul deceniu (1970-1980) al vieții pământești a Starețului, a reprezentat secolul de aur al Sfintei Mănăstiri Panaghia Myrtidiotissa. Prezența Starețului ne-a umplut sufletele de bucurie. Viața liturgică a mănăstirii avea întreaga măreție a mănăstirilor athonite. Nici un singur praznic al Domnului sau al Maicii Domnului nu treceau fără priveghere fierbinte și fără împărtășanie.

Până la vârsta de 92 de ani, Starețul a săvârșit trei, patru sau cinci Sf. Liturghii pe săptămână. Rugăciunile Sf. Liturghii erau rostite cu o adâncă simțire și cu credință fierbinte. Marea străpungere a inimii și lacrimile vărsate îl făceau să-și întrerupă mereu rugăciunile. Atunci când ieșea cu Sf. Potir era plin de lumină, de foc și de har ceresc; cu râvnă și atenție, stătea dinaintea Ușilor Împărătești și chema: „Cu frică de Dumnezeu, cu credință și cu dragoste, apropiați-vă!”. Era om ceresc și înger pământesc. obișnuia să spună: „Sluga lui Dumnezeu, Filotei, o împărtășește pe maica (N) cu preascumpul, preacuratul, preasfântul și de viață dătătorul Trup și Sânge al Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos spre iertarea păcatelor și spre

viața de veci. Amin!” . Aceste cuvinte le repeta pentru fiecare maică.

Pentru mult încercatul lucrător al Evangheliei, nu exista vreo greutate trupească, ci, mai degrabă, dumnezeiască râvnă, care anula toate vicleniile și răutățile vrăjmașului urâtor de oameni. Cum oare să nu vorbească prezența sa inimilor noastre?

Odată, când oboseala era foarte evidentă pe chipul său – după cum era și dorința sa de a pleca din această vale a plângerii – i-am spus: „Părinte, Sfinția Voastră Îl rugați pe Dumnezeu să vă ia, iar noi, copiii duhovnicești ai Sfinției Voastre, Îl rugăm să vă mai lase”. „Aveți dreptate. Eu sunt singur, iar voi sunteți mulți, iar Dumnezeu îi ascultă pe cei mulți. Fie voia Domnului Cea Sfântă!” Iar voia Sa s-a împlinit .

Prietenul Său ales, Filotei ieromonahul, a trebuit să pătimească o ultimă încercare duhovnicească: boala sa, spre slava lui Dumnezeu și zidirea fiilor săi duhovnicești și a tuturor creștinilor. Prin această boală el și-a împodobit, pe de o parte, sfântul său suflet cu cununa răbdării și a muceniciei bolii, iar pe de altă parte l-a dat Domnului ocazia de a ne oferi nouă, nevrednicilor săi fii duhovnicești, bucuria de a trăi întreaga măreție a răbdării sale asemenea diamantului, dar și de a primi dragostea sa tainică și părintească față de toți fiii săi duhovnicești. În timpul celor trei luni de boală, Starețul a continuat să fie disponibil lăuntric, dar dincolo de orice patimă; pământesc, dar și ceresc; pururea inspirând un profund respect, dar și admirație. Avea

frumusețe duhovnicească, pe care oricine o vedea zugrăvită pe chipul său sfânt. Oamenii veneau pentru binecuvântare și rămâneau uimiți de cereasca sa înfățișare. Mulți, după ce ieșeau din chilia sa, se întorceau să-l vadă din nou...

Cunoscându-și dinainte sfârșitul apropiat, Cuviosul Părinte s-a sârguit cu o fierbinte dorință să se spovedească și să se pregătească pentru veșnica călătorie spre cer. Adesea mărturisea prin cântec acest lucru; pentru sufletul său curat, acesta a fost cântecul lebedei, ultimul mod de a-și exprima starea sufletească.

Pe 25 aprilie a venit să-l salute un arhimandrit, fiu duhovnicesc al Părintelui. Starețul l-a rugat să-l spovedească. Până când o maică a adus epitrahilul arhimandritului, am auzit, cu mare durere în suflet, cum el îi spunea: „Nu pot suferi laudele oamenilor; ei vin aici și mi se închină fără să știe că eu sunt cel mai păcătos dintre toți și așa mă dau pe mâna diavolului, întrucât, după cuvântul Sfinților Părinți: «Cel ce laudă un monah, îl dă pe mâna diavolului»”.

Această smerenie a Părintelui era firească, nedisimulată, sinceră; ea țâșnea din inima sa curată, pe care el a reușit să o păzească și să o apere cu veșmântul dumnezeiesc al smereniei și prin toate luptele sale trupești și duhovnicești.

Atunci când Părintele a spus: „Mă voi sui la *Toți Sfinții*”, aceasta însemna că el se va dărui unei postiri depline, privegherii, rugăciunii, lecturii și scrisului. Căci pentru întemeietorul ei, Biserica *Tuturor Sfinților*

era un loc sfânt de odihnă, de reculegere și de rugăciune neîncetată. *Toți Sfinții* era bucuria sa cea de toate zilele. Hrana sa era doar anafura de la Sf. Liturghie.

Se închidea de unul singur în Sf. Altar și doar Domnul știe câte ceasuri se ruga și câte lucra. La încercările noastre de a-l convinge să mănânce puțină hrană solidă, ne răspundea zâmbind: „Nu, nu, nu-mi este de trebuință, căci *omul nu se hrănește doar cu pâine*”.

La praznicele marilor Sfinți sau Duminica, spunea adesea: „Să vină mâine două-trei maici ca să putem săvârși Sf. Liturghie”, iar dimineața ne zicea: „Să vină toate maicile care vor să se împărtășească”. Era o adevărată alertă duhovnicească în mănăstire – maicile trebuiau să urce pe jos înainte de răsăritul soarelui pentru a ajunge la vârful cel sfânt de munte, acolo unde se afla prea cinstita biserică a Tuturor Sfinților și pământescul ei locuitor, râvnitorul Stareț Filotei, care deja slujea. Dragostea sa față de sfintele cântări era foarte mare. Cânta Utrenia duminicală sau doxologiile³⁸ Sfinților cu mare râvnă. La împărtășirea cu Preacuratele Daruri era tare mulțumit că oile cele înțelegătoare veneau la Paharul Vieții și al mântuirii. Ultima oară când a urcat pe vârful sfânt a fost la praznicul Sf. Proroc Ilie, pe data de 19 iulie 1979.

Ajutat de maici, călare pe un asin, a străbătut drumul cu mare osteneală. Urcând, își închipuia că urca către Ierusalimul cel Ceresc. Pe drum, istorisea felurite povestiri de suflet ziditoare sau se ruga cu

³⁸ Imn de laudă.

maicile, spunând din când în când rugăciunea „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-ne pe noi”.

Știa că vine pentru ultima oară, așa că și-a luat rămas bun de la *Toți Sfinții* și de la cerescul pelerin, Sfântul Proroc Ilie, pe care adesea l-a numit „Starețul meu”. Ne-a zis: „Aceasta este ultima oară când mă voi urca la *Toți Sfinții*”. Când s-a îmbolnăvit și ne-a văzut triste, în marea sa dorință de a pleca către patria cerească, ne-a spus: „Fie că vreți, fie că nu vreți, eu tot voi pleca. În plus, este spre binele vostru să plec la Cer: dacă voi afla îndrăzneală dinaintea lui Dumnezeu, voi fi pururea cu voi”.

Nu-și manifesta niciodată în exterior afecțiunea sa părintească. Ceea ce, cu harul Sf. Duh, a reușit pe deplin să facă, a fost să înrădăcineze în noi un mare respect față de el – persoană nobilă și vrednică de toată cinstirea.

Acum, când nu mai avem între noi, asemenea unui izvor de daruri, prezența sa vie, alergăm la mormântul său și acolo îi spunem duhovnicului și călăuzitorului nostru tot ceea ce avem pe suflet sau ceea ce simțim. Îl simțim peste tot, în întreaga mănăstire: la rugăciunile Bisericii, în curte cu crucea în mână, în chilii și ateliere pe care le-a sfințit cu agheasmă la fiecare început de lună, în grădina în care se plimba și în toate locurile.

Multora dintre maici le-a descoperit tot ceea ce pregătiseră ele să-i spună la spovedanie, amintindu-le în amănunt păcatele pe care uitaseră să le noteze și să

le spovedească. Dragostea nemăsurată pe care o avea față de toți fiii săi duhovnicești, pentru toți ortodocșii creștini și față de toți oamenii se manifesta în tot ceea ce făcea. Când era anunțat despre tot felul de nenorociri, fie cele din viața personală a fiilor săi duhovnicești, din sau dinafara Greciei – fie că era vorba de cutremure, războaie, invazii sau pângărirea locurilor sfinte – ieșea înaintea Ușilor Împărătești, îngenunchea dinaintea Stăpânului Hristos și, cu durere în suflet, citea diferite rugăciuni pentru fiecare situație în parte. Atunci trupul său îmbătrânit se scutura de suspine, iar glasul tunător era întrerupt de tânguirii și râuri de lacrimi i se revărsau din ochi.

Sf. Biserică devenea atunci o scenă uimitoare: binecuvântatul păstor, împreună cu toate oile sale cugețatoare, stând îngenunchiați și rugându-se Marelui Păstor și Stăpân, Hristos Domnul, pentru pacea și mântuirea lumii.

Un lucru e sigur și neîndoielnic: Părintele Filotei – duhovnic a mii de suflete – deși a viețuit în secolul al XX-lea, a fost, totuși, sub toate aspectele, asemenea Marilor Sfinți Părinți și Dascăli ai pustiei.

Tânjea după pustie, dar a fost voia Domnului să viețuiască printre oameni pentru a-i ajuta. Monahul desăvârșit și-a supus întru totul voia sa Voii Cerescului Părinte cu o singură precizare: în sinea sa, el a rămas pururea monahul nedesăvârșit, cel mai mic dintre ieromonahi (cum se prezenta și se semna), arhimandritul Filotei Zervakos.

Informații despre boala pururea pomenitului Stareț și sfânta sa adormire ne sunt date de Sfânta Mănăstire Panaghia Myrdiotissa.

În seara Duminicii Lăsatului de sec la brânză, pe 17 februarie 1980, venerabilul Stareț s-a îmbolnăvit și a căzut la pat, fără a se mai ridica vreodată. Ceea ce a fost vrednic de admirație și o pildă vie, a fost tăria sa sufletească și măreția fără egal a răbdării sale în încercarea bolii.

Sfintele sale buze nu știau să spună altceva decât: „Slavă Ție, Doamne!”. În cugetul său, avea mereu înaintea chipul biblic al mult pătimitorului Iov. „Eu am tot ceea ce îmi trebuie, în vreme ce Iov zăcea în gunoi și nu avea nici un ajutor omenesc”.

Ceea ce am experiat în cele trei luni de boală ale Starețului nostru a fost binecuvântarea specială ce ne venea de la Maica Domnului. De dimineață până seara el ne predica fără cuvinte. Chipului său calm ne umplea inimile de ceva ceresc, ce nu poate fi exprimat în cuvinte. Toți fiii săi duhovnicești, toți ortodocșii creștini și toți necredincioșii ar fi trebuit să fie lângă el în acele momente pentru a se bucura de credința vie ortodoxă în toată măreția sa.

Adesea nu dormea toată noaptea din pricina durerilor. După miezul nopții se așeza puțin, însă cum auzea primul tangăt de clopot, îndată își făcea semnul Crucii cu toată evlavia și spunea: „Binecuvântat este Dumnezeu nostru totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin!”. „Părinte Stareț,” spuneam noi,

„sunteți foarte obosit. Vreți să citim mai târziu?” „Nu,” răspundea el, ascultând de conștiința sa monahală, „mai întâi vom citi și apoi ne vom odihni”.

Slujbele erau, pentru sufletul său curat, perioada cea mai sfântă și rodnică. Râvna pe care o avusese în timpul sfintelor slujbe înainte de boală a păstrat-o în continuare și după aceea. Pe lângă slujbele obișnuite, mult încercatul și vrednicul lucrător în via Domnului citea Viețile Sfinților, Triodul, Învățăturile lui Ilie Miniatur din colecția manuscriselor sale și viețile Sfinților din ziua respectivă. Mereu ne povățuia să citim clar și cu voce tare. Participa atât de intens la toate acestea, încât adesea le întrerupea pe maici cu suspine și exclamații: „Doamne, miluiește! Slavă Ție, Doamne!”. În fiecare noapte el organiza un adevărat pranic duhovnicesc și nu accepta ca vreo maică să lipsească. Cu o mare dragoste și grijă întreba: „Au venit toate maicile?”, iar înainte de lectură, făcea începutul. După ce maicile cereau binecuvântarea zicând: „Părinte, binecuvântați!”, el răspundea cu o deosebită măreție: „Binecuvântat este Dumnezeuul nostru!”. Apoi cu o mare străpungere de inimă și cu multă atenție asculta cuvintele Sf. Părinți.

Sufletul său înseta atât de mult după Cuvântul lui Dumnezeu, încât, dacă am fi putut citi toată noaptea, el nu ne-ar fi oprit. Lecturile îi ușurau durerile trupești. Lua medicamente doar din ascultare. Sufletul său curat și sfânt știa totul, dar el voia să ne învețe, prin propria sa pildă, cea mai mare dintre virtuți: ascultarea.

De aceea spunea: „Dați-mi medicamentul poruncit de medic”. În Vinerea Mare postea desăvârșit, fără ca măcar să-și ude buzele uscate de boală. Uimitor era că el asculta lecturile din chilie fără să se miște deloc din poziția inițială. Maicile citeau pe rând. Desigur, el se afla doar cu trupul lângă noi; cu sufletul el era dincolo de timp, experiind Pătimirile Domnului. Starea duhovnicească îi era zugrăvită pe sfântul său chip.

Studiul duhovnicesc reprezenta dulcea încântare a inimii sale. Puținul timp liber îl dedica lecturii. Acest om care lupta pentru dobândirea Împărăției Cerului își ușura durerea cu studiul dumnezeieștii Legi. Prezența dragostei lui Dumnezeu și, mai ales, așteptarea morții, îi umpleau sufletul de o mare bucurie. „Ce mai faceți, Prea Cuvioase?”, l-a întrebat o maică. „Aștept moartea cu bucurie și nădejde”, a răspuns el.

Cunoașterea păcatelor și nădejdea în mila lui Dumnezeu constituiau experiența cea mai de preț a vieții sale. Când maicile îi făceau câte un serviciu, spunea: „V-am obosit mult. Maica Domnului vă va răsplăti ostenele făcute pentru mine, un bătrân stricat și păcătos. Dacă ați ști cine sunt m-ați alunga de aici”. Îngrijirile care i se făceau le primea cu o rară noblețe și delicatețe.

Adesea ne gândeam dacă îngrijeam un om ceresc sau unul pământesc. Prefera să stea cu fața către icoana Maicii Domnului, iar atunci când îl întrebam: „Pe care parte să vă întoarcem, Prea Cuvioase?”, răspundea: „Spre Maica Domnului” „O, Sfântă icoană

a Maicii Domnului! Câte lucruri ți-a fost dat să auzi!”. Apoi își îndrepta mâinile către sfânta icoană și spunea: „Ia-mă, Măicuța Domnului! De ce m-ai uitat? Nu mă părăsi, ia-mă!”.

Într-un miez de noapte din Săptămâna Luminată ne-a rugat: „Cântați *Hristos a înviat* de câte ori puteți”. Când a considerat că este de ajuns, ne-a spus: „Gata, sunteți obosite. Mulțumesc!”.

Altădată, tot în miez de noapte, s-a plâns de o puternică migrenă. „Părinte, doriți să vă aduc o pastilă ca să vă ușureze durerea?”. „Da, vreau să cântați *Îngerul a strigat*”. Și așa, cel ce i-a luat durerea de cap a fost Troparul Maicii Domnului, pe glasul al IX-lea, din perioada pascală. Imnele bisericesti reprezentau cel mai bun medicament pentru Starețul nostru.

Sfânta perioadă de timp când se slujea Sf. Liturghie era o perioadă cu totul binecuvântată. În ciuda extenuării sale trupesti, se pregătea cu câteva ore mai înainte și putea aștepta un ceas întreg pe scaun pentru a-L primi pe Hristos. Când preotul apărea la ușa chiliei sale, își ridica mâinile la cer și spunea din tot sufletul: „Bine ai venit, Dumnezeuul meu! Bun venit!”. Se împărtășea singur cu atâta dorire și străpungere de inimă, de parcă s-ar fi împărtășit pentru prima oară. După împărtășanie, spunea: „Mulțumesc, Dumnezeuul meu, mulțumesc!”.

Dorirea și râvna inimii sale erau aceleași de fiecare dată când se împărtășea. În acel moment era cu totul transfigurat. De două ori trupul i-a strălucit atât de

tare, încât n-am îndrăznit să-l privim. Era plin de lumină cerească. Apoi se ruga cu mâinile ridicate: „Iamă, Dumnezeu meu, ia-mă!”. Odată cu trecerea timpului a devenit tot mai extenuat fizic, dar tot mai întărit sufletește. Cu o săptămână înainte de sfânta sa adormire, l-am auzit spunând: „Joi, vineri... grăbiți-vă, grăbiți-vă!”. Deși am petrecut săptămâna cu o tainică durere în suflet, Părintele părea foarte vesel. Cu o privire calmă, scrutătoare privea la tavanul chiliei.

„Ce vedeți, Părinte?”, am întrebat noi. „Cerule, Îl văd pe Dumnezeu”. Cât de sincer și deplin Îl iubea pe Dumnezeu! El și-a dăruit toată forța sufletului, după cuvântul Evangheliei, mai întâi dragostei pentru Dumnezeu și apoi pentru aproapele.

Lecturile sfinte din chilia sa au continuat neîncetat în fiecare zi. Pe data de 7 mai, în ajunul morții Starețului, a fost citită din Sinaxar, până la ora 21.00, viața Sf. Ioan Teologul. Apoi o maică i-a transmis Starețului că a sunat medicul, care a zis că va veni a doua zi. Răspunsul Starețului a fost: „Să vină, dacă voi mai fi în viață”.

La ora 2.00 dimineața maicile au venit în chilia sa pentru a citi slujba. Ca de obicei, el a spus: „Binecuvântat...” și toate celelalte rugăciuni și cereri cunoscute.

Când maica a întârziat să zică: „Acum și pururea...” în timpul catismei, el i-a amintit: „Acum și pururea și apoi să spui catisma praznicului”. Atâta limpezime a minții avea! În dimineața aceea, slujba s-a terminat la

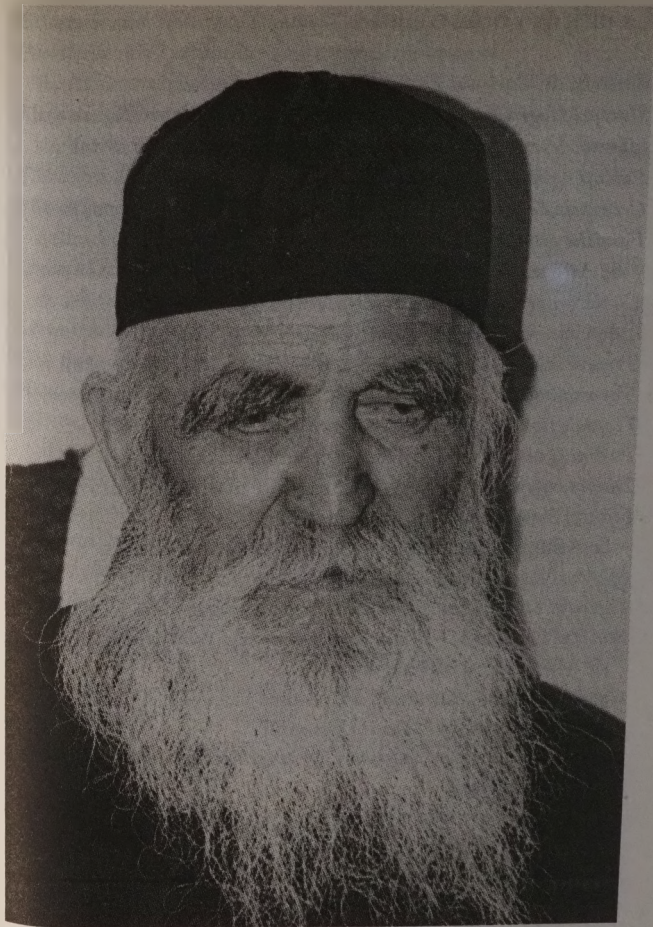
ora 5.00. După ce slujba s-a sfârșit, le-a spus maicilor care stăteau lângă el: „Astăzi voi pleca”.

„De unde știți, Prea Cuvioase?”

„Știu! Îmi dau seama: astăzi voi pleca”. În clipa următoare i-a venit să vomite și părea că se sufocă. Ochii i s-au împăienjenit o clipă. Pe 8 mai 1980, la ora 6.00 dimineța, cu trei răsuflări îndreptate către cereștile locașuri, mult doritul și iubitul său lăcaș – sfântul nostru Stareț și-a dat sufletul, numărându-se în ceata Sf. Părinți pe care îi cinstise cu toate puterile sale sufletești și trupești, prin privegheri de toată noaptea, prin studiul dumnezeieștilor scrieri și urmându-le nevoințele și sfințele lor vieți. Cetei Sfinților s-a adăugat o floare înmiresmată a Raiului, un diamant păstrat neatins și nepătat de păcatul acestui veac stricat și ticălos.

O, Sfinte Părinte Filotei, tu cel ce te afli lângă tronul slavei Domnului, nu-ți uita fiii tăi duhovnicești, întreaga lume și pe noi, cele care viețuim în sfânta ta mănăstire! Amin!

Sfânta Mănăstire de maici Thapsana,
Paros, iulie 1980

Chipul venerabilului Stareț Filotei Zervakos.

La editura noastră au apărut

Epistole, de Cuviosul Paisie Aghioritul

Starețul Hagi Gheorghe Athonitul, de Cuviosul Paisie Aghioritul

Sfântul Arsenie Capadocianul, de Cuviosul Paisie Aghioritul

Părinți aghioriți, de Cuviosul Paisie Aghioritul

Crâmpeie de viață, de Arhimandritul Epifanie Teodoropulos

Familiei ortodoxe, cu smerită dragoste,

de Arhimandritul Epifanie Teodoropulos

Cu durere și dragoste pentru omul contemporan (Vol. 1),

de Cuviosul Paisie Aghioritul

Trezire dubovnicească (Vol. 2), de Cuviosul Paisie Aghioritul

Nevoință dubovnicească (Vol. 3), de Cuviosul Paisie Aghioritul

Viața de familie (Vol. 4), de Cuviosul Paisie Aghioritul

Patimi și virtuți (Vol. 5), de Cuviosul Paisie Aghioritul

Despre rugăciune (Vol. 6), de Cuviosul Paisie Aghioritul

Sfântul Andrei cel nebun pentru Hristos,

de Arhimandritul Ignatie – Sfânta Mănăstire Paraklitu

Sfântul Nicolae Planas, de Monahia Marta

Fericitul Stareț Gheorghe Karlidis, de Monahul Moise Aghioritul

Starețul Varsanufie – Sfaturi către monahi și omilii dubovnicești,

de Mitropolitul Meletie de Nicopole

Cuviosul David „Bătrânul”, Mănăstirea Cuviosul David, Eubeea

Acatistul și Paraclisul Maicii Domnului

Acatistul și Paraclisul Sfinților Ciprian și Iustina

Carte de rugăciuni

Gândurile și înfruntarea lor, de Ieromonahul Benedict Aghioritul

Patimile și vindecarea lor, de Ieromonahul Benedict Aghioritul

Parastasele și folosul lor, de Ieromonahul Benedict Aghioritul

Jertfă pentru viață Părintele Paisie mi-a spus,

de Atanasie Rakovalis

Bătrânul Arsenie Pustnicul, de Monahul Iosif Dionisiatul

Starețul Efrem Katunakiotul, de Ieromonahul Iosif Aghioritul

- Ecumenismul*, Sfânta Mănăstire Paraklitu
Povățuire către pocăință – Îndreptar de spovedanie,
 de Arhimandritul Atanasie Anastasiu
Karyes – Colina Sfinților (Sfinții Rafail, Nicolae și Irina),
 de Vasiliki Rallis
Tâlcuirea Sfintei Liturghii, Sfânta Mănăstire Paraklitu
Viața Cuviosului Paisie Aghioritul,
 de Ieromonahul Isaac Aghioritul
Starețul Haralambie – Dascălul Rugăciunii minții,
 de Monahul Iosif Dionisiatul
Mersul la Biserică, Sfânta Mănăstire Paraklitu
Cele două extreme, de Arhimandritul Epifanie Teodoropulos
Pocăința, Sfânta Mănăstire Paraklitu
Sfânta Nina cea întocmai cu Apostolii,
 Sfânta Mănăstire Paraklitu
Ortodoxia: nădejdea popoarelor Europei,
 de Arhimandritul Gheorghe Kapsanis
Ca aurul în topitoare, de Anastasie Malamas
Despre purtarea crucii, de Sfântul Teofan Zăvorățul
Ereziile contemporane – o adevărată amenințare,
 de Monahul Arsenie Vliangoftis
Răspuns la o ficțiune (Codul lui Da Vinci)
Îndumnezeirea – scopul vieții omului,
 de Arhimandritul Gheorghe Kapsanis
Cuviosul Paisie Aghioritul – Mărturii ale închinătorilor,
 de Nicolae Zurnazoglu
Picături de înțelepciune
Greșit-am Ție, Dumnezeuul meu,
primește-mă pe mine cel ce mă pocăiesc!,
 de Ieromonahul Cosma
Despre ispite, intristări, dureri și răbdare,
 de Sfântul Isaac Sirul cel de Dumnezeu-insuflat
Bolile și credinciosul, de Ieromonahul Grigorie
Sunt anticalcedonienii ortodocși?,
 de Arhimandritul Gheorghe Kapsanis

Fiți gata!, de Ieromonahul Grigorie

Patericul Maicii Domnului, de Arhimandritul Teofilact Marinakis

Părintele Matei de la Karakalu – Un lucrător tăcut al virtuții,

Sfânta Mănăstire Karakalu

Biblia pentru copii, de Zoe Kanava

Învățăături, de Sfântul Nectarie al Pentapolei

Părintele Ieronim Simonopetrul – Starețul Metocului

„Înălțarea Domnului”, de Monahul Moise Aghioritul

Asceți în lume (I), de Ieromonahul Eftimie Athonitul

Asceți în lume (II), de Ieromonahul Eftimie Athonitul

Îndrumar pentru restabilirea sănătății,

de Preotul Mihăiță Popa

Cuviosul Iosif Isibastul, de Monahul Iosif Vatopedinul

Praznicele Împărătești,

Praznicele Maicii Domnului și minunile lui Iisus Hristos,

de Sofia Guriotis

Sfântul Cosma Etolianul, de Constantin V. Triandafillu

Iannis cel nebun pentru Hristos, de Dionisios A. Makris

Viața, Acatistul și Paraclisul Sfintei Mare Mucenițe Eufimia

Starețul meu Iosif Isibastul, de Arhimandritul Efrem Filotheitul

Viața Sfântului Sava Vatopedinul cel nebun pentru Hristos,

de Sfântul Filothei Kokkinos

Sfânta Lumină – Minunea din Sâmbăta

Mare de la Mormântul lui Hristos, de Haralambie K. Skarlakidis

Sfântul Nectarie, Făcătorul de minuni

De ce Papa și supușii lui s-au despărțit de Biserica lui Hristos (I),

de Sfântul Nectarie de Eghina

Sfântul Munte Athos – album

Mărturisesc un Botex, de Părintele Gheorghe Metallinos

Preotul Nicolae Koghionis (1928-2006), de Vasiliios Petrolekas

Povestiri dionisiaste, de Monahul Lazăr Dionisiatul

Sănătate cu mâncăruri de la mănăstiri

din Muntele Athos și din România,

*Viața Sfântului Marelui Mucenic Dimitrie Izvorătorul de Mir
și aflarea Sfintelor sale Moaște,*

de Mitropolitul Panteleimon al Veriei

Cugetări duhovnicești, de Monahul Marcel Karakalinul

Povețe părintești, de Arhimandritul Efrem Filotheitul

Cuviosul Petru de Atroa

Preotul Ioan Kalaidis (1925-2009)

Păstorul cel bun – Viața și minunile Sfântului Spiridon,

episcopul Trimitundeii, făcătorul de minuni,

de Arhimandritul Antonios Pakalidis

Omorârea patimilor. Chemare la pocăință în vremuri de criză,

de Monahul Moise Aghioritul

Cuvinte din inimă, de Stareța Macrina Vassopoulos

Cu taxiul pe străzile orașului, de Monahia Porfirie

Din tradiția ascetică și isihastă a Sfântului Munte Athos,

de Ieromonahul Eftimie Athonitul

Iertarea, de Monahul Pimen Vlad

Sfântul Munte Athos – Grădina Maicii Domnului,

de Monahul Pimen Vlad

Am fost la Sfinții Rafail, Nicolae și Irina,

de Monahul Pimen Vlad

Povestiri duhovnicești, vol. I, de Monahul Pimen Vlad

Povestiri duhovnicești, vol. II, de Monahul Pimen Vlad

Povestiri duhovnicești, vol. III, de Monahul Pimen Vlad

Povestiri duhovnicești, vol. IV, de Monahul Pimen Vlad

Un inger rănit, de Nikita T. Teodoridi

Din nou la Sfinții Rafail, Nicolae și Irina,

de Monahul Pimen Vlad

Sfântul Iacov de la Mănăstirea Cuviosului David din Evia,

de Profesorul Stelian G. Papadopoulos

Anatomia subiectelor familiale

Mâncări de post, de Norica Bîrzotescu

Carte de bucate lacto-vegetariene, de Mariana Răbîncă

Teologia Sfântului Antonie cel Mare, de Preotul Marcu Toma

Patericul athonit rusesc din secolele XIX-XX,

Mănăstirea Sfântul Pantelimon – Sfântul Munte Athos

Rugăciunea lui Iisus după Spovedaniile pelerinului rus,

de Preotul Marcu Toma

Mesaje din Sfântul Munte, de Constantine Cavaros

Buchet de rugăciuni, de Preotul Marcu Toma

Chilia „Intrarea Maicii Domnului în Biserică”,

de Monahul Pimen Vlad

Catebism ortodox, de Dimitrie N. Vernardakis

Dependența de Cer, Convorbiri duhovnicești realizate

de Fabian Anton

Pelerinaj spre Rai, de Valentin-Lucian Beloiu

Mănăstirea Sibăstria sau Dragostea cea dintâi,

de Monahul Pimen Vlad

Viziunea mea despre ființa și chemarea preoției,

de Preotul Marcu Toma

Filosofia lui Dostoievski despre om,

de Constantine Cavaros

Frumusețea duhovnicească, de Constantine Cavaros

Nașterea unei parohii. Parohia „Sfântul Apostol Andrei”,

de Preotul Iconom Stavrofor Gheorghe Lungu

Carte de bucate alese pentru diabetici, de Mariana Răbincă

Meditații la Dumnezeuiasca Liturghie,

de Preotul Marcu Toma

Orfanii sau Lacrima din zâmbet, de Monahul Pimen Vlad

Căi și Mijloace către Sfințenie, de Constantine Cavaros

Bucuria alimentației sănătoase, de Mihaela Gheorghe

Bucuria de a dăruia, de Monahul Pimen Vlad

O altfel de lume. Călătorie în universul interior, de Ana Nuță

Viața ce va să fie după învățătura ortodoxă,

de Constantine Cavaros

Povățuiri părintești, de Părintele Filotei Zervakos

Titluri în curs de apariție

Din adâncul inimii, de Monahul Pimen Vlad

Un leagăn în zăpadă, de Iosif D. Agapitos

Un stareț sfânt. Fericitul Părinte Iacov,

traducere din limba greacă de Monahul Pimen Vlad

În Colecția „Muzică Bizantină” au apărut

Buchet muzical athonit (Vol. 1) – *Dumnezeiasca Liturghie*

Buchet muzical athonit (Vol. 2) – *Vecernia*

Buchet muzical athonit (Vol. 3) – *Utrenia*

Buchet muzical athonit (Vol. 4) – *Polieleele*

Buchet muzical athonit (Vol. 5) – *Anastasimatarul*

Buchet muzical athonit (Vol. 6) – *Psaltirionul*

Buchet muzical athonit (Vol. 7) – *Stibirarul*,

de Schimonahul Nectarie Protopsaltul

Buchet muzical athonit (Vol. 8) – *Doxastarul (I)*,

de Petru Filanthidis

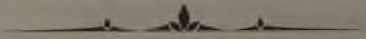
Buchet muzical athonit (Vol. 9) – *Doxastarul (II)*,

de Petru Filanthidis

Paraclisul Maicii Domnului Slujba Învierii

***Probodul Domnului*, de Monahul Nectarie Prodromitul**

Slujba Sfântului Acoperământ

Centru de difuzare:
Editura Evanghelismos
Str. Ionescu Gheorghe nr. 5,
Bl. 141, Sc. 1, Ap. 2, Sector 4, București
Tel./fax: 021 331 10 22
e-mail: contact@evanghelismos.ro
www.evangelismos.ro

